

OLEH AVRAMENKO

НЕБО, ПОВНЕ ЗІРОК

Roman

Kapitan Zorianoho Flotu Erik Małstrem i jeho peršyj pomicnyk Olha Krasnova dočekalsia narešti popovnennia v komandi — na zorelit «Kardif» prybuly troje juzych vypusknykiv Zorianoji školy. Jich peršyj rejs tilky počynajeťsia, koly «Kardif» vyjavliaje drejfujučyj v prostori «Kovčeh» — odyn z dvoch legendarnych zoreliotiv, vidpravlenych šče čotyry stolittia tomu z peršym kolonistam na bortu i bezslidno znyklych nezabarom pislia zapusku. Pašazyry jak i raniše žyvi, choča i perebuvať v anabiözi. Možlyvo, vdastsia znajty i vriatuvaty i druhý korabel, ščo spriamovuvavšia do tajemnyčojej systemy 519-oji Strilcia?..

ROZDIL 1. NOVÁČKY

Ja vže j zabuv, jake nebo na Marsi — brudno-synie, majže sire, vkryte žovtavymy perystymy chmaramy. Ja vidvyknuv vid tutešnioho rozridženoho povitria, suchoho koliučoho vitru i žorstokoho cholodu, ščo projmav až do samych kistok. Ale najnepryjemnišym buv vsiudysuščyj marsiänškyj pisok, jakyj myttiu zabyvsia pid odiah i zarypiv u mene na zubach, šcojno ja vyjšov nazovni čerez pasažyrškyj liuk šatla j zrobiv kiľka krokiv unyz po trapu.

Mars zalyšavsia Marsom — suvoroju, nepryjaznoju planetou. Za pjať storič terafomuvannia joho vdilosia prystosuvaty do liudskoho žyttia, ale peretvoryty na kvitučej, blahodatnej svit vyjavylosia ne do snahy. V rezultati vyjšla taka sobi sumiš Sybiru, Sachary j Himalajskoho vysokohirja.

Slidom za mnoju po trapu spustylasia Krasnova. Jiji strunku postať ščilno ohortav uteplenyj kitel z elektronahrivom, tomu, na vidminu vid mene, odiahnenoho v zvyčajnyj mundyr, vona počuvalasia cilkom komfortno na chlodnomu marsiänškomu vitri. My razom dyvylyisia na nevelkyj bilyj gravikar z šyrokoju zelenoju smuhoju vzdovž korpusu, ščo same vidčalyv vid budivli kosmoportu i švydko pomčav nad litnym polem, priamujučy v naš bik.

Ja zhadav toj deň, koly na takomu ž škiľnomu kari (a može, j na ciomu samomu) mene, čotyrnadciatyričnoho chlopčyska, pidvezly do orbitalnomo šatla j predstavyly kapitanovi korablia «Amsterdam» Giljermo Lopesu — mojemu peršomu komandyrovi. Pid joho orudoju ja proslužyv do dvadciaty rokiv, potim Lopes perevivsia v Doslidnyčkyj Departament, i kapitanom «Amsterdama» stav staršyj pomicnyk Berežnyj, a ja posiv joho misce druhoho pilota i starpoma. Vtim, na cij posadi ja probuv nedovho, lyše try z polovynoju roky, pislia čoho zdijsnyv čerhovyy karjernyj strybok i otrymav pid svoje komanduvannia korobel «Kardif». I oś teper nastala moja čerha prjmaty novačkiv.

— Pjatnaciať rokiv ne bula na Marsi, — zadumlyvo promovyla Krasnova. — Vidkoly zakinčyla školu. A ty, kep?

— Trynaciať, — vidpoviv ja. — Takož pislia školy. I nikoly ne chotiv povernutysia.

My obminialysisia rozumijučymy pohliadamy. Malo chto z vypusknykiv Marsiänškoji Zorianoji Školy mav tepli čy bodaj nostalgični počuttia do svojej alma-mater. Sim rokiv navčannia v niij buly až nijak ne najkraščoju poroju našoho žyttia. Škola vidibrala v nas dytynstvo, i cioho my jij vybačyty ne mohly. Ta ce zovsim ne označaje, ščo my škoduvaly pro mynule. Jakby možna bulo povernuty čas nazad i zanovo prožyty škiľni roky, to osobysto ja zalyšyv by vse jak je. Inši, hadaju, včynyly b tak samo.

Gravikar zupynyvsia, i z nioho vyjšlo troje pidlitziv u kadetskych formach — dva chlopcia ta divčyna; v rukach vony trymaly valizy z osobystymy rečamy. A suprovodžuvav jich, na mij prevelkyj podyv, toj samyj kapitan Lopes. Pislia joho perechodu v Doslidnyčkyj Departament (abo, skoročeno, Dosdep) my biľše ne zustričalysia: «Amsterdam» perevely na najdovšyj koloniálnyj maršrut, do planety Esperansa, a Lopes misiaciemy propadav u dalekych expedycijach, i tak užé sklalosia, ščo naši šliachy žodnomo razu ne peretnulyš. Zate, jak i raniše, v informacijnych merežach Zemli ta iných planet reguliarne zjavlialysisia joho novi statti z astrofizyky. Pryčomu osoblyivo šukaty ne dovylosia — vsi providni universytety neodminno vnosyly jich do svojich katalogiv najvažlyvišych novynok. Kapitan Lopes buv ne lyše astronautom, ale j znanimy naukovcem.

Mene vrazylo, jak syľno vin postariv za ci roky — joho postať vtratyla kolyšniu vypravku, nabula ohriadnosti, oblyčia vkrylosia hustym merežyvom zmoršok, a z-pid formenoho kašketa vybyvalosia heť užé syve volossia. I vin biľše ne buv kapitanom — na joho pohonach vyblyskuvaly admirálški zirký.

Pislia obminu prvytanniamy, Lopes skazav:

— Oś, kapitane Małstrom, prvyv vam popvnennia. Prošu liubyty j šanuvaty. — Vidyk povernuvsia do svojich pidopičnych, jaki z bojazkoju cikavistiu pozyraly na nas z Krasnovoju. — Nu ščo ž, kadety, vaše navčannia zakinčylosia, teper počynajetsia služba. Hidno nesiť vysoke zvannia... — Lopes zamovk i prokašliavsia. — Et! Do bisa vsi ci promovy. Idit, chlopjata. Ščasty vam.

Myttiu zdohadavšyś, ščo admirál choče pohovoryty zi mnoju, Krasnova zaprosyla novačkiv projty do šatla. Vony staranno vidsaliutuvaly nam i slidom za mojim staršym pomicnykom pidnialysisia po trapu do pasažyrskoho liuka.

Lopes proviv jich sumovytym pohliadom, u jakomu vyrazno vidčuvalasia zazdrisť starosti do junosti. Potim znova podyvyvsia na mene.

— Radyj našij zustriči, Eriku. Jak tam u tebe, vse harazd?

— Hrich narikaty, — vidpoviv ja. — Jak bačyte, vže komanduju korablem.

Admiral kyvnuv:

— Ja buv duže hordyj za tebe, koly ty stav kapitanom. Ne zdyvujuś, jakščo šče do trydciatyriččia oderžyš druhý rang.

Ja nedbalo stenuv plečyma.

— Zvannia dlia mene ne holovne. Ja chotiv by perevestysia v Dosdep. Uže zonduvav grunt z prvyodu novoho krejsera, diznavavsia, čy je sens podavaty raport pislia ohlošennia pro nabir ekipažu. Ale v štabi mene vidradly. Skazaly, ščo moju kandydaturu naviť ne rozhlidatymuť. Movliav, ja šče maju nabratysia dosvidu.

— I ce spravdi tak, — skazav Lopes. — Ty z molodych ta rannich, prote spravžnij dosvid use-taky prychodyť z rokamy. A komanduvaty doslidnyčkym korablem — velyka vidpovidalnist. Jakby ty buv prosto druhym pilotom, nijakych problem z perevedenniam ne vynyklo b — u načaľstva ty na harnomu rachunku. Ale ž ty ne pohodyssia na ponyžennia v posadi, pravda?

— Zvyčajno, ne pohodžusia, — pidtverdyv ja. — Jakoś uže zvyk buty kapitanom. Do cieho duže švydko zvykaješ.

— Otož-to j vono. Tomu naberyś terpinnia j čekaj na svij šans. V seredniomu ščopivtora roku v Dosdepi zviňnajetsia odna kapitanška posada. Tobi lyše dvadciat sim, času poperedu bahato. Tvoja karjera tiľky počynajetsia. — Vin mymovoli zitchnuv.

A ja zapiznilo zbahnuv, ščo z moho boku bulo ne nadto taktovno zavodyty rozmovu pro Departament. Komu-komu, a Lopesovi šče zamolodu bula vidkryta doroha do nečyslennych lav astronavtiv-doslidnykiv, prote čerez simejni obstavyny vin majže vsiu svoju karjera proslužyv na vantažnych korabliach. Jomu bulo devyatnadciat, koly vin oženyvsia na divčyni z Taury — najblyžčojo do Zemli zorianoji koloniji, a za dva roky po tomu vona potrapyla v avariju j na vse žyttia stala invalidom. Lopes liubyv jiji j kynuty ne mihi, a perechid u Dosdep označav by joho tryvali bahatomisiačni vidlučky. Tak vin protiahom čotyrioch desiatyli i litav miž Zemleju j Tauroju — speršu druhym pilotom, a potim kapitanom.

Joho družyna pomerla sim rokiv tomu, i tiľky todi Lopes stav viľnym. Na toj čas jomu vže vypovnylosia šistdesiat, zazvyčaj u takomu vici v Doslidnyčkýj Departament ne beruť, a nadto ž na posadu kapitana, ale dlia Lopesa, vrachuvavšy joho naukovi dosiahnennia, zrobyly vyniatok. Prote, jak i slid bulo očikuvaty, nenadovho — vže same admiralske zvannia označalo, ščo vin pišov z Velykoho Kosmosu...

— Nu a vy, admirale? — oberežno zapytav ja. — Davno vas... e-e... *pidkosylo*?

Lopes spochmurniv.

— Šče pjať rokiv tomu.

— Pjať rokiv? — perepytav ja zdyvovano. — A ja ničoho ne čuv.

— Pro ce nicheto ne znav. Ja pišov u vidstavku lyše na počatku cieho roku.

— Oho! — Ja buv vraženyj. — Dovho ž vy protrymalysia!

— Atož, dovho. Sam takoho ne čekav. Prychovuvav ce vid usich, duryv likariv —

tak chotilosia protiahyt do simdesiaty... Ale ne dotiahnuv.

— Vas vykryly?

— Ni, ce bulo moje vlasne rišennia. Meni stavalo dedali važče perenosyty tryvalyj hiperdrajv, narešti ja zrozumiv, ščo vže ne možu povnoju miroju vykonuvaty kapitanški obovjavzky, tomu napysav raport. Prykynuvsia, niby v mene ščojno počalasia druhu stadija, i v medkomisiji meni poviryly. Zovsim zviňnatiaysia zi služby šče ne chotiv, prote dlia vyprobuvaca buv uže zastaryj, a štabna posada mene ne prvyabliuvala, tomu pišov instruktorom do školy — korotki polioty dlia mene poky ne problema.

— I jak ce, buty včytelem u našej školi? — pocikavyvsia ja.

— Važko, — ziznavsia Lopes. — Nadzvyčajno važko. Niby chodyš po lezu noža. Varto vykazaty bodaj trochy mjakosti, jak dity počynajuť vymahaty postupok, žaliuťsia, ščo ne vstyhajuť z zavdanniamy, i v rezultati haľmujeťsia veś navčaľnyj proces. Zajva suvorist' tež ne do dobra — todi učni stverdžujuťsia na dumci, ščo takomu vykladačevi vse odno ne dohodyš, choč jak ne starajsia... — Lopes pochytyp holovoju. — Meni het' ne podobajeťsia, ščo my tak zavantažujemo ditej, zmušujemo jich praciuvaty z ranku do noči, majže ne zalyšajemo jim času dlia dozvillia — a lyše dlia vidpočynku. Ce nepravýlno, nespravedlyvo... ta inakše ne možna.

Ja ce rozumiv. My vsi rozumily. Naš Zorianyj Flot i bez toho vidčuvav chroničnyj brak kadriv — i ščo dali, to dužče. A kožen zajvyj rik navčannia označav vtratu šče ponad sotni speciälistiv.

— Bojusia, vy nedovho protrymajeteś na cij roboti, — skazav ja vidverto. — Vy čudovoj komandyr, harnyj nastavnyk, ale nadto dobra ta čujna liudyna dlia škilnoho včytelia.

Lopes chmyknuv.

— Hadajeś, inši vykladači bezserdečni? Vony takož liudy, jim takož škoda ditej... Choča, možlyvo, ty maješ raciju. Majbutnie pokaže. Jakščo ne zmožu vtrymatysia v školi, pidu praciuvaty v universyet, čytatymu lekciji z astrofizyky. Mene, do reči, vže zaprošujuť — ale ni na Zemli, ni na Marsi ja ne zalyšuś. Vyberu odnu iz zorianych kolonij... Bud'-jaku, okrim Taury. — Pry ciomu v joho pohliadi promajnuv zatamovanyj bił. — Najpevniše, Cefeju.

— V Espero-Siti tež nepohanyj universyet, — zauvažyv ja.

Vin sylvano vsmichnuvsia.

— Agitujeś za svoju planetu? Baču, ty po-spravžniomu prvyjazavšia do Esperansy.

— Tak, prvyjazavšia, — pidtverdyv ja. — Za ci sim rokiv vona stala mojim domom. Možlyvo, ja uperedženyj, ale vvažaju jiji najkraščoju z usich kolonij.

— Tvoju dumku podiliajuť čymalo našych koleg. Ja rozhliadaju Esperansu jak odyn z možlyvych variäntiv. A točniše — jak druhyj pislia Cefeji. Prote ostatočno šče ne vyrišyv. — Z cymy slovamy vin pozyrnuv na hodynnyka. — Harazd, Eriku, meni pora. Za desiať chvylyn maju suprovodžuvaty nastupnu grupu. Chaj tobi ščastyť. I bud' dlia ditlachiv harnym komandyrom.

— Namahatymuś buty takym, jak vy, admirale.

Koly ja pidniavšia na bort šatla, Krasnova čekala mene na vychodi zi šliuzovojoj kamery.

— Jak tam novačky? — zapytav ja.

— Sydiať tycho, mov myšeniata, — vidpovila vona z javnym neschvalenniam u holosi. — Rozhubleni j naviť trochy obraženi. Admiral povivsia nepravýlno — urvav na putniu promovu, ne predstavyv jich tobi jak hodyťsia. Ja, zvyčajno, rozumiju: vin chotiv, ščob use bulo po-prostomu, bez formałnostej, ale vony cioho ne ocinyly.

— Ne bida, — skazav ja. — Zaraz use vypravliu. A ty jdy do kabiny, zapytaj u dyspetcerškoji dozvil na zlit.

— Dobre, kep.

Krasnova podalasia do pilotškoji kabiny, a ja promynuv tambur i vvijšov u paſažyrškyj salon. Pry mojij pojavi novačky družno povstavalys z i svojich misć.

— Sidajte, — machnuv ja rukoju. — I možete zniaty kiteli, tut dosyť teplo.

Vony dosluchalyś mojeji porady. Tym časom ja vlaſtuvaſia v krisli navproto i zmi-riav usich trioch dopytlyvym pohliadom. Meni šeče včora nadislaly jichni dokumenty, prote ja ne stav navíť vidkryvaty fajly, bo chotiv poznajomytysia z novymi členamy komandy osobysto. Perše vražennia — najvažlyviše, i ja ne zbyravšia psuvaty joho pid vplyvom čyjejiš storonnioji dumky.

Dvoje chlopciv zovni stanovyly cilkovytu protyležniſt odyn odnomu. Perſyj buv ru-dyj, z hrubymy rysamy oblyčcia, riasno vkrytoho lastovynniam, vysokyj na zrist, micnoji statury. Druhyj — nevysokyj tenditnyj blondyn z jasno-synimy očyma j po-divočomu vrodlyvym lycem. Vin zdavavšia nabahato molodšym za svoho rudocho tovaryša, choča naspravdi usim jim bulo po čotyrnadciať rokiv. Ščo ž do divčyny, to ničym osoblyvym vona ne vyrižnialasia — chudorliava karooka šatenka, dosyť sympatycna, ale ne taka harna, jak menšyj z chlopciv.

Ja vže zbyravšia zahovoryty do nych, koly vvimknuvsia interkom i prolunav holos Krasnovoji:

— Kep, dyspetcerška dala dozvil na zlit.

— Ot i dobre, — skazav ja. — Pojichaly.

— Pryjniato. Počynaju rulinia. Gravikompensatory zadijani.

Ja vidčuv, jak krislo pidi mnoju trochy prosilo, a tilo nalylosia dodatkovoju vahoju — Krasnova vvimknula na bortu šatla štučnu gravitaciju i dovela jiji riveň do standartnoji odynyci. Novačky vidreaguvaly na ce normalno: vsi troje buly rodom z Zemli, a v škiľnomu hurtožytku dla zemlian i vychidciv z zorianych kolonij pidtrymuvalasia zemna syla tiažinnia, ščob učni ne vidvykaly vid normalnoji gravitaciji (a z urodžených marsiān komplektuvalasia okremi ekipaži).

V saloni počulosia slabke hudinnia vid zapuščenych termojadernych dvyhuniv — zvukoizoliacia nikoly ne buvaje ideaľnoju. My četvero povernulysia do najblyžčoho iliu-minatora. Šatl zalyšyv stojanku i po rulivnij dorižci vyjichav na zlitnu smuhu. Pislia korotkoho rozhonu mašyna zdijnialasia v nebo i stala strimko nabyraty vysotu. V pryn-cypi, my mohly b zletity j na antygravach, prote Krasnova, jak i kožen pilot, poliubliala reaktyvnú tiahu j korystuvalasia neju za peršoju-lipšoju nahody.

— Pryblyzno čerez pivhodynry prybudem na orbitalnu stanciju i zvidty perejdemo na naš korabeľ, — skazav ja novačkam. — Tam, jak i naležyť, predstavliu vas ekipaževi. A poky poznajommosia. Ja kapitan tretioho rangu Maľstrom, komandyr mižzorianoho transportu «Kardif», na jakomu vy budete služyty. Maju nadaju, my nepohano spraciujemosia. — Ja zrobyv korotku pauzu j podyvyvsia na divčynu. — Teper twoja čerha.

Vona myttiu schopylasia, mov pidkynuta pružynoju, i zatorochkotila:

— Kadet Chagrivz, ser! Osnovna speciälniſt — pilotuvannia j navigacija. Dodatkoví speciälnosti — informatyka ta zviazok, systemy hiperdrajvu. Znannia mov: viľne volodinnia — anglijska, ispanška; zi slovnykom — nimečka, portugaľška, italijska.

Ja pomorščyvsia.

— Zarady Boha, sidaj! Ne strybaj, jak kenguru. — Divčyna zbenteženo prysila, i ja, vže mjakšym tonom, zapytav: — To jak tebe zvaty?

— Kadet Chagrivz, ser. Marša Chagrivz.

— Duže mylo, Maršo, — skazav ja. — Čy, može, tebe krašče nazývaty Marsi?

— Nu... Tak, ser. Ja biľše zvykla do Marsi. Tak mene vsi nazývaly v školi. Marsi na Marsi... — Vona nijakovo klipnula očyma. — Ce takyj kalambur, ser. Moje imja i planeta.

— Diakuju za pojasnennia, sam by nizaščo ne zdohadavšia, — ironično promovyv ja, čym vyklykav u divčyny slabku, ledve pominutu posmišku. — Otže, Marsi, ščo vže ne na Marsi. Ty musyš zatiamyty odnu rič: ja ne liubliu, koly do mene zvertajuťsia «ser».

Meni biľše do vpodoby «kapitan» abo «kep». Zrozumilo?

— Tak, kapitane.

— A vam, chlopci?

— Tak, kapitane, — chorom vidpovily oboje.

— Ot i čudovo. Sluchajte dali, — provadyv ja. — Vy vže ne školiari, tomu zabudťte pro ci strojovi štučky. — Ja chotiv buv dodaty, ščo takoho štybu «štučky» buly pryznačeni dlia toho, ščob jakomoha micniše trymaty učniv u šorach. Ale potim zhadav, ščo kapitan Lopes pro ce ne hovoryv, poky ja sam ne rozibravšia. — Zreštoju, my ne vijškovi, i ja vymahaju vid vas prosto *rozumnoji dyscypliny*. A vid toho, ščo vy raz po raz stavatymete strunko, vam ne dodastšia ni rozumu, ni znań, ni dosvidu. U nas na korabli ne kazarma, a družnyj i zlahodženyj kolektyv, možna naviť skazaty, rodyna z dvanadciatyi liudej — teper, razom z vamy, bude pjatnadciať. Pevna rič, my pidporiadkovujemosia statutovi j dotrymujemosia subordynaciji — prote bez zajvych formaľnostej. U pozaslužbovyj čas vaši starši kolegy zazvyčaj nazývatymet' vas na imja, a pid čas vachty vžyatymet' prizvyšče. Vy zvertajtesia do nych za zvanniam čy posadoju, ne dodajučy «ser», «mem» abo jichni analogy inšymy movamy. I do vašoho vidoma: staršyj pomicňk Krasnova volije, ščob jiji nazývaly «starpom», a holovnyj inžener Štern — prosto «šef», i jomu bajuže, ščo u vijškovych tak zvertajutsia do seržantiv ta staršyn. Vam jasno?

Vsi troje pidtverdyly, ščo jasno, i my prodovžyly znajomstvo. Rudoho chlopacia zvaly Miloš Sablič, vin buv inženerom širokoho profiliu — ridkisnyj vypadok dlia svižospečenohu vypusknyka. Ce označalo, ščo vin ovolodiv usima inženernymy speciälnotiamy, jaki vykladaly u školi.

— A jaka z nych osnovna? — zapytav ja.

— Vsi, — samovdovoleno vidpoviv Miloš. — Za kožnoju ja projšov povnyj kurs i otrymav najvyšci baly.

Zrozumilo, kruhlyj vidminnyk. U školi ja takych ne poliublia, vony dratuvaly mene svojeju «pravylnistiu». A podoroslišavšy, jak pravylo, stavaly bezdušnymy suchariamy. Ja egoistyčno potišyvšia vid toho, ščo z Milošem zdebiľšoho matyme spravu naš holovnyj inžener, i povernuvsia do chudeňkoho chlopacia:

— Nu, a ty?

— Symon Garnje, — nesmilyvo predstavyvšia toj, — hospodarča služba. Dodatkova speciälnist... — tut vin zamjavsia, a joho vucha počervonily, — poliovi operaciji.

Huby Miloša vyhnulysia v hluzlyvij posmišci, a ot u Marsinych očach vyrazno promajnulo spivčuttia. Vsich školiariv, chto ne prochodyv za «tytułnymy» speciälnotiamy pilotiv abo inženeriv, neodminno hotuvaly do poliovych operacij — pid cym rozumivšia veš komplex navyčok, neobchidnych dlia vysadky na nevyvčeni planety u skladi desantnych grup. Čerez svoju tenditnu staturu Symon nitrochy ne hodyvsia na roľ bezstrašnoho pidkoriuvača iných svitiv. Ta j osoblyvym rozumom, vočevyd', ne vidznačavsia, raz ne spromihsia otrymaty nijakoji inšojoji kvalifikaci, okrim hospodarnyka.

Prote naviť takyj prostyj chlopeć, jak vin, stanovyv velyčeznu cinniſt'. Adže v Zorianyj Flot prjlmaly zovsim ne za rozumovymy zdibnostiamy i ne za fizycnymy danymy, a za inšymy kryterijamy. Virniše, za odnym-jednym, jakyj nazývavšia rezystentnistiu. I nijakoho konkursu ne isnuvalo — braly vsich pospil', šče j narikaly na hostryj brak kadriiv.

— Tvoja druhá speciälnist nam ne znadobyťsia, bo naš korabel vantažnyj, a ne doslidnyčkyj, — zaspokojiv ja Symona. — A ot perša stane veľmy v pryhodi. Vidkoly naš stiuard pišov na pensiju, vsima hospodárskymy spravamy v nas zajmajeťsia technik Karla Beker. Ot tilky na kambuzi vid neji korysti malo — kulinar z neji duže kepškyj. Spodivajuś, ty dobre hotuješ?

— Nu... nepohano.

Marsi za škiľnoju zvyčkoju (och, i dovho ž vid neji pozbavliatymetsia!) pidniala ruku. Ja kyvnuv jij.

— Symon prybidniajeťsia, kapitane, — skazala vona. — Vin *duže dobre* hotuje. Moja podruha, jaka razom z nym vyvčala kulinariju, rozpovidala, ščo vin zavždy, *na kožnomu uroci*, buv najkraščym u jichniomu klasi.

— Ce čudovo, — promovyv ja z neprychovanym zadovoleniam. — Vychodyť, nam duže poščastylo.

Symon buv uleščenyj mojimy slovamy — i naviť ne stiľky slovamy, skilky mojim tonom. A Miloš tycheńko pyrchnuv, demonstrujuč svoju znevahu do takoj «neserjoznoji» profesiji. Durnyj, zarozumilyj chlopčyško! Vin prosto ne rozumije, jak ce — tyžniamy charčuvatysia vsuchomjatku abo našvydkuruč pryahotovanymy napivfabrykam.

— Ot my j poznajomylysia, — pidsumuvav ja. — Teper pro te, ščo čekaje vas na korabli. Ty, Symone, otrymaješ u svoje rozporiadžennia kambuz. Pro inši obovjavzky stiuarda poky ne dumaj: zaraz tvoja holovna i jedyna zadača — hoduvaty komandu. Bezposerednio budeš pidporiadkovuvatysia staršomu techniku Moreno. Ščo ž do tebe, Miloše, to tvojim priamym načalnykom, jasna rič, bude šef Štern. Vin i vyrišyť, čym konkretno ty zajmešsia. Nu, a ty, Marsi, pideš pid moju ruku, staneš tretim pilotom. Vidpovidno my budemo j vašymy nastavnykamy. Ne soromtesia zvertatysia do nas zi svojimi problemami. A jak vynykne bažannia prodovžyty osvitu — rozrachovujte na našu dopomohu j pidtrymku.

— Tak, kapitane, — nehajno ozvalasia Marsi, skorystavšyś mojeju pauzoju. — Ce duže dobre. U školi ja vyvčala šče try speciälnosti, ale meni trišečky zabraklo, zovsim trišečky, ščob sklasty ispyty. Ja b chotila ce vypravyty.

Ja pochytav holovoju:

— Ne varto pospišaty. Najblyžči kiľka misiaciv ne radžu vam dumaty pro navčanania. Zoseredťtesia na vykonanni svojich službovych obovjavzkiv. Porivniano zi školoju, vy matymete nabahato biľše viľnoho času — ale j vidpovaďniſt nezmirno zroste. Tomu na dozvilli vidpočyvajte j rozvažajtesia. Jakomoha biľše spilkujtesia z členamy komandy, hrajte v ihry, sluchajte muzyku, dyviſia fil'my, čytajte knyžky.

Miloš nedbalo skryvyvsia. Ja zrozumiv, ščo vin točno ne čyatyme knyžok, a jedynou rozvahoju, jaku sobi dozvolyť, buduť reguliarni zaniattia u sportzali. Reštu času provodytyme za navčanniam, prahnučy šče biľše rozšyryty svij šyrokyj inženernyj profil. Chlopeć javno buv beznadijny...

Marsi znova pidniala ruku.

— Kapitane, a koly my vidbuvajemo v rejs?

— Čerez šistnadciať hodyn, — vidpoviv ja. — Zavtra o vošmij trydciať za bortovym časom. Port pryznačennia — Cefeja. Zvyčajno my pracujemo na maršruti «Zemlia — Esperansa», ta inodi, jak ot zaraz, nas nadslajajuť i do iných planet.

— Povedemo na buxyri baržu?

Ja, zvisno, ne stav pojasniumaty jij, ščo za nepysanymy pravylamy Zorianoho Flotu korabel' z novačkom-pilotom na bortu svij peršyj rejs zdijsniuje z minimaľnym navataženniam. Natomiast skazav:

— Cioho razu barži ne bude. My majemo inše, duže vidpovaďne zavdannia — vezemo čerhovu grupu ditej.

— Tobto partiju embriöniv? — utočnyv Miloš.

Ja podyvyvsia na nioho dovhym pohliadom. Potim povil'no j čitko vidpoviv:

— Same tak. Prote my zvykly nazývatty jich diťmy.

ROZDIL 2. «KARDIF»

Nastupnoho dnia ja prokynuvsia trochy raniše niž zvyčajno — o šostij ranku, ščob bez pospichu zdijsnyty obchid korablia pered pryznačenym na vošmu trydciať startom. Prote vyjavylosia, ščo ja buv ne samoju rannioju ptaškoju, mene vyperedev Symon Garńje, jakomu ne terpilosia čymšyvdše vziatysia do obovjavzkiv na kambuzi (včora vvečeri vin vstyh lyše ohlianuty svoje nove hospodarstvo).

Ja vyjavyy ce, koly nadislav kuchonnomu avtomatovi zamovlennia na standartnyj snidanok, a za chvylynu, zamist' zvyčnoji picy z hrybam, otrymav po mini-liftu navdyvovyžu smačnu mjasnu zapikanku i hrećkyj salat — čy ne smačnišyj za zapikanku. Navŕt kava bula jakaś osoblyva; ja pyv jiji nekvapno, smakujučy kožen kovtok, i z počuttiam hlybokoho zadovolennia dumav pro te, ščo teper maju povnistiu ukomplektovanyj ekipaž dlia korablia takoho klasu, jak «Kardif», — try piloty (vkliučno zi mnoju), pjať inženeriv, pjať technikiv, likar i kuchar-stiuard. Ostannij formaľno takož naležav do technikiv — u Zorianomu Floti ne isnuvalo riadovych ta staršyn, a vsi astronavty podilialysia na technikiv i oficeriv; prote stiuardiv, čerez jichnie osoblyve stanovyšče na korabli, bulo zavedeno vidnosyty do okremoi kategoriji.

Počynajučy peredstartovyj obchid, ja nasampered zazyrnuv do kambuzu, de Symon jakraz zavantažuvav u lift snidanok dlia Oľhy Krasnovoji ta jiji čolovika Teodora Šterna. Služba podružžia na odnomu korabli bula zvyčnym javyščem u Zorianomu Floti. Okrim Krasnovoji ta Šterna, u nas na «Kardifi» bulo šče dvi pary — inžener Anna Gambarini zi staršym technikom Chuanom Moreno i technik Mari Lakrua z zastupnym kom holovnoho inženera Žorže Olivejroju.

Koly ja pochvalyv Symona za rozkišnyj snidanok, vin veš prosiajav i švydeňko prychotuvav meni druhu čašku kavy.

— I vse-taky, Symone, — skazav ja, — ne radžu tobi nadto rano vstavaty. Prokydajsia razom z reštoju komandy o siomij ranku. Snidaty my zvykly na švydku ruku. Naš poperednij stiuard zajmavšia lyše obidom ta večereju.

— Ale ž vin mav j inši obovjavzky, — zauvažyv Symon. — A ja praciuju tilky na kambuzi, i snidanky dlia mene ne problema. Jakšco z večora vse nahotuvaty, to vranci zalyšyťsia prosto vvimknuty duchovky j narizaty ovoči. Prokydatymuš chvylyn na sorok raniše i po vsiomu.

— Hm... Ja b ne chotiv, ščob ty praciuvav cilisińkyj deň. U tebe maje buty viľnyj čas.

Chlopeć usmichnuvsia:

— Času j tak bude vdostaľ, kapitane. Porivniano zi školoju... Do toho ž ja liubliu hotuvaty. Dlia mene ce ne robota, a zadovolennia.

Ja kyvnuv:

— Čudovo tebe rozumiju. Dlia mene robota — takož suciľne zadovolennia. A čym ty šče poliubliaješ zajmatysia?

— Čytaty, — vidpoviv vin z takym zbenteženym vyhliadom, niby ziznavavsia v čomuš neprystojnomu.

U školi čytannia chudožnioji literatury, zvisno, ne zaboroniali, ale j ne zaachočovaly. Biurokraty z uriadu vvažaly, ščo ce vidvolikaje učnív vid zaniať korysnišymy rečamy. Ci ž biurokraty napevno pojasnyly b nyžki ocinky Symona z biľosti škiľnych predmetiv joho zachoplenniam «lehkym čtyvom». A ja buv perekonanyj, ščo v chlopcia prosto duša ne ležala do navčannia. Buvajuť taki dity — nače j ne durni, ale neochoči bahato včytysia. Krim toho, jak ja vže znav z joho osobovoju spravy, Symon mav suto humanitarnyj sklad rozumu: vin ne zdav žodnoho ispytu z techničnych speciálnostej, zate bez osoblyvych zusył doskonalo ovolodiv usima višmoma oficijnzymy movamy Federaciji.

Perš niž zalyšty kambuz, ja skazav:

— Knyžky — ce dobre, Symone. Korysno i dlia rozumu, i dlia sercia. Ja takož liubliu čytaty.

Potim ja zajšov do kontroľnoho centru system žyttiezabezpečenia, jaký roztašovuvavšia v odnomu vidsiku z medčastynoju. Cym hospodarstvom u nas zaviduvav korabeľnyj likar, pjanodesiatyričnyj Sergij Kačur — najstaršyj člen ekipažu i jedynyj z nas, chto otrymav svoju osnovnu speciálnisť uže ne v školi, a v universyteti. Medycyna zavždy bula vrazlyvym miscem u pidhotovci kadrov dlia Zorianoho Flotu. Jak svidčyla praktyka, naviť najintensyvníše navčannia ne dozvolialo zrobyty z pidlitka kvalifikovanohu likaria — adže dlia toho, ščob uspišno likuvaty liudej, potribni ne lyše znannia ta praktyka, a še j pevnyj žyttievyj dosvid, jaký prychodyť lyše z rokamy.

Tomu v školi obmežuvalysia vyvčenniam lyše osnov medycyny, krašči vypusknyky z cijej speciálnosti oderžuvaly diplomy feldšeriv i medsester, a majbutnich likariv na byraly vže z čynnych astronautiv u dvadciatyríčnomu vici. Jich vidriadžaly do medyčnoho centru pry Miunchenškomu universyteti, de vony za čotyry roky prochodyly pryskorene navčannia j internaturu. Jak pravýlo, cioho vystačalo, ščob pid čas poliotu stežty za stanom zdorovja ekipažu, likuvaty zvyčajni chvoroby i naviť robyty najprostiši, ale nevidkladni operaciji. Vtim, doktor Kačur buv zdatnyj i na bilše, oskiľky v períođ miž dvadciatma pjaťma i soroka rokamy tryči prochodyv čotyrymisiačni kurzy pidvyščenia kvalifikaciji. Svoho času vin spodivavšia perevestysia v Doslidnyčkyj Departament, de vysuvaly značno vyšči vymohy do fachovych navýčok likariv. Na žaľ, če-rez rizni obstavyny, joho plany tak i ne zdjjsnlyisia.

Doktora Kačura na misci ja ne zastav — vin takož provodyv obchid korablia, ščob ostannij raz pered startom uziaty probi povitria ta vody v usich žytlovyh prymiščeniach. A post u kontroľnomu centri zajmala technik Šjuzan Gregori, dvadciatryrična briunetka s mylym vesniankuvatym oblyččiam. Vona zustrila mene trochy sonnoju usmiškoju.

— Dobroho ranku, kep.

— Pryvit, Šju, — vidpoviv ja. — Jak hotovnišť do startu?

Vona hlianula na odyn z dysplejiv, de vyvodylasia diagnostyčna informacija pro stan bortovych system žyttiezabezpečenia.

— Perevirka pišla vže po druhomu kolu. Vse praciuje spravno. Naša služba do poliotu hotova.

— Ce dobre, — skazav ja i pylniše pridyvyvsia do neji. — Ty ščo, ne vyspalasia?

Šjuzan pochytala holovoju:

— Jakraz navpaky. Včora zarano liahla, zbyralasia podyvytysia pered snom fiľm, ale majže zrazu zasnula i prospala desiať hodyn.

— Zrozumilo, — kyvnuv ja. — To ty dosi ne možeš prokynutysia?

— Ta ni, kep, zi mnoju vse harazd, — zapevnya vona. — Chiba holova... nu, trochy važka. Ta ce puste — zaraz vypju družu čašku kavy j budu v normi. Do reči, naš novyj kuchar hotuje smačniušču kavu.

— Ta ščo tam kava! — nedbalo stenuv ja plečyma. — Ot zapikanka bula prosto super. Tobi spodobalasia?

— Ja ne kuštuvala, — vidpovila Šjuzan. — Bo na snidanok jím lyše frukty. Čy ty vže zabuv?

— Zvisno, ni, — vidpoviv ja, namahajučyj zberehthy nezvorušniſt. — Prosto z holovery vyletilo.

Meni zavždy stavalo nijakovo, koly Šjuzan nahaduvala pro naši kolyšni stosunky, tomu ja pospichom zaveršyv inspekciju centru žyttiezabezpečenia j popriamuval u kormovu častynu korablia, de roztašovuvavšia mašynnyj vidsik.

Šjuzan meni duže podobalasia. Mene vabylo do neji bukvaľno z peršoho dnia služby na «Kardifi», i vona takož ne zalyšalasia do mene bajdužoju. Veš pozamynulyj rik my

buly razom, i ja naviť vyrišyv, ščo narešti znajšov sobi paru, počav buv dumaty pro odružennia... ale ničoho ne vyjšlo.

Ja tak i ne zmih zbahnutý, jaka kiška miž namy probihla. Vočevyd', i Šjuzan cioho ne rozumila. Ne bulo ni svarok, ni skandaliv, prosto my raptovo i bez bud'-jakoji vydymoji prycyny ochololy odne do odnoho. Šče jakyjš čas namahalsia nalahodyty naši stosunky, ta marno. A pislia čerhovojo korotkoji vidpustky na Esperansi, jaku my vyrišyly provesty narizno, kožen z nas povernuvsia z tverdoju vpevnenistiu, ščo v osobystomu plani miž namy ničoho buty ne može.

Pravdu kažučy, ja očikuvav, ščo Šjuzan poprosyť perevesty jiji na inšyj korabel'. Do takych prochań (nadto ž koly jšlosia pro nevdalyj roman z kapitanom) kerivnyctvo Flotu stavysia z rozuminniam i znachodylo prjnjatne dlia vsich rišennia. Prote raport pro perevedennia Šjuzan ne podala j prodovžuvala služyty na «Kardifi», a naši popervach napruženi stosunky postupovo staly rivnomy i suto profesijnymy.

Choča ne krytymuš: u hlybyni duši ja duže škoduvav pro naš rozryv. I Šjuzan, napewno, takož. Prote ni ja, ni vona ne bažaly povernennia do mynuloho...

Rivno o vošmij hodyn, zakinčyvšy obchid usioho korablia, ja vvijšov do rubky krevuannia. Tam uže perebuvalo troje členiv komandy — staršyj pomičnyk Oľha Krasnova, novospečenyj tretij pilot Marša Chagrivz, a takož sub-lejtenant Chiroši Josido, čerhovyj po mistku inžener, vidpovidaňy za robotu system navigaciji, zasobiv zovnišnioho zachystu, sposterežennia i zvjazku. Marsi prýjsla bez moho speciälnoho zaoprošennia, ale v povnij vidpovidnosti z pravylamy, jaki vymahaly, ščob pry vidbutti korablia v rejs i pry joho zaveršenni v rubci buly vsi štatni piloty.

Ja viddav nakaz rozpocäty ostatočnu perevirku hotovnosti bortovych system. Krasnova z Josido vzialysisia do spravy, a ja pidizvav Marsi, ščo doto skromno stojala popid zadnioju stinoju rubky.

— Včora vvečeri označomysia z tvojeju osobovoju spravoju. Vyjavliajeťsia praktikum z pilotuvannia ta navigaciji ty sklala najkrašče z-pomiž usich ciohoričnych vypusknykiv.

Divčyna zašarilasia vid zadovolennia.

— A ja j ne znala...

— Teper znaješ. Vitaju.

— Diakuju, kapitane. — Vona trochy povahalasia, potim zapytala: — A ja nestymu okremu vachtu, čy lyše asystuvatymu vam ta starpomovi?

— Otrymaješ okremu vachtu. Siohodni u druhu zminu. Ale ja, zvyčajno, nahliadatymu za toboju.

Do vošmoji trydciať perevirka bortovych system zaveršylasia, i ja oholosyv start. Z zapuščenym na povnu potužniſt termojadernymy dvyhunamy «Kardif» zalyšyv orbitu i stav viddaliatysia vid Marsa, zahlybliujučyś u mižplanetnyj prostir. Prote ne dlia toho, ščob nabraty pevnu švydkisť, prycyna bula v inšomu. Vsupereč pošyrenij chybnij dumci, korabel' ne potrebuval nijakoho rozhonu dlia zdijsnennia nadsvitlovoho strybka — adže, zreštoju, ruch u pryrodi vidnosnyj. Prote perechid u hiperdrajv suprovodžuvavsia potužnym elektromagnitnym impulſom, i pravyla bezpeky zaboroniali ce robyty poblyzu naselenych planet, kosmičnych stancij ta iných korabliv, ščob unyknuty pereškod u roboti system zvjazku.

Čerez čverť hodiny Josido dopoviv:

— Kep, poperedžennia vid Marsiānskoji Protikosmičnoji Oborony. Popereďu vyjavleno vnutrišniosystemnyj transport Azijskoho Sojuzu, ščo jde zustričnym kursom. Švydkisť — dvanadciať z polovynoju. Vidstań bezpečna — čotyry trysta, odnak nam rádiať buty nastoroži.

— Zrozumilo. Starpome, skilky do hiperdrajvu?

— Šisť chvylyn desiať sekund, — vidpovila Krasnova.

— Todi majemo vstyhnuty. Ta pro vsiak vypadok vvimkny dodatkovyj zachyst, Josido. Šče čoho dobroho jim stukne v holovu dovbanutu v nas iz lazernych harmat, a potim zajavyty, ščo pomylkovo prijnialy korabeľ za velykyj meteoryt.

— Sylový ekran zadijano, — vidzvituvav Chiroši.

A Marsi tycho promovyla:

— Ot že ž pohanci!

— Ne pohanci, a prosto ozlobleni, — skazav ja. — Vony zvynuvačujuť nas v usich svojich neharazdach. Zokrema vvažajúť, ščo Pivnična Federacia obmežyla jichnij žyttievyj prostir. Spočatku na Zemli — koly jim ne dozvolyly zachopyty Sybir ta Avstraliju, a potim u kosmosi — koly my ne pustyly jich na Mars.

— I pravýlno zrobyly. Vony ž vidmovylysia braty učasť u joho teraformuvanni. Chotily prjaty na vse hotove.

— Vono-to tak, — pohodyvsia ja. — Za logiku vse pravýlno, ale... Treba zvažaty na te, ščo Federacia zajmaje dobru polovynu zemnoji suši i pry ciomu jiji naseleñnia skladaje lyše pjatu častynu vid zahaľnoji kílkosti meškanciv Zemli. Nam važko ujavyty, v jakych žachlyvych umovach žyve rešta liudej. U nas často narikajuť na nyžkyj riveň žyttia, bezrobittia, brak prodovoľstva, pohirsennia ekologičnoji sytuaciji. Prote vsi naši bidy — niščo, porivniano z problemamy toho ž Azijskoho Sojuzu, Islamškoji Džamachirijsi i, osoblyvo, Afrykanškoji Respubliky. Tam kojaťsia strašni reči, a my naviť paľcem ne voruchnemo, ščob čymoś dopomohty... Chiba ščo kupujemo v nych rezistentnych di- tej, platymo hrubi hroši j lycemirno nazyvajemo ce humanitarnoju dopomohoju. Choča dobre znajemo, ščo levova častka cijeji «dopomohy» osidaje v kyšeniacach jichnich pravýteliv, a prostomu narodovi perepadajúť chiba žaliuhidni krychty.

Pry mojich ostannich slovach Marsi ne strymalasia j nyškom pohlianula na Josido. Dvadciatydvoričnyj Chiroši pomityv ce i syluvano posmichnuvsia.

— Čoho zyrkaješ, mala? Lyboń vyrišyla, ščo raz ja kosookyj, to vže j «kuplenyj»? — Vin zobražav ironiju, choča naspravdi jomu bulo prykro. — Do tvoho vidoma, ja ne kytajeć, a japoneć, i moja krajina — člen Federaciji.

Marsi zbenteženo opustyla oči. Vtim, jiji pomylku možna bulo zrozumity. U Zoria- nij Školi vona ščodnia spilkuvalasia z učniamy riznych azijskych naciōnalnostej i, pevno ž, umila jich rozrizniaty za zovnišnistiu. Prote Chiroši Josido, stovidsotkovyj japoneć, za dyvnoju prymchoju pryrody mav vyhliad typovoho kytajcia. Nezvažajúcy na imja ta prizvyšče, joho časteńko prjmaly za «kuplenoho» — ščo jomu heť ne podobalosia.

Dali my movčky očikuvaly na peršyj strybok. Narešti Krasnova oholosyla:

— Mašynnyj vidsik dopovidaje pro hotovnist do hiperdrajvu. Počynaju trydciaty- sekundnyj vidlik.

Ja zvyčno kynuv pohliad na dysplej, de vyvodylysia charakterystyky puľsu členiv komandy — za pravylamy, kožen musyv nosyty na zapjastku speciälnejj braslet z sen- sorom. Pokazy svidčyly, ščo nichto z ekipažu ne spyť. Hiperdrajv buv nesumisnyj zi snom.

Trydciať sekund splyvlo i my vvijšly u nadsvitlovýj strybok — spokojno j budeno, jak robyly ce bezlič raziv. Pry perechodi v hiperdrajv usi liudy na korabli vidčuly lehku zahaľmowanist, niby dumky v našych holovach znenaćka naštovchnulysia na nevydymyj pružnyj barjer. Ale vže nastupnoji sekundy barjer znyk i vse normalizuvalosia. Do cioho javyšča, jake astronavty nazyvaly «dubodum», my zvykly šče zi škiłnych rokiv i davno perestaly na nioho zvažaty.

Krasnova povidomyla:

— Systemy hiperdrajvu pracujuť u stabilnomu režymi. Rozrachunkovyj čas strybka — 8 chvylyn 52 sekundy. Vidstań — 0,47 parseka.

Vsi ohliadovi ekrany ziajaly čornotoju. Vony ničoho ne pokazuvaly, oskilky zovni ničoho ne bulo. Naviť vakuumu. My, astronavty, vžyvajemo slova «letity» j «polit», rozumiujući pid cym poslidovníst strybkiv; ale nikoly ne nazyvajemo poliotom sam strybok

— tym biľše, poliotom u hiperprostori. Bo nema nijakoho hiperprostoru; je lyše Absolutne Niščo, Vidvična Pustka, jaku my pronyzujemo, ščob distatysia do zirok. Pustka, žachlyviša, niž bud'-jakyj okean energiji...

Koly u 2177 roci, trochy biľše čotyrioch stoliť tomu, bulo rozrobleno teoriju hiperdrajvu i stvoreno peršyj kosmičnyj aparát, jakýj za sotí častky sekundy dolav vidstaň u kľuka astronomičnych odynyć, vse liudstvo triümfuvalo. Zori, ščo raniše zdavalsia takym dalekymy j nedosiažnymy, vraz zroblylsia blyžkymy j dostupnymy. Pered liuďmy vidkrylasia doroha u Velykyj Kosmos, ne obmežený ramkamy Soniačnoji systemy. Doroha do iných svitiv, do novoho žyttievoho prostoru.

Zatamuvačavšyj podych, perenaselena Zemlia stežyla za experymentamy z tvarynamy — vid myšej do mavp. Potim medyky dovho sposterihaly za čotyrynohymy astronavtamy, provodyly riznomanitni testy i vrešti dijšly odnostajnoho vysnovku, ščo hiperdrajv jim nitrochy ne zaškodyv. Nastala čerha liudyny... i po vsijs planeti prokotyvsia stohin žachu j rozčaruvannia.

Nadsvitlovýj strybok ne vbyvav liudej, ale het' pozbavlaiv jich hluzdu, peretvoriuvač na cilkovytych idiotiv. Odna korotka myť hiperdrajvu bukvaľno rozplavliuvala liudškyj mozok, todi jak rozum tvaryn — i prymityvnyj myšačyj, i vysokorozvynenyj u prymativ — pry ciomu žodnym čynom ne straždav. Spravu ne riatuvaly j mjaki formy anabiözu, na zrazok hibernaciji. Vid boževillia ubezpečuvalo lyše povne zamorožuvania u kriögennych kamerach, ale tut vynykala inša, takož nepodolanna problema — v seredniomu visim z desiaty liudej ne ožyvaly pislia žorstkoho anabiözu, a ti, ščo vcili, potrebuvaly tryvaloži vidnovliuvačnoji terapiji. A koly vrachuvaty, ščo tam, bilia iných zirok, ne bulo nikoho, chto mih by nadaty medyčnu dopomohu rozmoroženym liudiam, to jmovirnišť smerti zrostala do vsich sta vidsotkiv.

Šliach u Velykyj Kosmos naspravdi vyjavyvsia dorohoju križ peklo. Hiperdrajv, zvyčajno, znajšov praktyčne zastosuvannia — bezpilotni transporty vykorystovuvalysisia dla perevezennia terminovych vantaživ u mežach Soniačnoji systemy, a do zirok spriadžalysia avtomatyčni doslidnyčki stanciji (skoročeno jich nazývaly «avtomaty»). Ale biľšišť liudej ce ne cikavylo. Jich turbuvaly nahaľniši pytannia, peredovsim — perenaselenskost, zabrudnenia dovkolyšnioho seredovyšča i vysnažennia pryrodných resursiv.

Prote experymenty z nadsvitlovymy strybкамy za učastiu liudej ne prypynialysia. Naukovci ta inženery postojno udoskonaliuvaly systemy hiperdrajvu, vyprobuvaly rizni modeli j možlyvi režymi roboty, rozrobliali chytromudri zasoby zachystu — ta vse namarno. Jim ne vdavalosia naviť zrozumity, čomu hiperdrajv rujnuje liudškyj rozum. Ce, do reči, dosi nevidomo.

Tiľky čerez dvadciať devjať rokiv pislia vynachodu hiperdrajvu, vže na počatku XXIII stolittia, stalosia te, na ščo vže nichko serjozno ne spodivavsia: čerhovyj piddoslidnyj zalyšyvsia pislia strybka rozumovo normalnoju liudynoju. Zvaly joho Raden Afandi; jak i perevažna biľšišť dobrovoľciv u doslidach z hiperdrajvom, ščo jich provodyla Pivnična Federacija, vin buv nelegalnym migrantom i zholosyvsia na učasť v experymenti zarady nadannia joho rodyni hromadianstva.

Duže skoro stalo očevydno, ščo ani režym hiperdrajvu, ani osoblyvosti konstrukciji danoci konkretnoji modeli, ani zasoby zachystu ne vidihraly tut nijakoji roli. Pryčyna bula v samom Afandi, kotroho majže odrazu nazvaly rezistentnym — tobto stíjkym, opirnym. Značno skladniše bulo zjasuvaty — ni, naviť ne te, čomu vin ne zboževoliv, — a bodaj *oznaku*, za jakou možna vidšukaty iných rezistentnych. V rešti-rešt, pislia analizu tysiač riznych variäntiv, taku *oznaku* znajšly. Vona bula dosyť prosta i lehko vyjavliłasia za dopomohoju seriji ne nadto skladnych medyčnych testiv. Ot tiľky zjasovalosia, ščo rezistentni zustričajutsia nadzvyčajno ridko — pryblyzno odyn na dva miljony liudej.

U Pivničnej Federaciji, de kožen hromadianyn mav dostup do medycyny (jakščo ne

do platnoji, to do strachovoji, jakščo ne do strachovoji, to do sociälnoji), majže vsich rezistentnych vyjavliały šče sered nemovliat. V iných nadderžavach Zemli z cym bulo nabahato hirše, nadto ž v Afrykanśkij Respublici, de ponad try čverti naselennia buly pozbavleni naviť elementarnoho medyčnoho obsluhovuvannia. Uriad Federaciji neodnorazovo proponuvav afrykanciam dopomohu v vyjavlenni rezistentnych (pevna rič, z výhodoju dlia sebe), ale šcorazu tamtešnia vlada vysuvala napered nepryjnatni umovy.

Jak zasvidčyly genetyčni doslidžennia, rezistentniſť ne bola spadkovoju oznakoju i ne piddavalasia štučnomu pryščeplenniu. Mechanizm jiji vynykennia j funkciönuvania tak i zalyšyvsia nerozhadanoju zahadkoju. Rozpodil rezistentnych za riznymy rassovymy j etničnymy grupamy buv pryblyzno odnakovyj, a vidchylennia vid serednioho v toj čy inšej bik ne vychodyly za meži statystyčnoji pochybk.

Zate vyjavylasia istotna koreliacija miž rezistentnistiu ta rozumovymy zdibnostiamy. Apriöri logično bulo prypustyty, ščo oskil'ky vsi tvaryny, vklieučno z mavpamy, absolutno nevrazlyvi do hiperdrajvu, to sered liudej najstjikišymy maly buty perevažno indyvidy z nyžkym rivnem intelektu. Prote realna kartyna vyjavylasia priamo protyležnoju: u visimdesiaty vidsotkiv rezistentnych koeficijent rozumovoho rozvýtku prevyščuvav sto dvadciať odnyć, todi jak po vsiomu liudstvu takyj pokaznyk mav lyše kožen šostyj.

Z vidkryttiam rezistentnosti počalasia tretia kosmična era — zorianá era. Prote dlia zvyčajnych liudej ce ničoho ne minialo. Vsi vony, za vyniatkom žmeňky obranych, i nadali buly vjazniamsy Soniačnoji systemy, a problema perenaselennia Zemli zalyšalaš takouž aktuálnoju. Liudstvo zahalom zdobulo bezsmertia — nechaj i povíľno, duže povíľno, vono taky počalo pidkoriuvaty Galaktyku. Zate okremi indyvidy, ščo skladaly ce liudstvo, buly pryrečeni pomerty tam, de j narodylsia. Šcôpravda, kožen šče mav šans zdijsnyty mižzorianu podorož u kriogennij kameri — teper bulo komu podbaty pro tych, chto vyžyv pislia rozmorožuvannia. Ale takyj sposib pereselennia na inši planety, z imovirnistiu čotyry do odnoho potrapyty na toj svit, ne nabuv šyrokoji populiarosti. Choča ochočych rzyknuty ne brakuvalo — i same vony (virniše, dvadciat vidsotkiv ucililých) stavaly zasnovnykamy novych pozazemnych kolonij.

Nu a my, rezistentni, staly znariaddiam kosmičnoji expansiji liudstva. Jak i do vsich, chto vyokremliuvavsia sered rešty liudej, do nas stavylysia dvoznačno. Namy zahopliuvalysia i nas znevažaly, nam zazdryly i nas nenavydily, my buly elitoju j parijamy. My buly astronautamy — liud'my, ščo litaly do zirok...

Narešti splyvly nepovni devjať chvylyn strybka, i korabeľ povernuvsia u prostir. Na ohliadovych ekranach znova zasiajaly zori. My perebuvaly na vidstani pivparseka vid Zemli. Soniačne svitlo dolitalo siudy za pivtora roky.

Krasnova zviryłasia z danymi navigacijnoho kompjutera j povidomyla:

— Vychid provedeno v rozrachunkovij točci. Deviäcia — 0,36 astroodynyć.

Ja podyvyvsia na Marsi, zbyrajučyś vidislaty jiji z rubky. Ale raptom peredumav. Divčyna perestupala z nohy na nohu, jiji oči hariačkovo vyblyskuvaly. Z usioho bulo vydno, ščo jij ne terpyťsia sisty za pułt keruvannia, tiľky todi vona vidčuje sebe povnoccinnym členom komandy.

— Chagrivz, — promovyv ja.

— Tak, kapitane? — ozvalasia vona, myttiu prybravšy považnoho vyhliadu. Ce vperše ja nazvav jiji na prizvyšče, i vona vidrazu zbhñula, ščo zaraz ja zvertajusia do neji jak komandyr do pidlehloho pry vykonanni obovjazkiv.

— Zajmy misce pilota.

Tut Marsi cilkovyto pereminyłasia. Spokijno i vpevnero, bez tini vdavanoji bravady, vona vlaštuvalasia v krisli, jake zviňnya dlia neji Krasnova, vidreguliuvala joho pid sebe j vyklykala na holovnyj dysplej koordynaty druhoji opornoji točky.

— Rozrachovuvaty nastupnyj strybok, kapitane?

— Dij, — kyvnuv ja.

Vporalasia Marsi nepohano. Choča j trochy pokvapylasia z vyborom točky vchodu — kompjuter ledve vstyh rozrachuvaty parametry hiperdrajvu, i zamiešť standartnoho trydciatysekundnoho vidliku buv zmušenyj zapustyty skoročenyj desiatysekundnyj.

— Ne bida, — skazav ja, koly «Kardif» vvijšov u strybok. — Take časom trapliajeťsia z usima, ne lyše z novačkamy. Prosto namahajsia ne pospišaty. U nas, pilotiv, je taka pryzkazka: «Chvylynu zaoščadyš, hodynu vtratyš». Zapamjataj jiji.

— Ja znaju, kapitane, — vidpovila prysoromlena Marsi. — Jiji nam často povtoriuval admiral Lopes. Ale ja zabula... zachopylasia.

— Ne bida, — povtoryv ja i švydko perezyrnuvsia z Krasnovou. Vona leheńko vsmichnulasia, kyvnula i vyjšla z rubky.

Dali vse jšlo hladeseńko-rivneseńko, i do čotyrnadciatoji trydciaty, koly zakinčylasia perša zmina, «Kardif» proletiv trochy biľše trynadciaty parsekiv — polovynu dobovoj normy dlia korablia, ščo jde «porožniakom», tobto bez barži. Na sudnach Zorianoho Flotu litna vachta skladalasia z dvoch šestyhodynnych zmin. Inši dvanadcať hodyn, vid piv na devjatu večora do piv na devjatu ranku, korabeľ prosto drejfuval u kosmosi. Ce buv optymalnyj režym, ščo dozvoliaval našij nervovij systemi ciklom vidnovytysia pislia dennou seriji strybkov. Hiperdrajv, nechaj i slabko, taky vplyvav na rezistentnych. I ne lyše v myť perechodu, koly projavliavsia «efekt duboduma», a j protiahom usioho strybka, choča svidomo my cioho ne vidčuvaly. A ot uvi sni, koly rozum vidkrytyj i bezzachysnyj, hiperdrajv uzahali buv bezzáľnyj. Odnoho razu, šče na «Amsterdami», ja brav učast u cilodobovomu polioti — i todi meni snylysia rozkišni košmary.

O piv na tretiu Marsi peredala vachtu Krasnovij, veľmy zadovolena soboju. Ja takož buv zadovolenyj neju — vona vyjavylasia čudovym pilotom. Ščo tut kazaty, ja mav serjozni pretenziji do Zorianoi Školy, jaka pozbavlia učnív dytnistva, davala jim ukraj odnobičnu osvitu. Razom z tym ja ne mih zaperečuvaty, ščo same zavdiaky ciomu jiji vypusknyky vže v čotyrnadciatyričnomu vici buly spravžnimy fachivciamy za svojeju osnovnoju speciälnistiu.

— Ce bulo zovsim nevažko, — pochvaly whole Marsi, koly my vyjšly z rubky j popriamuvaly do jidańi, de nas čekav pryzkazka Symonom obid (za tverdženniam Krasnovoj, «povnyj vidpad»). — Ja nitrochy ne vtomylasia.

— Važki ne sami strybky, — zauvažyv ja. — Važko deň u deň, cilisińki tyžni provodity v polioti.

— To ce ž klasno!

— Pevna rič, klasno. Ale j važko — odne inšomu ne superečyť. Ty ne kvapsia z vysnovkamy. Ot na zvorotnomu šliachu budemo tiahty baržu — todi podyvymosia, jakoji ty zaspivaješ.

— Ne zaspivaju, — vidpovila vona z usmiškoju.

Ja tež usmichnuvsia. Marsi, darma ščo bula divčynoju, duže nahaduvala mene samoho v takomu ž vici. Ja šče ne vyrišyv, harno ce čy pohano.

* * *

Z pojavoju v komandi «Kardifa» tretioho pilota u mene istotno pobiľšalo času na vykonannia vlasne kapitanškych obovjazkiv, častynu jakych ja raniše deleguvav staršomu pomicňkovi Krasnovij ta holovnomu inženerovi Šternu. Vtim, ce bula zvyčna praktyka v Zorianomu Floti, bo býzko dvoch tretyx našych korabliv litaly z nedoukom-plektovanymy ekipažamy. Osoblyvo hostro vidčuvalasia nestacha pilotiv, tomu bahatiom kapitanam, a ne lyše meni, dovodylosia, krim usioho inšoho, ščodnia nesty litnu vachtu. Ja ponad rik bombarduvav štab zajavkamy, poky, narešti, do mojich vymoh dosluchaly-sia.

Ščoprávda, u perši try dni rejsu ja majže postijno perebuuvav na mistku, koly čerhvala Marsi, i kontroliuvav jiji diji. Ale postupovo perekonavšia, ščo vona uspišno spravliajeťsia jak z samymy strybкамy, tak i z tiaharem vidpovidaľnosti za keruvannia korabliem. A vidiči, jak Marsi stala nazývatty mene «kep» zamist «kapitan», ja ostatočno vpevnyvsia v tomu, ščo vona vže biľš-menš osvojilasia na korabli, i počav dedali častiše zalyšaty jiji samu na vachti — virniše, u pari z Chiroši Josido, kotryj, jak i bahato inženieriv, dodatkovo vyvčav astronavigaciju i v razi potreby mih prýty jij na dopomohu. Prote, zabihajučy napered, vidznaču, ščo takojoj potreby ne vynykalo.

Sto devjanosto šisť parsekiv, ščo rozdiľiali Zemliu ta Cefeju, my podolaly za ne-povni visim dib. Ce bula najstarša (choč i ne najblyžča) zorianá kolonija Zemli, jiji počaly zaseliati majže vidrazu pislia vidkryttia rezistentnosti j utvorennia Zorianoho Flotu. Cefeja vže davno stala cikom samodostatnioju kolonijeju i biľše ne vidčuvala potreby v štučnomu prystroji naseleňnia. A prote cefejci, prahnučy dodatkovo uriznomanitnyty svij genofond, čas vid času zamoviliy z Zemli ditej — pevna rič, u vyhliadi embrióniv. Nu, a na Zemli vidboju ne bulo vid ochočych prodovžity svij rid na iných planetach, tož ditej vystačalo jak dla tych kolonij, ščo lyše rozvyvalysia, tak i dla vže stálych, na zrazok tijeji ž Cefeji, Taury, Sagitariji abo Esperansy.

Za pravylamy Zorianoho Flotu, pislia kožnomo pereliotu v odyn kineć ekipažu korablia naležav odyn deň vidpustky na planeti (a jakščo rejs tryvav ponad čotyrnadcať dib, to cilych dva dni). Ale, oskiľky pryznačena dla nas barža vže bula hotova do vidpravlenia, my vyrišyly ne marnuvatty zaroblenyj vychidnyj i vyrušyly do Zemli vidrazu pislia vyvantaženia z triumiv korablia kontejneriv z embriónamy ditej i popovnennia bortovych zapasiv prodovoľstva. Pravda, Marsi z Symonom buly trochy zasmučeni takym rišenniam, ale ja pojasnyv jím, ščo zaraz na Cefeji nevdalyj čas dla exkursij: na oboch naselenych kontynentach bula piznia osín, doščova i sliotava, a na Arktyčnomu materyku cilorič panuvala suvora zyma.

— Šče vstyhnete pobuvatty tut ulitku, — poobiciaj ja. — A znajomstvo z kolonijam vam krašče rozpočať z Esperansy. Povirte meni na slovo: vy šče raditymete, ščo zaraz my zaoščadyly zajvyj deň.

Naš zvorotnyj rejs buv skladnišyj i tryvališyj, pozajak my vely na buxyri zdorovennu baržu, zavantaženu pjatystamy tysiačamy tonn vidbirnomo cefejskoho zerna dla vično holodnych zemlian. Sama po sobi procedura buxyruvannia bula prosta: spočatku my po radiözvajzku programovaly navigacijnu systemu barži j vidpraviliy jiji v strybok, pislia čoho jšly slidom za neju.

Pislia hiperdráju vynykala deviäcia — vidchylenia točky vychodu vid napered zadanych koordynat, jake časom dosiahalo odnijeji astronomičnoj odynyci. Ce ne malo ničoho spiľnoho z pochybkoju v rozrachunkach čy z netočnistiu vstanovlennia počatkowych umov. Deviäcia bula naslidkom fundamentalnych zakoniv pryrady, jedno viodomym nauci projavom kvantovoho pryncypu nevyznačenosťi na makrorivni. Jak rezultat, pislia standartnoho strybka na pivparseka holovnyj i provadženyj korabli rozdiľiali prystojna vidstań — i dobre, jakščo ce buv lyše desiatok-druhyj miljoniv kilometrov. Ale v bud'jakomu razi nam dovodylosia dodatkovo zdijsniuvatty korotkyj strybok do barži, ščob maty zmohu viddavatty jij instrukciji v režymi realnoho času, bez tryvaloju zatrymky. A potim use počynalosia po novomu.

Zahalom, sprava bula ne nadto skladna, ale značno marudniša, niž odynočnyj polit. Marsi narešti perekonalasia, ščo ne vse kotu masnycia, i perestala zadyraty nosa, choča j nadali čudovo spravliałasia zi svojeju robotou. Krim toho, vona biľše ne čiplialasia do mene zi svojimi učbovymi planamy — zrozumila, ščo ja mav cilkovytu slušnisti, koly radyv jij ne kvaplytisia z podaľšym navčanniam, a speršu zvyknuty do služby.

A ot Miloš, popry naši zi Šternom umovliannia, vpero prodovžuvav navčannia. V takij joho oderžymosti navriad čy zavynyla odna lyše škola. Prosto vin naležav do toho

typu emocjno vidmoroženych ditej, jaki zovsim ne chočuť buty diťmy i prahnúť jakomoha švydše podoroslišaty. Štern čas vid času narikav na Miloševe nadmirne zavziattia, ta razom z tym ne mih nachvalytysia joho vysokoju, jak na novačka, inženernoju kvalifikacijeju.

Zate Symon nijakych narikań ni v koho ne vyklykav. Z peršoho ž dnia vin stav uliublencem usijejí komandy, i joho ladni buly nosyty na rukach. My, astronavty, liudy až nijak ne bidni, naši službovi oklady ne postupajuťsia honoraram u šou-biznesi, kino ta sporti, tomu my zvykly do vsioho najkraščoho, i dosi nas duže dratuvala vidsutnistiň normalnoji jiži pid čas rejsiv. Zvisno, naši cholodyľnyky na korabli buly napchani riznomanitnymy delikatesamy, ščo j ne snylysia perevažnij biľosti zemlian. Prote ni buterbrod z tovstym šarom červonoji abo čornoji ikry, ni našvydkuruč rozmoroženyj u mikrochvyliovoj pičci omara ne zdatni zaminyty pryhotovanych za vsima pravylamy kulinarneho mystectva vyšukanych strav, na jaki Symon buv spravžnij mastak.

— Znaješ, kep, — jakoś skazala meni Krasnova. — Ja vpevnena, ščo do nas ne vypadkovo potrapylo troje kraščych za svojimy speciälnostiamy vypusknykiv. Ty točno pidmazav kohosz iz kadrovoho viddilu. Ziznavajsia, bahateňkyj Buratino, skilky zaplatyv — i my rozdilymo tvoji vytraty.

Ja ne ziznavsia, bo chabariv nikomu ne davav. Prote mav velyku pidozru, ščo tut ne obijslosia bez spryjannia admirala Lopesa.

A Marsi, ščo čula našu rozmovu, zhodom zapytala v mene:

— Kep, čomu starpom nazvala vas «buratino»? Ce ž italijskoju označaje «mariönetka».

— Ne tilky, — vidpoviv ja. — Takož Buratino — personaž odnijeji rosijskoji knyžky. Na zrazok Pinokiö — prote ne zovsim.

— A chto takyj Pinokiö, — pocikavylasia Marsi.

Trochu povahavšyj, ja zaprosyv jiji do svojej kajuty j vidcynyv šafu, de stojaly moji najülüublenisi knyžky — i ne zvyčajni elektronni planšetky, a najspravžnišni paperovi, v čudovomu poligrafičnomu vykonanni, z tverdymi obkladynkami. Distavšy z peršoju polyci tomyk Karlo Kollodi, ja peredav joho Marsi.

— Možeš počytaty. A zarazom pidtiahneš svoju italijsku.

Marsi z sumnivom podyvylasia na iliustrovanu obkladynku, potim oberežno vidkryla knyžku i perehornula kiľka storinok.

— Ale ž vona dytiača, kep!

— Tak, dytiača, — vidpoviv ja. — Ta ce ne značyť, ščo pohana.

— Ja j ne kažu, ščo pohana. Prosto... taki knyžky čytaje Symon.

— I pravyľno robyť.

Z trochu rozhublenym vyrazom oblyčcia vona okynula pohliadom knyžky v mojij šafi, osoblyvo vidznačyvšy uvahoju jaskravo oformleni korinci na persij polyci.

— Ce tež dytiači?

Ja stverdno kyvnuv:

— Najkrašči dytiači knyžky. Najcikaviši.

— Vy jich čtajete?

— I perečtuju. A ščo tut takoho?

Marsi rozhubleno trusnula holovoju.

— Ale ž, kep, vy dorosly!

Ja teplo vsmichnuvsia jij.

— Odne inšomu ne zavažaje. Zhodom ty ce zrozumiješ... Hm, spodivajusia, ščo zrozumiješ. Ot Miloš točno nikoly ne zrozumije. A ty šče možeš zrozumity.

— Ščo zrozumity?

— Ce, — vkazav ja na persu polyciu, — častyna našoho vtračenoho dytynstva. Toho dytynstva, jakoho nas pozbavyly v školi. Podoroslišavšy, bahato z nas počynauť usvidomliuvaty ciu vtratu i prahnúť nadolužyty zhajane. Do prykladu, ja liubliu čytaty

dytiači knyžky. Osoblyvo meni podobajuťsia stari — devjatnadciatohu, dvadciatohu ta dvadciat peršoho storič. Vony rozumni, добri, ale bez navjazlyvoho moralizmu, čym hrišať sučasni. I fantazija v nych rozkutiša. Ot, skažimo, cia, — ja vysunuv odnu z knyžok, — pro divčynku Alisu, jaka provalyasia v kroliaču noru j potrapyla do Krajiny Dyd. Cia — pro chlopčyka Pitera, ščo ne chotiv stavaty doroslym. Cia — pro pryhody divčynky Doroti u Krajini Oz. A cia — ty jiji ne zmožeš čytaty, bo vona mojeju ridnoju movoju, — pro chlopčyka, jakoho vsi nazývaly prosto Malym, i pro joho druha Karlsona, ščo meškav na dachu. A tut, — ja posunuvsia vpravo, — vže ne zovsim dytiači knyžky. Pro liudej i kazkovych istot, elfiv, gnomiv ta hobitiv, ščo protystojat zly sylam. Pro chlopcia-čakluna Harri ta joho borotbu z Temnym Lordom... Lyše z rokamy ja zrozumiv, jak meni brakuvalo takych knyžok, koly ja navčavsia v školi.

Pislia dejakych rozdumiv Marsi povernula na misce «Pryhody Pinokiö» i vziala «Hobita», očevydiačky pid vplyvom mojich sliv, ščo ce *ne zovsim dytiača knyžka*.

— Sprobuj počytaty.

— Tiľky ne zmušuj sebe, — zasterih ja. — Bo inakše vse zipsuješ.

— Zvyčajno, kep, — poobiciaла vona. — Ja ne zbyrajusia čytaty ponad sylu. Naviščo marnuvaty čas na te, ščo nekorysno j necikavo?

Ja majže ne sumnivavsia, ščo vže nastupnoho večora Marsi poverne meni knyžku i skaže, ščo jij ce necikavo. Ale pomylyvsia — vona povernula jiji lyše za try dni j nesmiľovo, niby soromliačyś, poprosyla prodovžennia. Ja dav jij peršyj tom «Volodaria Per-sniv».

ROZDIL 3. ESPERANSIA

Dovizšy do Zemli zerno, my zatrymalsia v Soniacnij systemi rivno nastiľky, skilky bulo potribno dlia planovoho techohliadu korablia, joho zapravlenia dejterijem i zavantaženia triumiv riznymy riznoščamy. Vidtak uziali na buxyr baržu z vysokotechnologičnym obladnanniam i popriamuvaly do systemy zori Alansar, dovkola jakoji obertala-sia planeta Esperansa.

Devjanosto vidsotkiv rejsiv «Kardif» zdijsniuvav same za cym maršrutom, i dlia bahatioch členiv našojo komandy Esperansa bula bilšou miroju domom, aniž Zemlia. A dlia dekoho — prosto domom, spravžnim domom. Tak, u inženera Anny Gambarini ta staršoho technika Chuana Moreno na cij planeti zrostaly doňky-blyzniučky (na žaľ, ne rezistentni), Chiroši Josido dva roky tomu odružyvsa z miscevoju divčynoju, a Teodor Štern uzahali buv rodom z Esperansy — odnym z višmoch jiji hromadian, ščo nyni prebuvaly na dijsnij službi v Zorianomu Floti. Zrozumilo, ščo j dlia Krasnovoj, družyny Šterna, Esperansa stala ridnym svitom, a joho simja — jiji simjeju.

Ščo ž do mene, to ja vže davno vyrišyv, ščo v majbutniomu, koly mene spyšuť «na bereh», bez variäntiv oseliusia na Esperansi. I v ciomu rišenni ja buv daleko ne oryginalnyj. Z-pomiž devjaty planet, kolonizovanych Pivničnoju Federacijeju, najbiľšou poliarnistiu sered astronautiv korystuvalasia same Esperansa — v seredniomu kožen tretij vidstavnyk obyrap jiji dlia prožyvania.

Esperansa, ščo znachodylasia na vidstani triochsot visimdesiaty parsekiv vid Zemli, bula najviddalenišoju z zorianych kolonij, ale istoryčno sklalosia tak, ščo vona vyjavylasia peršoju prydatoju dlia žyttia planetou, vyjavlenoju avtomatyčnymy doslidnyčkymy stancijamy šče do vidkryttia rezistentnosti. Todi ž vlada Pivdennoji Ameryky zdijsnyla boževiľnu sprobu jiji kolonizacji, jaka, zvyčajno ž, z triskom provalyasia.

Z pojavoju rezistentnych, a otže, j pilotovanych liud'my korabliv, bulo vyjavleno inši planety z zemnymy umovamy, značno blyžci, niž Esperansa. Zokrema, v radiusi dvochsot parsekiv vid Soncia takych planet znajšlosia až sim. Piat z nich zastopyla za soboju Pivnična Federacija, do skladu jakoji na toj čas vvijšla j Pivdenna Ameryka, a reštu dvi prýbrav do svojich ruk azijškyj Sojuz.

Ani Islamška Džamachirija, ani Afrykanška Respublika v ciomu podili učasti ne braly, pozajak na toj čas ne maly mižzorianych korabliv. Vlasne, afrykanci j dosi jich ne majuť, a vsich svojich rezistentnych (virniše tých, koho vyjavliaje jichnia nedoluha medycyna) vony prodajuť Federaciji. Džamachirija zreštoju zavela nevelykyj flot, z čymalymy trudnoščamy kolonizuvala odnu-jedynu planetu j doteper vysmoktuje z nej vysi soky, odnočasno torhujučy z Federacijeju zajvomy rezistentnymy. Do reči, Azijškyj Sojuz takož ne hrebuje prodažem častyny svojich rezistentnych — zdebiľšoho divčat i slabkych na zdorovja chlopčykov.

Možlyvo, Esperansa šče b dovho zalyšalasia nezaselenoju, jakby ne žadibnišť Azijškoho Sojuzu, ščo zajavyv na nej svoji prava. Pretenziji gruntuvalasia na zapysach avtomatyčnoji doslidnyčkoji stanciji «Lańčzhou», ščo vidbula v polit u 2192 roci j cilič try desiatylittia blukala v kosmosi čerez zbij navigacijnoji programy (zvyčna rič dlia «avtomativ»), až poky jiji vypadkovo znajšly v okolyciach Zori Barnarda. Z cych zapysiv vyplývalo, ščo «Lańčzhou» pobuvala u systemi Alansar i vyjavyla tam prydatnu do žyttia planetu na dva roky raniše vid pivdennoamerykanškoho «avtomata», a tomu peršišť u vidkrytti Esperansy naležyť Sojuzovi. Z točky zoru mižnarodnoho prava j elementarnoho zdorovoho hluzdu ce tverdžennia ne vytrymuvalo žodnoji krytyky, prote azijškyj uriad napoliahav na svojemu i vymahav vid Federaciji bezumovnoho vyznannia joho prava na Esperansu.

Čerez pivstolittia pislia tych podij bulo perekonlyvo dovedeno, ščo bortovi zapysy

«Lańčou» — majsterna pidrobka, a sama avtomatyčna stancija naviť blyžko ne pidchodyla do Esperansy. Istoryky zижlysia na dumci, ščo Azijškyj Sojuz zatijav uveś cej blef z metoju vytrohuvaty v Pivničnoji Federaciji pevni polityčni postupky.

Prote Federacija torhuvatysia ne stala. Za napoliahanniam senatoriv z krajin Pivdennoji Ameryky federalnyj uriad deščo prytrymav tempy osvojennia najblyžčych planet i spriamuval zviľneni resursy na kolonizaciu Esperansy. Azijškyj Sojuz, zvisno, stav dybky, ale vdijaty ničoho ne mih — perevaha Pivničnoji Federaciji v kosmosi bula nezaperečnoju.

Popervach experty odnostajno prorokovaly Esperansi v kraji upovíľnenyj rozvytok čerez značnu viddalenist' vid Zemli, ale vže persi desiatyričcia sprostuvaly ci pesymistyčni prognozy. Mjakyj, blahodatnyj klimat majže na vsich šyrotach, krim krajnioji pivnoči ta krajnioho pivdnia, vidsutnist' serjoznych pohodnych kataklizmov, bahatstvo pryrodných resursiv spryjaly švydkomu zrostanniu koloniji. Naviť viddalenist' planety, jaku vvažaly istotnoju pereškodoju, na praktyci vidihrala pozitívnu roľ, prvyčvšy kolonistiv menše spodivatysia na dopomohu Zemli j biľše pokladatysia na vlasni sylu. Narazi Esperansa bula choč i ne najčyseľnišoju, zate najzamožnišoju, najüspišnišoju i najsamostijnišoju z usich zorianych kolonij.

* * *

Zhidno z prypysamy pravyl bezpeky, zi svoho ostannioho dovhoho strybka «Kardif» razom z baržeu vyjšov za mežamy systemy Alansar, na vidstani dvoch desiatkiv astronomicných odynyć vid zori. Dali my jšly korotkymy strybкамy z minimaľnoju deviáciuju, a za pimiljona kilometrov vid Esperansy zapustyly termojaderni dvyhuny j rušly do planety na reaktyvnij tiasi. Virniše, ne do samoju planety, a do velykoji ko-smičnoji stanciji na jiji orbiti.

Za kiľka chvylyn Gambarini, ščo čerhuvala za inžernym pułtom i, zokrema, vidpovidala za zovnišnij zvjazok, povidomyla:

— Baza vitaje, nas, kep. Prosyť peredaty kontrol' nad baržeu.

— Kontrol' peredaty, — rozporiadyvsia ja. — Nadislaty zapyt pro nomer prýčalu.

Vže pid keruvannia dyspetčera zi stanciji barža stala povilno viddaliatysia vid korablia, ruchajučyś nazustrič buxuruvalnyku, jakyj mav dopravyty jiji do vantažnogo terminalu.

— Četvertyj zorianyj prýčal hotovyj nas prýjniaty, — dopovila Gambarini.

— Harazd, — vidpoviv ja. — Kurs na četvertyj zorianyj.

— Vykonuju, kep, — vidpovila Krasnova, jaka same bula čerhovym pilotom.

Pid jiji keruvanniam «Kardif», uže bez barži, prodovžyv zblyžennia zi stancijeju, orientujučyś na četvertyj prýčal u sektori dlia mižzorianych korabliv. Zbilšene zo-bražennia na dopomižnomu ekrani zovnišnioho sposterežennia svidčylo pro te, ščo persi try prýčaly, a takož pjatyj zajniati inšymy korabliam.

— Do pjatoho prýšvartovano transport «Zagreb», — ozvalasia Marsi, ščo sydila za rezervnym pułtom; ja tak i dumav, ščo vona ne vtratyť nahody prodemonstruvaty nam, ščo harno vyvčyla bazu danych Zorianoho Flotu i teper zdatna rozpiznaty korabli za jichnim zovnišnim vyhliadom, ne vdajučyś do dopomohy kompjutera. — Do tretioho — «Chersones», do druhoho — doslidnyčkyj krejser «Posejdon». A do peršoho... — Tut Marsi zavahalasia. — Dvyno. Speršu ja dumala, ščo ce «Oklend», ale... ni, inšyj. Ne znaju, jak vin nazyvajetsia, — skazala vona zasmučeno.

— »Ernesto Če Gevara», — vidpovila Gambarini.

Marsi zdývuvalasia:

— Ce ž imja jakojis liudyny, pravylno? A vsi vantažni korabli Federaciji nazyvajučtsia na čest mist. Cej korabel točno vantažnyj. Chiba vin ne naš?

Ja nevyznačeno znyzav plečyma.

— Skladne pytannia. Vin naš i ne naš odnočasno. Ne naš — bo ne naležyť do Zorianoho Flotu Federaciji. Ta razom z tym i naš — bo je vlasnistiu Esperansy, jaka prydala joho v Azijskoho Sojuzu. Zaraz «Če Gevara» prochodyť kapitaľnyj remont, na niomu onovliujeťsia vse elektronne načynnia j pererobliajetsia interjer. Pislia remontu vin stane peršym mižzorianym korablem flotu Esperansy.

— Jak že tak? — zapytala šokovaná Marsi. — Chiba ce možlyvo? Za zakonamy Federaciji, vsi korabli, ustakovani systemamy hiperdrajvu, neodminno majuť perebuvaty u vlasnosti centralnogo uriadu.

Krasnova j Gambarini lyše poblažlyvo posmichnulysia. A ja pojasnyv:

— Ty musyš zrozumity odnu rič, Chagrivz. Díjsnistiň ne v usiomu vidpovidaje tomu, čoho vas navčaly v školi. Zakony Federaciji dijuť na Esperansi lyše v tij miri, v jakij ce vlaštovuje samych esperanciv. Vony prosto ignorujuť konstytucijnu normu pro zverchnist' federalnogo zakonodavstva i peredovsim kerujuťsia svojim vlasnym. Taka ž sytuacia i v iných rozvynených kolonijach, jaki vže ne majuť krytyčnoji zaležnosti vid postačania z Zemli. De-fakto vsi vony je samostijnymy deržavamy, povjazanymy z Federacijeju vzajemovyhidnym spivrobitnyctvom.

Marsi hlyboko zamyslyasia nad mojimi slovami, jaki javno staly dlia neji vidkryttiam.

— A jak že buty z koštami, vytračenymy na osvojennia planet? Hroši našich hromadian, jichnia pracia jduť na te, ščob zabezpečty harne žyttia dlia kolonistiv...

— ...jaki, — pidchopyv ja, — svojeju praceju dopomahajuť vyžty desiaty miljardam hromadian Federaciji, jak zemlian, tak i marsiän. Košty, vytračeni na kolonizaciiju, povertajuťsia storyceju, bo lyše zavdiaky isnuvaniu zorianych kolonij naši spivvitčy-znyky ne holodujut. Avžež, jakist' jichnioho žyttia zalyšaje bažaty kraščoho, devjanosto vidsotkiv naseleñnia zmušeni obmežuvaty sebe v usiomu j zadovoľniatysisia odnomanitnym charčuvanniam. Ale vid holodu, v usiakomu razi, liudy ne pomyrajuť. A raz tak, to nikoho ne maje turbuvaty, ščo na Esperansi liudy biľše sanujuť miscevi zakony, niž federalni, koloniälne administraciju nazyvajuť uriadom, a gubernatora — prezydentom. Prypuskaju, ščo dejakych nadmiru ambitnych zemnych politykiv i čynovnykiv takyj stan sprav ne vlaštovuje, ale v nych ruky zakorotki ščob dotiahtysisia bodaj do Taury, ne kažučy vže pro Esperansu. Ščo vony možuť vdijaty — oholosyty embargo? Tak ce bude udar peredovsim po samej Zemli. Vijsko dlia pryborkannia nepokirlyvych kolonistiv takoz ne nadišleš — nas, rezistentnych, duže malo, a z ochočych uziatysisia za taku brudnu robotu navriad čy nabereťsia bodaj odna rota. Do toho ž usi naši planety majuť nepohanu protykosmičnu oboronu — ščob vidbyvatysisia vid možlyvych napadiv azijskych ta džamachirijskych korabliv, ale z takym samym uspichom vona može protystojaty j sylam Federaciji. Tomu naš uriad zmušenyj myrytysisia z realijamy j zadovoľniatysisia rivnopravnymy vidnosynamy z zorianymy kolonijamy. Teper zrozumilo?

— Tak, kep, zrozumilo, — skazala Marsi. — Ale ja inšoho ne vtoropaju. Jakščo v Esperansy z Federacijeju vzajemovyhidne spivrobitnyctvo, to naviščo jij svij mižzorianyj korabel? Po-mojemu, joho expluatacija obijdeťsia nabahato dorožče, niž posluhy zemnych korabliv.

— Tut ty maješ raciju, — pohodyvsia ja. — Vlada Esperansy planuje zadijaty «Če Gevaru» dlia priamoji torhivli z inšymy kolonijamy, ale zaraz potreba v nij nevelýka i v najblyžčomu majbutniomu navriad čy ščoś zminyťsia. Osnovna stattia exportu vsich bez vyniatku zorianych kolonij — produkty charčuvannia, tož torhivlia miž nymy poliahatelyme zdebiľšoho v obmini delikatesamy. Ot, napryklad, na Esperansi vyroščujuť najkrašču kavu, rivnoji jakij nema biľše nide; na Sagitariji z nezjasovanych poky prycyn zvyčajni sorty vynohradu dajuť unikaľne za svojimi smakovymi jakostiamy vyno; a Tevtonija — jedyna planeta, de zmohly pryzytysisia vsi zemni osetrovi.

— Cym možna torhuvaty j čerez Zemliu, — zauvažyla Marsi.

— Tak i robliat, — pidtverdyv ja. — A pozajak miž Zemleju j kolonijamy korabli

chodiať z povnisińkymy triumamy, ta šče j buxyrujuť barži, taka torhivlia obchodyťsia porivniano deševeo. V kožnomu razi, deševše, niž haniaty miž samymy kolonijamy napivporožnij korabeľ. Ale dla Esperansy ce ne holovne. Je šče taka štuka, jak prestyž. Biľšisť esperansciv vvažaje, ščo maty svij mižzorianyj korabeľ — ce kruto. A jichnia planeta dosyť bahata, ščob dozvolyty sobi vytratytyisia zadlia pidvyščennia prestyžu — jak u vlasnych očach, tak i v očach iných kolonij.

Na cej čas my vže dosyť blyžko pidijšly do stanciji, ščob dobre bačty jiji bez budjakoho zbilšennia. Četvertyj prýčal buv priamo po kursu «Kardifa», jaký teper letiv u režymi haľmuvannia. Krasnova hotuvalasia rozpocatý manevary zi švartuvannia.

— A jak buty z komandoju korablia? — znova ozvalasia Marsi. — Adže na Esperansi zamalo rezistentnych. Do toho ž usich jich šče diťmy vidpravliajuť na navčannia v Zorianu Školu, a potim vony služať u Zorianomu Floti.

— Nu, ščodo rezistentnych ty pomyliaješšia, — zaperečyv ja. — Jich na Esperansi vdostaľ.

— Vy kažete pro star... pro vidstavných?

— Same pro nych. Jak minimum dvi sotni cilkom možuť litaty — ščopravda, ne reguliarno, a z tryvalymy perervamy. Odyn rejs, potim komandu zminiujuť, pislia druhoho znova rotacija — i tak dali. Možna ne sumnivatysia, ochočych bude vdostaľ.

Marsi povilno kyvnula:

— Tak, ce vychid. Choča, mabuť, na komandni posty krašče vziaty molodších astronavtiv. Prynajmni na post kapitana. Hadaju, možna znajty jakoho-nebud' staršoho pomičnyka, ščo pohodyťsia prominiaty službu v Zorianomu Floti na kapitanšku posadu.

Ja malo ne kynuv na Marsi serdytyj pohliad, ale včasno zbahnuv, ščo jiji mirkuvannia majuť suto abstraktnyj charakter i vona naviť ne pidozriuje, ščo svojimy slovamy začepyla duže boliuču dla Krasnovoj temu. Vlasne, ce ja utnuv velyku durnyciu, dozvolivšy zavesty rozmovu na takyj chystkyj grunt.

Čotyry roky tomu, koly poperednij komandyr «Kardyfa» hotuvavšia pity u vidstavku, Krasnova rozrachovuvala posisty joho misce. Vtim, todi jij bulo lyše dvadciat pjať rokiv, tomu navriad čy vona bula stovidsotkovo vpevnena u svojemu majbutniomu kapitanstvi, ale nadiji na ce pokladala. Odnače u štabi rozvažyly inakše, jiji zalyšyly na posadi druhoho pilota j staršoho pomičnyka, a kapitanom pryznačyly oficera z inšoho korablia — mene.

Jakby ja buv prynajmni rovesnykom Krasnovoji, osoblyvych problem ne vynyklo b. Prote na toj čas meni šče ne vypovnylosia dvadciaty čotyrioch rokiv, u školi ja navčavsia na dva klasy molodše za nej, i prosto skazaty, ščo vona bula oburena takym rišenniam načaľstva, značylo b duže prykrasyty sytuaciju.

Perši kiľka misiaciv na novij posadi meni dovodylosia skrutno. Ta zreštoju Krasnova zmyrylasia z sytuacijeju, i v ciomu bula čymala zasluha jiji čolovika, holovnoho inženera Šterna, staršoho vid neji na devjať rokiv, jaký doklav tytaničnych zusył, ščob zahasaty naš konflikt i nalahodyty miž namy normalni stosunky. A zhodom my naviť potovaryšuvaly, choča ja pidozriuvav, ščo hirkyj osad u nej taky zalyšyvšia.

Neščodavno kerivnyctvo Esperansy zaproponovalo Šternovi, svojemu spivvitčy-znyku, staty holovnym inženerom «Če Gevary», a Krasnovij poobicialy posadu kapitana. Štern rišuče vidkynuv ciu propozyciju, čerez ščo serjozno posvaryvysia z družynou. Krasnova duže chotila komanduvaty korablem i, mabuť, zarady cioho naviť pišla b na rozryv z čolovikom — ot tilky kapitanstvo na «Če Gevari» jij proponovaly vyniatkovo čerez Šterna, jaký zasluženo vvažavšia odnym z najkvalifikovanišych inženerov Zorianoho Flotu.

Sam že Štern, jak i ja, zavždy mriaj staty astronavtom-doslidnykom, a perejty na «Če Gevaru» označalo dla nioho vidmovytysia vid svojej mriji i do kincia karjery zajmatysia vantažnymy perevezenniamy. Vlasne, vin by davno otrymav pryznačennia v

Doslidnyčkyj Departament, koly b ne vysuvav, jak neodminnu umovu, perevedennia razom z nym i družyny. A z cym vynykaly problemy...

Koly my prýšvartuvalyś i vykonaly vsi neobchidni diji z perevedennia system korablia v režym stojanky, ja oholosyv ekipaževi pro počatok semydennoji vidpustky — same stilky my zarobyly pid čas rejsu za maršrutom «Esperansa — Zemlia — Cefeja — Zemlia — Esperansa». Nevdovzi vsi členy komandy zalyšyly bort «Kardifa», kvapliačyś rozjichatysia po svojich domivkach (Marsi, Symona ta Miloša vzialy pid svoju opiku Krasnova zi Šternom), i tiľky ja odyn zatrymavšia: po-perše, kapitan zavždy pokydaje koralbeľ ostannim, a po-druhe, meni še naležalo zustritysia z inspektorom po vantažach. Jak komandyr korablia, ja odnočasno vykonuvav obovjavzky superkargo, i jakščo za baržu nis vidpovidalnistiť jak za odne cile, to za vantaž u triumach musyv vidzvituvaty malo ne poštučno.

Protiahom hodyny vsi dokumenty bulo oformleno, i stancijni pracivnyky vzialysia za rozvantažennia. A ja, prychopyvšy z kajuty dvi valizy, vyjšov z korablia čerez pasažyrskiy liuk i tunelem rušyv do terminalu.

Tam na mene čyhav siurpryz: u krislach popid stinkoju sydily Symon ta Marsi, a poruč na graviplatformi ležaly jichni valizy z rečamy. Pered mojeju pojavoju Symon, schože, drimav (za našym bortovym časom buv uže piznij večir); Marsi dojidal morozyvo, vočevyď, kuplene deš na stanciji.

— Otakoj! — promovyv ja zaskočeno. — Nevže Krasnova ta Štern zahubyly vas i ničoho ne pomityly?

— Ni, kep, — vidpovila Marsi trochy zbenteženo. — Vony sami nas vidpustyly.

— Z jakoho ce dyva?

— Nu... vzahali, ja zapytala v nych, jak by vy postavylysia do toho, ščob ja požyla u vas...

— I ja takož, — dodav Symon.

— Aha, — pidtverdyla Marsi. — Todi j Symon skazav, ščo choče do vas. Spočatku starpom bula proti, ale šef jiji perekonav. Movliav, ce pide vam na koryst'.

— Jasno, — protiahnuv ja rozhubleno. — Harneńki spravy!

— Vy nezadovoleni? — stryvožylaś Marsi.

— My vam zavažatymemo? — majže odnočasno z neju zapytav Symon. — U vas nemaje dlia nas miscia?

— Ta ni, tut bez problem, — zapevnyv ja jich. — I misce dlia vas znajdeťsia, i zavažaty ne budete. Prosto... prosto ja bojusia, ščo ne zmožu podbaty pro vas jak hodyťsia.

— A naviščo? My sami pro sebe podbajemo, — žvavo zaperečyla Marsi. Vona vstala z krisla j vykynula obhortku vid morozyva v najblyžčej utylizator. — My ž ne dity, kep.

— Vam bude nudno zi mnoju, — prodovžuvav vidbyvatysia ja, vtim, ne duže energijno. — A u Šterna bahato rodyčiv, ščo meškajuť poblyzu, sered nych kupa pleminnykiv i pleminnyć, dekotri vašoho viku...

— Otož-to, — promovyv Symon. — Ce mene j liakaje. Zovsim ne te, ščo bahato liudej, a te, ščo vsi vony odyn dlia odnoho svoji, i sered nych my budemo čužymy.

— Točno, — pidtrymala joho Marsi. — Koly šef rozpovidav pro svoju čyslennu ridniu, ja zrozumila, ščo dlia mene ce bude zanadto. I dlia Symona takož, — dodala vona, ščojno toj rozkryv rota. — Ot Milošu vse po cymbalach, vin zamknetsia v svojej kimnati j zajmatymetsia tam z ranku do večora. A my z Symonom chočemo prosto vidpočyty. Vy jakoś kazaly, ščo meškajete na ostrovi v tropikach, zaprošuvaly nas pohostiuватy. — Vona promenysto vsmichnulasia. — Nu ot my j zbyrajemosia do vas zavitaty. Tiľky priamo zvidsy, a ne vid šefa ta starpoma.

Ne strymavšyś, ja vsmichnuvsia u vidpovid'.

— Ščo ž, prošu do mene v hosti. Tiľky vy ne podumajte, ščo ja ne radyj vam, prosto vse ce zvalylosia na mene heč nespodivano. Choča b poperedyly.

— Starpom proponuvala zvjazatysia z vamy, — vidpoviv Symon. — Ale šef vidmovyv jiji. Skazav, ščo todi vy sprobujete vykrutytytysia.

— Avžež, vin dobre mene znaje, — skazav ja, postavyvšy svoji valizy na graviplatformu. — Harazd, chodimo.

Inši členy našojo komandy meškaly na Jukatanškomu materyku, tomu poletily zi stanciji na rejsovomu transporti v Espero-Siti, stolyciu planety. Mij že dim znachodyvsia na ostrovi Bolivara posered Karybškoho okeanu, i šcorazu, pokydajučy Esperansu, ja zalyšav u stancijnomu angari nevelkyj čotyrymisnyj orbitalnyj šatl, jakyj dozvoliav meni švydše distatysia dodomu.

Šče koly «Kardif» prysvartuvavšia do stanciji, ja nadislav do dyspetcerškoji zapyt, ščob šatl pidhotuvaly do vidliotu, i teper vin čekav na nas u speciälnej katapułti. My vlaštuvalysia v kabini — ja z Marsi poperedu, a Symon na zadniomu sydinni, — ja proviv standartnu perevirku system i povidomyv dyspetcerovi pro povnu hotovniſt do startu. A svojich junych suputnykiv poperedyv:

— Gravikompensatory zadijani, ale ne na vsi sto vidsotkiv. Tož prychotujtesia — vas trochy triastyme.

— Ot i dobre, — z vyhliadom buvaloho kosmičnogo vovka schvalyla Marsi. — Ce dozvolyť vidčuty polit.

Symon ničoho komentuvaty ne stav. Choča z vyrazu joho oblyčcia bulo zrozumilo, ščo my mohly b spokijnisińko objtysia i bez usich cych pilotskych zamoročok.

Peršyj raz nas trusnulo, koly elektromagnitna katapulta požburyla šatl u kosmos. Kiľka chvylyn my letily za inercijeju, viddaliajučyś vid stanciji, potim ja zapustyv reaktyvní dvyhuny i stav znyžatysia do planety.

— A možna meni porulyty? — nabravšyś smilyvosti, poprosyla Marsi. — U mene dobre vychodyť.

Z jiji osobovojoj spravy ja ce znav. Vona bula najkrašcoju u vypusku za vsima punktam programy pidhotovky pilotiv, vkliučno z orbitalnymy j atmosfernymy manevramy.

— Dobre, — pohodyvsia ja, — možeš porulyty. Dotrymujusia zadanoho kursu j uvažno stež za pokazamy navigacijnych suputnykiv. A šče vrachuj, ščo Esperansa vdevjatero masyvniša za Mars.

— Zvyčajno vrachuju, kep, — vidpovila vona.

Ja perekliučyv keruvannia na jiji pułt, ale bud'-jakoji myti buv hotovyj povernuty sobi kontrol nad šatлом.

Utim, cioho ne znadobylosia. Marsi keruvala šatlam umilo i vpevneno, pravda, vvijšla v atmosferu po nadto polohij trajektoriji, prote rykošetu ne stalosia. Rozžarene vid tertia povitria palalo za bortom i šlejfom tiahlosia pozadu šatla; a oskiľky ce vidbuvalosia na ničnomu boci planety, to vydovskyše z kabiny vidkryvalosia dyvovyžne. Marsi tycheńko popyskuvala vid zadovolennia. Symon takož nasolodžuvavšia poliotom, darma ščo jomu bulo trochy liačno.

Postupovo suciľne vohnyšče za bortom zminylosia okremym spolochamy, jaki dedali slabšaly, až poky zovsim ščezly. Prodovžujučy haľmuvaty i znyžuvatysia, šatl mčav na zachid navzdohin sonciu. Koly my dosiahly troposfery, ja znova perebrav na sebe keruvannia i trochy vidkoryguvav kurs. Poperedu bahrianymy barvamy rozhorialasia večirnia zahrava, a za pjatnadciať kilometrov pid namy rozkynulasia spokijna hladiň Karybškoho okeanu.

Prytysnuvšyś lobom do prozoroji stinky kabiny, Symon podyvyvysia vnyz i promovyy:

— Ja šče nikoly ne kupavšia v mori. I v okeani takož. Lyše v basejni.

— A šče u vanni, — z posmiškoju dokynula Marsi. — A ot ja, koly bula maloju, rosla sered moria. Na ostrovi Melvil. Tiľky tam duže chlodno.

— Zate na mojemu ostrovi zavždy teplo, — skazav ja. — Nakupaješsia vvoliu.

Do ostrova Bolivara my pidletily majže na čerepašačij švydkosti — simsot pjatdesiat kilometriv na hodynu. Za miscevym časom bula šosta večora, nyžnij kraj soncia vže torkavšia obriju.

Ščob pokazaty Marsi j Symonovi ostriv, ja pered zachodom na posadku zrobiv velike kolo.

— Oš u cij laguni po pravomu bortu, jiji nazývajuť Perlystoju, najkraščyj pliaž, — povidomyv ja. — A v buchti priamo za kursem — naš neveličkyj morškyj port. Tam raniše stojala j moja motorna jachta.

— Raniše? — perepytala Marsi. — A zaraz?

— Jiji biľše nemaje. Pivroku tomu četvero chlopciv-staršoklasnykiv pozýčily jiji bez moho dozvolu, ščob pokatatsia zi svojimy podružkam, ale ne vporalysia z keruvanniam i naletili na ryfy.

— Vony vsi potonuly?

— Na ščastia, ni. Včasno nahodylysia syly berehovoji ochorony. Jachtu takož vdałosia b uriatuvaty, jakby same todi ne rozhuliavsia sylnyj štorm. Jiji prosto na druzky roztroščylo.

— Škoda... — zitchnuv Symon, ujavyvšy, lyboń, jak bulo b čudovo prohuliatsia na jachti po okeanu. — A ščo z tymy chlopciamy, jaki rozbyly jachtu? Jich zaprotoryly do vypravnoji koloniji?

— Ni v jakomu razi. Ce ne Zemlia, tut za take ne kydajuť za graty. Vony ž ne maly zloho namiru, prosto utnuly durnyciu. Vsich čotyrioch zasudyly do hromadškych robit na period litních kanikul. Same zaraz vony vidbuvajuť pokarannia.

— Tež meni pokarannia! — pyrchnula Marsi.

— Dlia ných serjozne. Vony pracujuť po sorok hodyn na tyždeň, todi jak inši školiali vidpočívajú i rozvažajútsia.

— Ale ž vy zaznaly zbytkiv...

— Jich vidškoduvala strachova kompanija. Vona namahalasia pozývatyś do baťkiv tých chlopciv, ale sud vidchylyv jiji pretenziji. V umovach polisu buv prysutnij punkt pro avariju jachty z vyny tretich osib, a otže, kompanija otrymuvala vid mene strachovi vnesky za možlyvist' korabletrošči vnaslidok uhonu, tomu ne mohla pretenduvaty na dodatkovu kompensaciju.

— Oce tak-tak! — zdyyvovano promovyla Marsi. — Baču, tut i sprawdi heť inši zakony.

— Normalni zakony. Liudski, a ne drakonivski. — Ja ostatočno zhasyv švydkisť šatla, vymknuv reaktyvni dvyhuny i, zadjavšy antygravy, stav zachodyty na posadku. — Cia sprava vže zakryta. Zaraz dlia mene budujuť novu jachtu, šče krašču za poperedniu. Do nastupnoho našoho vizytu na Esperansu vona bude hotova, i todi my vvoliu nahulajemosia okeanskymy prostoram.

Mij dim z velyčeńkoju sadyboju znachodyvsia v pivnično-schidnij častyni ostrova, na vysokomu plato, zvidky vidkryvavšia čudovyj vyhliad na okean i Perlystu lagunu. Ja akuratno posadovyy šatl na speciälno pryznačenyj dlia cioho majdančyk, pravobič budynku, viddav komandu rozblokuvaty liuk i vypustyty korotkyj trap.

— Ot my j prýjichaly.

Marsi perša vybralasia z kabiny, spustylasia po trapu j povíľno rozzyrnulasia dovkola. Vidtak zoseredyla uvahu na mojemu dvopoverchovomu budynku z bilohu vapiňaku, fasad jakoho prykrašav šyrokyj ganok z kolonamy, a dach buv ukrytyj červonoju čerepyceju.

— I skilky liudej tut meškaje? — pocikavylaś vona.

Propustivšy vpered Symona, ja ostannim vyjšov z šatla, zachriasnuv liuk i lyše todi vidpoviv:

— Poky lyše ja odyn. Jak vam, mabuť, vidomo, ni družyny, ni ditej u mene nemaje. Tož veš mij dim u vašomu cilkovytomu rozporiadženni.

Oboje pryholomšeno vtupylyś u mene. Potim znovu podyvylyś na budynok, vočevyd', prymiriajučyś, skilky v niomu kimnat. Ja vyrišvv jím dopomohty:

— Na peršomu poversi chol, kuchnia, jidaňnia, vitalňia, biblioteka i dva kabinety. Na druhomu — devjať žytlovych kimnat, kožna z okremoju vannoju. Moja spaľnia roztašovaná nad paradnym vchodom; rešta pryznačeni dla hostej. Je še vnutrišnij dvoryk, patiō nazyvajetešia, zvidsy joho ne vydno. Tam nevelkyj basejn. Slovom, dim jak dim.

Marsi rozziavyla bula rota, ale potim zakryla joho, tak ničoho j ne skazavšy. Symon tež vraženo movčav. Vony, zvyčajno, znaly, še v zorianych kolonijach liudy žyvuť za možno i prviľno, u krasyvych velykych budynkach; ale znaly ce v teoriji. A na praktyci bačyly lyše perenaselenu Zemliu zi strašennoju dorožnečeu kožnoho kvadratnogho metra, ta še napolovynu vkrytyj kryhoju Mars, de brakuvalo tepla dla obihrivu velykych prymiščeň.

Na Esperansi ž jim vidkryvsia zovsim inšyj svit — prote ne v banaľnomu rozuminni novoji planety. Ce buv svit z inšym sposobom žyttia, z inšymy cinnostiamy ta priorytetamy. Svit, de liudej ne kydajuť do vjaznyci za najmenšu provynu. Svit u jakomu pereščni hromadiany zdatni vyhraty sud u strachovoju kompaniji. Svit, de možna spokijniško posadovyty orbitalnyj šatl na svojemu podvirji. Svit, de odna liudyna može meškaty v takomu veletenškomu, prosto gigantškomu, za mirkamy zemlian, budynku...

Ja vydobuv z vantažnoho vidsiku šatla naši valizy i zvernuvsia do Marsi z Symonom:

— Nu, chodimo v dim, vyberete sobi kimnaty. Jakščo chočete, možete vziaty po dvi. A to j po try.

ROZDIL 4. VIDPUSTKA

Tak sklalosia (a može, ce zovsim ne zbih), ščo vsi vidomi planety zemnoho typu obertajuťsia dovkola vlasnoji osi pryblyzno z odnakoju švydkistiu — i, vidpovidno, tryvalisť doby na nych ne duže vidrizniajeťsia vid standartnych dvadciatich čotyrioch hodyn. Na Esperansi cia riznycia vzahali mizerna — jakychoś sim z polovynoju chvylín, čoho organizm zovsim ne vidčuvaje. Zalyšaloś chiba prystosuvatysia do miscevohoh pojasnoho času — a z cym u mene nikoly problem ne vyňkalo.

Učora, prybuвšy na ostriv, my rozijslysia spaty dosyť rano, nevdovzi pislia vošmoji večora. Vperše ja prokynuvsia o četvertij ranku, ale voliovym zusylliam zmusyv sebe znova zasnuty i vybravšia z ližka u zvyčnej dlia mene čas, o siomij.

Punktom nomer odyn u mojemu tutešniomu rozporiadku značylasia rankova probížka. Pered cym ja dzvonyv u naberežnyj restoran «Akapuľko» j zamovliav snidanok, jakyj meni pryvozyly na flajeri. Cioho razu ja za zvyčkoju tež stav nabyraty nomer restoranu, ale včasno zbahnuv, ščo raz u mene poselyvsia Symon, to vin napevno maje svoji plany stosoвno snidanku, i vyrišv speršu perevirity, čym vin zajmajetešia.

Davšy vidbij videofonu, ja vyjšov z kimnati i spustyvšia na peršyj poverch u chol. Tam znajšov Marsi — svižu, badioru, bez najmených slidiv snu na oblyčči, odiahnenu ne v zvyčnu dlia mene flotšku formu, a v sympatyčne kartate plattiačko. Pry mojij pojavi vona jakraz zajmalasia programuvanniam avtomativ-prybyraľnykiv.

— Ce ty daremno, — skazav ja jij pislia «dobroho ranku». — Tut pozavčora prybyraly. I prybyratymuť zavtra. Ja pláču komunaľnym službam ostrova, ščob vony pidtrymuvaly poriadok u domi, dbaly pro sadybu, čystyly basejn i vse inše.

— A meni prosto cikavo, — vidpovila Marsi. — Raniše ja prybyrala lyše v svojej škiňnij kimnati i v kajuti na korabli. A v takomu zdorovennomu budynku... Meni duže kortyť sprobuvaty.

— Harazd, probuj. Ty davno vstala?

— O piv na šostu.

— Raneńko. A Symon?

— Takož. Zaraz vin na kuchni, hotuje snidanok. My vzialy vaš flajer — vy že ne zaperečujete? — zlitaly v port i nakupyly produktiv u supermarketi.

— Aha, — kyvnuv ja, nitrochy ne zdyvovanyj jichnim zavziattiam. — Zaplatyly svojim hrošyma?

— Speršu zaplatyly. Ale na stojanci nas nazdohnav menedžer i zapytav, chto my... Tobto, vin i tak zdohadavsia, ščo my pryletily z vamy, a koly my ce pidtverdly, vin povernuv nam usi hroši j skazav, ščo vse bude zapysano na vaš piľhovyj rachunok. Tut vas duže považajut!

Ja chmyknuv.

— Sprava ne v povazi. Prosto ce mij supermarket.

Marsi z rozuminniam usmichnulasia:

— Bahateńkyj Buratino, tak?

— Atož. — Pevna rič, ja ne stav vychvaliatysia, ščo cej supermarket skladaje lyše neznačnu častku svojej vlasnosti na Esperansi. — Duže vyhidno zakupliatysia v samoho sebe, chiba ni?

Ja projšov na kuchniu, de čakluvav Symon, prvyvitavšia j zapytav u nioho, ščo bude na snidanok. Vyjavylosia — tuškovana kartoplia z mjasom ta hrybamy, salat z krevetok i, neodminno, joho firmova kava. Oblyznuvšyś, ja podavšia nahuliuvaty apetyt.

Za pivhodynja probihsia dovkola našoho nevelýkoho plato, po dorozi kiľka raziv zupyniavšia, ščob perekynutysia dvijkom sliv z susidamy, a koly povernuvsia, to šče vstyh pryjniaity duš, perš niž Symon podav nam snidanok. Potim, jak ja j obiciav naperedodni vvečeri, my vtrioch spustylysia do uzberežžia i tam, u Perlystij laguni, duže

pryjemno provely vsiu peršu polovynu dnia, kupajučyś i nižačyś u lahidných promeniacach soncia — ozonovyj šar Esperansy buv ščieliňišyj, niž na Zemli, i propuskav značno menše ultrafioletu.

Pravda, popervach Marsi z Symonom povodylysia storožko j ne ryzykuvaly viddaliatysia vid bereha, darma ščo oboje plavaty vmily — u Zorianij Školi buly basejny i vsi učni obovjakovo skladaly zalik z plavannia. Prosto vony potrebuvaly času, ščob zvyknuty do bezkrajnioho vodnoho prostoru, adže Symon dosi zovsim ne bačyv moria, a Marsi, choča j zrostala na ostrovi Melvil, prote ce buv ostriv na krajnij pivnoči Kanady, daleko za Poliarnym kolom, tož navriad čy tam chtoś kupavsia naviť u samyj rozpal lita.

Zreštoju vony posmilyvišaly, postupovo staly vidplyvaty čymraz dali vid bereha, a zhodom meni vdalosia pidbyty Marsi na zaplyv čerez usiu lagunu až do piščanohho baru, ščo vidmežovuvav jiji vid vidkrytoho okeanu (Symon vidmovyvsia braty v ciomu učasť i sposterihav za nam z bereha). Nazad my vyrišyly plysty navvyperedky, i Marsi malo ne vyhrala — lyše na ostanniomu ryvku meni vdalosia obihnaty jiji.

Koly my povernulysia na pliaž, to vyjavyly, ščo za našojo vidsutnosti Symon zaviv znajomstvo z kiľkoma pidlitkamy rokiv čotyrnadciaty — pjatnadciaty. U nych zaraz buly kanikuly, i vony chuteńko prybihly do Perlystoji laguny, jak tilky po ostrovu rozijšasia zvistka, ščo ja pryziv z soboju dvoch junych astronavtiv. Na vidminu vid zemlian ta marsiän, meškanci zorianych kolonij stavylysia do nas, rezistentnych, zdebiľšoho dobrozyčlyvo. Choča, zvisno, zazdryly nam, ale jichnia zazdrisť perevažno bula pozbavlena zlostvosti, ne zabarvlena v čorný kolar.

Chlopci ta divčata zaprosyly do svoho tovarystva j Marsi. Vona pryjednalasia do nych ne nadto ochoče, počuvaujučyś deščo skuto j nepevno. Zahalom Marsi normalno ladnala z doroslymy, ale pohano ujavliaala, jak trymatysia zi zvyčajnymy díťmy svoho viku. Ja čudovo rozumiv jiji, bo j sam pislia školy buv takym dykuvatym.

Zate Symon ne mav žodnych problem u spilkuvanni z odnolitkamy, ščo dyvylyś na nioho, jak na heroja. Vin do toho zachopyvsia, ščo naviť zabuv pro svij namir prychotuvaty nam obid. A koly zhadav i stav kvapyty nas z povernenniam, ja rišuče oholosyv, ščo siohodni my obidajemo ne vdoma, i za hodynú vidliv joho z Marsi do restoranu «Akapulko». Skuštuvalavšy tamtešni stravy, Symon musyv vyznaty, ščo miscevi kuchari znajuťsia na svojej spravi.

— Tomu, — skazav ja, — ničoho z namy ne stanetśia, jakščo my zamovliatymemo již tut. Zaraz ty u vidpustci, Symone, tomu rozslabsia j vidpočyvaj.

Prote Symon tak lehko ne zdavšia. Pislia tryvaloji superečky vin postupyvsia večeřeju, zhodom meni vdalosia vidmovyty joho vid prychotuvannia obidiv, a ot u snidanok vin učepyvsia namertvo. Vrešti ja zrozumiv, ščo podaľšych postupok vid nioho ne dobjušia, i pohodyvsia na takyj kompromisnyj variänt.

A nadvečir meni podzvonyla Krasnova i stala rozpytuватy pro mojich pidopičnych, plekajučy nadiju, ščo vony vže nabrydly meni i ja budu radyj jich spekatysia. U vidpovid' ja zasmutiyv jiji, zapevnyvšy, ščo rado podbaju pro Marsi z Symonom do zakincennia vidpustky. Krasnova duže liubyla ditej, prote vlasnych zavodyty ne pospišala, choča Štern jiji postijno vMOVLIAV. Vočevyd', vona pobojuvalasia, ščo materynstvo zaškodyť jiji karjeri, i, treba skazaty, mala na ce vahomi pidstavy. Kerivnyctvo Zorianoho Flotu vzhali neochoče pryznačalo žinok komandyramy korabliv, a žinok z díťmy — majže nikoly...

Nastupnoho dnia ja vlaštuval dlia Marsi ta Symona exkursiju po ostrovach našoho archipelagu i zarazom my vidvidaly čotyrioch astronavtiv-vidstavnykiv, jaki tut meškaly. A na pytannia Marsi, čy zbyrajuš ja zavitaty do kohoś iz našych, vidpoviv záverečno:

— Ni. Zazvyčaj pid čas vidpustky my ne zustričajemosia. Volijemo vidpočyty odyn vid odnoho. Ce takož korysno.

Pevna rič, ja ne stav hovoryty, ščo majže veś pozamynulyj rik provodyv svoji vid-pustky razom zi Šjuzan Gregori. Jim pro ce znaty ni do čoho. Zreštoju, ščo bulo, te splylo...

— Choča inodi, — dodav ja, — do mene na odnu dnyu pryzjizdiať Krasnova zi Šternom, i my vlaštovujemo prohulianku na jachti. Ale ne cioho razu — bo jachty nemaje. A vy ščo, vže skučajete za nymy?

— Ni, šče ne vstyhlly zaskučaty, — vidpoviv Symon za oboch. — Nam i z vamy dobré.

— Avžež, — pidtverdyla Marsi. — Duže dobre.

Tretij deň počavsia z toho, ščo zranku do nas zavitaly tutešni Symonovi pryateli. Vony pryvely z soboju šče kiľkoch ditlachiv, i na jakýs čas moja sadyba peretvorylasia na taku sobi podobu skautskoho taboru. Tut uže j Marsi znajšla točky dotyku z odnolitkamy: okrim basejnu, v mene buv takož kort, i vona vlaštuvala mini-turnir z tenisu (matči, zvisno, provodylisia za skoročenym reglamentom). Z Marsinoji osobovojo spravy ja znav, ščo ce buv jiji koronnyj vyd sportu, i protiahom ostannich dvoch rokiv vona stavała čempionkoju školy sered divčat.

Ščob ne zavažaty molodi, ja usamitnyvsia v svojemu kabinetu, vvimknuv kompjuternej terminal i stav perehliadaty potočnu finansovu zvitnist' pidpryjemstv, ščo perebuvaly v mojej vlasnosti. Bahato chto nazývav mene vdalym biznesmenom, prote ja ne vvažav sebe za takoho. Ja lyše vkladav u ekonomiku Esperansy košty — jak svoji vlasni, zarobleni na službi u Floti, tak i ti, jaki vydav meni did, nazvavšy ce mojeju častynoju spadku. Zvyčajno, ja mih prosto trymaty jich u riznych bankach na kiľkoch planetach (jak ce robyly majže vsi astronavty), ale šisť rokiv tomu v meni prokynulasia rodynna pidpryjemnyčka žylka, i ja zajniavšia investycijamy, jaki nespodivano vyjavylisia dosyť prybutkovymy.

Po obidi vsi chlopci ta divčata podalysia na pliaž. Symon poperedyv mene, ščo vony probuduť tam do samisiňkoho večora, prote vyjavylisia, ščo vin hovoryv lyše za sebe. Vže za pivtory hodyny Marsi povernulasia dodomu, trochy poplavala v basejni, ščob zmyty moršku siľ (ja bačyv ce čerez vikno kabinetu), vidtak ulaštuvalasia v šezlongu pid tinniu paľm i stala čytaty knyžku.

Z «Volodarem Persniv» vona rozibralasia šče na korabli, i cia trylogija jij duže spodobalasia. A prybuvišy na Esperansu, Marsi vyjavyla v mojej biblioteci cilu kolekciju sykveliv ta prykveliv do legendarnojoj epopeji. Na mij podyv, vony obrala ne odne z kiľkoch prodovžeń, a istoriju časiv rannioji Ardy — roman pro Berena ta Liutiën, jakýj zaraz zachoplene čytala.

Zhodom Marsi perebralasia z patiö do vitalni, a ja, vporavšy na toj čas zi sprawamy, pryjednavšia do neji, vvimknuv tryvizor i stav dyvytysisa pidsumkovyj vypusk novyn z Espero-Siti, de vže nastav večir. Okrim miscevych podij, rozpovily takož pro najvažlyviše z žyttia iných zorianych kolonij ta Soničnoji systemy. Centralnym u ciomu bloci buv reportaž pro pryčetnist' federalnoho ministra pryrodnych resursiv do dijaľnosti nelegalnoho hirnyčovydobuvnogo karteliu v Asterojidnomu pojasi.

Koly novyny skinčylisia, Marsi rozhubleno pozyrnula na mene poverch knyžky i skazala:

— Ja vže pomityla, ščo tut rozpovidajuť pro Federaciju vsiliaki paskudstva. Čomu tak?

Ja pochytał holovoju:

— Ce ne paskudstva. Na žaľ, ce pravda... Hm. A vtim, ty maješ raciju. Ce taky paskudstva — ale vony kojaťsia naspravdi.

Jakby jij skazav pro ce chtoś inšyj, Marsi napevno b oburylasia. Prote za misiać služby na «Kardifi» vona zvykla doviriaty mojim sudženniam, tomu prosto zapytala:

— A čomu na Zemli ta Marsi pro ce ne rozpovidajuť?

— Bo ne možna. Zaboroneno. Choča Federacija viňiša za inši zemni nadderžavy,

ale do povnoji svobody jij daleko. A naši zoriani koloniji *po-spravžniomu* viľni, i vony chočuť znaty *vsiu pravdu*, a ne lyše te, čym napychajuť holovy zemlian ta marsiän. Ot my j zabezpečujemo jich cieju pravdoju.

— My?! — vraženo pereptyala Marsi. — Vy chočete skazaty...

— Same tak, — pidtverdyv ja. — Zokrema j naša komanda. Zdebiľšoho cym zajma-juťsia Josido j Gambarini. Koly my vychodymo na orbitu Zemli abo Marsa, vony pidjenujuťsia do planetarnoji mereži, zvazujuťsia zi službamy novyn i otrymujuť zvidty čysti, šče ne cenzurovani materiäly — novyny, stati, reportaži, intervju.

— A ce zakonno?

— Stroho kažučy, ni. Taki diji superečať vymoham «Zakonu pro otrymannia i pošy-rennia informaciji». Odnak uriadovci zapliuščujut na ce oči. Rokiv dvisti tomu šče na-mahalsia protydijaty — žurnalistikv strafuvaly, osoblyvo nepokirlyvych zviňnialy; astro-navtiv čipaty ne navažuvalysia, zate vsiliako pereškodžaly jim. Ta zreštoju zemna vlada vidstupylasia, oskilky koloniji dedali napolehlyviše vymahaly povnoji ta objektivnoji informaciji, a vid urizanoji prosto vidmovlialysisia. Vlasne, uriadu vid cieho i ne sverbyť, i ne bolyť, adže vsi necenzurovani materiäly opryliudnjuťsia za bahato svitlovych ro-kiv vid Zemli, a hromadiany Federaciji tak i zalyšajuťsia nepoinformovanymy pro te, ščo, napryklad, odyn z ministriev pokryvaje zločynciv. Ta j dlia žurnalistik takasiaka viddusyna: ne možuť skazaty pravdu miljardam, to skažuť bodaj miľjonam.

Marsi vidklala knyžku i kiľka chvylyn movčala, neuvažno dyvliačyś na ekran tryvi-zora, de vže myhotily kadry pohoni flajeriv z jakohoś bojovyka. Ja ne zavažav jij zbyrat-ytisia z dumkamy, pozajak rozumiv, ščo kojitsia v neji na duši; trynadciat rokiv tomu ja j sam čerez ce projšov. Zvyčajnij zemnij divčyni jiji viku zaraz bulo b nabahato važče — bo, na ščastia, v Zorianej Školi ditej ne napychalysia propagandoju, z nych vychovuvaly astronavtiv, a ne lojałnych hromadian Federaciji. Krim toho, jich prvyčaly samostojno myslyty, krytyčno spryjmaty dijsnisti i vodnočas — viryty svojemu načalstvu. A dlia Marsi načalstvom buly ne jakiś tam cynovnyky, ne uriad u cilomu i naviť ne kerivnyctvo Zorianoho Flotu. Najholovnišym jiji načalnykom buv ja — jiji komandyr...

— Ale čomu? — narešti zapytala vona. — Čomu na Zemli ne kažuť pravdu?

— Bo pravda — požyva dlia viľnych liudej. Prote na Zemli takych malo — i ne z čyjejiš zloji voli, a z suto ekonomicných pryczyn. Naviť u vidnosno zamožnij Pivničnij Federaciji riveň žyttia devjanosta vidsotkiv naselennia krytyčno nyžkyj. A bidni liudy za vyznačennia ne možuť buty viľnymy. U nych zovsim inši turboty, vony čchaty chotily na svobodu, a jakščo oderžať jiji, to nehajno prominiajuť na šmatok chliba, na dach nad holovoju, na biľš-menš prystojnu robotu. Na Marsi sytuacija trochy krašča, ale polityčno vin povnistiu zaležnej vid metropoliji, jaka navjazuje jomu svoji poriadky. A pro neza-ležniš marsiäny možuť lyše mrijaty — naviť jakščo zdobuduť jiji, to nedovho zalyšaty-muťsia nezáležnymy, jich tut-taky zachopyť Azijskij Sojuz. Vlasne, j na samij Zemli je čymalo členiv Federaciji, jaki vpevneni, ščo okremo vony b žyly krašče — jakby ne zah-roza z boku azijciv, afrykanciv ta džamachirijciv. Za velykym rachunkom, usia Pivnična Federacija trymaťsia na strachu. Ce dobroviľno-vymušene objednannia bidnych krajin dlia zachystu vid zlydennych. — Ja zrozumiv, ščo na peršyj raz dlia Marsi dosyť, i pidvivsia. — Nu, harazd, hodi cych balačok. Može zihrajemo v tenis?

— Ochoče, — z javnym polehšenniam vidpovila vona.

My vziali rakety z mjačamy j pišly na kort. Jak ja vže vidznačav, u školi Marsi bula čempionkoju z tenisu, ale tamtešni korty maly štučne pokryttia, a v mene buv trav-janyj gazon, dlia neji nezvyčnyj. Ščoprávda, vona vže mala možlyvisť trochy prystosuva-tysia do nioho, hrajući vranci z miscevymy pidlitkamy, prote ja sumnivavšia, ščo cieho bulo dosyť, tomu vyrišyv hraty z neju ne na povnu sylu.

Vtim, uže persi podači pokazaly, ščo ja nedoocinyv Marsi. Abo, ščo virniše, pereocinyv sebe. Ja liubiyv cej sport, ale nikoly ne buv nadto harnym tenisystem — dlia cieho meni brakuvalo švydkosti.

Peršyj set my zihraly na rivnych, i lyše na taj-brejku Marsi meni postupylasia. U druhomu vona prylaštuvalasia do mojich syłnych, ale peredbačuvanych podač, i vpevneno perehrala mene — ja ničoho ne mih protystavyty jiji strimkym vychodam do sitky i pidstupnym rizanym udaram. Poza bud'-jakym sumnivom, u tretiomu seti mene čekav cilkovytyj rozhrom, až tut duže včasno v nebi nad namy zjavysia flajer, ščo počav znyžatysia, trymajučy kurs na posadkovyj majdančyk bilia budynku. Sudiačy z emblemy na korpusi, ce bula mašyna z prokatnoho biuro v miscevomu aeroportu. Otže, hosti do mene prybuli zdaleku.

— Bjuś ob zaklad, ce Krasnova, — skazav ja, razom z Marsi priamujučy do budynku. — Sama abo z čolovikom. Mabuť, ne vdovoňylasia pozavčorašnim dzvinkom, tož vyrišla nahodytysia bez poperedžennia j podyvytyś, jak vam u mene žyveťšia.

— A chiba šef i starpom ne majuť svoho šatla? — pocikavylasia Marsi.

— Vzahali majuť. Tilky ne šatl, a suborbitalnyj litak. I zavelykyj, ščob sadovyty joho de zavhodno. Tomu dovelosia letity v aeroport, a tam uziaty flajer.

Jak vyjavylosia, ja pokvapyvsia z vysnovkamy. Koly flajer pryzemlyvsia, z nioho vyjšly ne Krasnova zi Šternom, a kremeznyj čolovik rokiv soroka, v temno-syniomu mundyri Zorianoho Flotu z pohonamy kapitana druholu rangu. Vin rozhonystym krom rušyv meni nazustrič i po-družniomu obijniav mene.

— Pryvit, kep.

Ce skazav ne vin, ce skazav ja. A vin vidpoviv:

— Pryvit, Eriku. Davneńko ne bačylisia.

— Tak, davneńko. Majže rik. Postijno rozmynajemosia. A ty koly pryletiv?

— Try hodyny tomu. Jak pobačyv na pryčali tvij «Kardif», to najperše vyrišyv vidvidaty tebe. — Vin pereviv pohliad na Marsi, ščo skromno stojala ostoroń. — Čuv, u tvojj komandi popvnennia.

— Atož, — pidtverdyv ja i predstavyv jich odne odnomu: — Tretij pilot Marša Chagrivz, jaka volije, ščob jiji nazývaly Marsi. Kapitan Andrij Berežnyj, komandyr korablia «Amsterdam», de ja služyv do perevedennia na «Kardif».

— Duže mylo, Marsi, — pryzemlyv Berežnyj, prostiahnuvšy jij ruku.

Vona potysla jiji j čemno vidpovila:

— Rada poznajomytysia z vamy, ser. Kapitan Maľstrom bahato pro vas rozpovidav. Kazav, ščo same vy navčyly joho buty komandyrom.

Berežnyj usmichnuvsia j pochytag holovoju:

— Erik perebilšuje. Ja ničoho joho ne navčav, vin sam navčavsia — na mojich pomylkach.

My projšly v dim, ja prychotuvav dlia hostia joho uliublenyj martini, sobi vziav chlodnoho pyva, a Marsi vdovoňylasia pomarančevym sokom. Berežnyj rozpytuval pro moi spravy, ja vidpovidav jomu, sam stavyy pytannia j odnočasno sušyv sobi holovu nad pryčynamy joho nespodivanoho vizytu.

Podyv vyklykav ne sam fakt, ščo mij kolyšnij kapitan vyrišyv navidatyś do mene. Navpaky — ja b duže zdyvuvavšia, jakby vin proignoruval moju prysutniſt na Esperansi j ne zazyrnuv u hosti. Vid samoho počatku mojej karjery Andrij Berežnyj opikuval mene, a zhodom, popry riznyciu u vici, my naviť staly družiamy. Osoblyvo v ostanni roky spilnoji služby, koly vin buv kapitanom, a ja — joho staršym pomicnykom. Vidtodi, jak ja otrymav pryznačennia na «Kardif», my bačylisia v kraj ridko, ale ce ne vplynulo na naši družni stosunky — my zavždy buly radi zustritysia j pospilkuvatysia.

A prote, meni vydaliasia pidozriloju kvaplyvist, z jakou Berežnyj prybuval do mene, naviť ne zazyrnuvšy do sebe dodomu, — času jomu vystačalo lyše na te, ščob peresisty v Espero-Siti z rejsovoho šatla na litak do ostrova Bolivara. Krim toho, vin ne poperedev pro svij vizyt, choča jomu ničoho ne varto buło podzvonyty meni j domovytyisia pro zustrič. Išlosia zovsim ne pro vvičlyvist, prosto buv ryzyk daremno proletity kiľka tysiač kilometrov i ne zastaty mene vdoma (napryklad, zavtra ja zbyravšia vidvezty Marsi ta

Symona do stolyci, pokazaty jim j inši velyki mista planety). Ščo biľše ja dumav pro ce, ščo dovše rozmovliav z Andrijem, to micnišymy stavaly moji pidozry, ščo z nym ne vse harazd. Ale ščo same — zbahnutý ne mih.

Blyžko šostoji z pliažu povernuvsia Symon i, diznavšyś, ščo v nas takyj hist, zapronuvav na siohodni vidmovytysia vid hotovoju večeri z restoranu, a vlaštuvaly barbečiu. Joho ideja bula odnostajno schvalena, i reštu do nastannia temriavy času my provely na haliavyni pered budynkom, pidsmažujučy na hryli šmatky zdobrenoho specijamy mjasa i tut-taky zjidajučy jich. Berežnyj buv balakučej, bahato žartuvav i vzahali vdavav z sebe samu bezturbotnisti, prote ja vže ne sumnivavsia — joho ščoś hnityť. I to duže syľno...

Koly naš benket na vidkrytomu povitri zakinčyvsi, my prybraly na haliavyni, povernulysia v dim i na desert polasuvaly jablučnym pyrohom z čajem. Potim Symon i Marsi podalysia do vitačni, a my z Berežnym projšly v patiō i vlaštuvalysia na lavi bilia basejnu.

U tropikach nič nastaje švydko, i na toj čas uže heč stemnilo, a v nebi jaskravo zasiajaly zori. Kiľky chvylyn my sydily movčky, narešti Andrij trochy melancholijno promovyv:

— Čudovi v tebe ditlachy, duže slavni. Jak počuvaješsia v roli tatusia?

— Nepohano, — vidpoviv ja. — Zovsim nepohano. Utim, ne vpevnenyj ščodo «tatusia», a ot staršym bratom dla Marsi ta Symona ja točno počuvaujuš. Ta j vony stavliaťsia do mene ne lyše jak do svoho načalnyka.

— Tak, ce pomitno, — kyvnuv Berežnyj. — Ščaslyva ty liudyna. A ja... — Vin pomovčav, potim skazav tycho, majže pošepky, ale ci joho slova prolunaly v mojich vuchach jak ohlušlyvyj hurkit hromu: — Eriku, mene začepyla «zorianka».

Vid nespodivanky ja zakašliavsi i očmanilo vtupyvsi v nioho. Mabuť, meni slid bulo jakoś vidreaguvaty, napryklad, spytaty: «Ty ce serjozno?» abo «Ty vpevnenyj?» Ale, pryholumšený takouj zvistkoju, ja bukvačno onimiv i ne zmih vycavyty z sebe ani zvuku — ščo vže kazaty pro zviaznu movu.

Lahidnym slovom «zorianka», niby v namahanni zadobryty jiji, astronauty pomiž sebe nazyvaly zorianu chvorobu — rizke zrostannia čutlyvosti do hiperdrajvu («dubodum» u moment perechodu ne rachuavsi). Peršym symptomom chvoroby buly migreni pid čas strybikiv — popervach slabki, led' vidčutni, ale z časom vony dedali syľnišaly. Z migreniamy borolysia za dopomohoju analgetykiv, i ciu stadiju chvoroby charakterizuvaly slovamy «zorianka začepyla». Druha stadija nastavala, koly tryvali perelioty počynaly vyklykaty rozlad snu, pidvyščenu vtomliuvaniš, pryhničenist — i todi kazaly, ščo «zorianka pidkosyla». A tretia stadija zorianoji chvoroby suprovodžuvala haliucinacijam pry hiperdrajvi j zatiažnoju depresijeju pislia poliotu; dla cijej stadiji isnuav vysliv «zorianka dobyla». Zvyčajno, naviť *dobyti* «zoriankoju» rezistentni maly velyčežnu perevahu pered zvyčajnymy liud'ym: vony vse ž mohly podorožuvaty do zirok — abo nakačani zneboliuvačnymy i psychotropnymy preparatamy, abo zanurení v bezpečnu dla žyttia ta zdrovja formu anabiözu, hebernacijnyj son.

Perša stadija zorianoji chvoroby ne tiahla za soboju nehajnoji vidstavky, ale ce buv čitkyj sygnal hotuvatysia do neji — časovyj promižok miž tym, koly «zorianka» *čipliaje* i koly *pidkošuje*, vkráj ridko perevyščuvav pivtora-dva roky. Perevažna bilšišt astronautiv prychovuvaly svoji migreni u spodivanni na čudo, i kerivnyctvo Flotu davno z cym prymyrylosia. Zate chvorych na druhjej stadiji vyjaviali duže švydko, za ridkisnym vyniatkom na zrazok admirala Lopesa, jakomu vdavalosia šče kiľka rokiv vodyty medykiv za nosa.

Zorianá chvoroba vvažalasia neduhoju starosti — dvi tretyny rezistentnych zahvoriuvaly na neji vže pislia šistdesiaty, i lyše v odnomu vypadku z sotni vona dolala liudynu do pjatdesiaty. A Berežnomu buv lyše trydciať devjať...

— Davno v tebe počalosia? — oberežno zapytav ja.

— Vže četvertyj misiać, — pochmuro vidpoviv vin. — Speršu ja perekonuvav sebe, ščo ničoho strašnoho ne stalosia, i v mene prosto bolyť holova. Ale cej samoobman dovho ne protrymavšia. Biľ stavav dedali sylnišym, i teper, koly my vchodymo v strybok, mij čerep niby v leščatach styskaje.

— Ščoś prujmaješ?

— Poky ni, ale skoro, mabuť, počnu.

— A do likaria ne dumaješ zvernutysia?

Berežnyj zaperečno pochytav holovoju:

— V žodnomu razi! Ja vzahali ne zbyrajuś nikomu kazaty... Oce tiľky z toboju vyrišv podilytysia. Vyšlo impulsyvno — diznavsia, ščo ty na planeti, i vidrazu hajnuv do tebe. Poklavia na vypadok: zastanu vdoma — rozpovim, a ni — to ni. Choča teper dumaju, ščo rozpoviv by za bud'-jakych obstavyn. Duže važko trymaty vse v sobi.

U mene malo ne vychopylosia: «Tak, rozumiju,» — ale ja včasno strymavšia. Ce buly prosto slova, vony ničoho ne značyly. Bo po-spravžniomu zrozumity Andrijja ja mihi, lyše opynyvšyś u joho škuri j vidčuvšy na sobi te, ščo vidčuvaje vin. A ja ščyro spodivavšia, ščo mene obmyne cia čaša hirka, i kliata «zorianka» ne pidriže meni kryla na zleti karjery, a nazdožene lyše v starosti, koly ja j sam uže zachoču pity na spočynok...

— A koly tebe *pidkosyť*, ty j dali movčatymeš? — prodovžuvav dopytuvatys ja.

— Šče ne vyrišv. Ta, mabuť, borotymusia do kincia... A jak by ty sam učynyv na mojemu misci?

Ja znyzav plečyma.

— Ne znaju, jak by ja včynyv, Andriju. Dlia cioho treba perežyty te, ščo perežyvaješ ty. Prote zdorovyj hluzd pidkazuje, ščo z tvoho boku ce bude velyka pomylka. Ce hodýtsia dlia starych, komu vže ničoho vtračaty, ale ne dlia tebe. Do toho že jim lehše prychovuvaty symptomy druhoji stadiji, a u zdorovoho sorokaričnogo čolovika vony odrazu kydatymuťsia v oči. Tebe švydko vykryjuť i prosto-naprosto poturiať z Flotu; todi ty zmožeš litaty na mizzorianych korabliach lyše jak pasažyr. A tobi šče rano stavyty na sobi chrest — ty daleko ne peršej, koho tak rano zdolala zoriana chvoroba, ale ne bulo šče žodnoho vypadku, ščob tretia stadija nastavala do šistdesiaty. Jakščo ty ne utneš durnyci i včasno dopovisy načalstvu pro svoji problemy, to zmožeš prodovžyty karjeru v Zahoni vyprobuvačiv.

Berežnyj neveselo rozsmijavsia:

— Cha! Zahin vyprobuvačiv! Tam i tak kupa narodu, a novych korabliv malo. Na vsich ne vystačaje.

— Tobi vystačyť, — zapevnyv ja. — Jakščo ne pomyliajusia, zaraz u Zahoni nemaje nikoho molodšoho za pjatdesiat. Povir, ty budeš najzatrebuvanišym sered nych: z odnoho boku, maješ čymalyj dosvid, a z inšoho — šče molodyj; i ce robyť tebe optymaľnoju kandydatureju dlia vykonannia takojí vidpovidaľnoji roboty. Adže vysiudy, krim Zorianohu Flotu, vyprobuvači vvažajuťsia elitoju, nymy stajut lyše krašči z kraščych, i tiľky v nas, čerez chroničnyj brak pilotiv dlia reguliarnych rejsiv, všiu novu techniku vyprobujuť veteraný peredpensijnoho viku.

Berežnyj važko zitchnuv.

— Ja vše rozumiju, Eriku. Ty kažeš pravylni slova, ale... Chaj jomu čort! Ja tak spodivavšia potrapyty v Doslidnyčkyj Departament, mrijav litaty do dalekych, nevyvčených zirok... My z toboju razom mrijaly, pamjataješ? — Vin hirko posmichnuvsia. — A teper moji mriji zvelysia do toho, ščob jakomoha dovše zalyšatysia na vantažnych maršrutach.

Ščo ja tut mihi skazaty? Chiba ščo pospivčuvaty. Prote Andrij ne potrebuav spivčuttia — ni moho, ni čyjohoś inšoho. Prosto chotiv pohovoryty zi mnoju, jak z drugom ta kolegoju, i najmenše čekav vid mene ajkań i ojkań, skorbotnych pochytuvań holovoju, sliu rozrady. Jomu ce bulo ni do čoho.

Berežnyj zakynuv holovu i spriamuval svij pohliad u povne zirok nebo.

— Jak taky nepravyľno vlaštovano svit, — vidstoroneno, bez buď-jakych emocij promovyv vin. — Nepravyľno i nespravedlyvo. Ja kažu ne pro sebe, a pro vsich liudej. Pro tych, ščo tisniaťsia na Zemli. Pro tych, ščo merznuť na Marsi. I naviť pro tych, ščo narazi rozkošujuť u zorianych kolonijach. Vsi vony — vjazni, a jichni tiurmy — ce planety, de vony pryrečeni žyty doviku... A ujavliaješ, čoho b my dosiahly za ostanni čotyry storičcia, jakby ne kliata problema hiperdrajvu?

— Ujavliaju, — vidpoviv ja. — My b uže zaselyly dobru sotniu planet. A može, naviť dvi čy try sotni. Počuvalysia b hospodariamy u Velykomu Kosmosi, a ne bojazkymy hostiamy. Desiatky tysiač našych korabliv boroznly b prostory Galaktyky, zazyrajučy v najviddaleniši jiji kutočky. A možlyvo... — Ja trochy pomovčav. — I ne prosto možlyvo, a majže napevno, dejaki planety vojuvaly b odna z odnoju.

— Nechaj i tak. Nechaj by vojuvaly. Naviť ce krašče, niž nynišnia stagnacija. Rozvytok liudstva zavždy suprovodžujeťsia konfliktami — na žal, taka naša prýroda. Prote zaraz my ne rozvyvajemosia, ne ruchajemosia vpered, a šconajbilše povzemo. Prýcomu povzemo tak povilno, ščo cioho nam ledve vystačaje dlia vyžyvannia jak vydu. Bez kolonij, bez jichnioho prodovolſtva Zemlia vže pomerla b. Ta rano čy pizno vona odnakovo pomre, a kolyś i vsi teperišni koloniji povtoriať jiji doliu, peredavšy estafetu nastupnym kolonijam. Tak my j budemo rozpovzatysia po Galaktyci, zalyšajučy piſlia sebe mertvi planety. Chiba ce pravyľno?

Ja ne vidpoviv. Pytannia bulo suto rytoryčne.

ROZDIL 5. «KOVČET»

Za vyniatkom neveseloji rozmovy z Andrijem Berežnym, cia tyžneva vidpustka vdalasia na slavu. Marsi z Symonom buly v cilkovytomu zachvati: jim spodobalaś Esperansa, spodobavsia ostriv Bolivara, spodobalosia žty v mene, i za ci sim dniv vony navčylyria spryjmaty mene ne lyše jak komandyra, a j prosto jak staršoho tovaryša. A meni, zi svoho boku, bulo duže prjemno opikuvatysia nymy.

Koly vidpustka zakinčylaś i vsia komanda zibralasia na bortu «Kardifa», Krasnova pry persij že zustriči zmiriala Symona ta Marsi pryskiplyvym pohliadom, javno vyšukujučy oznaky pohanoho pikluvania pro nych. Prote marno — oboje maly svižyj i vidpočylyj vyhliad, buly povni syl, veseli j zasmahli. Čym, do reči, vyhidno vidrizzialysisa vid Miloša, ščo zalyšavsia takym samym serjoznym i blidym, jak tyždeň tomu.

Zhodom Štern dovirlyvo poskaržyvsia meni:

— Miloš prosto nesterpnyj! Vsiu vidpustku zajmavia navčanniam, lyše odnoho razu vdalosia vytiahy joho na ozero. Pryčomu bukvaľno za vucha... — Vin pochytav holovoju. — I ujavy sobi: naviť todi prymudryvsia nyškom prychopyty z soboju planšetku!

Ja nitrochy ne zdyvvavavšia.

— Otže, zubryv i na ozeri?

— Aha. Poplavav zo pivhodyn — i to ne dlia zadovolennia, a prosto ščob rozimjatysia. Potim zasiv na berezi j do večora studijuav rivniannia Skliarškoho — Bronsona. Tvoji, lyboń, takych konykiv ne vykydaly.

— Pevno, ščo ne vykydaly, — usmichnuvsia ja. — Ale tut tobi nikoho zvynuvačuvaty, okrim samoho sebe. Ce že bo ty napolig, ščob Marsi ta Symon oselylyś u mene.

— Zovsim ne napolig, a lyše postupyvsia jichniomu bažanniu. Vony vidverto demonstruvaly, ščo volijuť buty z toboju, a ne z namy. Nam že z Oľhoju distavšia Miloš — taka naša dolia. Vin pravylnyj chlopeć, zdibnyj, praciovytyj, z nioho vyjde vydatnyj inženier. A prote... — Štern zitchnuv. — Skažu tobi za velykym sekretom, kep: ja b ne chotiv maty takoho syna...

Pryjniavšy vantaž u triumphach i vziavšy na buxýr baržu, my vyrušyly v rejs do Zemli. Znovu potiahlysia zvyčajni roboči budni, ale deščo na korabli taky zminylosia — u nas pomenšalo šče na odnoho novačka. Jakščo Symon, zavdiaky svojej prostoti j vidkrytosti, myttievo vpysavšia v ekipaž, to Marsi dlia cieho znadobylosia biľše misiacia. A tyžnevyj vidpočynok na Esperansi doveršyv spravu, dozvolivšy jij vidvoliktyś vid službovych obovjazkiv, zibratys na dumkach i niby zi storony ocinyty svoje misce ta svoju roľ u komandi. I povernulasia vona na korabel z čitkym usvidomlenniam toho, ščo je povnopravnym členom kolektyvu i vykonuje važlyvu robotu, do toho že vykonuje jiji dobre.

A ot Miloš dosi ne mih pozbutysia komplexu učnivstva. Ale ne tomu ščo vpero prodovžuvav svoju osvitu — ce heť inša rič. Bahato astronautiv ne polyšaly navčannia pislia školy, nadto že ti, chto prahnuv staty doslidnykom. (Do slova, vošmero členiv našojo komandy, vključno zi mnoju, maly universytetski diplomy z tých abo iných doslidnyckych speciálnostej.) Prote Miloš chybno rozstavyv priorytety: navčannia bulo dlia nioho na peršomu misci, a robota — lyše na druhomu. I jak naslidok, popry uspišne vykonannia svojich obovjazkiv, vin u biľsij miri počuvavšia učnem-teoretykom, aniž inženerom-praktykom. V ciomu poliahala joho najistotniša pomyłka.

Desiať dniv poliotu, pryblyzno polovynu šliachu do Zemli, my projšly u zvyčajnomu dlia buxyruvačky režymi. A na odynadciatý deň, nezadovho do poludnia, koly my zi Šternom inspektuvaly mašynnyj vidsik, mene vyklykala po interkomu Marsi, jaka same nesla vachtu.

— Kep, — povidomyla vona schvyliovanym holosom, — majemo neštatnu sytuaciju za kategorijeju «2-B».

U perekaldi na normal'nu movu ce označalo: ščoś stalosia poza korablem, ale bez poserednioji zahrozy dlia nas ne stanovyť.

— Dopovidaj, — skazav ja.

— Pislia vychodu z hiperdrajvu naši systemy zovnišnioho sposterežennia vyjavyly za sorok miljoniv kilometrov vid «Kardifa» nepiznane sudno.

— Joho kurs?

— Ležť u drejfi. Vidnosna švydkist — 3,71 kilometrov na sekundu. Zberihaje povne radiomovčannia, ne nadslaje naviť pozvnych.

— Harazd, zaraz budu.

Ja nehajno podavšia do rubky keruvannia. Zaintrygovanyj Štern, zalyšyvšy na postu svoho zastupnika Olivejru, pišov razom zi mnoju. Zustrič u mižzorianomu prostori z bud'-jakym inšym korablem bula podijeu ne prosto neperesičnoju, a vyniatkovoju.

— Mabuť, zabludlyj «avtomat», — prypustiv holovnyj inžener.

— Najpevniše tak, — pohodyvsia ja.

Za čotyry storičcia v kosmosi zahubylosia čymalo avtomatyčnych doslidnyčkých stancij — zdebiľšoho, jak vvažalosia, čerez zboji v roboti navigacijnych system abo vychodu z ladu hiperprostorovych rušijiv. Inodi, duže ridko, jich cilkem vypadkovo značhodyly — ta j to lyše zavdiaky radiömajakam, jaki možna bulo zapelenguvaty na vidištani kílkoch tysiač astronomicných odynyc. Ale vizuaľno vyjavyty korabel u drejfi z vymknennym majakom — ni pro ščo podibne ja šče ne čuv. Ce vže bula vypadkovist na meži nejmovirnosti!

— A krašče b ce bula zahublena kymoś barža, — prodovžuvav rozvyvatty svoju dumku Štern. — Ta tiľky ne...

Vin ne dohovoryv, prote ja zrozumiv joho. Hubylisia ne lyše bezpilotni «avtomaty» ta barži z vantažem; čas vid času znykaly j korabli z ekipažamy. Vostannie ce stalosia dvadciat devjať rokiv tomu, šče do moho narodžennia; a v perši desiaty littia pilotovaných mižzorianych poliotiv ne mynalo j roku bez toho, ščob jakyjš korabel ne povernuvsia z rejsu. Sče žodnoho znykloho korablia ne znajšly, i nicheto z astronautiv ne palav bažanniam jich vidšukaty. Za bud'-jakych rozkladiv, usi liudy tam uže davno buly mertvi, a nam až nijak ne chotilosia tryvožyty jich vičnyj son. Na naše perekonannia, mižzorianyj prostir — najkrašča mohyla dlia tych, chto prysviatyy svoje žyttia kosmosu.

Koly my vvijšly do rubky, tam, krim čerhovych Marsi Chagrivz i Chiroši Josido, bula takož Ol'ha Krasnova. Vsi troje dyvylysia na dopomižnyj ohliadovyj ekran z rozpłyvästym unaslidok značnoho zbilšennia zobraženniam dosyť potvornoho na vyhliad sudna. Cilkovyta utylitarnist konstrukciji, vidsutnist najmenšoho natiaku na vyšukanist form nepomyľno ukazovaly na joho považnyj vik — jak minimum trysta rokiv. U ti davni časy, projektujuči korabli, konstruktory najmenše dbaly pro estetyku.

Odnače, pry vsij nepokaznosti starovynnoho zoreliota, i Krasnova, i Josido, i Marsi vtupylisia v nioho takymy začudovanymy pohliadam, niby uzdrily vošme dyvo svitu.

— Ce ne «avtomat», — vidrazu vyznačyv ja. — Švydše, nevelyka barža. On ti priamokutni vidsiky — napevno, vantažni triumy.

— Ni, kep, ne barža, — peršym ohovtavsia Chiroši. — Kompjuter ščojno rozpiznav sudno.

— Nu i..?

— Ujavíť sobi, ce odyn z «Kovčehiv»! Peršyj čy druhý — nevidomo. Adže vony buly identyčni.

Teper ja zbahnuv, čomu vsi troje tak vraženo dyvylysia na korabel. Ja j sam pryholomšeno vytriščyvšia na ekran. Štern — takož.

«Kovčehy» buly legendou sered astronautiv. Legendou motorošnoju i vodnočas velyčnoju. Legendou pro samu persu, chaj i nevdalu, sprobu liudstva dosiahnutu zirok.

Dva korabli pid nazvoju «Kovčeh-1» i «Kovčeh-2» startuvaly v 2205 roci — čerez dvadciat visim rokiv pislia vidkryttia hiperdrajvu i lyše za pivtora roky do vyjavlennia rezistentnosti. Expedyciju bulo organizovano Pivdennoamerykanškoju Demokratyčnoju Spivdružnistiu, jaka todi šče isnuvala okremo vid Federaciji, z metoju zasnuvati liudšku koloniju na Esperansi — jedno vidomij na toj čas planeti zemnogo typu.

Uriad Pivničnoji Federaciji takož mav podibni namiry i naviť oholosyv nabir dobrovoľciv, ščo pohodylyisia b na hlyboke zamorožuvannia, ale praktyčne zdijsnennia cieho projektu halmuvalosia dvoma obstavynamy. Po-perše, avtomatyčno kerovani korabli často zbyvalysia z kursu, vtračajući orijentaciju v mižzorianomu prostori. A podruhe, liudy, ščo vyžyuť pislia anabiözu, potrebuvalymu dohliadu j likuvannia, čoho avtomatyka zabezpečity jim ne mohla. Čerez ci prycyny, sered ochočych rzyknuty žyttiam — i ne na visimdesiat vidsotkiv, a praktyčno na vsi sto, — bulo nadto malo fizyczno zdorovych i rozumovo povnociinnych liudej, zdatnych staty pidkoriuvačamy novoho svitu, zrostyty ditej z zamoroženych embrióniv (na vidminu vid doroslych organizmiv, zarodky bez problem perenosyly žorstkyj anabiöz) i hidno vychovaty nastupne pokolinnia kolonistiv. Do toho že federalnyj Senat navidsič vidmovyvsia nadavaty asygnuvannia na taku, jak bulo skazano v joho rezoliuciji, «antyhumannu avantiuru».

Zate vlada Pivdennoji Ameryky dijala bez vahań. Dobrovoľciamey bulo pryznačeno šistdesiat tysiäč polityčnych vjazniv, vid revoliuciöneriv-marxystiv do liberaliv. Jich zamorozyly u kriogennych kamerach, zavantažily na dva korabli j razom z sotneju tysiäč liudskych embrióniv vidpravyly v polit do Esperansy. Ščob zbiľšyty šansy expedyciji na uspich, korabliamy keruvaly ne zvyčajni kompjutery, a intelektualni kibernetycni systemy, skoročeno IXy — štučni rozumy, nadileni vsima oznakamy povnociinnoji osobystosti.

Za samoju svojeju pryrodoju, intelektualni kibernetycni systemy buly nekontroliovani j neperedbačuvani, a jichnia zdatnist samostojno myslity j robyty usvidomlenyj vybir často-husto pryzvodyla do konfliktiv z liuďmy. Sproby že reglamentuvaty povedinku IXiv speciälnymy zapobižnykamy, na zrazok sformuliovanych šče v seredyni XX stolittia Zakoniv Robototechniky, jak pravylo suprovodžuvalysia neperedbačuvanymy i veľmy nepryjemnymy siurpryzamy. Šče naprykinci XXI stolittia, pislia nyzky tragicnych incydentiv, vykorystannia IXiv bulo zaboroneno — speršu naciönałnymy zakonodavstvamy, a potim i mižnarodnoju konvencijeju. Prote rozrobnyky projektu «Kovčeh» perekonaly pivdennoamerykanškij uriad zrobyty narazi vyniatok. Svoju poziciju vony argumentuvaly tym, že lyše IXy zdatni zabezpečity naležnyj dohliad za rozmoroženymy, garantuvaty jichnie odužannia. A krim toho, korabel pid keruvanniam štučnogo rozumu mav biľše šansiv distatysia do mety podoroži, aniž zi zvyčajnym avtopilotom.

Na žaľ, ce ne dopomohlo, i «Kovčehy» ne doletily do Esperansy. Zavynyly v ciomu IXy čy ni, ne znáv nichko. Majže čotyry stolittia dolia oboch znyklych korabliv zalyšalasia nevidomoju — až poky my ne zustríly odnoho z nych...

— Nejmovirno! — proburmotiv Štern. — A ce točno «Kovčeh»?

— Identyfikacija odnoznačna, šefe, — vidpoviv Josido. — Kompjuter ne dopuska je iných variäntiv.

— Vže nadislaly zapyt? — ozvavšia ja.

— Ni, kep. Vyrišly dočekatysia vašych rozporiadžeň. My naviť ne korystuvalysia aktyvnymi detektoramy — lyše pasyvnymy.

— Vse odno «Kovčeh» nas pomityv, — skazav Štern. — Adže my podajemo pozivni.

— Pomityv, jakščo IX išče funkcionuje, — zauvažyla Krasnova. — V čomu ja duže sumnivajusia. — Vona zapytlyvo hlianula na mene. — Ščo budemo robyty, kep?

— Peredovsim, ne vtračaty pylnosti, — vidpoviv ja, vlaštovujučýs u kapitanškomu

krisli. — Pro vsiak vypadok. Ja zhoden z tym, ščo za čotyrysta rokiv IX majže napevno vyjšov z ladu j vymknuvsia. Ale jakščo vin dosi funkciönuje, to vže davno zjichav z hluzdu. Tomu treba buty nastoroži.

— Cej staryj brucht ne stanovyť dlia nas zahrozy, — skazav Chiroši, jakyj tym časom vyklykav z bortovoho archivu fajly specyfikacií «Kovčehiv» i teper, razom z holovnym inženerom, perehliadav jich. — Korabel maje na ozbrojenni lyše malopotužni protymeteorytni harmaty. Na vidstani ponad dvisti tysiač kilometrov vony ne zavdaduť žodnoji škody.

— Zaraz ideťcia ne pro našu bezpeku, Josido. Na bortu «Kovčeha» trydciat tysiač kriökamer z doroslymy liud'my i p'iatdesiat tysiač — z diťmy-embriönamy. Jakščo IX ne vvimknuv rozmorožuvannia, jich šče možna vriatuватy. Hotujmosia do strybka.

Krasnova nehajno pidijšla do krisla pilota, Marsi zbyralaś bula postupytyś jij missem, ale ja rizko promovyyv:

— Chagrivz, vidstavyty! Tvoja zmina šče ne skinčylasia.

— Pereprošuju, kep, — vybačylaś Marsi, prote v jiji holosi včuvavšia radisnyj podyv: vona javno ne spodivalasia, ščo ja dozvoliu jij zdysnyty cej manevr. — Jaki parametry?

— Pivmil'jona kilometrov do objekta. Rešta — na rozsud pilota.

— Pryjniato. — Marsi zadijala bokovi dvyhuny, rozvernula korabel u napriamku «Kovčeha» i provela neobchidni rozrachunku. — Hotovo, kep. P'iatdesiat sekund do strybka. Vidstań — trydciat visim mil'joniv simsot. Maxymalna deviácia — čotyry tysiači dvisti.

— Strybok dozvoliaju, — majže zrazu vidpoviv ja, kynuvšy lyše švydkyj pohliad na svij informacijnyj dysplej.

Utim, tut ja trochy schytruvav. Davšy zrozumity Marsi, ščo cilkom jij doviriaju, ja potim use ž pereviryv pravylnist' jiji kursu i buv hotovyj bud'-jakoji myti daty vidbij, koly vyjavytsia, ščo my zanadto blyžko pidchodymo do «Kovčeha», ryzykujući narvatysia na zalp z protymeteorytnych harmat. Abo navpaky — vyjdemo nadto daleko dlia toho, ščob zavadyty jomu perejty v hiperdrajv. Prote ničoho skasovuvaty ne dovelosia.

Strybok na taku korotku dystanciju zajniav nelovymu myť. Roztašuvannia zirok na ohliadovych ekranach zovsim ne zminylosia — jich zsuv mohly vyjavyty lyše nadtočni vymiriuałni prylady. Chiba ščo znyklo zobražennia «Kovčeha»; ale za kiľka sekund, koly teleskop znov upijmav joho v fokus, kartynka povernulasia — vže nabahato čitkiša, niž raniše.

Korabel dosi ne vykazuvav oznak aktyvnosti. Prote vin funkciönuvav — teper, koly my perebuvaly značno blyžče, naši datcyky zmohly zafixuvaty slabke teplove vypromiňuvannia i takyj samyj slabkyj nejtrynnýj potik vid termojadernoho reaktora, ščo praciuval na minimalnej potužnosti. Krim toho, žyttievo važlyvi vidsiky sudna bulo zahyščeno sylovymy ekranamy.

— Keruvannia zovnišnim zviazkom perebyraju na sebe, — rozporiadivsia ja. — Josido, zadijaty lazer. Trymaty na prycili nosovyj rezonator. Vidkryvaty vohón lyše za mojeju komandoju.

Vsi prysutni myttiu zbahnuły mij zadum. Jakščo «Kovčeh» sprobuje vtekty, to dlia pidhotovky do strybka jomu znadobyťsia dejakyj čas — cilkom dostatnij, ščob my vstyhlly vyvesty z ladu systemy hiperdrajvu, ne zavdavšy korabliu iných poškodzeń.

— Hotovo, kep, — vidzvituvav Chiroši. — Rezonator pid prycilom.

— Dobre zadumano, — pochvalyv Štern. Buvšy na odynadciat rokiv staršym za mene i rivnym meni za zvanniam, vin inkoly dozvoliav sobi v službovij obstanovci davaty ocinku mojim dijam. Utim, robyv ce nečasto. — V razi čoho my potim zmožemo vidnovyty rezonator.

Ja vvimknuv systemu zovnišnioho zviazku v širokomu častotnomu diäpazoni j

ispanškoju movoju (oskil'ky «Kovčeh» buv pivdennoamerykanškoho vyrobnyctva) zahovoryv:

— Korabel «Kardif», Zorianyj Flot Objednanoji Federaciji Evropy, Pivničnoji Aziji, Pivničnoji ta Pivdennoji Ameryk, Avstraliji j Marsa, vyklykaje korabel «Kovčeh». Vidpodajte, «Kovčeh».

Za kiľka sekund na dyspleji zjavylasia vidpovid' :

«Korabel 'Kardif', vaš vyklyk pryjniato. Prochannia začekaty, vidbuvajeťsia zavantažennia holovnoji systemy. Do zaveršennia — 2 chvylyny 36 sekund.»

«Kovčeh» šcosekundy povtoriuval ce povidomlennia, v jakomu zminiuvavšia lyše čas do zaveršennia zavantažennia.

— Ot tak IX, ot tak sučyj syn! — prokomentovala Krasnova. — Vychodyť, vin «pryspav» sebe, a korabel zalyšyv pid kontrolem zvyčajnych kompjuteriv. Nu, todi je šans, ščo vin šče ne zovsim schybnuvsia.

Čerez dvi z polovynoju chvylyny z dynamikiv zovnišnioho zviazku počuvsia harno moduliovanyj čolovičyj holos:

— Na zviazku «Kovčeh-1», speciälnyj projekt «Esperansa» Demokracyčnoji Spivdružnosti Viľnych Deržav Pivdennoji ta Centralnoji Ameryky. Status — mižzorianyj korabel pid keruvanniam Intelektualnoji Kompjuternoji Systemy serijnyj nomer DA-84. «Kardif», prošu povidomyty vaš status.

Ja nehajno vidpoviv:

— Bahatociliovyj mižzorianyj transport pid keruvanniam liudskoho ekipažu. Komandyr korablia — kapitan tretioho rangu Małstrom.

Vynykla pauza — i ne tiľky tomu, ščo IX obrobliav otrymanu informaciu. Prosto nas rozdilialo pivmil'jona kilometriv, i dlia radiöchvyľ, ščob dijty do «Kovčeha» j povernutysia nazad, bulo potribno ponad try sekundy.

— Rozrobnykam vdalosia usunuty negatyvnyj vplyv hiperdrajvu? — zapytav IX. — Čy vynajdeno bezpečnyj sposib anabiōzu?

I tut spraciuvala moja intuicija, jaka šče nikoly mene ne zradžuvala. Spočatku ja skazav čystu pravdu:

— Na žal', hiperdrajv dosi zhubyň dlia biľosti liudej. Ale medycyna navčylasia vyjavliaty tých, čyj rozum zdatnyj vytrymuvaty strybky. Taki liudy, jak my, nazyvajúťsia rezistentnym. — Pislia čoho natchnenno zbrechav: — A ot z anabiōzom spravy nabahato krašči. Novoho sposobu, ščoprávda, ne vynajdeno, zastosovujemo staru kriogennu technologiju. Odnak teper rozmorozuvannia — cílkom bezpečna procedura. Za ostanní desiat rokiv ne zarejestrovano žodnoho letaľnoho vypadku.

Moji pidlehli zdyvovano vtupylyś u mene, prote jim vystačylo rozvažlyvosti promovčaty. A koly nadijšla vidpovid' IXa, v joho štučnomu holosi vyrazno včuvalosia zadowolennia i naviť samovdovolenia.

— Otže, ja pravýlno včynyv, koly pryjniav rišennia perervaty polit. Takym čynom ja zberih žyttia vsim trydciaty tysiačam liudej, ščo perebuvajuť pid mojeju opikoju. Teper vony možuť poselytysia na Esperansi. Abo na inšej planeti, jakščo Esperansa vže kolonizovana.

— Kolonizacija Esperansy davno zaveršena, — skazav ja. — Ale je inši planety, ščo potrebujuť poselenciv. Tudy jich, najpevníše, nadišliuť... Utim, povernimosia do tvojej misiji. Čomu ty perervav polit? Čerez nepolandky?

— Ni, kapitane Małstrom. Vsi systemy korablia funkcionujuť normalno, kriogenni kamery z liuďmy ta liudskymi embriónamy spravní. Za trysta simdesiat devjať rokiv ne stalosia žodnoho krytyčnogo zboju. Ja pryjniav rišennia liahty u drejf, ščob zapobihty zahybeli liudej u kriokamerach. Za tohočasnoju metodykoju rozmorozuvannia lyše u dvadciaty odnoho i trioch desiatych vidsotka z nych buv šans vyžyty.

— Ale cym samym ty porušyv priamyj nakaz!

— Vin superečyv mojemu obovjakzovi berehty j zachyščaty liudej, dbaty pro jichnie

žyttia ta zdrovja.

— Tak, zrozumilo, — promovyv ja. — Začekaj, meni treba podumaty.

Ščojno ja vymknuv mikrofon, jak Krasnova vyhuknula:

— Ce bula fantastična brechnia, kep! Jak ty zdohadavšia?

— Ni pro ščo ja ne zdohaduvavsia. Prosto, koly IX zhadav anabiöz, u mojij holovi prodzveniv jakyjš dzvonyk. Ja vyrišyv, ščo dejake perebilšennia uspichiv sučasnoji kriögennoji technologiji zovsim ne zaškodyť. I vlučyv u jablučko.

— Zakony Azimova, — prokomentuvav Štern. — Oś na čomu pohoriv uveś projekt... A prote dyvno. Cym IXam musyly daty čitki j odnoznačni instrukciji, ščo jichnia vidpovidaļnist' za žyttia ta zdrovja liudej ne pošyriujeťsia na proces rozmorožuvannia.

Ja znovu vvimknut mikrofon i zapytav pro ce v IXa. Toj vidpoviv:

— Tak, kapitane Małstrom. I ja, i «Kovčeh-2» oderžaly taki instrukciji. Dorohoju my bahato rozdumuvaly pro ce, a v perervach miž strybky obminiuvalysia informacieju. V rezultati vsebičnogo rozhliadu problemy my dijšly vysnovku, ščo ci instrukciji majuť nyžčej priorytet porivniano z našym holovnym zavdanniam. Tomu ja zaproponuvav liahty v drejf na pjatsot rokiv, rozrachovujučy, ščo na toj čas nauka prosunetsia daleko vpered i dozvolyť unyknuty značnych vtrat pry rozmorožuvanni.

— A čomu same na pjatsot rokiv? — zapytav ja.

— Ce termin nekrytyčnogo znošennia bortovych system u režymi jich častkovoji konservaciji. Prote ja periödyčno provodyv monitoryng, i jakby...

— Harazd, ja zrozumiv. Zaraz mene cikavyt inše — ščo z druhym «Kovčehom»? Takož deś drejfuj?

— Ni, vin ne prjyniav moho planu dij. Vyrušyv šukaty dopomohy u vysokorozvynenych pozazemných cywilizacij.

— Ščo?! — očmanilo perepytav ja. — U koho?!

— U vysokorozvynenych pozazemných cywilizacij, — povtoryv IX. — Vin načytavšia fantastičnych knyžok z bortovoji biblioteki, nadyvyvvia fil'miv i rozečinyv najavnu v nych informaciu pro inši kosmični rasy ne jak chudožnij vymysel, a jak naukovu hipotezu, ščo pidliahae perevirci. Ja hadaju, ščo štučnyj rozum «Kovčeha-2» vtratyv zdatnist' do krytyčnogo spryjniaattia dijsnosti. U liudej ce nazývajeťsia boževilliam.

«U vas oboch elektronni myši v schemach zavelysia,» — podumav ja. — «Prosto odyn schybnuvsia tycho, a inšyj heť zduriv...»

* * *

Popry svoje boževillia, IX «Kovčeha» vyjavysia dosyť zhovirlyvym i skoryvsia našomu rišenniu povernuty joho v Soniacnu systemu. Ščopravda, spočatku vin nami-ryvsia buv prodovžty polit do Esperansy, prote meni bez osoblyvych zusyľ vdilosia prekonaty joho v tomu, ščo rišennia pro podaľšu doliu liudej v anabiözi maje uchvalyty uriad Federaciji, do skladu jakoji teper vchodyla j Pivdenna Ameryka, kotrij naležaly obydra «Kovčehy». Ja skazav IXovi, ščo novi poselenci, možlyvo, znadobliaťsia na Novij Dakoti — planeti, jaku narazi lyše hotuvaly do kolonizaciji.

Čerez nevysoki chodovi jakosti «Kovčeha» podaľšyj polit «Kardifa» istotno vpoviňvysia. Popervach my zbyralysia zalyšty baržu drejfuvaty — naša znachidka bula važlyviša, niž navíť trysta tysiač tonn pšenyci j pivtorasta tysiač tonn kavy, — ale potim pidrachuvaly, ščo ce ne dasť nam žodnoho vyhrašu v švydkosti. Poky stareznyj korabel perebuval u svojemu nekvapnomu hiperdrayvi, my vstyhaly vyjty zi strybka, provesty manevr zblyžennia z baržeju j vidpravyty jiji dali, a potim šče chvyly pjať abo desiat' očikuvaty na pojavu «Kovčeha».

Čerez try dni ja vyklykav do sebe Marsi, Miloša ta Symona, ščob obhovoryty z nymy odne nahaľne pytannia.

— Jak vy vže znajete, — skazav ja jim, — za znachodžennia vtračenoho korablia

vsim členam komandy naležyť premija. Oskilky my znajšly ne zvyčajnyj «avtomat» abo baržu, a legendarnyj «Kovčeh», to premija bude značna. Ta ne ce holovne — zreštoju, my j tak nepohano zarobliajemo. Važlyviše inše: teper u našojoj komandy zjavyvsi šans, pro jaký mrijuť bahato astronautiv, ščo pracujuť na maršrutnych linijach miž Zemleju ta kolonijamy. Maju na uvazi perevedennia v Doslidnyčkyj Departament.

Na moji ostanni slova Marsini oči zblysnuly.

— Kruto! — promovyla vona.

— Tiľky ne kvapsia radity, — vhamuvav ja jiji zapal. — Jak ja vže kazav, u nas zjavyvsi šans — ale tiľky šans. Nema žodnych garantij, ščo načaľstvo pide nam nazustrič. Choča, zvyčajno, ta obstavyna, ščo my znajšly «Kovčeh-1» i natrapyly na slid «Kovčeha-2», daje nam vahomi pidstavy rozrachovuvaty na pozitívne vyrišennia cieho pytania. Pryčomu ja tverdo napoliahatumu na perevedeni vsieji našojoj komandy — pevna rič, z tych, chto cieho bažatyme. Moment narazi spryatlyvyj: neščodavno na korabelni Tytana bulo zbudovanov novyj doslidnyčkyj krejser, zaraz vin prochodyť vyprobuvannia, jaki, za mojeju informacieju, zakinčaťsia lyše za misiać. Tož my majemo vsi pidstavy spodivatysia, ščo otrymajemo cej noveńkyj korobel. Rešta našych už napysaly raporty pro zarachuvannia v Dosdep. Teper sprava za vamy.

— Tut i dumaty ničoho, kep, — neterpliače ozvalasia Marsi. — Zvisno že, my zhodni.

Nu, prypustimo, v nij ja vid samoho počatku ne sumnivavsia. Inša rič — Miloš ta Symon. Z nymy bulo skladniše.

— Kažy tiľky za sebe, Chagrivz, — suvoro promovyv ja. — Vse ne tak prosto, druži. Zajmatysia kosmičnymy doslidženniamy — ce ne buxyruvuvaty barži vid Zemli do kolonij i nazad. Doslidnyky provodiať u bezperervnomu polioti ne jakiś paru tyžnív, a po kľuka misiaciv. Čy hotovi vy do takých navantažeń? Čy hotovi do toho, ščo budete ridko bačytysia zi svojimi ridnymy? Dobreńko podumajte, ne pospišajte.

Marsi poryvalaś bula znova ščoś skazaty, prote, skoriajučyś mojemu pohliadovi, promovčala. Symon dyvvysia vbik i napruženo rozdumuuvav. A Miloš nekvapno zahovoriv:

— Skažu tiľky za sebe, kep. Ja vpevnenyj, ščo vporajusia. Hadaju, šef Štern pidtverdyť ce. Pislia školy ja vže ne bojusia nijakych navantažeń. A ščodo ridnych... nu, my j raniše bačylisia nečasto. A za ostanni dva roky — lyše odyn raz. Tož tut nemaje problem.

Vlasne, ja čekav takoji vidpovidi. Za roky navčannia dity-rezistentni postupovo viddialysisa vid svojich ridnych ta blyžkych, a neridko i zovsim vtračaly z nymy zviazok. Spočatku simju nam zaminiala škola, potim našoju domivkoju stavav korobel, kudy nas napravliały služty, a zhodom my obzavodylyśia vlasnoju rodynoju i vlasnym domom — jak pravylo, ne na Zemli, a v kolonijach, de počuvalysisa nabahato komfortniše. I v ciomu vidnošenni nedavnim vypusknykam lehše bulo perenosyty tryvali podoroži, aniž bilšosti doroslych. Jichni kolyšni zviazky lyšylyśia v mynulomu, novi šče ne vynikly, tomu niščo ne trymalo jich poblyzu naselenych planet. Vony buly samotnimy vovčatamy i dekotri z nych zhodom stavaly doroslymy samotnimy vovkamy — takymy, jak ja...

A Symon i dali movčav. Ja žestom nakazav Marsi z Milošem vyjty, vidtak mjako zvernuvsia do nioho:

— Ne soromsia, Symone. Ja dobre tebe rozumiju. Tobi bude krašče na koloniálnych maršrutach.

Vin nesmilyvo podyvvysia na mene.

— Ni, kep, meni bude krašče z vamy. Meni podobajeťsia služty pid vašym kerivnyctvom, vy čudovyj kapitan, u vas čudova komanda. A z baťkam ja ne bačyvsiā, vidkoly vstupiy do školy. Vony žodnoho razu ne vidvidaly mene. Hadaju, jim soromno, ščo vony viddaly mene deržavi. Bojaťsia, ščo ja zasudžuju jich.

— Ale že ty ne zasudžuješ?

— Ni, zvyčajno. Vsi tak robiať. Rezistentni potribni všiomu ľudstvu.

— A znaješ, — promovyv ja dovirčym tonom, — moji baťky malo ne zalyšyly mene v simji.

— Pravda? Čomu?

— Rič u tim, ščo naša rodyna maje bahato hrošej. Naviť neprystojno bahato. Može, ty čuv, jak staršyj pomicňyk inodi nazývaje mene bahateňkym Buratino?

— Čuv, — pidtverdyv Symon. — I ja znaju, ščo vaš did — holova pravlinnia «Malstrom Indastriz», a batko — peršyj vice-prezydent korporaciji.

— Otož-to. Moji tato z mamoju ne potrebuvaly nijakych piľ, nijakych sociálnych kredytiv, a sertyfikaty na druhu ta tretiu dytynu vony j tak maly. Ja že buv jichnij pervistok, spadkojemeć. Ale vrešti jich oboch vdalosia perekonaty. Uriad pišov na bezprecedentnyj krok i dozvoliyv jim maty až pjatero ditej, ne rachujučy mene, — a cieho ni za jaki hroši ne kupyš. Vony prosto ne mohly vstojaty i tomu vvažajut, ščo zavynyly peredimnoju. Ja že, navpaky, nikoly ne prostiy by jim, jakby vony ne viddaly mene do školy.

— Ja, mabuť, takož, — pohodyvsia Symon. — U školi bulo važko, ale ja ne škoduju. Ja liublju litaty do zirok... choča ja pohanyj astronaut. U mene v dyplomi napysano... — vin opustiyv oči, — «poliovi operacijsi». Prote ja... ja ne zmožu...

— Aha! — zbahnuv ja. — Oś u čim rič! Ce tebe hryze?

— Tak, kep. Same ce.

— Todi ne turbujsia. Nichto ne nadslatyme tebe v desant. Ty nepereveršeno hotuješ, i cieho dosyť. Naviť biľše niž dosyť — osoblyvo v dalekych expedycijach. Ščob ty znav, pislia kapitana j holovnoho inženera, kuchar — najvažlyviša liudyna na korabli. Ja nitrochy ne žartuju.

Symon narešti vsmichnuvsia.

— Todi ja tež napyšu raport.

O vošmij dvadciat večora ja vvijšov do rubky keruvannia, de jakraz zakinčuvaly svoju vachtu Krasnova ta Gambarini. U mojej prysutnosti vony zdijisnyly še odyn, ostannij na cej deň strybok i poklaly korabel z baržeju v drejf. Vyklykavšy mašynnyj vidsik, ja rozporiadysia perevesty chodovi systemy v režym očikuvannia, a potim po zahaľnomu zviazku spovistiv komandu pro zaveršennia dennoho pereliotu.

Teper zalyšalosia dočekatysia na prybutia «Kovčeha», prote ja vyrišyv ne zatrymuvaty Krasnovu z Gambarini j vidpustiyv jich, skazavšy, ščo sam z cym uporajusia. Siohodni za rozkladom bula moja čerha nesty nične čerhuvannia do piv na tretiu ranku, pislia čoho mene mav zminyty Josido. Choča korabel i perebuav u drejfi, joho vse že ne možna bulo zalyšaty zovsim bez nahliadu.

Pobažavšy meni spokojnoho čerhuvannia, Gambarini vidrazu pišla, a ot Krasnova naviť ne pidvelasia z pilotskoho krisla. Koly my lyšylysia vdvoch, vona povernulasia do mene j zapytala:

— Kep, ty vže pohovoryv z diťmy?

— Tak, — vidpoviv ja. — Vsi troje pohodylysia.

Na jiji oblyčia nabihla tiń.

— Ce pohiršuje naši šansy.

— Rozumiju, — kyvnuv ja. — Ta inakše ne možna. Vony — častyna komandy. Ja vže ne kažu pro te, ščo same Marsi perša pomityla «Kovčeh», i z našoho boku bulo b svynstvom prylvlasnyty jiji zasluzu.

— Avžež, tvoja pravda, — pohodylasia Krasnova. — A prote, ty musyš rozumity, ščo same Marsi vyklyče v načaľstva najbiľše zaperečeň. U Dosdep še nikoly ne braly nedosvidčenych pilotiv.

— Ja znaju. Ale ja stojatymu na svojemu. Jakščo že nam vidmovliať, todi kožen zmože perevestysia v indyviduaľnomu poriadku. Sam ja cieho ne robytymu.

— A darma. Tebe b točno vzialy.

— Tak, zaraz uzialy b. Vyniatkovo zavdiaky «Kovčehovi». Tobto, zavdiaky Marsi. Na ce ja nikoly ne pidu j dokladu vsich zusył, ščob u Dosdep potrapyla vsia naša komanda. Choča... — Kíľka sekund ja movčav, zvažujuč v dumkach, čy varto porušuvaty ce pytannia. Zreštoju vyrišyv, ščo maju projasnyty sytuaciju do kincia. — A jak ščodo tebe, Oľho? Ty spravdi chočeš staty doslidnykom — čy, može, tobi krašče zalyštytisia na «Kardifi» kapitanom? Ja peven, ščo cioho razu tebe ne omynuť z pidvyšenniam i ty staneš komandyrom korablia. Ščoprávda, vže z inšym ekipažem.

Krasnova rozhubleno vidvela pohliad, a jiji ščoky zašarilysia vid zbentežennia. Na chvyliu miž namy povysla nijakova movčanka. Narešti vona zitchnula j promovyla:

— Ja dumala pro ce, kep. Radylasia z Teo, i vin meni skazav, ščo pidtrymaje bud-jake moje rišennia, ale vid služby v Dosdepi nizaščo ne vidmovyťsia. A otže, jakščo ja zalyšuš na «Kardifi», naš šliub rozpadetśia — chaj i ne de-jure, ale de-fakto. Vono j spravdi: ščo to za simja, koly čolovik ta družyna bačaťsia raz čy dviči na rik? A ja ne choču vtračaty Teo.

— I zadlia nioho ty ladna požertvuvaty svojeju karjeroju?

Krasnova stenula plečyma.

— A čomu raptom «požertvuvaty»? Chiba ce možna nazvaty žertvoju? Choča ne kryvytymu dušeju — ja choču komanduvaty korablem. Ale ne maju namiru dobyvatysia cijeji posady za bud-jaku cinu. Do toho že zovsim ne fakt, ščo buty kapitanom vantažnogo transportu prestyžniše, niž služty staršym pomicňkom na doslidnyčkomu korabli. A pohotiv — na takomu korabli!

Vona rozvernulasia v krisli do puľta j vyvela na dopomižnyj ekran zobražennia nedavno pobudovanoho krejsera, ščo pro nioho ja hovoryv Marsi, Milošu ta Symonovi. Vin šče ne mav vlasnoho imeni, poky lyše serijnyj nomer: SC-05132. Za tradycieju Zorianoho Flotu, pravo nazvaty novyj korabel nadavalosia joho peršomu kapitanovi.

Doslidnyčkyj krejser SC-05132 buv pryblyzno takých samych gabarytiv, jak i «Kardif», ale značno sympatycnišyj na vyhliad. Vin mav ideałni obtični formy, nevelycki kryla ta stabilizatory, ščo dozvoliali jomu lehko zdjsniuvaty aerodynamicki manevry v atmosferi. Zamist' vantažnych triumiv buly vidsiky z doslidnyčkym obladnaniam, a takoz angar dlia šatla planetarnoho klasu i trioch pjatymisnych posadkovych moduliv na gravitacijnych rušijach. Udoskonaleni systemy hiperdrajvu dozvoliali prochodyty trydciat pjať parsekiv za standartnyj dvanadciatyhodynnyj robočyj deň, ščo na dvadciať videsotkiv perevyščuvalo normu «Krdifa». Jak i biľšišť korabliv Zorianoho Flotu, novyj krejser buv rozrachovanyj na ekipaž z pjatnadciaty osib, prote joho sistema žytiezabezpečennia mohla stabiľno praciuватy i pry vdviči biľšomu navantaženni, a v žytlovomu vidsiku znachodylosia šče pjať dodatkowych kajut dlia pasažyrov, jaki v razi potreby zaprosto pereobladnuvalysisa v dvo — abo naviť trymisni.

— Šykarnyj korabel, — skazav ja. — Spodivajuš, joho šče nikomu ne viddaly.

— Do zaveršennia vyprobuvań ce ne praktykujuť, — zauvažyla Krasnova. — Inša rič, jakby joho pobuduvaly zamist' zastariloho korablia, pryznačenoho do spysannia. Ale ni — vsi sudna Doslidnyčkoho Departamentu perebujuť u dobromu stani.

— Meni ce vidomo. Prote ja kažu ne pro oficijne pryznačennia, a pro neformałnu obicianku... Hm, jaku zavždy možna vziaty nazad. Pravda, todi ja nažyvu sobi liutoho voroha v osobi ošukanoho kapitana.

Krasnova pyrchnula:

— Možna podumaty, tiľky ty odyn! Jakščo našu komandu vižmuť u Dosdep, ta šče j daduť novyj krejser, to nas znenavydiať usi, chto tišyvsia bodaj najmenšou nadijeju potrapyty na cej korabel. Chto-ctho, a ja znaju, ščo take zazdrisť.

My obminialysisa posmiškamy. Vtim, slid vyznaty, deščo vymušenymy.

— Skažy, Oľho, ale česno, — promovyy ja pislia dejakych vahań. — Ty dosi zla na mene? Deš tam, u hlybyni duši?

— Ni, vže ne zla, — vidpovila Krasnova. — Naviť u hlybyni duši. Teper ja rozumiju, ščo na toj čas išče ne bula hotova komanduvaty korablem. I vzahali... — Paru sekund vona zvolikala. — Znaješ, ja ne zovsim upevnena, ščo hotova do cioho j zaraz. Ot ty, koly pryjšov na korabeľ, bukvaľno zrazu porozumivsia z usim ekipažem. Naviť do mene znajšov pidchid — darma ščo todi ja ladna bula vydriapaty tobi oči. I sytuaciju zi Šjuzan, duže neprostu, treba skazaty, sytuaciju, ty vmilo rozrulyv. Nichko z nas ne viryv, ščo vona zalyšytsia na «Kardifi»; a prote zalyšylasia. Abo svižeńkyj prykład — naši ditlachy. Mene vony prosto považajuť, prysluchovujuťsia do mojich porad, staranno vykonujuť moji nakazy. I ce vse. A tebe vony obožniujuť, osoblyvo Marsi z Symonom. Iz škury pnuťsia, aby lyšeń zaslužyty tvoju pochvalu.

— Ce tomu, ščo ja jichnij kapitan.

— Atož, ty kapitan. Pryrodženyj kapitan. A ja... — Krasnova znovu zitchnula. — Schože, ja — pryrodženyj starpom.

ROZDIL 6. DOSLIDNÝCKÝ DEPARTAMENT

Ja stojav na ohliadovij palubi orbitalnoji stanciji «Astra» i križ prozoru stinu-iliuminator dyvyvsia na bilo-blakytnu planetu, ščo plyvla sered zirok.

Z kosmosu Zemlia zdavalasia čarivnoju. Zvidsy ne bulo vydno ni potvornych mist-murašnykiv, operezanych kolamy zlydennych peredmišť, ni kolyšnich promyslovych zon, jaki navič čerez kiľkasot rokov pislia jichnioho zakryttia vse odno zalyšalysia rozjatrenymy vyrazkamy na tili planety, a obšyrni diliianky suchodolu, peretvoreni na otrujni pusteli vnaslidok technogennych katastrof druhoji polovyny XXI i počatku XXII storič, maly vyhliad zvyčajnych i cilkom bezpečnych rudych pliam. Blakyť vodojm spravliala omanlyve vražennia, niby vony čysti j spovneni žyttia, choča naspravdi Svitovyj okean povilno vmyrav. Vlasne, jak i vsia Zemlia. Liudy vidčajdušno namahalysia zupynyty cej proces, ale jim vdavalosia lyše zahaľmuватy joho. Naši predky zavziato popraciuvaly, rujnujučy svij spišnyj dim, a koly pochopylysia — bulo vže zapizno...

Ja liubyv Zemliu, ale vškraj ridko buvav na nij, volijučy ne piddavaty svoje počuttia nadto suvoromu vyprobuvanniu. Ce buv same toj vypadok, koly vidstaň lyše spryjaje liubovi — i ščo vona biľša, to krašče. Ot i zaraz, vymušeno zatrymavšýs na holovnij bazi Zorianoho Flotu, ja ne skorystavšia z nahody vidvidaty ridnych, a obmežyvsia besidamy z nymy po videofonu. Do reči, tak samo včynyly j usi moji pidlehli, prychomu ja mav veľkyu pidozru, ščo biľsť iz nych navič ne zvjazuvalysia zi svojimi rodyčami.

Zate Mars ja zbyravšia buv vidvidaty, darma ščo ne liubyv joho — ni zblyžka, ni zdaleku. Vtim, robyty cioho ne dovelosia: admirál Lopes, z jakym ja j chotiv pobačytyš na Marsi, sam zavítav do mene v hosti vže na tretij deň pislia toho, jak my triúmfalno pribuly v Soniačnu systemu, dopravyvšy na buxyri «Kovčeh-1» — možna skazaty, žyvoho svidka peršych krokiv liudstva do zirok.

Skorystavšýs ažiotažem dovkola cijeji sensacijnoji znachidky, vsi členy našojo komandy operatívno spriamuvaly do štabu Zorianoho Flotu raporty pro perevedennia v Doslidnýckyj Departament, i vže sam fakt, ščo nikomu z nas ne vidmovyly v rozhladi, buv dobrym znakom. Z cym pohodyvsia j Lopes, ale vodnočas veľmy skeptyčno ocinyv moji spodivannia na te, ščo vsi pjatnadciať raportiv bude prjnosti.

— Rozhliadaj ce jak programu-maxymum, — perekonuvav vin mene. — Vyjde — čudovo, a ne vyjde — zadoviľnysia menšym. Do toho že ce «menše» bude ne take vže j male: semero tvojich liudej garantovan otrymajuť pryznačennia, šče dvoje — cikom imovirno. A rešta pjatero ne majuť žodnych šansiv. Vony rozumijuť ce j prymyriatsia z vidmovoju. Zvisno, buduť zasmučeni, ale prymyriatsia.

— Zate ja ne prymyriusia, — skazav ja vperto. — My vsi razom znajšly «Kovčeh», ce naša spišna zasluga, i ja ne možu dopustyty podilu mojej komandy na biľš i menš hidnych.

Lopes pochytag holovoju:

— Ce nepravýlna pozycija, Eriku. Vškraj nepravýlna... Ta, mabuť, — dodav vin pislia dejakych rozdumiv, — ja na tvojemu misci včynyv by tak samo...

Rozhliad našych raportiv zatiahuvavšia, i na pjatyj deň, ščob my ne bajdykuvaly na bazi (braty vidpustku na Zemliu abo Mars my kategoryčno vidmovlialysia), načaľstvo vidpravylo «Kardif» u rejs na Tauru. Do planety bulo lyše trochy biľše sta parsekiv, tomu my vporalysia z zavdanniam za trynadciať dniv, dva z jakych provely na samij Tauri, poky dlia nas hotuvaly baržu z zamoroženoju ryboju, a pislia povernennia v Soniačnu systemu šče čotyry dni z neterpinniam očikuvaly na vidpovid' zi štabu.

Ci zvolikannia neabyjak dratuvaly mene — ale vodnočas i obnadijuvaly. Taka tryvala zatrymkva svidčila pro te, ščo v štabi nijak ne mohly prjnosti rišennia z prvyvodu kiľkoch problemnych kandydatur, jaki Lopes vvažav neprochidnymy. A prote jich roz-

hliadaly, pryčomu dosyť dovhho. Otže, reaľno prypuskaly možlyvist' jichnioho schvalenia...

Komunikator u mojij kyšeni leheńko zavibravav. Ce buv ne vyklyk na zviazok, a syignal organajzera. Ja pohlianuv na svij naručnyj hodynnyk — zaraz bulo za try chvylyny četverta. Nu vse, pora.

Ja zalyšyv ohliadovu palubu i spustysia na tretij jarus, v administratyvnej sektore. Nekvapno peretnuv z kincia v kinec radiálnyj korydor z čyslennymy dveryma kabinetiv i rivno o 16:00 vvijšov do prostoroji prjmałni, de mene zustriv molodyj adjutant u sribliasto-sirij formi dopomižnych častyn Zorianoho Flotu. Temno-syni mundyry, jak u mene, nosyly vyniatkovo astronavty, a perevažna biľsość štabných pracivnykiv buly zvyčajnymy liud'emy, nerezistentnymy, jakym nikoly ne sudylosia zdjisnyty mižzorianu podorož. Tiľky najvažlyviši, providni posady v šabi obijmaly astronavty-vidstavnyky — i, varto zaznačyty, taka robota ne korystuvalasia sered nas osoblyvoju populiarnistiu. Do pryladu, toj že admirál Lopes vyznav za krašče vykladaty v školi, choča jomu napewno proponovaly vysokyj post u kerivnycetvi Flotu. Možlyvo, naviť najvyščej — adže teperišniomu načaľnykovi štabu, admiralo Horovicu, bulo vže daleko za visimdesiat.

— Dobrydeň, kapitane Małstrom, — prytavasia zi mnoju adjutant. — Dozvoľte zauvažyty, šo vy na dyvo punktuałni. Bud' laska, začekajte sekundu. Zaraz ja dopovim pro vas admiralo.

Aktyvuvavšy svij interkom, vin povidomyv pro moje pryybutia. U vidpovid' prolu nav skrypučej holos, šo zaprosyv mene vviýty do kabinetu. Ja tak i včynyv.

Admiral Moše Horovic keruvav Zorianym Flotom majže pjatnadciať rokiv, ale za cej čas tak i ne zavdav sobi klopotu zaminyty v svojemu kabinetu mebli, uspadkovani vid vysokoho j kremeznoho poprednyka. Chudorliavyj korotun, vin vyhliadav deščo komično v šyrokemu krisli z vysokoju spynkoju za masyvnym stolom i zdavavšia šče dribnišym, niž buv naspravdi. A koly pry mojij pojavi pidvivsia j prostiahnuv ruku, meni dovelosia malo ne perechylytisia čerez uveš stil, ščob potysnutý jiji.

— Duże radyj vas bačyty, kapitane, — skazav admirál, prote joho procholodnyj ton i nepryjaznyj vyraz zmorškuvatoho oblyčcia vyklykaly sumniv u ščyrosti movlenych sliv. — Prošu, sidajte.

Vlaštovujučýs u zručnomu mjakomu krisli, ja ne zvodyv pohliadu z nevelyčkoji stopky paperovych dokumentiv u daļniomu vid mene kinci stola. Koly my z admiralom potyskaly ruky, ja vstyh rozdyvytisia, šo zhory ležala rozdrukivka moho raportu z pozityvnoju rezoliucijeju.

Vtim, ce mene ne nadto potišylo. Za sebe j iných oficeriv ja ne perežyvav — vže zi sliv Lopesa, jaký mav harni zviazky v šabi, bulo zrozumilo, šo naši kandydatury zaperečen ne vyklykaly. A ot šo z reštoju?.. Pevnoju miroju mene obnadijuvala admirala nepryjazn — veś joho vyhliad svidčyv pro te, šo sytuacija jomu heč ne podobajeťsia, ale vin proty vlasnoji voli zmušenyj rachuvatisia z najavnymy obstavynamy. Pytannia lyše v tomu, jak daleko vin hotovyj zajty v postupkach...

— Otže, kapitane, — sucho zahovoryv Horovic, — speršu v zahaľnych rysach zmaľuju vam sytuaciju. Protiahom dvoch ostannich desiatyliet Zorianyj Flot dobyvavšia vid uriadu zhody na zbilšennia doslidnyčkoji flotyliji z dvadciaty trioch do dvadciaty čotyrioch korabliv. Nam postojno vidmovlialy, virniše, kazaly, šo korabli my možemo buduvaty, ale zbilšuvaty čyseľnist' osobovoho skladu Departamentu bodaj na odnu liudynu ne dozvoliali. Poziciju čynovnykiv možna zrozumity: rezistentnych zaledve vystačaje dlia bezperebijnych vantažnych perevezeň miž Zemleju ta kolonijamy, a v kosmičnych doslidženniach vony ne bačať osoblyvoji korysti, bo dyvliaťsia v majbutnie ne dali čerhovojoj vyborčojo kampaniji. Vrešti, cinoju nadzvyčajnych zusył, nam vdilosia prevesty čerez Senat rezoliuciju, jaka prymusyla uriad dosluchatysisia do našych prochań. Bulo pobudovano novyj korabel', nezabarom my planovaly oholosyty po vsiomu Flotu konkurs, chotily obraty najkraščych... — Admiral spriamuval na mene pronyzlyvýj

pohliad. — Až tut zjavliajetesia vy zi svojim «Kovčehom», i vse letyť škerebert. Za taku sensacijnu znachidku vy, bezumovno, zaslužyly čymalu vynahorodu, cioho nichto ne zaperečuje. Prote vy heť znachabnily i vymahajete, ne malo ne bahato, vsi pjatnadciat vakantnych misc u Doslidnyčkomu departamenti, ščo jich my z takymi zusylliamy vybyly. Čy ne zdajetsia vam, kapitane Maľstrom, ščo ce ni v jaki vorota ne lize?

Ja promovčav — i až nijak ne tomu, ščo vahavšia z vidpoviddu. Prosto vyrišv ne vstriaavaty v superečku z zahaľnych pytań, a prytrymaty svoji argumenty do toho momentu, koly rozmova perejde v praktyčnu ploščynu.

Horovic zrozumiv, ščo vidpovidaty ja ne zbyrajuś, i ponovyv svij monolog:

— Na mij prevelkyj žaľ, my ne možemo vidmovyty vam usim. Take rišennia ne znajde ni rozuminnia, ni pidtrymky sered našych koleg — krim, možlyvo, tych pjatnadciat, kotri otrymajuť miscia na novomu korabli. Z inšoho ž boku, schvalyty vši vaši kandydatury označaje prjnosti v Departament najslabkišu komandu doslidnykiv za vsiu istoriju Zorianoho Flotu. — Z cymy slovamy admirál prysunuv po sebe naši raporty. — Stosovno vas, kapitane, pretenzij my ne majemo. U vas korysna doslidnyčka speciälnist — astrofizyka. Otrymaly dyplom magistra, teper pretendujete na stupiň doktora filosofiji. Ščoprávda, nadto molodi dla komandyra doslidnyčkoho korablia... Ta ce ničoho, z časom mynetšia. — Vin vidklav mij raport ubik i vziav nastupnyj. — Holovnyj inžener Teodor Štern. Takož astrofizyk, do toho ž doktor nauk. Komentari, jak to kažuť, zajvi. Komu-komu, a jomu davno misce v Departamenti. Teper staršyj pomičnyk Olha Krasnova — planetolog, magistr. Lejtenant Anna Gambarini — te ž same plius dyplom bakalavra z chimiji. Lejtenant Žorže Olivejra — znovu astrofizyk, doktor filosofiji. Staršyj technik Chuan Moreno — biolog, magistr. Lejtenant Sergij Kačur — doktor medycyny, likar vysokoji kvalifikaciji, a otže, dobre rozbyrajetsia v chimiji ta biologiji. I, narešti, sub-lejtenant Chiroši Josido — biolog, bakalavr, hotujeťsia do otrymannia stupenia magistra. — Admirál poklav jichni raporty poverch moho j liasnuv po nich doloneju. — Zahalom vošmero liudej. Lyše visim z pjatnadciatý členiv ekipažu majuť doslidnyčki speciälnosti.

— Ce nemalo, — zauvažyv ja.

— Dlia komandy vantažnoho sudna, tak, bezperečno. Mušu vyznaty, ščo u vas pidbralasia čudova kompanija intelektualiv. Prote dla Doslidnyčkoho Departamentu cieho zamalo. Adže Departament — elita Zorianoho Flotu, tudy prjmajuť lyše najdostojnišych i najkompetentnišych. I beruť ne cilymy ekipažamy, a kožnu kandydaturu rozhliadajuť indyviduaľno. Za zvyčajnych obstavyn ne vši z vas višmoch projšly b takyj vidbir, ale zaraz ne budemo zanadto pryskipuvatysia do rivnia vašoji kvalifikaciji. Vvažatymemo, ščo vsia vaša visimka hodyťsia dla služby v Departamenti... Aha, šče j technik Symon Garńje, — dodav admirál. — Vy, zvyčajno, v kursi, ščo dla stiuardiv my robymo vyniatok. Čomuś ridko buvaje tak, ščob odna liudyna sumiščala v sobi talenty kulinara j doslidnyka; a v dalekých expedyciach bez harnoho kucharia ne obijtysia. My vrachuvaly vaši rekomendaciji, a takož nadislaly zapyt do školy, i nam vidpovily, ščo Garńje buv kraščym za svojeju speciälnistiu z-pomiž ostannich pjaty vypuskiv. A te, ščo vin šče pidlitok, ne strašno. Na kambuzi vik ne holovne.

Horovic distav z suchliady stola lazernu pečatku, postavyv na Symonovomu raporti štamp «Pryjniaty» i pereklav joho v našu stopku.

— Tak, idemo dali. Technik Šjuzan Gregori. Doslidnyčkoji speciälnosti ne maje, choča jiji škiňi ocinky z prydnyčych dyscyplin buly dosyť vysoki. Zate zakinčyla za-očno istoryčnyj fakultet v universyteti Espero-Siti. — Admirál znevažlyvo pyrchnuv. — Ščo tut skazaty, veľmy korysna speciälnist u kosmosi! Šče b jurysprudencijsu zajnialasia... Vtim, u školi vona otrymala dyplom medsestry, a naprykinci visimdesiat peršohu roku vyslovyla bažannia vyyčytysia na likaria. Uspišno projšla konkursnyj vidbir, ale ostannioji myti peredumala j vidmovylasia. Svoje rišennia pojasnyla tym, ščo choče vzia-

tysia za vyvčennia planetologiji i zhodom pretenduvaty na misce v Doslidnyčkomu Departamenti. Prote vidtodi u štabi ničoho ne čuly pro jiji akademični uspichy. Jakych, hadaju, prosto nema. Vse vyščevkazane charakterzyuje technika Gregori jak veľmy neorganizovanu osobu, ščo nespromožna vyznačytsia zi svojimi priorytetami.

Sluchajučy admirala, ja dokladav usich zusyl, ščob zberehty nezvorusnišť i, boroň Bože, ne počervonity. U tomu, ščo Šjuzan vidmovylasia vid likarškoji karjery, bula čymala častka mojej vyny. Koly vona povidomyla, ščo jde z našojo komandy, bo jiji vzialy na navčannia do Miunchenškoho medyčnogo centru, ja ne zmih prychovaty, jak syľno zasmučenyj, i tym samym mymovoli vykazav svoji počuttia do nej. Todi j zjasuvalosia, ščo Šjuzan cikom podiliaje jich. V rezultati vona zalyšylasia na korabli, u nas počavšia roman, a pro Miunchen bulo zabuto. Ja perekonav Šjuzan vziatysia za vyvčennia odnejji z doslidnyčkych speciälnostej, vona obrala planetologiju i protiahom nastupnogo roku praktyčno pidhotuvalasia do ispytiv z ciloji nyzky bazovych predmetiv. Ale potim miž namy stavsia rozryv, Šjuzan zakynula svoji zaniattia (pidozriuju, meni na zlo) i povernulasia do nych lyše misiać tomu, koly my znajšly «Kovčeh» i na obriji zamrila cikom reálna perspektyva perevedennia v Dosdep. Hadaju, teper vona duže škoduvala, ščo zmarnovala ostanni pivtora roku...

— Technik Gregori prodovžuje vyvčaty planetologiju, — skazav ja i formalno ne zbrechav. — Prosto raniše vona ne bačyla sensu kvapyty podiji — zreštoju, jij lyše dvadciat try. Prote vidnedavna sytuacia zminylasia, i ja možu vam garantuvaty, ščo maximum za dva roky Gregori zdobude stupiń bakalavra, a šče za dva — magistra. Ščo ž do jiji zachoplennia istorijeju, to ce svidčyť pro šyrotu j riznobičnišť interesiv, ščo dla doslidnyka zovsim ne zajve. Krim toho, hotujučyś staty likarem, vona pohlybleno studiuvala chimiju ta biologiju...

— Harazd, harazd, perekonaly, — burknuv Horovic i serdyto proštampuvav report. — Pid vašu osobystu vidpovidalnišť.

Ja zrozumiv, ščo pozitívne rišennia stosovno Šjuzan bulo pryjniato šće do našojo zustriči. Poky vsi Lopesovi prognozy zdíjsniuvalysisia — a otže, dali na mene čekav važkyj, majže beznadíjnyj bij.

Admiral rozklav pered soboju v riad reštu pjať raportiv i zmiriav jich pochmurmym pohliadom.

— Troje technikiv, — promovyv vin. — Karla Beker, Piter Niľsen i Mari Lakrua. Vsim za trydciať, u školi navčalsia vidverto slabko, pislia jiji zakinčennia ne vykazovaly ni najmenšoho bažannia prodovžyty navčannia. Nu, jaka vid nych bude koryšť u doslidnyčkych expedycijach? Naviť jakščo my zaraz jich vižmemo, to za pjať rokiv prypeatestaciji jich vidrachujuť z Departamentu čerez profesijnu neprydatnišť. Naviščo nam cej ping-pong, skažiť-no, budťe laskavi? — I, ne dozvolivšy meni vstavyty ani slova, admirál perejšov do ostannich dvoch. — Mičman Marša Chagrivz i mičman Miloš Sablič. Ne zaperečuju, talanovytí dity. Krašča vypuskynicia z pilotuvannia ta navigacií j kraščyj vypusknýk z inženernych dyscyplin. Za logiku, varto b šče rozibratysia, jak vony vdvoch (a z urachuvanniam stiuarda Garńje, to vtrioch) potrapyly na odyn korabeľ. Prote ja cioho ne robytymu, bo ryzykuju zvynuvatyt v nepotyzmi vice-admirala Lopesa, do jakoho počuvaju hlyboku povahu... Ale narazi jdeťsia ne pro ce. Ja perekonanyj, ščo koly-nebud' i Chagrivz, i Sablič zaslužať na perevedennia v Doslidnyčkyj Departament. Prote ne zaraz i ne v najblyžčomu majbutniomu. V dalekych expedycijach potribni dosvidčeni piloty ta inženery, a dosvid prychodyť lyše z praktykoju, i nijakyj talant, nijaki vydatni zdibnosti joho ne zaminiať. Tomu, kapitane, za cych dvoch naviť ne prosiť. I za zhadanych technikiv takoz. Vony *kategoryčno* ne hodiaťsia. Desiatero liudej — ce toj maximum, na jakýj my zhodni. A na reštu pjať vakansij vže siohodni oholosymo konkurs, i ja vam obiciaju, ščo žodnoho novoho člena komandy ne bude zatverdženo bez vašoho schvalenia.

Ce bulo hirše, niž ja spodivavšia. Pislia takých sliv ne bulo sensu vychvaliatty Marsi

z Milošem i navodyty argumenty (jakščo česno, to prytiahneni za vucha) na koryšť Niľsena, Beker i Lakrua. Admiral ne zalyšyv meni prostoru dlia manevrov, odnočasno davšy zrozumity, ščo joho verdykt ostatočnyj i oskarženniu ne pidliahaže. Teper mij vybir zvivsia do dvoch možlyvych variäntiv, pryc̄omu odyn z nych — pohodytysia z rišeniam štabu — buv dlia mene nepryjñiatnym.

Zibravšyś na rišučosti, ja promovyv:

— U takomu razi, admirale, ja zmušenyj vidklykatty svij rapport.

Jak vyjavylosia, moji slova ne staly dlia nioho siurpryzom. Schože, vin vid samoho počatku zdohaduvasia, do čoho pryzvede naša rozmova, i moralno buv hotovyj do takoho rozvytku podij. Tomu ne rozserdyvsia, ne hriuknuv rozdratovano kulakom po stolu i naviť ne prosverdlyv mene hnivnym pohliadom. Vin prosto zitchnuv — vtomleno i pryrečeno.

— Ce šantaž, kapitane Maľstrom. Nachabnyj šantaž.

— Až nijak, ser, — vidpoviv ja tverdo. — Ja vidklykaju rapport ne zadlia tysku na vas, a tomu, ščo včynyty tak mene zmušuje oboviazok pered pidlehlymy. Ja obiciaj jim, ščo dobyvatymusia perevedennia v Doslidnyčkyj Departament *usijeji* našojo komandy, a raz cioho ne vyjšlo, to teper ne maju inšoho vychodu, jak zalyšytysia na «Kardifi» razom z tymy, komu vy vidmovyly.

Horovic vidkynuvsia na spynku krisla i podyvyvsia na mene dovhym pohliadom.

— Spodivajuś, kapitane, vy usvidomliujete vsi naslidky vašoho včynku? Jakščo zarez vy zaberete rapport, to možete zabuty pro doslidnyčku karjeru. Šliach u Departament bude dlia vas zakrytyj. *Nazavždy*. Vy ce rozumijete?

— Tak, admirale, rozumiju. I zapevniaju vas, dlia mene ce neproste rišennia. Ale ja pokynu «Kardif» lyše z usijeju komandoju — i nijak inakše.

Nastupni pivhodyn my perelyvaly z pustoho v porožnie. Horovic napolehlyvo vmovliav mene pryjniaty joho propozyciju, a ja vproto stojav na svojem. Narešti, perekonavšyś u mojej nepochytnosti, admirál znova zitchnuv, uziav pečatku j povíľno, demonstrujuč vsim svojim vyhliadom krajnie neschvalennia, proštampuvav reštu raportiv.

— Tiľky ne dumajte diakuvaty, — svarlyvo movyv vin, vyperedžajučy moji zapevnennia v tomu, ščo naša komanda vypravdaje vyjavlenu jij doviru. — Take rišennia pryniala kolegia štabu z perevahoju lyše v odyn holos. I cej holos buv ne mij. Osobysto ja vystupav za te, ščob vidchylyty vaš rapport u razi, jak vy nadumajete vpyratysia čerez cych pjatich. Prote ja opynyvsia u menšosti.

Horovic prysunuv do sebe kompjuternu konsol i prostavyv rezoliuciji na elektronnych oryginalach našych raportiv. A paperovi kopiji peredav meni, dodavšy do nych tonku papku i šcojno rozdrukovaný nakaz pro zarachuvannia vsiejej komandy «Kardifa» do skladu Doslidnyčkoho Departamentu.

— Oś, trymajte. Možete opravyty v ramočky j počepyty na stiny v svojich kajutach. Hm-m, u svojich *novych* kajutach. — Z cymy slovamy vin pidvivsia. — Chodimo, kapitane. Vladnajemo vse prosto zaraz.

My razom vyjšly z ofisu načaľnika štabu, pidnialysisia na devjatyj jarus i popriamuvaly do pryačalnoho sektora «F», de zazvyčaj šwartuvalysisia doslidnyčki korabli. Ja styksav u rukach dorohocinnu papku z našym rapportam i nakazom pro pryznačennia i čas vid času kydad skosa pohliady na lyskuču admiralovu lysunu, ščo znachodylasia na rivni mojich hrudej. Z jakojiš nezrozumiloji pryc̄yny vin majže nikoly ne nosyv kašketa, choča, na moju dumku, v holovnomu ubori mav by považnišyj vyhliad.

Na pivdorozi my rozmyňulysia z dvoma vijskovomy u blakytnij formi Vijskovo-Koſmičnych Syl Federaciji. Obydva buly armijskymi kapitanamy (tobto, za flotskymi mirkami, lejtenantamy) i pry našomu nablyženni vziali pid kozyrky, vitajuč starých za zvanniam. Choča, možna ne sumnivatysia, vony b iz velyceznoju nasolodoju zapchaly nas do najblyžčoho šliuzu i vykynuly u vidkrytyj kosmos. Jakščo na sviti j isnuvalo šcoś

čorniše za absolutno čorne tilo, to ce buv kolar zazdrosti, ščo jiji počuvaly kosmonavty do nas, astronautiv. Ne bulo nikoho, chto b nenevydiv nas tak liuto j nestiamno, jak liudy, ščo boroznyly prostory Soniačnoji systemy, ale buly pozavleni možlivosti zlitaty bodaj do najblyžčoju zori.

Cilkom prydno, ščo čerez take stavlenia do nas my ne poliublialy kosmonavtiv, prote ne počuvaly do nich nenavysti, a radše žalily jich. Zreštoju, vony buly našomy kolegamy, jakym prosto ne pošcastylo narodytysia rezistentnymy. Pry vstupi do kosmičnych učelyšč, jak vijskowych, tak i cyvílnych, abiturijenty prochodyly duže žorstkyj vidbir, i kosmonavtam stavaly lyše najkrašči z nich — z neperesičnymy rozumovymy zdibnostiamy j idealnym zdorovjam, syłni, vytryvali, psychično stikki, z blyskavyčnoju reakcijeju, z nezlamnoju syloju voli i šče bahaťma inšymy dostožinstvam. Serednij kosmonavt perevažav serednioho astronauta za vsima parametramy, okrim jedynoho — stikkosti do hiperdrajvu...

U sektori «F» bulo pjať prycaliv, i lyše odin z nich speciälno pryznačavsia dla korabliv z flotyliji Dosdepu. Cioho cilkom vystačalo, oskil'ky doslidnyky buly nečastymy hostiamy v lokaľnomu prostori Zemli. Povertajučyj iz čerhovojoj dalekoji expedyciji, vony zatrymuvalysia v Soniačnij systemi lyše dla toho, ščob vidzvituvaty pro vykonanu robotu, peredaty materiäly doslidženj i zibrani zrazky — zdebiľšoho mineralnogo ta biologičnogo pochodžennia, pislia čoho priamuvaly v porty postijnoho bazuvannia. Takymy buly čotyry najrozvyneniši koloniji — Cefeja, Taura, Esperansa j Sagitarija, ščo mohly zabezpečty technične obsluhovuvannia korabliv, vkliučno z remontom. Tam členy ekipaživ provodyly svoji vidpustky i zazvyčaj priamo zvidy vyrušaly v novi expedyciji.

Na vchodi do sektora «F» stojav post ochorony z dvoch riadovych i seržanta v sribliasto-sirych mundyrach, nepodalik veštałoś kíľka techničnych pracivnykiv, ale, vsupereč mojim spodivannia, my ne zustrily tut žodnoho astronauta, jakýj stav by svídkom moho triúmfu.

Nad pasažyrskym terminalom peršoho prycalu svitylosia tablo, de zamiešť nazvy korablia figuruvav zapovitnyj serijnyj nomer «SC-05132».

— Hadaju, kapitane, — ozvavšia Horovic, — vy vže dumaly nad tym, jak nazvete svij novyj korabel. A jakščo ujava zradyla vas, možu zaproponuvaty kíľka variäntiv.

Ja posmichnuvsia. Zvyčajno že, ostanni slova buly movleni žartoma. Za tradycijeju Zorianoho Flotu, doslidnyckym korabliam davalys imena personaživ antycznych mitiv, a čerez maločyseľniš flotyliji Dosdepu variäntiv bulo vdostał. I svij vybir ja zrobyv davno — šče todi, koly vperše počuv pro budivnyctvo cioho krejsera i počav mrijaty (na toj čas beznadijno), jak stanu joho kapitanom. Tomu vidrazu vidpoviv:

— Diakuju za propozyciju, admirale, ale ja vže vybrav imja. Dvyno, ščo vono dosi zalyšalosia vakantnym. Ja choču nazvaty korabel «Hermesom».

— Chaj bude tak! — schvalyv Horovic, i ton joho trochy poteplišav. Na jakuś dribleňku, na paru desiatych gradusa. — Krim usioho inšoho, Hermes vvažavšia zastupnym mandrivnykiv. Kolyś davno ja mav šans staty komandyrom novoho korablia i zbyravšia daty jomu imja same cioho hrećkoho boha. Ale ne sklalosia. Na toj novyj krejser bulo pryznačeno dosvidčenišoho kapitana, a ja otrymav pid komanduvannia stareňkyj «Pegas», na jakomu litav do samoju vidstavky. Joho potim spysaly.

«To on vono ščo!» — podumav ja, krokujučy razom z admiralom po tuneliu. Horovic buv zlyj na mene šče j tomu, ščo svoho času jomu čerez molodist ne vdalosia otrymaty novyj korabel, a ot meni pošcastylo biľše. Ale, zdajeťsia, mij vybir nazvy dla krejsera trochy pomjakšyv joho serce.

My promynuly dva šliuzy — stancijnyj, potim korabeľnyj, — i opynylyś u tamburi. Ja očikuval, ščo tut nas zustričatyme kerivnyk ostannioji grupy vyprobuvačiv, jakýj symbolično peredast meni komanduvannia korablem, prote v tamburi nikoho ne bulo. Sudiačy z usioho, korabel uzahali buv porožnij.

— Vy vže darujte, kapitane, — skazav Horovic, — ale zaraz ja ne nalaštovanyj na

ceremoniji. Vyprobuvači zalyšyly bort še včora vvečeri, i ja ne stav vyklykaty jich znovu. Maju nadiju, vy ne duže zasmučeni?

— Ni, ser, — vidpoviv ja cilkom ščyro. — Aniskilečky.

Zavčasno vidislavšy vyprobuvačiv i ne vyklykavšy na prýčal moju komandu, admirál očevydiačky spodivavšia zipsovaty meni sviato. Ta tut vin prorachuvavšia — adže najholovnišym dlia mene bulo sviato v duši, i ja zovsim ne zaperečuvav proty toho, ščob zdjasnuty peršyj obchid moho korablia, moho «Hermesa», u spokijnij obstanovci, tycho radujučy tomu, jak zdjasnýlasia moja najzapovitniša mrija...

My vyjšly z tambura v holovnyj korydor druholo jarusu, jakyj vyjavvysia majže na metr šyršym, niž analogičnyj korydor na «Kardifi», ale pry ciomu zdavavšia zatyšnišym, zavdiaky pružnomu kylymovomu pokryttiu, a takož mjakij obbyvci stin i zaokruhlenojo steli. Pry pobudovi doslidnyčkych suden velyku uvahu prydilialy interjeru — z tym, ščob zabezpečty ekipaževi maxymalnyj komfort pid čas tryvalych bahatomisiačnych expedycij.

— Jak ja rozumiju, — promovyv Horovic, koly my popriamuvaly v nosovu častynu korablia do rubky keruvannia, — za port bazuvannia «Hermesa» vy oberete Esperansu?

— Tak, ser, — vidpoviv ja. — My vvažajemo jiji svojim domom.

Admiral kyvnuv:

— Ne zaperečuju, harna planeta. Taka harna, ščo jiji vže obraly visim doslidnyčkych komand, vaša bude devjatoju. Pevna rič, nas ne duže vlaštovuje, ščo biľše tretyny flotyliji Departamentu bazujetsia bilia najdaľšojo vid Zemli koloniji, ale tut ničoho ne vdiješ — vybir za ekipažamy. Choča dlia obkatuvannia sektor Esperansy hodyťsia jak nijakyj inšyj — vin najmenš vyvčenyj porivniano z okolyciamy rešty trioch bazovych system.

Novi doslidnyčki korabli pislia zvyčajnoho vyprobuvaľnoho cyklu prochodyly šče tak zvane obkatuvannia — seriju korotkych expedycij tryvalistiu po kľka dňov. Holovna meta obkatuvannia poliahala v tomu, ščob u reaľnych umovach perevirity na pracezdatníš veš komplex ustatkuvannia, pryznačenoho dlia provedenia doslidzeň riznych kosmičnych objektív. Taki mini-expedyciji ne stanovyly osoblyvoji naukovojo cinnosti, oskilky vsi biľš-menš cikavi zori poblyzu kolonij buly dobre vyvčeni. Vtim, z inšoho boku, meža miž zoriamy cikavymy j malocikavymy dosyť rozmyta, a v radiusi pjatdesiaty parsekiv dovkola tijeji ž Esperansy jich ponad dvadciať tisiac — cyfra velyčeňka. Tož i ci korotki polioty, pry naležnomu vybore objektiv vyvčennia, obicialy buty ne nudnymy i ne rutynnymy. Tym biľše dlia nas, novačkiv u doslidnyčkij spravi.

— A jaka bude norma obkatuvannia? — zapytav ja.

— Standartna, — vidpoviv Horovic. — Vy musyte nalitaty ne menš niž visimsot parsekiv i vidvidaty ne menš niž pjatnadciať system. Ce zajme blyžko misiacia, a dali vas čekajuť try tyžni vidpustky pered persōju spravžnioju expedycijeju. Za cej čas my vyznačymosia z vašym zavdanniam i nadišlemo vam usi neobchidni instrukciji rejsovym korablem.

Ja mav vlasni mirkuvannia z prývodu našoho peršohozavdannia, ale vyrišvv začekaty z porušenniam cijeji temy, bo my same zajšly do rubky. Vona malo vidriznialasia vid rubky na «Kardifi», chiba ščo bula ustatkovaná doskonališomy systemamy sposte-režennia i dodatkovomy puľtamy dlia keruvannia zondam, geoskaneramy, lazernymi buramy ta inšym doslidnyčkym obladnanniam. Nu j, zvyčajno, vse v nij až siajalo novy-znoju — vid pryladovych panelej j ohliadovych ekraniv do obtiahnenych naturaľnoju škiroju zručnych krisel. Mene tak i poryvalo prymiriatysia do kapitanškoho krisla, od-nak u prysutnosti admirala ja ne navažuvavšia, a natomišť pidijšov do puľta čerhovohho po mistku inženera, kudy nadchodyly vsi dani pro stan korabeľnych system.

Chodova častyna «Hermesa» bezdijala, reaktory bulo zupyneno, a systemy komunikaciji, žytiezabezpečenia j elektropostačannia praciuvaly v normalnomu režimi, otrymujučy energiju dlia svojho funkcionuvannia ne vid bortovych akumulatorov, a vid

stancijnoho džerela žyvlenia. Ce bula pošyrena praktyka, ščo dozvoliala pid čas stojanky zaoščadžuvaty vnutrišni resursy sudna.

— Čudovyj korabel, — promovyv admirál i sumovyto pohlianuv na kapitanške krislo. — Najsučasniše obladnannia. Ot tilky... — Mabuť, vin znova zbyravšia naholosyty na slabkij pidhotovci našoho ekipažu, prote peredumav. — I šče, kapitane Maľstrom. My majemo namir nadatý holovnomu inženerovi Šternu druhý rang. Vas ne obrazyť, ščo odyn z vašych pidlehlych bude staršym vid vas za zvanniam?

Ja nedbalo znyzav plečyma.

— Ne baču problem. My ž ne vijškovi, ščo postijno miriajuťsia pohonamy.

— Ce pravyľno, — kyvnuv Horovic. — A z vašym pidvyščenniam my šče začekajemo. Podyvymoś, jak vy ta vaša komanda vporajetesia z kiľkoma zavdanniamy, todi j vyrišymo.

— Do reči, ščodo peršoho zavdania, — skazav ja. — My ž ne lyše znajšly «Kovčeh-1», a j zjasuvaly podaľšej maršrut «Kovčeha-2». A za nepysanymy pravylamy Dosdepu, same nam majuť doručyty joho pošuky.

Admiral povilno projšovsia po rubci, zaklavšy za spynu ruky, pyľno vdyvyvsia v ohliadovyj ekran pravoho bortu, niby ne pomičajučy, ščo vin vymknenyj. Lyše potim povernuvsia do mene j vidpoviv:

— Peredovsim, todi vy ne naležaly do osobovoho skladu Departamentu, a otže, ce pravylo na vas ne pošyriujeťsia. Prote je j serjozniša pereškoda: taka pošukova expedyčija bude nadzvyčajno skladnoju misiжеju, jiji ni za ščo ne doviriať komandi doslidnykiv-novačkiv. Pro ce j movy buty ne može.

— I vse odno, — napoliahav ja, — my podamo zajavku.

Horovic skrušno pochytał holovojo:

— A vy duže vpertyj, kapitane. I nachabnyj do toho ž. Česno kažučy, ja radyj, ščo skoro jdu na pensiju. A mojemu nastupnykovi ne zazdriu — vy šče popsujeťe jomu nervy... Nu, harazd. Reštu formaľnostej zalahodyte vze z načaľnykom Doslidnyčkoho Departamentu admiralom Klejnom. A na mene čekajuť inši spravy. Tomu pryzmajte komanduvannia korablem.

Ja pidnis ruku do kozyrka.

— Je, ser! Kapitan tretioho rangu Maľstrom komanduvannia pryniaiav.

Horovic korotko kyvnuv, tut-taky rozvernuvsia j movčky vyjšov z rubky. Schože nam ne sudylosia staty družiamy.

Zalyšyvšyś odyn, ja nehajno vlaštuvaſsia v kapitanškomu krisli j vidznačyv, ščo joho slid trochy pidniaty, prystosuvavšy do moho zrostu. Ale ne zaraz, ce začekaje. Ja poklav na kolina papku z raportamy j vidkynuvsia na mjaku spynku krisla. Mene spovniuvalo pjanke počuttia triümfu. Oś vin ja, Erik Gunvald Maľstrom, za nepovnych čotyrnadciať rokiv služby, šče do toho, jak meni vypovnylosia dvadciať visim, dosiahnuv veršyny karjery — stav komandyrom doslidnyčkoho korablia. Dali v Zorianomu Floti rosty nikudy, chiba ščo zalyšylosia otrymaty pohony kapitana druhoho rangu, a zhodom — i peršoho. A vid admiráľskoho zvannia nechaj dolia bereže mene jakomoha dovše. U nas admiralamy stavaly tilky vidstavnyky, pryčomu vsi astronauty bez vyniatku, z tijetu lyše riznyceju, ščo techniky otrymuvaly odnu zirku kapitana-komandora, molodši oficeri — dvi zirkы kontr-admirala, a starši — try zirkы vice-admirala. Ce bula prosto nahoroda za službu, ne biľše.

Utim, pro zvannia ja narazi ne dumav. Moja ujava perenesla mene v majbutnie, vze heť blyžke, koly pislia obkatuvannia «Hermesa» i trytyžnevoji vidpustky (ščo takož pryzjemno) my vyrušymo v svoju peršu daleku expedyciju. Chaj navíť ne na pošuky druhoho «Kovčeha», harazd, to do jakojiš nevyvčenoji tumannosti abo podvijnoji systemy «zoria — čorna dira». Čy do bud'-jakoho inšoho kosmičnoho objekta, ščo prychovuje v sobi šče nerozkryti tajemnyci.

A šče ja mrijav dožyty do toho dnia (i ne prosto dožyty, a j zalyšatysia v lavach

Zorianoho Flotu), koly bude organizovana expedycja do Galaktyčnogo Jadra. Na toj čas, usupereč skeptyczmovi admirala Horovica, naša komanda stane najkraščoju v Dos-depi, my budemo peršymy pretendentamy na ciu počesnu misiju — i same nas vidpravliať u najdaľšej v istoriji liudstva polit...

Zhadavšy pro komandu, ja znenačka vidčuv dokory sumlinnia. Mij počatkovyj zandum na samoti, bez pospichu ohlianuty korabel, teper vydavsia meni verchom egoizmu. Adže vsi moji pidlehli neterpliače čekaly vid mene zvistky! Ja naviť nakazav jim zalyšatsysia na bortu «Kardifa», ščob odrazu mih zibraty vsich i povidomyty pro rišennia načalstva. Rišennia vže je, a ja... Ni, tak ne hodyťsia!

Ja vysunuv z bylcia krisla pułt, nacilyv na sebe videokameru i čerez stancijnu mezevu vyklykav «Kardif». Na velykomu ekranu zovnišnioho zviazku zjavyloria oblyčcia Gambarini, ščo same čerhuvala v rubci.

— O, kep! — ščojno pobačyvšy mene, movyla vona schvyliovano. — Jak tam? Ty vže za... — Lyše zaraz do neji dijšlo, de ja znachodžusia; vona široko rozpliuščyla oči vid podyvu j tycheńko skryknula vid zachvatu. — Otže... vyjšlo?!

— A jak-bo inakše, — vidpoviv ja iz vdavanoju nedbalistiu i vziav do ruk papku. — Oś tut usi pjatnadciať raportiv z rezoliucijeju «Pryjniaty».

Z-za kadru počulosia pyskliave «vau!», ščo javno naležalo Marsi, a slidom za tym počuvvia nehučnyj stuk, niby chtoś prytopenuv nohoju. V mene vynykla velyka pidozra, ščo v rubci zibralasia dobra polovyna komandy.

— Ot ščo, Anno, — skazav ja, — pidkliučy mene do zahaľnoho zviazku.

— Zaraz, kep, — Gambarini švydko probihla pačiamy po pułtu. — Hotovo! Možeš hovoryty.

Ja počav:

— Do uvahy vsioho ekipažu. Hovoryť kapitan... — tut ja zrobyv vyraznu pauzu, — ...kapitan doslidnyčkoho krejsera «Hermes». — Začekavšy kiľka sekund, ščob usi usvi-domyly značennia mojich sliv, ja prodovživ: — Korotše, druzi, daju vam čverť hodyny na zbory. Nadiahajte paradni mundyry — i bihom do prýčalnoho sektora «F». My ma-jemo novyj korabel!

ROZDIL 7. NÁČALNYK EXPEDYCII

Nebo bulo čyste, bez žodnoji chmarynky, ale viter duv syľnyj, poryvčastyj. More trochy štormylo, i jachtu vidčutno chytalo na chvyliach. Utim, ce lyše dodavalо meni zadovolennia vid prohulianky.

Ja stojav na mistku poruč z Marsi j stežyv za tym, jak vona porajeťsia zi sternom. Vychodylo v neji nepohano, choča j ne tak doskonalo, jak za puľtom zorianoho sudna.

— A znajete, kep, — skazala Marsi. — Keruvaty morškym korablem tež cikavo.

— Šče b pak, — pohodyvsia ja. — Ale motorna jachta — to dribnyci. Ot chodyty pid parusom — vzahali super.

— Vy vmiжete vodyty j parusnyky?

— Samostijno ni. Tut treba serjozno navčatysia, a meni brakuje na ce času. Choča ja duže liubliu more. Ne tak, jak kosmos, ta vse odno liubliu. Jakby ja narodyvsia rokiv na tysiaču raniše, neodminno stav by moriakom.

— A čomu ne liotčykom?

Jak i vsi rezistentni, Marsi vyvčala v školi lyše istoriju osvojenia kosmosu. Pro period do počiatku kosmičnoji ery vona mala veľmy tumanne ujavlennia.

— U šistnadciatomu storičči šče ne bulo litakiv, — vidpoviv ja. — Vony zjavylyisia v dvadciatomu. Todi b ja, pevna rič, stav liotčykom.

Ja vidkynuv holovu j podyvyvsia vhoru. V nebi z pronyzlyvym krykamy šyrialy *illary* — tutešni rodyči zemnych čajok. Značno vyšče i trochy pividenniše kružliav patruľnyj flajér berehovojoj ochorony. Pislia zahybeli mojeji poperednioji jachty, darma ščo do cioho incydentu ja ne buv prýčetnyj, uriad Esperansy vyrišyv perestrachuvatysia, i teper šcorazu, koly ja vychodyv u more, v mežach priamoji vydymosti neodminno zjaviliaysia riatuvaňky. Taka turbota meni het ne podobalasia, ale ja ne protestuvav — ce ničoho b ne dalo...

My perebuvaly u vidpustci vže dva tyžni, a dotoy ponad misiac zajmalysia obkutuvanniam «Hermesa», nalitaly blyžko tysiači parsekiv i doslidily visimnadciať system. Pry ciomu zori my obyraly ne navmannia, a spersu zjasuvaly u miscevych naukovciv, jaki kosmični objekty v okolyciach Esperansy jich najbiľše cikavliať. V rezultati naši expedyciji vyjavylyisia dosyť plidnymy, i choča nijakych vidkryttiv my ne zdijsnyly, prote svij neveličkyj vnesok do skarbnyci liudskych znań vse-taky zrobly. Krim toho, ce poslužyo dlia nas harnym trenuvanniam pered našou peršou spravžnioju expedycieju.

Narazi «Hermes» buv prýšvartovanyj do orbitalnoji stancii, povnistiu hotovyj do dalekoji dorohy, a my vidpočyvaly na Esperansi j čekaly zvistok z Zemli — čy prýjme naš štab zajavku na pošuky «Kovčeha-2», čy vidpravyť nas na inše zavdannia. V pryncipi, ja buv ne proty bud'-jakoji doslidnyčkoji misiji, ale meni duže chotilosia vziatyś za pošuky schyblenoho na iných cyvilizacijach «Kovčeha»...

Na palubu vyjšly Krasnova zi Šternom i vlaštuvalyś u pletenych krislach na nosu jachty.

— Ahov, kep! — poklykav mene holovnyj inžener, ščo trymav u rukach dva kelychy. — Aperytyvu ne bažajes?

— Ochoče.

Ja zalyšyv Marsi bilia sterna, a sam prýjednavsia do nych i vziav zaproponovanyj kelych. Vidpyvšy kovtok, zapytav:

— Skoro obid?

— Symon obiciaje za čvert' hodyn, — vidpoviv Štern. — Prohnав nas, ščob my ne zavažaly jomu.

— A Miloš use zajmajet'sia?

— Aha. Hryze granit nauky, až iskry sypliaťsia. Nesterpnyj chlopčysko. Nu, nijak

ne vtovkmačyš jomu, ščo časom korysno rozslabytisia j pobajdykuvaty.

Pislia našoho perevedennia v Dosdep, Miloš deščo vhamuvav svij zapal u vyvčenni prykľadnych inženernych dyscyplin — ta lyše z tijeji prycyny, ščo vserjoz zajniavšia astrofizykoju. A stosovno do nioho slovo «vserjoz» označalo «z usim možlyvym zavziatiam», i vin prosto zateroryzuval Šterna, postojno vymahajučy vid nioho novych zavdań.

Do reči, Marsi takož vyvčala cej predmet, ale, na vidminu vid Miloša, ne nadto navantažuvala sebe, zalyšajučy čas i dla vidpočynku, i dla rozhrah, vkliučno z čytaniami chudožnich knyžok. Jiji zaniattia kuryruvav ja, prote Štern, jak kompetentnišej fachiveč i dosvidčenišej nastavnyk, reguliarno vlaštovuvav dla neji z Milošom kontroľni. Za joho slovamy, choča Marsi j vidstavala vid Miloša za obsiahom projedenohu materiálu, ale v uže vyvčenomu orientuvalasia nabahato krašče, jiji znannia buly hlybši j gruntovniši.

Vtim, navčanniam buly zajniati ne lyše Marsi ta Miloš. Same v ci dni Chiroši Josošido zdobuvav stupiň magistra v universyteti Espero-Siti, a Šjuzan Gregori zdavala tam ispyty za peršyj kurs na fakultaeti planetologiji. Techniky Nilsen, Beker i Lakrúa zholsylysia vyvčaty xenobotaniku — najprostišu doslidnyčku speciálnist, jaka, vlasne, bula skladovoju častynoju biologiji, odnak usi troje buly realistamy j rozumily, ščo povnoho kursu vony ne podužajúť. A dyplom z xenobotaniky davav jim nepohanyj šans čerez pjať rokiv uspišno projty pereatestaciju j ostatočno zakripytisia v lavach Dosdepu.

Naviť Symon, začuvšy pro pereatestaciju, zvernuvsia do mene z pytanniam, jaku korysnu dla doslidnyka speciálnist vin mihi by zdobuty. Ja vidrazu zbahnuv prycunu nespodivanohu bažannia chlopca povernutisia do navčannia i zapevnyv joho, ščo stiuardovi vidrachuvannia ne zahrožuje — chiba ščo vin rozučyťsia hotuvaty. Symon myttiu zaspokojivsia i biľše ciu temu ne porušuvav.

Ščo ž do mene, to pislia obkatuvannia «Hermesa» na katedri fiziky zirok kosmologicného fakultaetu meni zaproponuvaly napysaty dysertaciju za materiálami provedených doslidzeň. Dvoje iných našych astrofizykiv, Štern ta joho zastupnyk Olivejra, ni-trochy ne zaperečuvaly proty toho, ščob ja skorystavšia rezultatamy našoji spiľnoji roboty — zreštoju, oboje vže maly doktorški stupeni, a Štern uzahali buv doktorom nauk. Poza bud'-jakym sumnivom, abreviatura «Ph.D.»¹ prýkrasyla b mij poslužnyj spysok, ale ja vidmovyvšia. Po-perše, šče ne vvažav sebe hotovym do cieho, bo za rivnem kvalifikaciji istotno postupavšia Olivejri, ne kažučy vže pro Šterna. A po-druhe (i ce, zíznauš, bulo najholovnišym), ja chotiv provesty vidpustku u svoje zadovolenia i mene zovsim ne nadychala perspektyva moročytisia v cej čas z dysertacieju. Žyttia poperedu dovhe, šče vstyhnú...

Marsi pomachala rukou, prývertajučy moju uvahu, j huknula:

— Kep! Možna ja vvimknu krujiz-kontroľ i pidu dopomožu Symonovi?

— Bez problem, — vidpoviv ja.

Vona zadijala avtomatyčne keruvannia jachtoju, lehko zbihla z mistka i znykla v triumi. Ja proviv jiji zadumlyvym pohliadom. Za čas svojej služby Marsi duže zminylyisia. Ne te, ščob podoroslišala (choča j ce bulo), a švydše rozkvitla i navdyvovyžu poharňišala, v jiji chodi, žestach, maneri trymatysia j hovoryty stala projavliatysia žinočnist — zovsim trochy, ta vse ž pomitno. De j podilasia ta cybata, zanadto chudorliava divčynka, z jakou ja zustrivšia pid pochmurredym marsiänškym nebom. A vidiči ne mynulo j pivroku...

— Marsi až mlije vid Symona, — zauvažyla Krasnova. — Ta j vin do neji ne bajdužyj. Ty pomityv, kep?

— Ni, — vidpoviv ja zdyvovanou. — Po-mojemu, vony prosto druži.

Vona pochytala holovoju:

¹ Doktor filozofiji, tobto kandydat nauk.

— Jaki tam druži! Nu, ty daješ! U tebe vdoma žive dvijko zakochanych, a ty jak slipyj. Ščo tut skazaty — čolovik.

— Ne sluchaj jiji, kep, — ozvavšia Štern. — Oľha, svojim zvyčajem, use perebiľšuje. Vsiudy jij maryťsia romantyka — taka v neji natura. A naspravdi Marsi stavyťsia do Symona jak do menšoho brata. Vlasne, vony šče dity.

— Oj, Teo, oblyš! — pyrchnula Krasnova. — Do tvoho vidoma, Symon staršíj vid Marsi. I miž inšym, ja bula takoho ž viku, koly nakynula na tebe okom.

Štern usmichnuvšia:

— Avžež, pamjataju te nesterpne divčyško, ščo peresliduvalo mene po vsiomu korabliu. I naviť u vidpustci ne davalo spokoju... — A pislia pauzy vin trochy sumno dodav: — Čort, jak švydko letyť čas! Zdavalosia, ce bulo ščojno včora — i oš meni vže skoro sorok. Dvi tretyň žyttia pozadu.

— Tipun tobi na jazyka! — skazala Krasnova. — Jaki šče dvi tretyň žyttia?

— Jdeťsia pro aktyvne žyttia, Oliu. Polioty. Dobre ščo ne dovedeťsia do samoj pensiji tiahaty barži. Diakuvaty «Kovčehovi».

— Komu-komu, — zauvažyv ja, — a tobi nemaje za ščo diakuvaty «Kovčehovi». Tebe tak i tak uzialy b u Dosdep.

— Tak holovne ž te, ščo vzialy nas *usich*. Vsiu našu komandu cikom — čudovu komandu, chaj ščo tam kažuť v štabi. A krim toho, nam distavšia «Hermes» — najkraščej zorianyj korabel.

— Superkorabel! — pidchopyla Krasnova.

— Ce točno, — zitchnuv ja. — Ot by pohaniatysia na niomu za druhym «Kovčehom».

Štern popleskav mene po pleču.

— Hodi tobi, kep, ne depresuj. Nu, ne daduť nam ce zavdannia, bis iz nym, otrymajemo inše. Choč tam jak, a v odnomu admirál Horovic maje raciju: pošuky «Kovčeha» — skladna misija. Čortova diužyna zirok, majže desiat tysiac parsekiv šliachu, z odnoho zachodu ne podužajemo. Ce sprava dla buvalych doslidnykiv — a my, jak ne kruty, šče nováčky.

Ja chmyknuv.

— Skilky tobi kazaty, ščo nam ne dovedeťsia vidviduvaty vsi trynadciať system. «Kovčeh» zastriah uže bilia četvertoji, v krajnomu razi, bilia pjatoji zori.

— A ja znova kažu: ni! — ne postupavšia Štern. — Vin zastriah lyše v tomu razi, jakščo zlamavšia. A palyvo dla nioho ne problema. Vin mih popovnyty zapasy na budjakij vodnij abo metanovij planeti.

— Lyše z liudskou dopomohoju, — napoliahav ja. — A liudej vin rozmorozuvaty ne stav by.

— Liudy jomu ne potribni. Ja taky inžener, kep, i krašče znaju, na ščo zdatne obladnannia «Kovčeha». Poza tym, vin mih ity na nadpoviľnomu hiperdrajvi — z takym rozrachunkom, ščob vystačylo palyva na veš maršrut. Dlia zamoroženych odnakovo, skilky času tryvatyme strybok.

Ja mav vahomi zaperečennia i proti takoho variäntu, až tut u našu superečku vtrutylasia Krasnova:

— A može dosyť, chlopci? Nu, skilky vže možna! Osobysto dla mene ne maje značennia, jak daleko mih zaletity cej skaženyj korabel. Vse odno ja vpevnena, ščo nam ne doručať joho pošuky.

— I ce bude vštraj nespravedlyvo, — skazav ja. — Bo lyše zavdiaky nam vdalosia zjasuvaty, kudy podavšia druhýj «Kovčeh».

— Zavdiaky ne *nam*, a *tobi*, — utočnyla Krasnova. — Prote meni hadajetešia, ščo ty perebiľšuješ značennia svojej vyhadky z anabiózom. Ce, zvyčajno, buv geniälnyj zdohad, inšyj by na tvojemu misci ne dotumkav. Todi b dovelosia pidbyvaty rezonator i

vysadžuvali na korabel desant. Ta v buď-jakomu razi maršrut «Kovčeha-2» stav by vidomý.

— E ni, Oľho, tut ty pomyliajessia. Pripustimo, my znyščyly b nosovyj rezonator, pozbavyvšy «Kovčeha-1» možlivosti vtekty. Postav sebe na misce IXa z joho zaskokom — jak by ty todi včynila? Ty rozumila b, šo svojich pidopičnych uže ne vriatuješ. Ale je še súperťať tysiač zamorožených na «Kovčeha-2». Formalne ty za nych ne vidpovidaješ, ale v tebe stava hliuk na grunci Peršohu Zakonu Azimova. Ty musyš bud'-šo vberať ich vid ryzykovano dlia žyttia rozmorožuvania. Pryrodno, šo v takomu razi ty ne-hajno zitreš zi svojej pamjati vsiu informaciju, povjazanu z druhym «Kovčehom». Zokrema — i v peršu čerhu! — perelik zirok, jaki vin zbyravšia vidvidaty v pošukach pozazemnogo rozumu.

Na oblyčci Krasnovovi vidbyvsia podyv. A Štern promovyv:

— My pro ce jakoś ne podumaly.

Ja stenu plečyma.

— Po-mojemu, ce bulo očevydno.

Tut u mojij kyšeni zadzvonyv telefon. Ja distav joho j pohlianuv na dysplej.

— Hm. Dvyno.

— Šo tam? — pocikavylasia Krasnova.

— Ce redyrekt z bortovoho videofonu. A vyklyk z moho domu. Pidu rozberusia.

Pivodiacyš z krisla, ja natysnuv knopku poprednioho zjednannia («Vyklyk prijnato. Prošu začekat...»), peretnuv nosovu palubu i vvijšov do kajut-kompaniji. Tam u kutku sydiv Miloš i zoseredženo vodyv svitlovym perom po planšetci. A na paneli bilia vmontovanoho v stinu stereoskopickoho ekrana blymav červonyj vohnyky vyklyku.

— Miloše, ty pomityv, šo nam dzvoniať? — zapytav ja.

— Tak, kep, — flegmatično vidpoviv vin, bukvaľno na sekundu vidirvavšyš vid svojej planšetky. — Ale že i vy otrymaly vyklyk, pravyľno?

Ja pochytať holovoju i vvimknuv videofon. Na ekrani zjavylasia znajoma obstanovka mojej vitalni, posered jakoji v širokomu mjakomu krisli vlaštuvavšia syvyj čolovik rokiv simdesiaty. Pobačyvšy mene, vin pryzazno vsmichnuvšia, ale pryzvatysia my ne vstyhlly, bo same cijeji myti Miloš rizko zirvavšia na nohy.

— Admiral, ser!

Lopes — a ce buv vin — nedbalo vidmachnuvšia.

— Ne metušsia, chlopče. Ty vže ne učeň, a ja ne tvij učyteľ. Ja vzahali biľše ne pracuju v školi. A teper dozvoľ nam z kapitanom pohovoryty. I bez usiliakych tam «slu-chajuš, ser».

Miloš zbenteženo kyvnuv i vyjšov z kajut-kompaniji.

— Dobrydeň, admirale, — skazav ja, sidajučy na dyvan pered ekranom.

— Pryvit, Eriku. Ty vže daruj, šo bez dozvolu zabravšia v tvij dim. Prosto chotiv zrobyty tobi siurpryz, prybuv bez popredženia — i vyjaviv, šo ty procholodžujejessia v mori. A mene zovsim ne nadychala perspektiva čekaty tebe na ganku.

— Mij dim zavždy do vašich posluh, — zapevnyv ja joho. — Davno pryletily?

— Šcojno z korablia.

— Taky vyrišly oselytysia na Esperansi?

— Poky ni, še dumaju. A zaraz ja tut u spravach. Do reči, povjazanych z toboju. Maju dlia tebe zvistku zi štabu. Tvoju zajavku na pošuky druhoho «Kovčeha» častkovo zadovoľnyly.

— Jak ce «častkovo»?

— Štab vyznav nedociľnym sporiadženia speciälnoji pošukovojoj misiji do všich trynadciat zirok. Bulo vyrišeno doručyty jich perevirku riznym doslidnyckym expedičiam jak dodatkove zavdannia. Mušu vyznaty, šo ce rozumno. Šcopravda, dlia odnijeji zori taky zrobyly vyniatok, do nej nadsylajúť okremu expedyciju — same vaš «Hermes». Ja pryziv z soboju vidpovidne rozporiadženia. Pislia vidpustky vy vyrušajete do 519-ji

Striľcia.

Meni znadobylosia kľka sekund, ščob zorijentuvatysia.

— Ale vona až sioma v maršruti «Kovčeha», — zauvažyv ja. — Čomu takyj dyvnyj vybir?

— Bo sama zoria dyvna, vona vypadaje z zahaľnoji zakonomirnosti. «Kovčeh-1» tobi rozgoviv, ščo joho blyzniuk, druhý «Kovčeh», obrav zori dlia pošuku pozazemných cyvilizacij z fantastičných knyžok, fiľmov ta ihor, jaki vin vvažav chudožním vykladom naukovych hipotez. Jak pravýlo, avtory ne dbajuť pro točnosť i prosto vyhadujuť zori, dajuť jim imena, inodi ukazujut' prýblyznu vidstaň vid Zemli, zridka — roztašuvannia v tomu abo inšomu suzirji. I lyše ličení odynyci do toho pryskiplyvi, ščo vyšukujuť na zorianych kartach konkretne systemy, de j oseliajuť svojich inšoplanetian. Same taku informaciu vidibav «Kovčeh-2», potom vidsjav usi variänty, ščo superečyly logici abo naukovym danym, takož vykliučyv zanadto viddaleni zori, do jakych odnakovo ne zmih by distatysia, i v rezultati otrymav dvanadciat system...

— Trynadciať, — mašynaľno vypraviv ja.

— Ni, — zaperečyv Lopes, — jakraz dvanadciat. 519-a Striľcia ne naležyť do ciejej kategóriji. Vona ne zustričajetešia nide, *vzahali nide*, krim astronomických kart i dovidnykiv. Analytyky z Federalnoj Agencii Kosmičných Doslidzeń, jaki vyjavily cej fakt, čomuś ne nadaly jomu značennia. Vyrišly, ščo «Kovčeh-2» obrav jiji za astrofizicky charakterystykamy — oskilkы vona, jak i Sonce, naležyť do spektraľnogo klasu G i maje šconajmenše odnu planetu z masou, blyžkoju do zemnoji. Prote takych zirok u radiusi dvoch tysiač parsekiv vid Zemli miljony. A kryteriji, jakymy keruvavšia «Kovčeh», buly zovsim inši.

— Tak, bezumovno inši, — pohodyvsia ja. — I z ciejej prýčyny štab vyrišiv vidpravty do nej expedyciju?

— Ne bez moho vtručannia. Ja maju pevni zviazky v kerivnyctvi i skorystavšia nymy, ščob provesti potribne rišennia.

— Diakuju, — ščyro promovyv ja. — Zvyčajno, odna zoria z trynadciaty, ta šče j lyše sioma v čerzi, ce ne zovsim te, čoho ja chotiv. Ale krašče tak, niž vzahali nijak.

Lopes chmyknuv.

— Ne pospišaj diakuvaty. U cij spravi ja vychodyv nasampered z vlasnych interesiv. Bojuś, tobi ce ne spodobaješia, ale načaľnykom expedyciji pryznačyly mene.

Ja vraženo vtupyvsia v nioho.

— Vy poletyte razom z namy?

— Tak, — kyvnuv vin. — Ce bude mij ostannij polit u Dalekjim Kosmos. Možna skazaty, moja lebedyna pisnia. I ja obiciaju, Eriku, ne zazichaty na tvij status komandyra korablia. Poky my ne doberemosia do 519-ji, ja vzahali ni u ščo ne vtručatymusia. Nu, a potom prjimatymemo rišennia spiľno. Spodivajuś, ty ne duže zasmučenyj?

— Ni, admirale, — vidpoviv ja, vse šče pryholumšený cieju zvistkoju. — Meni bude prjemno znova praciuватy z vamy. A prote... — Ja trochy pomovčav, zbyrajučyš na dumkach. — Dlia zaveršennia karjery vy mohly b obraty j perspektívniu expedyciju, niž naša.

— Tut ty pomyliaješšia. Jakraz vašu expedyciju ja vvažaju najperspektívnišoju.

— Čomu?

Lopes podyvyvsia na mene j zahadkovo vsmichnuvsia.

— Poky ne možu skazaty. Jakščo zaraz ja podiliusia z toboju svojimi mirkuvaniamy, ty vyrišyš, ščo ja tak samo zboževoliv, jak i druhý «Kovčeh».

ROZDIL 8. DO 519-JI STRIEĽA

Lopes dotrymavšia slova j ne zavažav meni vykonuvaty kapitanški obovjavzky. Vsi-jeju svojeju povedinkoju admirál demonstruvav ekipažu, ščo na čas poliotu vin lyše pa-sažyr, a holovnym na korabli zalyšajuš ja. Ce bulo duže liubjazno z joho boku — nadto ž koly vrachuvaty, ščo vin mav oficijni povnovažennia načaľnyka expedyciji, a otže, sto-jav vyšče za mene ne tilky za zvanniam, a j za posadoju.

Utim, ja najmenše pobojuvavšia, ščo Lopes jakymś čynom utyskatyme moji prava komandyra. Značno biľše mene turbuvalo, čy vytrymaje vin zi svojeju poslablenoju rezistentnistiú tryvalu semytyžnevu podorož na 1750 parsekiv — i ce lyše v odyn kineć. Pravdu kažučy, ja majže ne sumnivavšia, ščo rano čy pizno dovedetsia poklasty joho v hibernacijnu kameru — takych na korabli bulo dvi. Prote admirál trymavšia stíjko i zovni ne vykazuvav žodnych oznak zorianoji chvoroby. Ale ce zovsim ne označalo, ščo vin ne straždav — prosto v milo prychovuvav svoji napady. Adže slid urachuvaty, ščo vprodovž pjaty rokiv pered vidstavkoju jomu vdavalosia vodyty za nosa vlasnu komandu i kvalifikovaných likariv z medkomisiji.

Na čas poliotu Lopes častkovo zviľnyv nas zi Šternom vid obovjavzkiv nastavnykiv Marsi ta Miloša, vziavšy pid svij kontrol jichni zaniattia z astrofizyky. A buvšy doslidnykom-universalom, vin takož konsuľtuval Šjuzan Gregori z planetologiji (pryčomu na-bahato uspišniše, niž ce robyly Krasnova čy Gambarini) j dopomahav technikam Nišenu, Beker i Lakrua u vyvčenni xenobotaniky.

Na peršej polovyni šliachu do našojo mety, vykonujuč zavdannia štabu, my vidvi-daly try zori, žovti karlyky, i perevirly jich na najavnistť prydatnych do žyttia planet. U peršych dvoch systemach vsi planety zemnoho rozmiru maly otrujnu atmosferu, a v tretij, roztašovanij na vidstani visimsot trydciaty parsekiv vid Zemli i majže semysot — vid Esperansy, znajšlasia dejaka podoba sučasnoho teraformovanoho Marsa, ščo ne sta-novylo žodnoji cinnosti dla kolonizacijnych program. U našomu regioni Galaktyky vy-stačalo j planet čisto zemnoho typu, prosto jich nelehko bulo znajty sered bahatioch mil'joniv zirok. Zvyčajni astronomici sposterežennia dozvoliali lyše vstanovyty najav-nist u zori planet, jichniu pryblyznu masu, a zridka — i z duže nevysokoju točnistiu — sklad atmosfery. Tomu dovodylosia nadsylaty expedyciji abo avtomatyčni doslidnyčki stanciji. Prote «avtomaty» často hubylysia, a dla pilotovanych korabliv chronično bra-kuvalo liudej. Tomu ne dyvno, ščo za čotyry stolittia isnuvannia system hiperdrajvu, kosmos za mežamy pjatysot parsekiv vid Zemli tak i zalyšavšia praktyčno nedoslidže-nym.

U tretij systemi my nenadovho zatrymalysia, prote ne čerez planetu, a ščob vid-značyty odrazu dvi podiji. Po-perše, nastupav novyj 2585 rik, a po-druhe, 31 hrudnia, jakraz ostatnioho dnia staroho roku, Symonovi vypovnylosia pjatnadciať. Vin buv na kiľka misiaciv staršyj vid Marsi ta Miloša, choča j zdavavšia molodšym za nych oboch.

Ciu podvijnu datu my vidznačyly skromno, ale zi smakom. Spočatku sviatkuvaly Symoniv deň narodžennia, a trochy zhodom, za tym samym stolom, zustrily Novyj rik. Ne poščastylo Žorže Olivejri, jakomu v cej čas vypalo čerhuvaty v rubci (u takych vypad-kach my kydaly sered oficeriv žereb). Pravda, vin dystancijno brav učašť u zastilli, spil-kujučyš iz namy čerez velykyj ekran u kajut-kompaniji, a nezadovho do dvanadciatoji pryjednavsia do nas, ščob rivno opivnoči pidniaty kelycha z bezalkoholnym sokom. Ta-kož vid sprytnoho dovelosia utrymatysia doktoru Kačuru, jaký zminiav Olivejru o piv na tretiu, a Gambarini, ščo zastupala na čerhuvannia zranku, obmežylasia kiľkoma kovtkamy šampanškoho. Stílky ž vypyly, Symon, Marsi ta Miloš, zate rešta, vkliučno zi mnoju, nepohano vidiťahlysia — vtim, ne vtračajučy počuttia miry.

Peršoho sičnia my vidpočyvaly, a druhoho znova vyrušyly v dorohu, vziavšy kurs

bezposerednio na 519-u Strilcia — nadali žodnych zupynok u našomu maršruti zaplanovanou ne bulo. Protiahom nastupnych dvadciat trioch dňov polit prochodyv normalno, bez bud'-jakych siurpryziv, a na dvadciat četvertyj, koly do mety zalyšalosia vže menše dvochstot parsekiv, naši korabeľni detektory zafixuvaly nespodivano potužnyj potik vysokoenergetičnych nejtryno.

Nehajno vyklykanyj do rubky Lopes prosto z porohu zapytav:

— Džerelo — naša zoria?

— Napriamok točnyj, admirale, — vidpovila Gambarini, ščo zajmala post čerhovo po mistku inženera. — Ale ščob skazaty napevno, potribna triänguliacija.

— Vže hotujemosia do korotkoho strybka, — povidomyv ja, kynuvšy švydkyj pohliad na Krasnovu, ščo sydila za puťtom keruvannia. — Hadaju, desiať astrodynyč cikom vystačyť.

Koly rozpočavšia trydciatysekundnyj vidlik, zjavylysia Štern ta Marsi — vidpovidno do pravyl, pry bud'-jakych neštatných sytuacijach u rubci keruvannia majuť buty prysutni vsi piloty j holovnyj inžener korablia.

— Čekajemo na nejtrynnýj spalach? — vidrazu zapytav Štern.

— Molysia, ščob joho ne bulo, — skazav ja. — Bo inakše nijakych slidiv «Kovčeha» my ne znajdemo.

— Nu to j ščo? Zate my stanemo peršovidkryvačamy nadzvyčajnoho fenomenu — peredčasnoho vybuchu zori, jaka ščojno ziskovznula z holovnoji poslidovnosti. A ce nabahato cikaviše niš pošuky druhoho «Kovčeha».

My zdjisnyly myttievyj strybok na desiať astronomicných odynyč perpendyku-liarno napriamku na zoriu. Gambarini švydko provela rozrachunku j dopovila:

— Vse pidtverdžujetsia. Džerelo nejtryno — 519-a.

Lopes pochytab holovoju:

— Nejmovirno! Cioho prosto buty ne može.

— A prote je, — skazav ja.

Nastupni kiľka chvylyn my prosto čekaly, koly potik nejtryno, i tak nadzvyčajno potužnyj, na jakuś častku sekundy zroste šče v sotni miljoniv raziv, a potim, pislia de-jakoho «zatyšku», zoria v centri holovnoho ohliadovoho ekrana jaskravo spalachne, peretvoryvšyš na Supernovu.

Prote čas mynav, ale ničoho ne zminiualosia.

— Dvno, — promymryv Štern, zajniavšy misce Gambarini. — Intensyvnist' kolyvajetsia cikom stochastyčno, bez bud'-jakoji zakonomirnosti. I spalachu dosi nemaje.

Ja rozporiadovyšia zdjisnyty strybok na sto astronomicných odynyč upered za kur-som. Kartyna ne zminylasia — zoria prodovžuvala vyprominiuvaty žorstki nejtryno, ale vybuchaty ne pospišala.

— Schože, Supernovoji ne dočekajemosia, — zauvažyv Lopes. — Tut ščoś inše... Ale ščo?

Vvimknuvšy systemu zahaľnoho zviazku, ja postavyv uveš ekipaž do vidoma, ščo my natrapyly na nezvyčajne kosmične javyšče i narazi zajmajemosia joho vyvčenniam. Popredžennia bulo neobchidne dla toho, ščob rešta členiv komandy ne chvyliualysia čerez časti perechody v hiperdrajv.

Zdjisnyvšy šče kiľka strybkov u toj ta inšyj bik, my ostatočno zjasuvaly, ščo šistsot trynadciat rokiv tomu 512-a Strilcia ni z toho, ni z sioho, bez najmenšych zmin u spektri ta svitnosti, stala aktyvno vyprominiuvaty nejtryno, i lyše čerez sorok dňov intensyvnist' nejtrynnoho potoku počala postupovo znyžuvatysia, poky protiahom nastupnych pjaty misiaciv ne povernulasia do zvyčajnoji normy.

— Čortivnia jakaś! — promovyv admirál. — Ničoho ne rozumiju.

Ja rozumiv šče menše. Tomu prosto nakazav Krasnovij prodovžuvaty polit. Ot prydubem na misce, tam use i zjasujemo. Mabuť, zjasujemo...

Pislia večeri ja, jak naležalo, zibrav komandu na bryfing, prysviačenyj sio-hodnišnim podijam. Do kajut-kompaniji pryjšly vsi členy ekipažu, krim Josido, ščo same zastupyv na nične čerhuvannia.

Bryfing viv admirál Lopes. Vin veľmy dochidlyvo rozjasnyv, z jakym neordynarnym fenomenom my zustrilisia, vidtak stav vidpovidaty na zapytannia. Meni takož chotilosia pro deščo v nioho sptytaty, prote ja ne zbyravšia robyty cieho v prysutnosti iných.

Deš za pivhodyny miž Lopesom ta Šternom rozhorilasia zapekla superečka z prvyodu možlyvych prycn žorstkoho nejtrynnoho vyprominiuvannia zori. Nevdovzi vony zabralisia v taki neprolazni chašči teoretyčnoji astrofizyky, ščo naviť ja z Olivej-roju jich ledve rozumily — a ščo vže kazaty pro reštu. Moji pidlehli rozcinyly ce tak, ščo lekcija zaveršylasia, i počaly rozchodytisia.

Ja takož pokynuv kajut-kompaniju, najperše schodyv do rubky, de perekynuvsia kiľkoma slovamy z Chiroši Josido j perekonavsia, ščo z korablem use harazd. Potim vyrišyv vidvidaty kambuz i diznatysia v Symona, čym vin zbyrajeťsia potišty nas na sňidanok.

V neveličkij korabeľnij jidaľni bulo porožnio, a z pročynenych dverej kuchni dolnaly holosy — dzvinkyj divočej i trochy chrypkuvatuj chlopjačej. Ja zupynyvsia j pryslu-chavšia, ščob vyrišyty — prjednatysia do jichnioji kompaniji čy tycheńko pity het.

— Nu, Symone, — hovoryla Marsi, — ce ž elementarni reči. Kožna zoria vyprominiuje nejtryno. Vony vynykajút prý zlytti dvoch vodnevych jader v odne jadro dejteriju. Zvyčajna termojaderna reakcija, jasno?

— Poky jasno, — vidpoviv Symon rozhublenu, jak ce buvalo zavždy, koly chtoś namahavšia roztlumačty jomu suť tych abo iných javyšč. Ale prý vsiomu tomu Symona ne možna bulo nazvaty durnym, prosto vin zvyk spryjmatty pryrodu z pozicij estetyky, a ne fizyky, i detaľni naukovi pojasnennia lyše zbyvaly joho z pantelyku, psuvaly jomu vsiu kartynu svitu.

— Teper dali, — prodovžuvala Marsi. — Taki nejtryno nazyvajutsia soniačnymy; jich, jak ja vže kazala, vyprominiuje kožna zoria. Ale my zustrily potik nejtryno z duže vysokoju energijeju, vony ne možuť vynykaty prý zlytti vodnevych jader. Vony narodžujuťsia prý zachoplenni protonamy elektroniv — a taki reakciji charakterni tiľky dlia zori, jaka maje vybuchnuty. A 519-a tak i ne vybuchnula. I vzahali vybuchnuty ne mohla, bo dlia cieho potribna temperatura v desiatky miljardiv gradusiv, ščo v tysiaču raziv perevyščuje zvyčajnu dlia zirok cieho typu. Taki temperatury zustríčajuťsia lyše v nadrach starych zirok, červonych gigantiv, u jakych v centrálnij častyni vže vyhoriv uveš vodeň i počalasia reakcija syntezu važčych elementiv. — Dosi, na mij pohliad, Marsi vela rozmovu v pravýlnomu rusli j dovoli dostupno pojasniuvala Symonovi suť problemy. Ale potim vona vse zipsuvala: — Na etapi pered peretvorenniam takoži zori na Supernovu, v jiji jadri masovo počynajeťsia rozpad alfa-častok, vynykaje velyčezna kiľkisť viľnych nukloniv, ščo svojeju čerhoju pryzvodyť do rizkoho zbilšennia švydkosti utvorennia nejtryno. Ce j nazyvajeteťsia nejtrynnym spalachom. Vin vykonuje funkciu duže potužnogo cholodyňka, vidbyrajučy nadlyškovu energiju v jadra zori j dozvoliajučy jomu katastrofično stysnutysia pid dijeju gravitaciji. Pry ciomu, u vidpovidnosti z zakonamy termodynamiky, temperatura znova pidvyščujeťsia, ščilne jadro staje ne-prozormy dlia nejtryno i cholodyňnyk vymykajeťsia. Todi zovnišnia obolonka zori, ščo vže počala bula padaty do jiji centru, zupyniajeťsia, švydko rozihrivajeťsia j vybuchaje. Tak narodžujeťsia Supernova. Jasno?

Symon vidpoviv ne odrazu. A koly zahovoryv, joho holos buv spovnenyj nerozumini-nia:

— Ale jak može spalach buty cholodyňkom? Vin-bo hariačyj!

Počulosia rozčarovane zitchannia.

— Hospody, Symone! — promovyla Marsi z jakymyś dyvnymi notkamy. — Nu, chiba možna budy takym durneňkym?

Znenačka počuvsia hurkit posudu. Potim — zliakanyj skryk.

Ja nehajno uvirvavšia do kuchni j pobačyv, jak Marsi prytyskaje Symona do stinky, a toj vidčajdušno vidbrykujeťsia. Na jakuś myť u mene promajnula dyka dumka, ščo divčyna, rozdratovana nespromožnistiu svoho tovaryša zrozumity taki «elementarni reči», vyrišla joho zadušyty. Ta vže nastupnoji sekundy ja zbahnuv, ščo vona prosto namahajeťsia pociluvaty joho.

Pomityvšy mene, Marsi rvučko vidskočyla j rozhubleno zaklipala očyma, a na jiji ščoky nabihla husta barva.

— Kep, ja... cioho... och, vybačte!..

Švydko prošmyhnuvšy povz mene, vona kuleju vyletila z kuchni. Ja podyvyvšia jij uslid, potim znova povernuvsia do Symona. Vin stojav, prytulyvšy do stinky, j uryvčasto dychav. Joho pohliad bezciľno blukav po prymiščenniu, a ščoky, na vidminu vid Marniných, buly heť blidi.

— Vse harazd? — zapytav ja.

— Tak, kep... Tobto ni. — Zbenteženo zyrknuvšy na mene, vin kvaplyvo vidviv pohliad, joho ščoky z zapiznenniam počaly červonity. — Ja prosto dureń.

— Oblyś ce, — promovyv ja jakomoha tverdiše. — U tebe inšyj sklad rozumu, ot i vše. Ne kožen zdatnyj rozibratysia v mechanizmi utvorennia Supernovoji, ce šče ne kryterij intelektu.

— Ja rozumiju, kep. Ta ja ne pro ce... a pro Marsi. — Znovu švydkyj pohliad na mene. — Ja mov dytyna... rozhubyvšia.

«A ty i je dytyna,» — podumav ja, prote vholos skazav:

— Bud'-chto na tvojemu misci rozhubyvšia b. Tobi podobajeťsia Marsi?

— Tak. — Cioho razu Symon podyvyvšia na mene priamo, choč i nijakovo. — Vona taka... klasna. Ale v školi družyla lyše z najrozumnišymy chlopciamy. Mene zovsim ne pomicala.

Ja pochytab holovoju:

— Dumaju, ty pomyliajeſſia. Ja vid samoho počatku pomityv, ščo Marsi sympatyzuje tobi. Prosto v školi vona ne mohla cioho pokazaty. Tam use bulo inakše.

Symon ponuro kyvnuv:

— U školi ja buv nikym. Luzerom.

— U tim-to j rič. A Marsi bula populiarnoju divčynoju. Vona mohla družyty lyše z populiarnymy chlopciamy, bo inakše vtratyla b svoju populiarnist. Svit pidlitkiv — žorstokoj svit. Ale teper vy žyvete v doroslomu sviti. Ne možna skazaty, ščo vin dobríšyj; prote vin mjakšyj i terpymišyj. U ciomu sviti Marsi vže ne treba pidkoriatysia škiňnym umovnostiam. Ty ž rozumiješ, u čomu tvoja pomyłka?

— Nu... mabut', ja povynen buv peršym...

— Bezperečno. Ty prymušuvav Marsi čekaty, ne rozumiv jiji natiakiv. Čy, radše, bojavsia zrozumity. Bil'se tak ne roby. U stosunkach z divčatamy krašče zajvyj raz otrymaty vidkoša, niž perestrachuvatysia i vtratyty svij šans. Utiamyv?

— Tak, — uže značno smilyviše vidpoviv Symon.

— Ot i dobre, — zadovoleno kyvnuv ja. — I do reči, pro cholodyľnyk. Vin ne konče musyť buty cholodnym, joho pryznačennia — zabyraty teplo, a ne davaty cholod. Nejtrynnýj spalach perenosyť energiju z nadr zori v kosmos, i v ciomu sensi vin je cholodyľnykom. Teper zrozumiv?

— Zrozumiv, — promovyv vin majže radisno. — A čomu Marsi tak ne skazala?

— Vona prosto vykablučujeťsia.

Pidbadiorlyvo vsmichnuvšy Symonovi, ja zalyšyv kuchniu, peretnuv jidaľniu i vyjšov u korydor. Tam na mene čekala Marsi — vže ne taká schvyliovana j rozhublena, ale j dosi zbentežena.

— Pidsluchovuvala? — zapytav ja, ščiľno začynyvšy za soboju dveri kambuzu.

— Ni, kep, ni v jakomu razi, — vidpovila vona. — Ja prosto chotila pohovoryty.

— Može, tobi krašče pity do Krasnovoji, — zaproponuvav ja. — Vona vse-taky žinka, z neju bude lehše.

Marsi zaperečno chytnula holovoju.

— Ni, kep, lehše z vamy. Vam ne treba ničoho rozpovidaty, vy sami vse bačyly.

— Atož, bačyv.

Vona znova zašarilasia.

— Ce... ce moja vyna. Ne znaju, ščo na mene najšlo. Symon tak rozizlyv svojeju netiamuščistiu, i...

— Ce stalo ostannioju krapleju, — dopomih ja jij. — Tebe vže davno bisylo, ščo vin takyj pasyvnyj, ne vyjavliaje iniciätyvy. Tak?

— Tak, kep. Vin musyv peršym... nu, zrobyty peršyj krok. Adže vin čolovik.

— Vin šče ne čolovik, Marsi, — mjako zaperečyv ja. — Vin lyše chlopčyško. Ta j ty... A vtim, ty taky dorosliša za nioho. Tomu maješ rozumity, ščo poky rano vymahaty vid Symona dorosloji povedinky. — Ja trochy pomovčav. — Daruj za neskromne pytan-
nia, ale čomu vin tobi podobajetsia? Vy ž taki rizni.

— Zate vin duže harnyj.

— I ce jedyna prycyna?

— Nu, ja mala na uvazi ne lyše vrodu. Symon *vzahali* harnyj. Dobryj, skromnyj, najivnyj. Meni z nym cikavo, choć vin i ne nadto rozumnyj. Vlasne, ja ne liubliu rozum-
nykiv... takych ot, jak Miloš. Ja sama rozumna, i meni cioho dosyť.

— Jasno... — Ja znova zavahavsia, počuvajuciýs ukraj nezručno. — Ty cioho... slovom, ne pospišaj.

Marsi serjozno kyvnula:

— Ja ne pospišaju, kep. Nam u školi kazaly, ščo sexualni stosunku varto počynaty ne raniše simnadciaty rokiv. Dumaju, ce pravyľno. U mene šče ni z kym ničoho ne bulo. Pocilunku, zvisno, ne rachujuťsia. Pravda ž?

— Pevno, ščo tak, — vidpoviv ja nezhrabno.

Ech, kepškyj z mene poradnyk u serdečnych spravach. Tym biľše — dlia čotyrnadi-
ciatyričnoji divčyny...

* * *

Na toj čas, jak ja zakinčyv obchid korablia, Lopes uže vdostał posperečavsia zi Šternom i povernuvsia do svojej kajuty. Schože, vin zdohadavsia, ščo ja zavitav ne prosto pobažaty jomu na dobranič, bo vidrazu zaprosyv mene sisty j zaproponuvav kavy abo čaju. Vid napojiv ja vidmovyvsia i bez bud'-jakych ceremonij perejšov do spravy:

— Dumaju, admirale, nastav čas prodovžyty rozmovu, jaku my ne zaveršyly pivtora misiaci tomu. Teper ja perekonavsia, ščo 519-a — osoblyva zoria, i choču znaty, čomu vy vid samoho počatku tak vvažaly. Te, ščo vona ne schoža na reštu dvanadciat' zirok iz spysku «Kovčeha», šče ne argument. Ta j vy sami vyznaly, ščo maly dodatkoví mirkuvannia. Obiciaju ne vvažaty vas boževiňnym.

Lopes syluvano vsmichnuvsia.

— Ce bude važko, Eriku. Ty same tak pro mene j podumaješ, ja cioho peven. Rič u tim, ščo vidkoly moja rezystentnišť počala slabšaty, ja dedali vyrazniše vidčuvav poklyk cijeji zori.

Miž namy zapala movčanka. Meni dovelosia doklasty čymalych zusył, ščob ni pohliadom, ni vyrazom oblyčia ne vykazaty svojich dumok. Nu, a dumav ja pro te, ščo admirál taky šyzonuvsia. Popry joho zasterežennia, popry moju obicianku, ja ne mih tak ne dumaty.

— Otož-bo, — kyvnuv Lopes. — Ale možu zapevnyty tebe: ja ne naviženyj. I nija-
kych astraľnych holosiv ne čuju. Prosto ja vyjavyy, ščo, zaležno vid napriamku strybka,
hiperdrajv vplyvuje na mij rozum to dužče, to slabše. Spersu ja ne nadavav ciomu

značennia, potim počav zapysuvaty svoji sposterežennia j analizuvaty jich. Zreštoju ja vstanovyv, ščo najmenše straždaju vid zorianoji chvoroby, koly korabeľ zdijsniuje stry-bok u napriamku tijeji častyny kosmosu, de roztašovana 519-a Strilcia. Ot zaraz, koly my letymo priamo do neji, ja duže lehko perenošu hiperdrajv, a časom i vzahali ne vidčuvaju joho.

Take pojasnennia trochy zaspokojilo mene. Pevna rič, zvučalo vono dosyť dyko — ale, na ščastia, bez usiliakoji nadpryrodnoji čortivni.

— Otže, — zapytav ja, — vy vže davno znaly pro ciu zoriu?

— Ne pro neji konkretno. Jak ty rozumiješ, vidčuttia subjektivni, i, kerujučýs nymy, ja ne mih vyznačyty točnyj napriam. Meni vdalosia lyše pryblyzno okreslyty dilianku prostoru, dovžynoju v sotniu svitlovych rokiv i blyžko dvadciaty v pererizi. A tam — ponad pjatdesiat tysiač zirok, vkliučno z našoju 519-ju. Ščob zvuzety diäpazon pošuku, treba bulo pidibratysia blyžče. Ja podav načalstvu zajavku z propozycijeju spriadyty tudy expedyciju. Pro svij «poklyk», zrozumilo, ne obmovyvsia žodnym slovom, a naviv inši argumenty na koryšť doslidžennia cioho regionu. Ta, na žaľ, moje klopotannia vidchýly, i todi ja dobroviľno pišov u vidstavku. Meni proponuvaly vysoku posadu v štabi, naviť duže vysoku — planuvalosia, ščo Horovic pide na pensiju, joho misce posiade admirál Klejn, a ja stanu načalnykom Doslidnyčkoho Departamentu. Na cij posadi ja bez problem organizuvav by potribnu meni expedyciju, ale sam ne zmih by vziaty v nij učaſť — ce proty pravyl. Tomu ja vlaſtuvaſia praciuvaty v školi j vidtodi čekav slušnoji nahody. A koly pobačyv u spysku «Kovčeha» 519-u Strilcia i perekonavšia, ščo IX uziav jiji ne z fantastičnych tvoriv, to vidrazu zbahnuv: ce ta sama zoria, jaku ja šukav. A vyjavlenyj namy nejtrynnýj kvazispalach ne zalyšyv u mene žodnych sumniviv — z 519-ju, čy bezposerednio poblyzu neji, vidbuvajetsia ščoś nadzvyčajne.

Ja nenadovho zadumavšia.

— Hm-m. A vam ne zdajeſtsia, ščo druhýj «Kovčeh» mih vybraty ciu zoriu z tijeji ž prycyny, ščo j vy?

— Avžež, cilkom logične prypuščennia. Ce stojíperšym punktom u spysku mojich hipotez. Ne vykliučeno, ščo IX «Kovčeha-2» vid samoho počatku straždav na kibernetičnyj riznovyd zorianoji chvoroby. Na vidminu vid liudyny, vin mih matematyczno prorachuvaty miru vplyvu na sebe hiperdrajvu i točno vyznačyty napriam na 519-u šče pid čas vyprobuvaľnych poliotiv.

— A čomu todi vin nikomu ne povidomyv? Naviť svojemu dvijnyku, peršomu «Kovčehovi»?

Lopes znova vsmichnuvšia.

— A jak ty hadaješ, Eriku? Vin že buv po-liudškomu rozumnyj. I, vidpovidno, bojavsia, ščo joho vyznajuť boževiľnym.

ROZDIL 9. PÁVUTYNNÍA

— Tak, dobre, — promovyv admiral Lopes. Vin stojav posered rubky, a joho zamyslenyj pohliad buv spriamovanyj na centralnyj ekran, de plynla pomiž zirok iržavo-sira planeta. — I ščo ž ce označaje?

Ce pytannia, v najriznišych variäcijach, vin stavyv sobi vže kílka hodyn pospiľ, vidkoly «Hermes» prybuв do systemy 519-ji Striľcia. Za dopomohoju zasobiv zovnišnioho sposterežennia my vyvčyly vsi trynadciať planet, ščo obertalysia dovkola zori, i našu uvahu vidrazu pryvernula četverta vid svityla — rozmiramy pryblyzno jak Zemlia.

Na dumku našich planetologiv, Krasnovoji ta Gambarini, kolyś u mynulomu na nij, možlyvo, isnuvalo žyttia, ale potim stalasia jakaś kosmična katastrofa, na zrazok vykydu veletenškoji kílkosti soniačnoji rečovyny, i vsia jiji poverchnia peretvorylasia na mertvu pusteliu. Kolyšni moria ta okeany myttiu skypily, i vodiana para, razom z biľšou častynoju atmosfery, rozsijalasia v kosmosi. Krim toho, bulo porušeno tektoničnyj balans, rizko aktyvizuvavsia ruch kory, i po vsij planeti počalosia vyveržennia vulkaniv. Bahato z nych dijaly j dosi, vid čoho rozridžena atmosfera bula nasyčena monookysom i dvoookysom vuhteciu.

Ale ščo najperše vpadal v viči, ščo najbiľše intryguvalo nas, tak ce chmary, jaki opovývaly planetu na vysoti trochy biľše simdesiaty kilometrov. Ce buly veľmy nezvyčajni chmary, i ne tiľky tomu ščo znachodylysia tak vysoko. Vony skladalysia ne zi skondensovanoji pary, a z jakoiś nevidomoji substancii, ščo vproto ne piddavalasia spektroskopičnomu analizu. Ci utvorennia, bili, trochy syzuvati, maly formu ideaľno priamych linij tovščynoju blyžko desiaty metriv i pivtory sotni kilometrov u dovžynu. Kožnym zi svojich kinciv taka «chmaryna» zjednuvalasia z dvoma inšymy pid kutom 120 gradusiv, a vsi razom vony utvoriuvaly pevnu podobu sitky z pravylnych šestykutnych vičok, ščo vkryvaly vsiu planetu cilkom.

Ščoprávda, v cij «sitci» podekudy ziajaly diry — to tut, to tam brakuvalo «chmaryn»-peretytok, ale ci vady lyše pidkresliuvaly ideaľnu uporiadkovanist' zahaľnoji struktury. Naš kompjuter narachuvav ponad odynadciať tisiac cilych šestykutnych vičok. «Sitka» obertalasia razom z planetou, pryčomu tak synchronno, ščo za veš čas, poky my spostrihaly ce javyšče, jiji vička na žoden santymetr ne zrušyly vidnosno poverchni.

Vse ce razom uziate bukvaľno volalo pro svoje štučne pochodžennia. My buly, ma-buť, peršymy za vsiu istoriji liudstva, chto natrapyv na takyj javnyj, takyj perekonlyvyj dokaz isnuvania pozazemnogo rozumu.

Teper nam naležalo rozibratysia v suti cieho fenomenu, zjasuvaty, dlia čoho pryznačena sukupnišť štučnych psevdochmar dovkola mertvoj planety. Deščo pro jiji vlastivosti my vže znaly zavdiaky spostereženniam. Vnutrišnij prostir vičok buv absolútne prozoryj dlia vydymoho, infračervonoho i radiospektru elektromagnitnych chvyl. Žorstke vyprominiuvannia, počynajučy z rentgenivskoho diäpazonu, vička stovidsotkovo vidbyvaly. Ultrafioletove prominnia častkovo pronykalo križ nych, častkovo vidbyvalosia, a častkovo pohlynulosia. Takym čynom «sitka» slúžila zaminnykom zachysnho ozonovoho šaru — choča navriad čy ce bulo jiji osnovnoju funkciuju.

A ot z kosmičnymy promeniamy j soniačnym vitrom bulo značno skladniše. Častky, ne zachopleni radiäcijnym pojasom planety, načebo pronykaly križ vička, ale pry ciomu, jakščo sudyty z jichnich trekiv u atmosferi, istotno zminiuvaly svij jakisnyj ta kílkisnyj sklad — pryčomu dlia riznych vičok po-riznomu. Z nejtryno takož vidbuvalysia dyvni reči: jichnij potik pry prochodženni križ planetu (a otže, i križ «sitku») radykaľno zmiňiuvalysia — ale vstanovyty bodaj jakuś zakonomirnišť nam ne vdavalosia.

— Harazd, — promovyv Lopes, — perechodymo do aktyvných doslidzeň. Dumaju, čotyrysta kilometrov — te, ščo treba. V zoni poludnia. Bažano tam, de b nam ne zavažaly zvyčajni chmary.

Choča Marsi, ščo sydila za pułtom keruvannia, čula ci slova, ja povtoryv jich u formi rozporiadžennia — jak-ne-jak same ja bув komandyrom korablia, i pilot pidpriadiakovuvavšia meni, a ne načaľnyku expedyciji.

Nezabarom «Hermes» zavys na vysoti čotyriochsot kilometrov nad poverchneju. Ale pry tomu my ne znachodylyś na orbiti — tobto ne ruchalyś u viľnomu padinni dovkola planety, a neporušno vysily nad jiji fixovanou diliankoju. Termojaderni dvyhuny j antygravy prodovžuvaly praciuvaty, utrymujučy korabel u ciomu nerivnovažnomu stani.

Planeta zapolonyla soboju veš holovnyj ohliadovyj ekran, i teper my bačyly lyše častynu jiji dysku. Vnizu pid nam vriznobič tiahlysia rukotvorni chmary, ščo rozrizaly poverchniu na šestykutni klityny, navijujučy dumky pro veletenškych kosmičnych bdžil, ščo stvorujuť sobi vulyky z cilych planet.

Cia kartyna, razom z usim, ščo vidbuvalosia na mistku, transliuvalasia po systemi zahaľnoho zviazku, ščob kožen člen komandy mih stežty za podijamy, a v razi neobchidnosti — j vyslovuty čerez interkom svoju dumku. V samij že rubci nas bulo pjatero — ja, Lopes, Marsi, Krasnova i Štern. Ostannij zajmav post čerhovoho po mistku inženera i, vidpovidno, kontroliuvav use doslidnyčke obladnannia.

— Nu ščo, admirale? — zapytav vin. — Vidpravliajemo zond?

— Vidpravliajte, šefe, — kyvnuv Lopes. — A poky vin letityme, protestujmo objekt lazeramy.

Admiral pidstupyv do odnoho z dopomižnych pułtiv i zadijav lazernyj bur. Tonkyj promiń šuhnuv unyz, priamo v centr roztašovanoho pid namy vička. Vin bezpereškodno projšov križ nioho i vdaryv u skeliastu poverchniu planety. Bur praciuvav na porivniano nevelikij potužnosti, tož osoblyvoji škody promiń ne zavadav — jakščo stosovno cijeji spotvorenoji planety vzahali dorečno hovoryty pro jakuś škodu.

Promiń zsunuvsia vbik i peretnuv odnu z «chmaryn»-peretynok. Svitlo na njí častkovo rozsijalosia, a poza tym biľše ničoho ne stalosia.

— Treba zbilšyty potužnist, — skazav Lopes.

— Ce može buty nebezpečno, — poperedyla Krasnova. — Ne vykliučeno, ščo rozirvani vička jakraz i buly poškodženi potužnym energetičnym udarom.

— Nu, todi my otrymajemo pidtverdžennia cijeji hipotezy.

— A jakščo pry ciomu staneťsia vybuch? Možlyvo, katastrofa na cij planeti jakraz i bula vyklykana rozryvom vičok.

— Znowu ž taky, my otrymajemo ciomu pidtverdžennia. A z korablem ničoho ne trapyťsia, vin maje nadijnyj zachyst. Prodovžymo.

Potužnist promenia stala zrostaty. Na ohliadovomu ekrani zobražennia zbilšylosia, i stalo vydno, jak na poverchni planety, v misci, kudy byv promiń, vynyk fontan z pylu ta rozžarenoho kaminnia i počala utvoriuvatysia, švydko zbilšujučyś u rozmirach, vyrva.

Až raptom ce prypyňlosia. Bur i dali praciuvav, prote promiń biľše ne dosiahav poverchni — joho movby zrizalo u ploščyni vička.

— Povne pohlynannia, — konstatuvav Lopes. — A teper poviľno zmenšujemo potužnist... Oš tak, tak... — Promiń po toj bik vička zjavyvsia znova i prodovžyv vhryzatysia v poverchniu planety. — Čudovo! Dyskretnyj strybok bez bud'-jakoho perechodu. Takym čynom, vičko pohlynaje i mjaki fotony za umovy dostatnio vysokoji hustyny jich-nioho potoku. Dobre, vymykaju lazer. Z nym prodovžymo zhodom. Zond uže na misci.

Uprodovž nastupnoji hodyny my z Lopesom navypyredky keruvaly dijam Šterna, jakýj kontroliuvav zond. Zreštoju, vtomyvšyś vid našych superečlyvych instrukcij, holovnyj inžener poprosyv nas vyznačytsia, čyji komandy vin maje vykonuvaty. Ja postupysia admiralovi — choča b tomu, ščo vin bув staršyj vid mene i mav značno vyšču kvalifikaciju.

Zond usima prystupnymy dlia nioho zasobamy vyvčav jak vnutrišnij prostir vičok, tak i peretynky miž nemy. Ni chimičnyj analiz, ani inši vymiriuvannia majže ničoho ne

daly, chiba ščo otrymaly svoje pidtverdžennia vsi vstanovleni za nepriamymy danymy vlastyvosti vičok stosošno jichnioji propusknoji zdatnosti dla elektromagnitnych chvyľ, nejtryno j iných elementarnych častok.

Zond viľno prochodyv križ vička jak v odyn, tak i v inšej bik, ne zaznajučy ni najmenšoho oporu. Tut u Lopesa vynykla ideja:

— Anu rozženiť joho, šefe. Počnimo zi zvukovoho barjeru.

Na nadzvukovij švydkosti zond bez problem projšov križ vičko.

— A teper tutešnia perša kosmična.

Zond opustysia vnyz do planety, a potim rizko rvonuv uhoru. Pry peretyni plošcyny vička vin ščez. Bez bud'-jakych spalachiv, fejerverkiv, a prosto j budenno — movby roztanuv.

— Znykla vsia telemetrija, — dopoviv Štern. — Kontakt z zondom vidsutnij.

— Pohlynenyj, — prypustiv ja. — Peretvorenyj na energiju.

— A može j ni, — promovyv Lopes, vyblyskujučy očyma. — Može... Šefe, jak maje zreaguvaty avtomatyka zonda na vtratu zovnišnioho keruvannia?

— Nehajno zahaľmuватy j zavysnuty nad fixovanou diliankoju planety.

— V jakij orientaciji?

— Točnisiíko kormoju donuzu.

— Cia model peredbačaje keruvannia bez zvorotnoho zviazku?

— Tak, — vidpoviv Štern, ne prychovujučy svoho podyvu.

— Ot i dobre. Sprobujemo naoslip. — Lopes znova zadijav lazernyj bur i doviv joho potužniſt' do toho rivnia, koly promiň obirvavšia u plošcyny vička. — Spodivajuš, mij zdohad pravyľnyj. Spodivajuš, sygnal probjeťsia križ ce «vikno»... Peredavač na povnu potužniſt! Nadislaty komandu vidkliučennia režimu zvorotnoho zviazku.

— Vykonano.

— Teper sprobujemo keruvaty naoslip. Formujte paket komand: pidjom vertykalno vhoru šče na dvadciat kilometrov zi zbereženniam fixovanoho horyzontaľnoho poľozennia vidnosno poverchni planety, rozvernutysia na 180 gradusiv, rozhin z pryskorenniam 50 g do dosiahnenia švydkosti 10 kilometrov na sekundu, potim znova rozvernutysia na 180 gradusiv, kormoju v napriamku ruchu, i do otrymannia podaľszych instrukcij — polit za inercijeju.

— Paket sformovano, admirale.

Lopes hlyboko vdychnuv i rozporiadysia:

— Nadislaty paket!

— Paket nadislano, — vidzvituvav Štern.

— Dobre. Čekajemo. Buďte napohotovi.

Tiahlysia neskinčenno dovhi sekundy. Krasnova, ščo stojala poruč zi mnoju, mala vyhliad liudyny, jaka čohoś ne rozumije, ale ot-ot zbahne. Štern uvažno stežyv za poka-zamy pryladiv, ta raz za razom pozyrav na Lopesa z takym vyrazom, nače chotiv spytaty: «Vy ce serjozno, admirale?» Ja ž prosto bojavsia poviryty v te, pro ščo počynav zdohaduvatyš. I lyše odna Marsi ničoho ne rozumila.

Znenačka na ohliadovomu ekrani vynyk zond. Vin zjavyvsia u plošcyny vička, za desiat kilometrov vid miscia zrizu lazernoho promenia i z karkolomnoju švydkistiu pomčav donuzu.

— Haľmuвannia! — vyhuknuv admirál, vymykajučy lazer. — Na maxymumi.

Utim, Štern i sam vidreaguav. Vin zumiv zupynty padinnia zonda na pivdorozi do poverchni planety j povernuv joho nazad.

— Prokrutiť zapys, šefe, — skomanduvav Lopes. — Vid momentu prypynennia zviazku.

Zapys, prote, počavšia kilkoma sekundamy raniše, i my šče vstyhly myhcem pobačyty žovtyj dysk 519-ji Strilcia, ščo svojim svitlom zaťmariuvav dovkolyšni zori. Potim bez bud'-jakoho perechodu kartynka na ekrani zminylasia: svitylo ščezlo, lyšylyš

tiľky zori... ale ne ti, ščo raniše! Ja dyvyvsia na nych, jak zavoroženyj. Ja vidrazu zbahnuv, ščo ce ne može buty tutešnie nebo — zirok bulo nadto bahato, vony roztašovuvaly nadto husto....

Marsi vraženo zojknula.

— Ce ž... Jakščo ja ne zdurila, ce zovsim inšyj region Galaktyky!

Oblyčcia Šterna ta Krasnovoj vyražaly pryholomšene rozuminnia. Na sekundu vidirvavšyš vid ekrana, holovnyj inžener kynuv na Lopesa zachoplenyj i vodnočas zazdrisnyj pohliad. Pevno, v hlybyni duši vin počuvav dosadu, ščo peršyj do cioho ne dodumavsia.

Sam admirál, zaklavšy ruky za spynu, dyvyvsia na čuži zori, a oči joho siajaly. Ja zhadav, jak ostanni kľka hodyn vin neterpliače krokuvav po rubci j postijno povtoriuuvav: «I ščo ž ce označaje?» Naspravdi ž vin znav — ni, vin zdohaduvavšia, — ni, vin švydše spodivavšia na ce. Možlyvo, spodivavšia znajty ščoś podibne, šče koly zadumuuvav našu expedyciju. I zaraz bув čas joho triúmfu, najvyšča točka joho karjery jak doslidnyka kosmosu...

Zobražennia počalo zsuvatysia — zond rozvertavšia na 180 gradusiv. Promajnulo slípuče blakytné sонce i zjavylasia planeta — inša, ne cia, ale taka ž spotvorena nevidomoju kosmičnoju katastrofoju i tak samo ohornena «sitkoju» psevdochmar, jaki naspravdi vyjavylysia zovsim ne chmaramy, a čymoś na zrazok šviv u tkanyňi prostoručasu.

Z pjatdesiatykratnym pryskorenniam zond šuhnuv unyz, do vička, v centri jakoho, zdavalosia, nizvidky vyryvavšia jaskravyj strumiň svitla — prodovžennia lazernoho promenia, obrizanoho nad našou planetou. Potim zond dosiahnuv zadanoji švydkosti, znova rozvernuvsia, a za kľka sekund na ekraní zjavylasia tutešnie nebo z 519-ju v zeniti.

— Nejmovirno! — narešti ohovtavšia Štern. — Ce hiperprostorovyj tuneľ z nuliovoju vlasnoju dovžynou!

— Ne tuneľ, a tuneli, — vypravyv joho Lopes. — On jak jich bahato. Šefe, proanalizujte kartynu zorianoho neba z zapysu.

— Navigacijnyj kompjuter už cym zajmaeťsia. Ale my majemo nepovni dani — planeta zatuliaje majže polovynu vsich zirok. Jakščo vydymoji častyny galaktyčnych rukaviv vyjavyťsia zamalo, to... A oś i persi rezulťaty!

Informacija nehajno bula produbliovana i na mij taktyčnyj dysplej. Meni znadobyllosia lyše kľka sekund, ščob zbahnutý jiji sut', — i ja bukvaľno onimiv vid bezmežnoho podyvu.

Kompjuter zaznav fiäsko, namahajučyj vyznačyty koordynaty za roztašuvanniam galaktyčnych rukaviv, a analiz najblyžčoho otočenia — tumannostej i zorianych skupčeň — prvviv joho do odnoznačnoho vysnovku, ščo ce ne može buty naša Galaktyka.

Poky my peretravliuvaly ciu novynu, kompjuter prodovživ rozrachunku. Zrobivšy kľka logično obgruntovanych prypuščeň, vin vstanovyv, ščo blakytna zoria, v čyjij systemi pobuvav zond, z velykoju častkoju jmovirnosti znachodyťsia v galaktyci NGC 1232, roztašovanoji za trydciať mil'joniv parsekiv vid nas — ce ponad dvi tysiači rokiv šliachu na najšvydšomu z sučasných korabliv. Meni až zapamoročyloś u holovi vid dumky pro taku bezodniu vidstani.

— Ščob mene hreć pobiv! — ozvalasia pryholomšena Krasnova. — Ujavliajete, jake vidkryttia my zrobily? Ci tuneli, lyboń, pojednujuť tysiači planet z riznych galaktyk — cilij klubok svitiv, zvazanych miž soboju.

— A čomu tak skromno? — promovyv Lopes. — Čomu lyše tysiači? Možlyvo, mil'jony. A može, naviť miľjardy. Ta j porivniannia z klubkom ne zdajeťsia meni vdalym. Navriad čy tuneli prokladalsia za pryncypom, ščob kožna z planet bula napriamu społučena z bud'-jakoju inšou. Ce neekonomno, neefektívno i, zreštoju, nerozumno. Na moju dumku, ci tuneli utvorujuť hiperprostorove pavutynnia, ščo rozkynulosia po vsiј

našij Metagalaktyci. A može — i po vsiomu Vsesvitu.

Štern pidozrilo pohlianuv na nioho:

— U vas buv čas dumaty nad cym, admirale? Koly? Vy ščo, napered use znaly?

— Ni, ſefe, ne znav. Ale duže chotiv, ščob use bulo same tak. I narazi mene najbiľše cikavyt' pytannia: ščo ž stalosia z pavukamy, jaki vytkały ce pavutynnia?

ROZDIL 10. OBOVJAZOK KAPITANA

Ščob pryskoryty doslidženia riznych vičok, ja rozporiadyvsia aktyvuvaty še dva dopomižni puťty dla keruvannia zondamy i vsadovyv za nych speciälno vyklykanych do rubky Annu Gambarini ta Šjuzan Gregori. Nadali nam ne dovodylosia probaty za dopomohoju lazeriv «dirky» u vičkach dla peredači radiosygnaliv — pislia prochodženia tuneliv zondy v avtomatyčnomu režymi vykonuvaly zazdalehid' zaprogramovani manevry i povertalysia nazad. Zrobleni nymy videozapysy zavantažuvalysia v navigacijnej kompjuter, toj metodyčno obrobliav jich i pryblyzno vyznačav roztašuvannia točok vychodu. Vtim, daleko ne zavždy jomu ce vdavalosia — deš u kožnomu druhomu vypadku prosto ne znachodylosia žodnych orijentyriv, za jaki možna bulo b začepytycia.

Pytannia z nazvamy bulo vyrišeno stýchijno. Systemu spolučenych tuneliamy planet my ochrestyly veľmy prozaično j banalno — Mereža Svitiv, a vička-vchody do tuneliv nazvaly portalamy. Ja zaproponuvav tymčasovo imenuvaty novovidkryti planety Atlantydamy, prote Šjuzan zaperečyla, ščo ce slovo nadto vže zataskane, i vysunula svij variänt — Šambala. Nazva vsim spodobalasia, my schvalyly jiji odnostajno. Počesnyj nomer «1» bulo nadano planeti, bilia jakoji my znachodylysia, a Šambaloju-2 stala planeta, kudy vyjšov naš peršyj zond, — nu, i tak dali.

Krim toho, bulo vstanovлено, ščo poškodení vička, miž jakymy vidsutnia pertechnika, vse odno spravno funkciönujuť, ale dijuť jak jedynyj portal i veduť do tijeji ž samoj planety. My zijslysia na tomu, ščo tut spraciovuje vidomyj pryncyp «pryroda ne terpyť porožneči», i pry rujnuvanni tuneliu odyn z susidnich portaliv prosto zachopliuje zviľnenu dilianku prostoru.

Do odynadciatoji večora, koly my narešti vyrišly zrobyty perervu na nič, namy bulo rozvidano majže visim desiatkiv planet, ščo takoju ž miroju, a to j dužče, postraždaly vid nevidomoji, ale napevno spiľnoji dla vsich katastrofy. I lyše Šambala-74 mala značno menši masštaby poškodzeň, niž rešta. Za Lopesovym rišenniam, tudy bulo vdruhe nadislano zond zi speciälnoju programoju, vin zdijisnyv try vytky dovkola neji v perpendykuliarnych plošcynach i povernuvsia z detaľnymy videozapysamy riznych častyn poverchni.

Cia planeta mala spravžni moria ta okeany, poškodení dilianky zajmaly ne biľše čverti poverchni suši, vulkaniv (jak dijučych, tak i vže zhaslych) bulo na cilyj poriadok menše, a v regionach, jaki omynula katastrofa, isnuvalo roslynne i, možlyvo, tvarynné žyttia. Prysiplyvyj analiz zapysiv ne vyjaviv oznak technologičnoji cyvilizaciji — čy, prynajmni, jiji reštok. Z cieho prylvodu Krasnova vyslovyla prypuščennia, ščo perevažna biľšišť planet u Mereži Svitiv buly nezaseleńi. Movliav, cyvilizacija jiji tvorciv prosto rezervuvala dla sebe žyttievyj prostir na miljony rokiv upered.

Nad Šambaloju-74 sistema portaliv bula majže cila. Na zapysach my vyjavly lyše dva desiatky rozryviv — i same v tych misciach, de poverchnia najbiľše postraždala. Takym čynom, zdobula dodatkove pidtverdžennia hipoteza pro bezposerednij zviazok miž poškodženniamy na planetach ta rujnacijeju tuneliv. Ščo ž do možlyvych prycyn cieho kataklizmu, to vony zalyšalysia predmetom zapeklych superečok — zdebiľšoho miž Lopesom ta Šternom, do jakych periódicno dolučavšia Olivejra, ščo čerhuval u mašynnomu vidsiku.

Ja v jichnej dyskusiji učasti ne brav, choča mav svoji mirkuvannia z cieho prylvodu. Prosto zaraz mene turbuvalo inše. Ja dyvvysia na otočenu portalamy planetu i dumav pro te, čy hodiaťsia ci tuneli dla nas. Te, ščo zondy bezpereškodno prochodyly čerez nych i povertalysia nazad, šče ničoho ne označalo. Zvyčajni hiperprostorovi strybky takoz ne zavdavalys škody avtomatyci — zate liudej, za vyniatkom žmeňky obranych, peretvorivaly na idiötiv. Ta čy zmožemo bodaj my, rezistentni, vytrymaty perechid po tuneliu na desiatky j sotni miljoniv parsekiv? Jak ce perevirty, ja ne znav...

Tobto, zvyčajno, znav. Ce buv mij obovjazok i moja prerogatyva jak kapitana korablia.

Ale ja bojavsia. Dosi nikoly ne vvažav sebe bojahuzom, prote zaraz meni bulo strašno až do dryžakiv...

* * *

Blyžko opivnoči vsi rozijšlysia spaty, i ja lyšyvsia v rubci sam-odyn — jakraz sio-hodni bula moja čerha nesty vachtu v peršu polovynu noči. Ce zbihlosia napročud vdalo, bo inakše meni dovelosia b zminiuvaty grafik čerhuvań, ščo mohlo vyklykaty pidozry.

Jakyjš čas ja pochodžav rubkoju, namahajučý uhamuvaty chvyliuvannia i perekonujuč sebe, ščo raz ja vse odno mušu ce zrobyty, to krašče zaraz, bo čekannia točno zvede mene z rozumu. V rešti-rešt ja zmusyv sebe pidijty do inženerneho puľtu j zajniasvia peredstartovoju pidhotovkoju šatla planetarnoho klasu, ščo znachodyvsia v angari korablia.

Ja majže vporavsia z cijeju spravoju, koly do rubky vvijšly Marsi z Josido.

— Pereprošju, kep, — skazav Chiroši, — ale ščoś ne spyťsia. Ščo j ne dyvno pislia takoho bahatoho na podiji dnia.

— My tut rozmovlialy pro Merežu Svitiv, — pidchopyla Marsi. — I vse hadaly, ščo ž stalosia z tymy, chto jiji stvoryv. Ja vvažaju, ščo vony zahynuly, Chiroši — ni. A vy ščo dumajete?

Ja pidozrilo podyvyvsia na nych. Nevže vony pro vse zdohadalsia? Oboje maly jakyjš nervovyj vyhliad. I trymalysia tak napruženo, niby buly ladni bud'-jakoji myti nakynutysia na mene. Vočevyď, ščoś zapidozryly j vyrišyly perevirity. Možna ne sumnivatysia: jakščo zaraz nakažu jim pity, to jichnia pidozra peretvoryťsia na vpevnist.

— Navŕt ne znaju, ščo j dumaty, — vidpoviv ja neoccoče. — Utim, meni zdajeſtsia, ščo chaziajiv Mereži Svitiv biľše nemaje.

Josido skeptyčno chmyknuv:

— A ot ja ne možu poviryty, ščo cyvilizacija, jaka pobuduvala taku mižgalaktyčnu systemu komunikacij, mohla zahynuty. Ce superečyť logici.

— Jakraz navpaky, v ciomu je svoja logika. — Ja vidčuv, ščo mymovoli vtiahujuš u rozmovu, tym samym vidkladajučy moment, jakoho tak bojavsia. — Jakščo prjnosti hipotezu pro nespodivanu globalnu katastrofu, to cilkom možlyvo.

— A jak vy hadajete, čym mohla buty vyklykana cia katastrofa? — zapytala Marsi z deščo perebiľšenoju cikavistiu.

— Supernova, — skazav ja. — Sonce odnijeji z planet Mereži vybuchnulo. Po dorazi my vže vstanovyly, ščo šistsot simnadciať rokiv tomu u 519-ji rizko zroslo nejtrynné vyprominiuvannia. Za mojim prypuščenniam, ce buv vidhomin spravžnioho nejtrynnoho spalachu, ščo pereduval narodženniu Supernovoji. Potrapivšy v Merežu Svitiv, žorstki nejtryno kľka misiaciv «rozhuliaval» po nij, potraplajúčy z tuneliu v tuneľ, jichni potoky znaj nakladalsia odyn na odnoho, doky povnistiu ne rozsijalsia u prostori.

— Klasno zvučyť, kep, — zachopleno movyla Marsi. — I bahato pojasniuje. A ſef Štern ta admirál do cioho ne dodumalsia.

— Dodumalsia, ne sumnivajisia. I Olivejra dodumavšia. Prosto poky vony ne na-važujuťsia hovoryty pro ce vholos. Nadto často v astrofizyci spysujuť zahadkovi javyšča na naslidky vid vybuchiv Supernovych. Ce stalo zajaloženym štampom. Tomu naši doktory nauk taki strymani j oberežni, volijuť speršu perebraty vsi inši variänty. A ja prostej magistr, meni ne strašno pošytysia v durni.

— Nu, harazd, kep, — skazav Josido. — Prypustimo, vybuchnula zoria. Planeta, nazvem jiji «Alfa», pevna rič, peretvorylaś na plazmu. Potim pišla reakcija po tuneliach. Bez sumnivu, ta grupa planet, «Beta», ščo bezposerednio pryliahala do «Alfy», takož bula

znyščena. Ale dali udarna chvylia poslabšala, energija vybuchu Supernovojoj vyčerpalasia. U svitach «Gamma», na zrazok našoju Šambaly-1, rujnuvannia zatorknuly lyše poverchniu. A planety nastupnoho ešelonu, «Delta», taki, skažimo, jak Šambala-74, vzahali vidbulysia lehkym pereliakom. Pevna rič, kílkisť postraždalych planet maje buty velyčezna — kílkadesiat, a to j kílkasot tysiac. Ale jakščo Mereža Svitiv, za prypuščenniam admirala Lopesa, ochopliuje miljony i naviť miljardy planet, to rujnuvań zaznala lyše neznačna jich častyna.

— Zate najvažlyviša, — zauvažyv ja. — Zvaž, ščo iz semy desiatkiv doviľno obranych tuneliv znajšovsia tiľky odyn, jakyj vede do častkovo uškoždenoju planety, a rešta — do tak samo zrujnovanych, jak Šambala-1. Okrim toho, udaru bulo zavdano ne čerez odyn abo kílka tuneliv, a jak minimum čerez kílka soteň. Zvidsy vyplývajae, ščo planety ciejej grupy buly tisno povjazani jak miž soboju, tak i, vidpovidno do twojej terminologiji, z grupoju planet «Beta», jakych uščent znyščyla udarna chvylia vid «Alfy». A de v Mereži Svitiv, jakščo pryjniaty Lopesovu model pavutynnia, može buty take ščilne pletyvo tuneliv? Jasno, ščo lyše v jiji centri. Tam, de za logiku rečej, maly znachodytysia naseleni svity rozumnych istot, jaki j stvoryly ciu systemu hiperprostorovych tuneliv.

— Otče, — promovyv Chiroši, — zhidno z vašoju hipotezoju, vybuch Supernovojoj znyščyv usiu centralnu, tak by movyty, cyvilizovanu častynu Mereži, a vcilila jiji peryferijna častyna — viľnyj, šče nikym ne zajniatyj žyttievyj prostir?

— Ce cikom imovirno.

A Marsi kyvnula:

— Duže schože na pravdu. Ja dumaju, tak use j vidbulosia.

— Pevniše, ty *chočeš* tak dumaty, — utočnyv Josido. — Tebe liakaje sama dumka pro zustrič z budivnycymy Mereži Svitiv. Z cyvilizacijeju, ščo vyperedyla nas u rozvytku na bahato tysiačoliť. I, jakščo česno, mene ce takož liakaje. Tak liakaje, ščo vže čerez ce odne ja laden pohodytysia z vašoju, kep, hipotezoju. Tym biľše ščo vona do bisa logična.

Z cymy slovamy vin trochy familjarno popleskav mene po pleču — a nastupnoji sekundy ja vže ležav dolilyc na pidlozi. Chiroši vsivsia na mene i skrutyv za spynoju ruky. Boliu ja majže ne vidčuvav — use bulo zrobленo ne lyše blyskavyčno, ale j nadzvyčajno akuratno. Z davnich-daven u deševych bojovykach malo ne vsich japonciv zobražajuť majstramy jedynoborstv, choč naspravdi ce ne tak. Prote Josido buv jakraz iz tych japonciv, ščo doskonalo volodily bojovymy mystectvamy.

— Čort! — obureno proharčav ja, marno namahajućý zviľnytysia. — Ščo tut dijetšia? Vy oboje podurily?

— Meni duže škoda, kep, — z ščyrym žalem skazav Chiroši. — Ale tak bulo treba.

Tym časom Marsi vmostylasia v krisli čerhovoho po mistku inženera, vydobula z kyšeni komunikator i promovyla:

— Admirale, vy maly raciju. Šatl uže hotovyj do startu. Znimaju blokuvannia angara.

— Molodcia, divčynko, — počuvsia u vidpovid' Lopesiv holos. — Kapitan mene čuje?

— Tak, ser.

Todi Lopes zahovoryv hučniše:

— Eriku, ty deščo zabuv. Atož, ty spravdi kapitan korablia — ale expedyciju očoliuju ja. I ce mij obovjazok, a ne tvij. Ce moje pravo — i ja ne dozvoliu tobi uzurpuvatty joho. Do reči, maju skazaty, ščo ty harnyj komandyr. Pidlehli liubliať tebe. Koly ja povidomyv Chiroši ta Marsi pro te, ščo ty zbyraješsia zrobyty, vony ne vahalsia žodnoji sekundy j odrazu pohodylysia na cej maleńkyj zakolot. Ne obražajsia na nych, dobre?

Ja ničoho ne vidpoviv. Prosto ne znav, ščo j skazaty. Mene rozbyraly zlist i dosada, ale vodnočas ochopylo velyčezne polehšennia, vid jakoho, v svoju čerhu, meni stalo sormno. Sam, z vlasnoji voli, ja ne mih vidmovytysia vid cioho vyprobuvalnogo poliotu,

ja musyv joho zdijsnyty. Prote mene zupyňly — i v hlybyni duši ja vidčuvav zradnyčku, nehidnu, naviť hanebnu radist...

— Harazd, — pislia pauzy skazav Lopes. — Proščatysia ne budemo. Ja vpevnenyj, ščo skoro povernusia. Kineć zvjazku.

— Ščasty vam, admirale! — huknula v komunikator Marsi, choča navriad Lopes počuv jiji.

Mynula dovha chvylyna, protiahom jakoji my vsi troje movčaly. Narešti Marsi ziskovznula z krisla j povidomyla:

— Vse harazd. Šatl vidčalyv.

Chiroši nehajno vidpustiy mene j pokvapcem vidstupyv na kiľka krokiv.

Ja pidvivsia, hlianuv na nioho ta Marsi z movčaznym dokorom, potim švydko pidjíšov do puľta j zorientuvav bortovyj teleskop na šatl, ščo strimko mčav unyz, do roztašovanych nad planetou portaliv. Nezabarom stalo zrozumilo, ščo vin priamuje do tunceliu, jakyj vede na Šambalu-74.

— Ščo ž, rozumnyj vybir, — promymryv ja.

Marsi z Josido promovčaly. I pravyľno včynyly — inakše b otrymaly dobríačoho pročuchana.

Z moho pohliadu, bezpečniše bulo b speršu pirnutý pid sitku portaliv zi švydkistiu menšoju za peršu kosmičnu, a potim rozihnatysia i «prokoloty» jiji znyzu. Prote Lopes vyrišiy ne marnuvaty času na zajvi manevry. Pry nablyženni do portalu vin zorientuvav šatl kormoju donyzu, hotujučýs rozpočaty extrene halčuvannia, ščob ne vpasty na poverchniu planety. A za sekundu šatl ščez.

Potiahlysia chvylyny napruženoho čekannia. Ja nervovo kusav huby, Marsi, ščo stojala poruč, neterpliače perestupala z nohy na nohu, zate Chiroši vyhliadav cílkom nezvorušnym. Utim, ja čudovo rozumiv, ščo vin takož perežyvaje.

Narešti Marsi ne vytrymala:

— Vin obovjavzko poverneſcia. Ot zaraz...

Ja kynuv na neji pochmuryj pohliad.

— Molysia, ščob povernuvsia. Bo inakše...

Zakinčyty svoju pohrozu ja ne vstyh, oskiľky same cijeji myti majže z centru vička vyletiv šatl i lih u krutyj viraž, rozvertajučýs u napriamku korablia. Marsi zavyščala vid zachvatu, a Chiroši radisno vsmichnuvsia. Ja ž, popry te svynstvo, ščo joho vony dopiru včynyly, laden buv obijniaty jich i rozciluvaty.

Na puľti zablymav vohnyk vyklyku. Ja nehajno vvimknuv zovnišnij zvjazok, i na ekrani vyniklo zadovolene Lopesove oblyččia.

— Eriku, nehidnyku! — svarlyvo promovyv vin. — I ty chotiv pozbavyty mene cioho! Chotiv zabraty v mene pravo peršym pobuvaty v inšej galaktyci!

— Ja radyj, ščo ne vyjšlo, — vidpoviv ja ščyro.

ROZDIL 11. NESPODYVANÁ ZNACHIDKA

Pro detali cieho ničnoho incydentu ja vyrišvv promovčaty i rešti členiv komandy povidomovy lyše te, ščo admirál Lopes zdjysnyv na šatli tuneľnyj perechid do Šambaly-74 i bez žodnych prychod povernuvsia nazad. Tak samo ja zapysav i v korabeľnomu žurnali, prote pislia tryvalych rozdumiv taky rozpoviv Krasnovij, jak bulo naspravdi. Ja vvažav neetyčnym prychovuvaty vid svoho staršoho pomicňka, na jaki vytivky zdatni Josido j Marsi.

— Ta bud'-cto z nas na jichniomu misci včynnyv by tak samo, — zauvažyla vona, nitrochy ne vražena mojeju rozpoviddiu. — I vzahali, kep, use ce melodrama. Meni j tak bulo jasno, ščo tuneli cílkom bezpečni. Adže očevydno, ščo Mereža Svitiv pryznačalasia dlia masovojo migraciji liudej. Inakše ne bulo sensu jiji stvoriuvaty.

— A zvidky taka vpevnenist', ščo tvorci Mereži buly liuďmy? — zapytav ja.

Vona nedbalo stenula plečyma.

— Ne skažu, ščo vpevnena. Radše ja zatiato viriu v ce. Prosto tomu, ščo ne choču zustritysia... nu, prymirom, iz rozumnymy jaščirkamy. Abo z čymoś šče hiršym.

Nastupni dva dni my prodovžuvaly aktyvno doslidžuvaty tuneli, i v tretij sotni vyjavly odyn, ščo viv do planety, roztašovanaji zovsim nedaleko porivniano z inšymy — u susidnij galaktyci Trykutnyka. Ce dozvolialo spodivatsia, ščo rano čy pizno my vyjavymo bodaj odnu planetu, jaka razom z Šambaloju-1 znachodyťsia v našej Galaktyci. A ščo takych planet isnuje čymalo, nicho z nas ne sumnivavšia.

Z druhoho dnia do roboty dolučyvsiä j šatl. Ščoprávda, novi tuneli, jak i raniše, my rozviduvaly z dopomohoju zondiv, a doslidnyčku grupu na šatli vidpravljaly lyše do svitiv, ščo stanovyly osoblyvyj interes. Napryklad, do tijeji ž Šambaly-251 u Tumannosti Trykutnyka — bulo prosto zachoplyvo pobačyty našu Galaktyku zi storony. Jiji znimky, perši realni, a ne zmodeliovani kompjuterom, stanovyly velyčeznu naukovu j piznavaļnu cinnist'.

Paraleľno z cym geoskanery «Hermesa» reteľno doslidžuvaly planetarnu koru Šambaly-1 u pošukach bud'-jakych slidiv rozumnoji dijaľnosti. Osobysto ja ne pokladav na ce žodnych nadij i tym biľše buv zdyvovanyj, koly naprykinci tretioho dnia, bukvaľno na samij poverchni, vsioho lyš pid pjatymetrovym šarom vulkaničnogo pylu, geoskanery vyjavly ščoś pidozrilo schože na ulamky neveličkoho kosmičnogo aparata.

I meni, j Lopesovi duže chotilosia vidbuty do miscia znachidky, prote šatl z Krasnovou, Marsi, Gambarini ta Moreno jakraz buv u polioti, tož choč-ne-choč dovelosia doručyty ciu spravu jim. A nam z admiralom zalyšalosia chiba sposterihaty za perebihom rozkopok po videozvazku z rubky keruvannia.

Koly z maxymaľnoju oberežnistiu ulamky bulo vydobuto na poverchniu, stalo jasno, ščo ce nijakyj ne artefakt starodavnioji cyvilizaciji, a cílkom zemnyj (tobto, zroblenyj liuďmy) orbitalnyj baken zastariloji konstrukciji. Na odnomu z fragmentiv joho obšyvky naviť častkovo zberehlosia markuvannia: «E.....AR....A...2», i tut ne treba bulo maty vydatnych kryptologicných zdibnostej, aby rozsyfruvaty ce jak «EL ARCA — 2», tobto, v perekładi z ispanškoji, «KOVČEH-2».

— Chaj meni čort! — začudovano promovyv Josido, ščo razom z namy sposterihav za rozkopkamy. — Ščyro kažučy, ja buv upevnenyj, ščo cej antykvariät zastriah uže bilia peršojo zori zi svoho spysku. Až na tobi — distavsia siudy! Fantastyka!

Cilkom zachopleni vidkryttiam Mereži Svitiv, my praktyčno zabuly pro druhyj «Kovčeh», vin perestav nas cikavyty. A jakščo j zavodyly pro nioho movu, to nitrochy ne sumnivalysia, ščo do «Šambaly-1» vin ne doletiv. Utim, Štern kiľka raziv buv zhaduvav pro nadpoviľnyj hiperdrayv i možlyvist' samostijnoho popovnennia zapasiv palyva — ale robyv ce radše za inercijeju, bez najmenšoho entuziazmu. A Lopes uzahali movčav z cieho prvyodu, i lyše zaraz, pislia vyjavlennia bakena, vin zauvažyv:

— Teper ja ne dumaju, ščo «Kovčeh» dotrymuvavšia svoho maršrutu. Najpevniše, vin odrazu poletiv siudy. A spysok z trynadciatym systemom sklav vyniatkovo dlia peršoho «Kovčeha», ščob pereviryty joho na tiamučiſť. Ale toj ničoho ne zbahnuv.

Vočevyd', baken obertavšia dovkola Šambaly-1 po staciōnarnij orbiti, prote potim ščoś trapylosia — može, v nioho vlučyv dribnyj meteoryt, a može, stavsia zbij u roboti avtomatyky, — i v rezultati vin upav na planetu. Zavdiaky termično stijkij obšyvci j rozridženij atmosferi, baken ne zhoriv pry padinni, ale vid udaru rozbyvsia na častyny. Joho blok pamjati zaznav vidčutnych poškodžeň, tož našym fachivciam z elektroniky, Josido ta Gambarini, dovelosia dobracie popraciuватy, ščob vydobuty zi zrujnovanych krystaliv informaciju, zalyšenu IXom «Kovčeha-2». Na ščastia, vona bula bahatorazovo produbliovana, i choča z kožnoji kopiji vcililo ne biľše kílkoch vidsotkiv, u kincevomu pidsumku vdalosia vidnovyty jiji do ostannioho bita.

Povidomlennia pryznačalosia dlia peršoho «Kovčeha» j mistylo detaľnyj zvit pro doslidženia vičok-portaliv. Cikavo, ščo IX vysunuv tu samu hipotezu, ščo i ja v besidi z Josido ta Marsi — pro vybuch Supernovoji i pro te, ščo vnaslidok katastrofy bulo znyščeno vsiu cyvilizovanu častynu Mereži Svitiv (vin vykorystovuvav taku ž nazvu, jak i my, razom z terminamy «tuneli» j «portaly», ščo zajvyj raz svidčylo pro jichniu sa-moočevydniſt).

A na zaveršennia bulo skazano:

Ja ne polyšaju nadiji vstanovyty kontakt z naščadkamy tvorciv Mereži Svitiv, jaki zberuhly znannia svojich predkiv. Dlia zbiľšenia jmovirnosti cijeji zustríci ja vyrišyv oblaštuvaty postojnu bazu na planeti Edem-1068 (dyv. karty); koly zustrinemosia, ty zrozumiješ, na čomu gruntujuťsia moi očikuvannia. Takož mušu z prykristiu konstatuvaty, ščo meni dovedeťsia častkovo porušty svoji zobovjazannia i rozmorozyty pevnú kílkist pasažyrov, oskľky v procesi tryvaloho doslidženia Mereži Svitiv ja majže vyčerpav bortovi zapasy vodniu ta dejteriju, a popovnyty jich samostijno ne maju možlyvosti...

(«Otak!» — skazav ja znijakovilomu Šternu.)

...Ce konče neobchidnyj krok, bo inakše pid zahrozoju opyniaťsia žyttia vsich trydciaty tysiač liudej i pjatdesiaty tysiač liudskych embrióniv u kriogennych kamerach. Rešta informaciji — pry zustríci.

IX, s/n: DA-685, korabel «Kovčeh-2».

Zhadanych u texti kart bulo šistdesiat sim, poslidovno pronumerovanych. Vony javliały soboju tryvymirni zobražennia planet z čitkymy nazemnymy orijentyrany i sitkoju portaliv nad nymy. Pid nomerom peršym figuruvala karta Šambaly-1 (za terminologijeju IXa, Inferno-1). Odin z jiji portaliv bulo poznačeno slovom «počatok». Na nastupnych kartach bulo vkazano vchidni ta vychidni portaly, spolučeni strilkamby. A šistdesiat sioma zobražala sam Edem-1068 z orientovnym miscem roztašuvannia tymčasovojo bazy. Dlia biľšojo zručnosti karty vsich planet maly systemu geografičnych koordynat, prycamu na kožnij z nych nuliovyj merydiän (jakýj, na vidminu vid poliusiv ta ekvatora, je objektom vidnosnym) prochodyv čerez centr vchidnogo portalu.

Perši try svity na ciomu maršruti buly povnistiu zrujnovani — Inferno. Dali jšly zrujnovani častkovo — Limbo, ščo čerhuvalysia z Edemamy — planetamy, jaki zovsim ne zaznaly rujnuvaň. A počynajući z trydciaſ siomoji planety, šliach prochodyv vyniatkovo čerez Edemy; vočevyd', čymraz dali vid centralnoji častyny Mereži Svitiv.

— A «Kovčeh», virniše, joho štučnyj rozum, vyjavysia poetom, — zauvažyla Krasnova. — On jaki nazvy vyhadav! Mertvi planety — Inferno, peklo. Vidnosno postraždali — Limbo, čystylyšče. Ne začepleni katastrofoju — Edemy.

— Miž inšym, — dodala Gambarini, — planety stovidsotkovo zemnoho typu.

Istoty, ščo stvoryly Merežu Svitiv, napevno potrebuvaly dlia žyttia takych samych prydnych umov, ščo j my. I dobyraly planety duže reteľno, lyše najkrašči. Sudiačy z zoobražeň, Edemy j spravdi nahadujuť rajske kušči.

— Rekreacijna zona, — prokomentuvav Štern. — Vidpočynok u dykomu, nezajmanomu otočenni, safari vsiliaki. Prywillia dlia potencijnych Robinzoniv: jakščo vtomyvsia vid tempu žyttia v cyvilizovanomu sviti, to obyraj nezaselelou planetu na svij smak i žyvy na niu u hordij samotnosti. Nu, možna prychopyty z soboju Pjatnyciu — čolovičoji abo žinočoji stati, zaležno vid smakiv... Hm. Choča zalyšajetsia pytannia, čy buly budivnyči Mereži dvostatevi.

— Možna ne sumnivatysia, — skazav Josido. — Vsi vyšči tvaryny, vyjavleni namy na riznych planetach, neodminno podiliajutsia na samok ta samciv.

— Ce ne argument, — zaperečyv ja. — My doslidily lyše krychitnu častynu našojoji Galaktyky. A ty pošyriuješ cej mizernyj dosvid malo ne na veš Vsesvit.

— Ne pošyriju, a extrapoliuju, — utočnyv Chiroši. — Ce prosto moje prypuščenia. I, vodnočas, moje nepochytne perekonannia. Treba dyvytysia v hlyb rečej, u koriň, v osnovu. A ščo ležyť v osnovi vsioho žyvoho? Bilok. A v osnovi bilka? Aminokysloty. Vsi vidomi nam inšoplanetni formy žyttia je vykliučno bilkovymy, do toho že skladajuťsia z takych samych aminokyslot, ščo j na Zemli. Aminokysloty — ce universalna mova, ja-koju Hospod' Boh pyše svoju kosmičnu knyhu žyttia.

— Vy viryте v Boha, Chiroši? — zapytav u nioho Lopes.

— Odnoznačno, ser. Prote ne v jakyjš vyščyj duch, ščo nahliadaje za namy, sudyť nas za naši včynky, odnych proščaje, iných karaje. Ni, ja viriu v inšoho Boha. U Tvorca vsioho suščoho u Vsesviti. Mij atejizm zdymiv, šcojno ja serjozno zajniavšia biologijeju. U cij nauci Hospod' stukaje v kožni dveri j otak vkradlyvo pytaje: «A vhadajte, dity moji, čomu za vsiejeji riznomanitnosti planet žyttia vsiudy gruntuješia na odnakovych pryncypach? Chto tak ulaštuval?»

— Duže cikavo, — skazav admirál. — My neodminno pohovorymo pro ce... jakoš zhodom, na dozvilli. A narazi majemo inši, nahaľniši spravy. — I vže zvernuvšia do mene. — Pytannia pro te, letity na Edem-1068 čy ni, ne stojíť. Bezumovno, treba letity. Tilky jak — vsi razom na «Hermesi» čy sporiadymo šatl z rozviduvaļnoju grupou?

Proponujučy druhý variänt, Lopes javno mav na uvazi, ščo rozviduvaļnu grupu očolýt vin.

— Šatl ne hodyťsia, — rišuče vidpoviv ja. — Šistdesiat šisť tuneliv — šliach neblyžkyj, i jak kapitan ja kategoryčno proty toho, ščob nadovho rozdiliaty ekipaž. Krim toho, šatl praktyčno bezzachysnyj, a na Edemi-1068 može buty ščo zavhodno — v kraščomu razi, heť schyblenyj «Kovčeh-2», jakyj dosi čekaje na zustrič z vysokorozvynenoju inšoplanetnoju cyvilizacijeju. Tomu letymo na «Hermesi». Zreštoju, ce takož bude mižzorianana podorož.

Lopes zhidno kyvnuv:

— I ne prosto mižzorianana, a mižgalaktyčna.

* * *

Polit čerez šistdesiat pjať promižnych planet zabrav u nas trochy menše dvoch dib. Sami perechody po tuneliach vidbuvalysia myttievo, ale vchidni ta vychidni portaly buly roztašovani na prystojnij vidstani odyn vid odnoho, časom naviť z protyležnych bokiv planet, i v seredniomu na perelit miž nymy my vytračaly blyžko soroka chvylyn.

Distavšyś do Edema-1068, my bez problem znajšly ukazanu na karti nazemnu bazu. A točniše, te misce, de vona kolyś bula. Vid neji zalyšylosia zovsim nebahato: ledve vydymi slidy tranšej po perymetru; reštky fundamentu dlia kiľkoch blocnych budiveľ; porosla travou j čaharnykom, ale dosi dobre pomitna z vysoty čymala dilianka kolyś vypalenoji zemli na misci posadky korablia (v ti časy šče ne isnuvalo antygraviv); ta dva

kanaly, provedeni vid ričky, ščo protikala nepodalik, do «posadkovoho majdančyka». Peršyj kanal, ščo buv vyšče za tečijeju, pryznačavsia dlia zakačuvannia vody v korbelenyj filtr, a druhý — dlia zlyvannia nazad u ričku pislia vidboru z neji vodniu ta dejteriju v neobchidnij dlia roboty reaktora proporciji.

— Sudiačy z rozmiriv taboru, tut prožvalo kiľka tysiač liudej, — konstatuvav Lopes, koly «Hermes» zavysnuv na antygravach na vysoti desiaty kilometrov nad kolyšním miscem stojanky. — Otže, «Kovčeh» rozmoroziv usich svojich pasažyrov... Čy, švydše, perša grupa liudej, jakych IX ožyvyv, ščob vony dopomohly jomu z napovnenniam palivnych bakiw, perebraly vladu do svojich ruk i vyvely z anabiözu vsich iných. Pevny čas, vid kľkoch misiaciv do kľkoch rokiv, vony meškaly tut, a potim kudyś poletily. Ale kudy same? Za logikoju, vony maly b zalyšty vkazivky.

— Priamujučy siudy, — zauvažyla Krasnova, — my obletily polovynu planety. Jakby na orbiti buv baken, my b počuly joho pozvni. Choča v nioho mohlo zakinčytysia žylennia. Abo vin, jak na Šambali-1, upav na planetu. Jakščo tak, to vin točno zhoriv u ščilných šarach atmosfery.

— Vaša pravda, starpome, — pohodyvsia Lopes. — I v takomu razi my matymemo problemu. Velyku problemu. Prote ja spodivajusia, ščo pasažyry «Kovčeha» zalyšyly kontejner z zapysamy deš u mežach svoho taboru. Geoskanuvannia svidčyť pro najavnišť na nevelikij hlybyni pid zemleju bezliči riznych predmetiv. Prote sered ciejej polovy može vidšukatysia j potribne nam zerniatko.

— Provedemo vysadku, admirale? — zapytav ja.

— Pevna rič. Zi mnoju poletiat Štern, Moreno, Nilsen i Chagrivz. Pidhotujte šatl do startu, kapitane.

Ja chotiv buv zaperečty, ale ne vstyh — Lopes, vvažajučy pytannia vyrišenym, švydko vyjšov z rubky. Zadovolena Marsi podalasia slidom za nym.

Za čvert hodiny šatl vidšvartuvavšia vid korablia j kolamy pišov na znyžennia. Bilia poverchni vin upoviňny švydkisť, cikom perejšovšy na antygravy, i plavno opustysvia na šasi posered kolyšního poselennia liudej z «Kovčeha». Pasažyrskýj liuk vidčynyvsia j zovni vyslyznuly Moreno z Nišenom u speciálnych poliovych formach, osnaščenych bronežyletam, zi zbrojeju napohotovi. Kyndžaľnym vohnem lazeriv vony očystyly prylehlu terytoriu vid nadto vysokoji travy ta čaharnyku, pislia čoho z šatla vyjšov Lopes u suprovodi Šterna. Marsi, za nakazom admirala, zalyšylasia v pilotskjej kabini, ščob u razi neobchidnosti zabezpečty švydku evakuaciju vsiejej desantnoj grupy. Tož radila vona daremno.

Ani Lopes, ani joho suputnyky dychalnych masok na sobi ne maly — sklad atmosfery j tysk cikom vidpovidaly zemnym standartam, a vid najavnoji v povitri mikroflory vony buly ubezpečeni injekcijamy uľtratymalinu — potužnoho imunomodulatora širokoho spektru diji. Kožna ekosistema, navŕt najspryatlyviša dlia liudyny, mistyť svij komplex chvorobotvorčych virusiv, bakterij ta mikrobiw, do jakych storonnij organizm mihi ne maty imunitetu. A uľtratymalin, razom z zahaľnym stymuliuvanniam imunnoj systemy, spryjav švydkomu vyjavlenniu čužych mikroorganizmov i vyrobленiu efektívnych dlia borotby z nymy antytil. Zvisno, joho možlivosti ne buly bezmežnymy, vin ne mihi uberehty organizm vid miscevych analogiv čumy, cholery, SNIDu abo eboly — tut potribno speciálne likuvannia. Na ščastia, na žodnej z planet taki smerteľni zbudnyky ne rojatsia v povitri, zarazytsia nymy dovoli skladno, a vid usiliakych hrypiv ta dyzenterij uľtratymalin zachyščav cikom nadijno.

Admiral charakternym žestom popraviv navušnyka z mikrofonom, i z dynamika zovnišnioho zvjazku počuvšia joho holos:

— Zajmatysia rozkopkamy poky ne budemo. Spočatku prosto ohlianemo tabir.

Ohliad tryvav ponad pivhodny, ale ničoho korysnoho znajty ne vdilosia. Teper zalyšalosia odne — perekopaty vsiu terytoriju u spodivanni znajty bodaj jakuś začipku.

— I vse-taky, vse-taky, — hovoryv Lopes, u zadumi rozzyrajučýs dovkola. —

Jakščo pasažyry «Kovčeha» zalyšyly povidomlennia, to maly obraty dlia cieho jakeś osoblyve misce. Take, ščob odrazu vpadal v viči. Idealnyj variänt — u rajoni pochovannia pomerlych pry rozmorožuvanni liudej... Starpome, — zvernuvsia vin do Krasnovojí, ščo sydila za inženernym pułtom i kontroliuvala doslidnyčke obladnannia, — šče raz proskanujte miscevišť. Šukajte skupčennia nevelykych cylindryčnych kapsul. Abo odnu veľku kapsulu — ne vykliučeno, ščo popil usich zahyblych zibraly razom.

— Ničoho schožoho nemaje, — vidpovila Krasnova. — Meni vže spadalo ce na dumku. Mabuť, jich perepochovaly na inšej planeti. Na tij, de poselylysia vsi, chto vyžyv.

— Tak, cikom imovirno, — pohodyvsia admirál. — Dlia postijnoho prožyvannia vony obraly inšyj svit — i, prydno, tam pochovaly svojich tovaryšiv. Ale de? Mirkujmo logično. Najperše pytannia: čomu vony zabrakuvaly ciu planetu j pereselylysia na inšu? Možlyva vidpovid': ta, inša planeta, znachodyťsia v našej Galaktyci. Ne maje značennia, v jakomu regioni. Za mirkamy Mereži, ce vse odno majže vdoma. Teper nastupne: čomu sam «Kovčeh» obrav ciu planetu? Dlia popovnennia palyvnych zapasiv vin potrebuuvav try reči — najavnist' vody, zručne misce stojanku bilia vodojmy i naležni prydni umovy, ščob rozmoroženi liudy počuvalysia komfortno. Ale dlia cieho zhodyvsia b' bud'-jakýj svit typu Edema. Čomu vin ne obrav najblyžčej do Šambaly-1, čomu tak zahlybyvsia v netri Mereži? I, miž inšym, ce misce ne najvdališe — grunt zamjakyj dlia posadky takoho važkoho korablia, a rička nevelyka, z nadto povilnoju tečijeju. Chiba ščo... — Tut Lopes zamovk, vidkynuv holovu j kíľka sekund dyvyvsia vhoru. — Hm, cikava ideja. Kapitane, vy čujete mene?

— Tak, admirale, — vidpoviv ja, vvimknutý mikrofon.

— Perevirte, kudy vede portal priamo nad namy. Tišky ne zatrymujtesia dovho. Prosto hliaňte, ščo tam, i povertajteš nazad.

— Dobre.

Ja vidliv korabel' trochy vbik vid taboru i zapustiv chodovi dvyhuny z trydciatykratnym pryskorenniam. Mens niž za pivchvlyny «Hermes» dosiahnuv potribnoji švydkosti j pirnuv u tunel.

I vidrazu ž vyrynuv. Ščo najbiľše mene vražalo v takych strybkkach, ce cikovita vidsutnist' bodaj jakychoś nadzvyčajnych vidčuttiv. I zvyčajnych takož. Prosto poperednioji myti kartynka na ohliadovych ekranach bula odna, a potim stala inšou. Lyše korabel' trochy strusnulo vid rizkoji zminy povitrianyh potokiv — ale na simdesiatykilometrovij vysoti, de ščilnist' atmosfery bula v desiat' tysiač raziv menšou, niž na poverchni planety, ce ničym ne zahrožovalo.

My potrapyly na denný bik planety, v rajon rannioho večora abo piznioho ranku. Ja zhasyv vertykaľnu švydkisť, vyrvniav «Hermes» u horyzontaľnomu položenniu j opustivsia nyžče rivnia portaliv. Vnyzu pid namy, častkovo vkrytyj chmaramy, rozkynuvsia vid obriju do obriju okean. Z ciejej vysoty my bačyly čymalu dilianku planety, v radiusi blyžko tysiači kilometrov, i majže vsiudy bula voda, lyše vdalyni vid nas, po pravomu bortu, tiahlosia pasmo nevelyčkych ostroviv.

— Za vsima parametramy, ce svit edemškoho typu, — skazala Krasnova, znajomliačyś z pokazamy analizatoriv. — Syla tiažinnia do tretioho znaku zbihajeſsia zi standartnoju, orijentovnyj sklad povitria bilia poverchni — 22 vidsotky kysniu i 77 vidsotkiv azotu. Nijakych škidlyvych domišok, krim, zvisno, vuhlekysloho gazu, častka jakoho naviť trochy menša, niž na Esperansi. Tysk na rivni moria — 0,92 standartnoji zemnoji atmosfery. Švydkisť obertannia dovkola osi, poky z nevelykoju točnistiu, dorivniuje dvadciaty šestý z četvertiu hodynam. Temperatura...

— Hodí, — zupynyv ja jiji. — Vse ce dribnyci. Admiral rozrachovuvav znajty tut ščoś osoblyve. Zaraz pidnimemosia vyšče, pohlianemo, de najblyžčej materyk... A vtim, ni. Speršu pokažy ti ostroviv.

Krasnova nehajno spriamuvala bortovyj teleskop na najblyžčej z ostroviv i vvimknula zbilšennia. Koly zobražennia zapovnylo veš ekran, my družno vydychnuly:

— Je!

— Schože, znajšly!

Odnoho pohliadu na ekran bulo dosyť, aby zrozumity, ščo na planeti isnuje cyvilizacija. Ne nadto rozvynena, prote zdatna obrobliaty zemliu, zvodyty budivli, prokladaty dorohy. Dodavšy zbilšennia, my zmohly rozhledity na dorohach archajični transportni zasoby, ščo prvydlyisia v ruch zapriaženymy tvarynamy. Inši tvaryny, viľni vid tiahlovoji roboty, nesly na svojich spynach jakychoś istot. Taki ž sami istoty jšly dorohoju pišky na svojich dvoch nohach, rozmachujuč v takt chodi dvoma rukamy.

Krasnova šče zbilšyla zobražennia, vpijmať v objektyv odnoho z pišochodiv, ščo zupynyvsia na uzbičci dla vidpočynku. Joho zovnišnij vyhliad — cikom zemnyj, cikom liudskyj, — rozvijav naši ostanni sumnivy.

— Ot i vse, pošuk zakinčeno, — konstatuvav ja. — V ciomu sviti meškajuť naščadky pasažyrov «Kovčeha».

A Krasnova skrušno pochytila holovoju:

— Podumaty lyšeń, tvaryny jak zasib peresuvannia. Mabuť, i zemliu obrobliajuť pluhom. Treba ž tak zdyčavity za čotyrysta rokiv!

ROZDIL 12. NOVÝJ SVIT

Zabravšy z Edema-1068 grupu Lopesa, my rozpočaly doslidženia ščojno vidkrytoto svitu. Cioho razu admirál lyšyvsa na korabli za holovnoho, a ja peresiv na šatl, prychopyvšy z soboju Krasnovu, Josido, a takož Šjuzan Gregori, čye zachoplennia istorijeju za najavnych obstavyn mohlo staty nam u pryhodi. Tam časom jak z «Hermesa», ščo perebuav na nyžkij orbiti, vyvčaly zahaľnu kartynu planety, my z šatla rozdyvliatlaysia detali.

Čerez kľka hodyn, tryči obletivšy planetu, my ostatočno perekonalysia, ščo naši počatkovi vysnovky — i pro pochodženia tutešnjoji cyvilizaciji, i pro riveň jiji rozvytku, — vyjavylisia pomylkovymy. Peredovsim, planeta bula dosyť hustonaselena. Za pryblyznymy ocinkamy kompjutera, kľkist jiji meškanciv perevyščuvala pivtora miljarda, i naviť v ideali vony ne mohly buty naščadkamy vcilich pislia anabiözu doroslych pasažiriv «Kovčeha» ta ditej, narodených z embrióniv.

— Ta vse odno ci liudy — naščadky zemnych liudej, — napoliahav Štern, ščo razom z Lopesom perebuav u rubci keruvannia «Hermesa» j pidtrymuav z nami radiözvazok. — Dumaju, v davni časy tvorci Mereži vyvezly z Zemli jakeś zabute istorijeju plemja i poselyly joho tut. Može, ce buv sociálnyj experyment. A može, vony takym čynom zasialiay Merežu Svitiv.

— A dokazy? — zapytav ja.

— Prosto podyvyš na nych. Jaki šče potribni dokazy? Ci liudy v usiomu schoži na nas. Ja naviť laden daty ruku na vidišč, ščo my genetyčno sumisni.

— Nu to j ščo? — zaperečyv Chiroši Josido. — Ce šče ničoho ne dovodyť. Čomu b ne prjnosti za fakt, ščo liudyna spravdi vinec prydory? Osobysto ja ne sumnivajusia, ščo j budivnyci Mereži Svitiv naležaly do vydru «homo sapiens». Adže v Sviatomu Pyšmi skazano, ščo Hospod' stvoryv liudej za svojim obrazom ta podoboju.

— Ne znaju, jak ščodo obrazu ta podoby Božych, — ozvavšia Lopes, — ale schožiſt miž nami j meškanciamy cijeji planety spravdi vražajuča. Bezumovno, koly my zdj-snymo posadku i vstupymo z cymy liuďmy v tisnyj kontakt, to zblyžka pomitymo v jich-nij zovnišnosti pevni antropologični osoblyvosti, charakteri rysy, nepomitni na aeroftoznimkach. Prote vže zaraz očevydno, ščo za našou klasyfikaciju vsi vony naležať do evropeoidnoji rasy, blyžče do atlanto-baltijskoho typu. A koly vrachuvaty, ščo, sediačy z perechoplenych nami radioperedač, vony spilkujuťsia odnijeju movoju, to ce stavyť pid velykyj sumniv jichnie avtochtonne pochodženia na cij planeti.

— Vy takož vvažajete jich naščadkamy zemlian? — pocikavylasia Krasnova.

— Chtozna. Hipoteza šefa Šterna zasluhovuje na uvahu, ale ce ne jedyne možlyve pojasnennia. Jakščo vidkynuty slova Josido pro Boha ta «obraz i podoba», to z reštoju joho tverdzeń ja schylnyj pohodytysia. Ne vykliučeno, ščo tvorci Mereži Svitiv buly ne prosto humanojidamy, a liuďmy, i meškanci cijeji planety — jichni naščadky.

— Zdyčavili pislia katastrofy?

— Virniše, regresovani. Do feodałnych, a podekudy, možlyvo, j rabovlasnyckych stosunkiv. Potim, z prystrom naseleñnia, regres zupynyvsia, suspiľstvo stabilizuvalosia j stalo rozvyvatysia po vyschidnij, a narazi dosiahlo rannioindustriälnoho rivnia. Šcoprávda, jak my možemo bačty, ne vysiudy.

Atož, my bačyly. Toj ostriv posered okeanu buv jaskravym svidčeniam neodnoridnosti rivnia cyvilizaciji na planeti. Koly my staly obstežuvaty materyky (a jich bulo try), to vyjavyl, ščo serednij riveň rozvytku suspiľstva vidpovidaje počatku XX stolittia za zemnzymy mirkamy. Miscevi meškanci buduvaly fabryky ta zavody, prokladaly zali-znyci, zastosovaly v výrobnyctvi ta transporti energiju pary, takož jim buv znajomyj dvyhun vnutrišnioho zhoriannia — na vulyciach mist i na dorohach miž mistamy zstričalosia čymalo avtomobiliv. Po ričkach i moriach chodyly paroplavy; vony kursuvaly

j miž materykamy, ale my z Krasnovoju pry peršij pojavi ne pomityly žodnoho, oskiľky toj rajon okeanu, nad jakym my vyjšly z tuneliu, buv roztašovanyj viddalik morškých šliachiv.

Tut uže vynajšly radiö — i ne prosto vynajšly, a j aktyvno expluatuvaly joho. Čy ne v kožnomu velykomu misti bula odna abo kľka radiöstancij, ščo transliuvaly muzyku j rozmovni programy. (Do reči, tubiľna move, za rezultatamy kompjuternoho analizu, ne mala sporidnenych sered nyni isnujučich čy vže mertvych, ale šče vidomych, zemnych move. Jiji charakternoju osoblyvistiu bulo dominuvannia holosnych i napivholosnych, a nečyslenni pryholosni vžyvalysia zdebiľšoho v redukovanij formi — jak korotki j nadkrotki zvuky.) Krim toho, tut isnuvala j aviäcia — pravda, šče na ranniomu, zarodkovomu etapi. Tutešni litaky maly veľmy prymityvnu konstrukciju, prote vony litaly, a dejaki z nych — dosyť nepohano.

Vtím, use vyščeskazane stisuvalosia lyše promyslovo rozvynenych regioniv planety, na zrazok toho, nad jakym zaraz baražuvav naš šatl. Z nymy čerhuvalysia vidstali rajony, de providni pozyciji dosi zajmalo naturalne hospodarstvo, a mista vidriznialysia vid sil chiba ščo biľšymy rozmiram. Fabryk i zavodiv my tam ne pomityly, zaliznici buly ridkistiu, a avtomobili zustričalysia lyše vriady-hody. Meni ce zdalosia nepryrodny, i zreštoju ja zvernuvsia za rozjasnenniamy do Šjuzan, kotra veš cej čas movčala j uvažno perehliadala zrobleni našymy kameramy zapysy.

— Avžež, tvoja pravda, kep, — nekvapno vidpovila vona, vidvolikšyś vid svoho terminalu. — Prote podyv vyklykaje ne sam fakt najavnosti rozvynenych i vidstalych krajin, a vidsutnišť regionalnoho rozmežuvannia miž nymy. V usi periödy istoriji Zemli vysokorozvyneni deržavy ne buly rozkydani po vsij planeti, a utvoruvaly cilisni terytoriälni grupy. Na cij že planeti kartyna biľše schoža na šachovu došku — čorne, bile, čorne, bile. I ce šče ne najdyvniše. Ja tut analizuvala otrymani materiäly i vyjavyla cilu nyzku anachronizmiv. Ne v sensi čohoś zastariloho, a navpaky — zanadto progresyvnoho, ščo pominno vyperedžaje techničnyj riveň tutešnioji cyvilizaciji.

— A same? — zacikavyvsia Lopes.

— Ot, prymirom, avtomobili, ser. Z našoho pohliadu vony vsi prymityvni j nezhrabni. Prote je sered nych nevelika kľkisť mašyn, ščo vidrizniajuťsia vid rešty tak samo raziuče, jak naš «Hermes» vid «Kovčeha». — Šjuzan vyvela na svij ekran zobraženia j retransliuvala joho v rubku korablia. — Porivniajte ci dva avta. Oboje na vyhliad novisińki, ale te, ščo livoruč, vže za svojim zovnišnim dyzajnom spravliaje vražennia značno doskonališoho v techničnomu plani. A teper podyvymosia na nych u roboti. — Kartynky zaruchalysia. — Persa mašyna bere rozhin majže z miscia, jide nabahato švydše, ale jiji chid rivnyj i plavnyj, vona krašče manevruje, a jiji hałmivna systema zabezpečuje švydku i vodnočas mjaku zupynku, bez najmenšoho sipannia.

— Tak, — pohodyvsia Lopes, — riznycia vidčuvajętsia. Prote ce može buty exkliuzivna model, nadzvyčajno doroha, pryznačena lyše dlia najzamožnišych klijentiv.

— Ščo dlia najzamožnišych, ce bezumovno. Takych avtomobiliv duže malo. I samoju exkliuzivnosti tut nedostatnio. Realizacija techničnych rišeń, vtilenych u ciu model, potrebuje vyščoho rivnia výrobnyctva. A ce — jakisnyj strybok usijeji promyslovosti. Schoža sytuacija i z litakamy. Na žaľ, ja ne vstyhlá sklasty porivniaľnu tablyciu, ale my vsi bačyly, ščo tut litajuť jak prymityvni «etažerky», tak i veľmy sympatyčni dvomotorni mašyny z obtičnym korpusom i skladnoji formy krylamy, sprojektovanymy za vsima pravylamy aerodynamiky.

— Stosovno litakiv, ja zvernula na ce uvahu, — skazala Krasnova, ne ozýrajučyś; vona keruvala šatlom, trymajučy joho na vysoti dvadciaty kilometrov — cílkom dostatnij, ščob nas ne mohly pomityty znyzu. — I šče dyvuvalasia, čomu vony dosi expluatujuť cej brucht, jakšco vže vmijuť buduvaty biľš-menš prystojni mašyny.

— Dlia nych ce ne brucht, starpome. «Etažerky» cílkom vidpovidajuť tutešniomu techničnomu rivniu. A ot «biľš-menš prystojni» litaky značno pereversujuť cej riveň. I

aerodromy v dejakych mistach až nadto velyki, z nabahato biľšoju propusknouj spromožnistiu, niž potribno zaraz i protiahom najblyžčych desiatylit. — Šjuzan prokašlala-sia. — Je j inši prykłady, krim avtomobiliv ta litakiv. Duže rozvynena hirnyčovydobuvna j pererobna promyslovist — neproporcijno do iných haluzej ekonomiky. Zvyčajno, vy môžete skazaty, ščo ja nadmiru zachopylasia paraleliamy z našym mynulym i ne vrachovuju miscevoji specyfiky. Todi jak vam spodobajeťsia ce?

Vona vyvela na ekran novu kartynku, i ja myttiu počervoniv. Blyžko hodyny tomu, koly my prolitaly nad velykym mistom, ja vozyvsia z bortovym teleskopom u pošukach čohoś cikavoho i vypadkovo zazyrnuv u vnutrišnij dvoryk odnijeji rozkišnoji villy. Tam, bilia basejnu, zasmahala v šezlonzi moloda, duže prvbablyva j cilkom hola divčyna, i ja ne vtrymavšia vid spokusy trochy popidhliadaty za neju.

Vtim, Šjuzan cikavyla ne vidsutniſt odiahu na divčyni. Vona zrobila stop-kadr i skazala:

— Zverniť uvahu: pannočka v navušnykach. U maleńkych navušnykach, a ne v zdorovennych, ščo zatuliajuť usi vucha. Ale ne zupyniatymusia na takych dribnyciach. Važlyviše inše — navušnyky pidjednani do nevelykoho predmeta na stoli. Vin stojiť torcem, tož nam zalyšajeteſia tiľky hadaty, ščo to take — radiopryjmač čy prohravač. Ta ce j ne maje značennia. Holovne, ščo vin malych rozmiriv, i vid nioho ne tiahnetſia drit zovnišnioho žyvlenia. Otže, prystrij ne može buty lampovym, vin jak minimum pracuje na napisprovidnykach. A ce vže nova doba v technici. Na Zemli perši tranzystory zjavylysia lyše pislia atomnych bomb.

— Spravdi cikavo, — promovyv Lopes. — Ostannij vaš prykład vydajeťsia meni perekonlyvišym, niž z avtomobilami my i litakami. Hm... Teper, schože, jasno, ščo stalosia z pasažyramy «Kovčeha». Majže čotyrysta rokiv tomu vony infiltrualysia v tutešnie suspiſtvo, a jichni naščadky zaraz zajmajuť providne stanovyšče v promyslovo rozvynenych krajinach.

Z usioho bulo vydno, ščo Šjuzan ne zhodna z admiralom, prote zaperečty ničoho ne vstyhla, oskiľky jiji vyperedyla Krasnova:

— A oś, jakščo ne pomyliajusia, odna z tych exkliuzivnych mašyn. Priamisiňko pid namy. Ničoho skazaty, chvačko mcyť po gruntovali! Šče čoho dobroho... Oj!..

Ja hlianuv na ekran teleskopa jakraz tijeji myti, koly jaskravo-červona mašyna z tonovanymi viknamy na velykij švydkosti bukvalno zletila na pruhorok, a pri spusku vtratyla zčeplenia z dorohoj, jiji zneslo na uzbičcia, tam vona perekynulaś i zalyšylisia ležaty dohory drygom.

— Čort! — vylajavsia Josido. — Zaraz vybuchne. Ci avta na benzyni...

— Jak pravylo vybuchajuť lyše v starých istoryčnych fil'mach, — zauvažyla Šjuzan. — Ale cij mašyni vybuch ni za jakych obstavyn ne zahrožuje. Zaraz čitko vydno, ščo vona ne maje vychlopnoji truby, a otže, jiji dvyhun — elektryčnyj.

— Rady Boha! — ozvavšia ja rozdratovano. — Jaka riznycia, elektryčnyj dvyhun čy benzynovyj! Na našich očach liudy potrapily v avarijs, a poblyzu nemaje nikoho, chto mih by dopomohty jim... jakščo vony šče žyvi. — I ja nakazav Krasnovij: — Jdemo na znyžennia, Oľho. My musymo nadaty postraždalym dopomohu.

— Vykonuju, kep, — vidpovila vona i, ne zvolikajući žodnoji sekundy, poklala šatl u krute pike.

— Vy vvažajete ce neobchidnym, kapitane? — prolunalo zapytannia vid Lopesa.

— Bezperedno, admirale. Ne kažučy vže pro morałni mirkuvannia, ce bude harnym počatkom kontaktu. Adže liudy na mašyni napevno naležať do miscevoho isteblišmentu, z jakym nam i dovedeťsia maty spravu. Holovne, ščob vony vcilily.

— Tiľky budte oberežni. Jakščo pasažyry zahynuly, nehajno zabyrajtesia.

— Dobre, — vidpoviv ja i povernuvsia do Šjuzan. — Vysadžujemosia, Šju. Pryhotuj use neobchidne dla peršojoj medyčnoji dopomohy.

— Ja z vamy, — tut-taky zholosyvsia Josido. — Jak biolog, ja trochy rozbyrajuſia

v medycyni. Teoretyčno.

— Harazd, — skazav ja, vže vychodiačy z kabiny do tamburu. — Chodimo z namy, dopomožeš Šju... v teoriji.

Krasnova znyžuvalasia duže švydko. Ja ledve vstyh nadiahyt naležnu v takých vypadkach poliovu formu z bronežyletom, vziaty tabelnu zbroju j zakripyty navušnyk z mikrofonom, jak šatl uže zdijsnýv posadku.

Josido rozblokuvav liuk i persym vyjšov nazovni. Za nym, z aptečkoju v rukach, išla Šjuzan. Ja buv ostannim, bo pro vsiak vypadok vyrišv prychopyty gravinosylky.

Josido nehajno kynuvsia do mašyny i ne bez zusyľ vidčynyv peredni pravi dverciata. Zazyrnuvšy doseredyny, vin povidomyv:

— Lyše odna liudyna, vodij... Čort, ce divčysko! Pidlitok. Ale, zdajeťsia, ničoho strašnoho, krovi nide nemaje. Jiji vriatuvala protyavarijnaj poduška.

Vin prosunuvsia hlybše do salonu, a za pivchvylyny vybravšia zvidty, trymajučy na rukach molodeńku divčynu, rokiv šistnadciaty za našymy mirkamy, odiahnenu cilkom po-zemnomu — v bilij bluzci, bordovij spidnyci, čornych pančochach i tufelkach na nyžkych pidborach. Vona bula neprytomna, ale žodnych poškodžeň na nij my ne pomityly.

Josido dbajlyvo poklav postraždalu na nosylky. Tym časom Šjuzan vziala z aptečky portatyvnej medyčnyj skaner i stala obstežuvaty divčynu.

— Ničoho serjoznoho, — zrobila vona vysnovok. — Oznaky čerepno-mozkovoji travmy vidsutni; na tili kílka nevelykych synciv; zvychiv i perelomiv nemaje; serceva diaľnišť i dychannia v normi... dla zemnoho «homo sapiens». Dyvna rič — fiziologično divčyna cikom totožna nam.

Josido movčky znyzav plečyma: movliav, dla nioho v ciomu nemaje ničoho dyvnoho.

A ja vhledivšia v oblyčcia divčyny. Za zemnymy mirkamy vona bula duže harnieka; mabuť, i za tutešnimy takož. Jak i v rešty liudej, ščo jich my bačyly na cij planeti, v jiji zovnišnosti ne bulo ničoho takoho, čym by vona raziuče vidriznialaš vid nas. A prote, jak i peredbačav Lopes, pyľno vdyviajučyš u jiji rysy, ja vlovyv u nych jakuś nezvyčnišť, choča ne mih zbhnutu, v čomu vona poliahaje. Prosto zovnišnišť divčyny bula trišečky, leď vidčutno, ekzotyčna — ščo lyše dodavalо jij pryvablyosti.

Tym časom Šjuzan postavyla ostatočnyj diägnоз:

— Vtrata svidomosti, najpevníše, vyklykana šokom. Medykamentozne vtrúčannia ne potribne. Chiba ščo lehka stymuliacija.

Vydobuvšy zi svojej aptečky maleńku ampulu, vona rozdavyla jiji pid nosom u divčyny. Ta vidrazu povoruchnulaš i čchnula. Potim rozpliuščyla oči i sprobuvala vstaty. Šjuzan turbotlyvo pidtrymala jiji j dopomohla prybraty sydiače položennia, opustivšy nosylky donuzu, ščob nohy divčyny torkalsia zemli. Mymochid' ja vidznačyv, ščo nohy v neji dovhi ta strunki, pravda, šče nadto chudeńki, ta vse odno harni.

Z zapytlyvoju intonacijeju divčyna spivuče promovyla jakuś frazu, vodnočas rozzyrajučyš dovkola. Oči v neji buly nejmovirnoho smarahdovoho kolioru. U nych včuvalasia rozhublenišť, zmišana z nerozuminniam, — vočevyd', vona namahalasia zhadaty, ščo z neju stalosia. Narešti jiji pohliad zupynyvšia na perekynutij mašyni, divčyna zbeneteženo vsmichnulasia i znovu ščoś skazala — javno vynuvatym tonom.

Potim vona pobačyla naš šatl. Z miscevymy litakamy joho splutaty bulo nemožlyvo, i my neterpliače čekaly na jiji reakciu.

Nastupnoji sekundy divčyna pryholomšyla nas, zahovoryvšy duže čystoju, choč i deščo archajičnoju, ispanškoju movoju:

— Vy ne z Junaja, vy — zemliany! Jak ja vidrazu ne zdohadalasia!.. To vy povernulaysia, tak? Vy biľše ne pidete vid nas?

My vsi onimily vid podyvu. Čerez svij navušnyk ja počuv, jak u rubci korablia vylajavia Lopes. A trochy ohovtavšyš, vin poradyv:

«Uvaha, Eriku! Oberežno, v kraj oberežno zavedy rozmovu. Z jasuj, ščo jij vidomo.»

Zvažujuč kožne slovo, ja zapytav:

— Zvidky ty znaješ našu movu?

Lopes nezadovoleno pyrchnuv. Mabuť, vyrišyv, ščo pytannia ne nadto oberežne. Prote divčyna ne znajšla v niomu ničoho pidozriloho j vidpovila:

— Ja navčalaś u vas, na Novij Zemli. Mij baťko — bankir i promysloveč, polkovnyk Ajola. U nioho takož zemna osvita. Vin maje... mav z vamy biznesovi stosunky. A mene zvaty Eja Ajola, ja joho starša dońka.

— Radyj poznajomytisia, panno Ajolo, — skazav ja, vodnočas obdumujučy počute.

U kílkoch korotkych rečenniach Eja vydala nam kupu korysnoji informaciji. Vy chodyť, liudy z «Kovčeha» ne zmišalsia z miscevym naselenniam. Vony obraly dlia sebe jakyjś inšyj svit i nazvaly joho Novoj Zemleju. «Novi» zemliany pidtrymuvaly kontakt z meškanciamy cijeji planety (jakščo ja pravyľno zrozumiv, vona nazývalaś Junaj) i, možlyvo, spriamovuvaly rozvytok tutešnjej cywilizaciji. V usiakomu razi, Ejin baťko viv z nymy spravy, kolyś navčavšia v jichnij školi, a potim viddav tudy svoju dočku.

Komentar vid Lopesa buv cikom spivzvučnyj mojim dumkam. Ale vin zvernuv uvahu takož i na tu obstavynu, ščo divčyna hovoryla pro ce v mynulomu časi. Krim toho, šče na samomu počatku vona zapytala, čy spravdi my povernulysia i čy ne zbyrajemosia znova pity.

«Miž Junajem ta Novoj Zemleju ščoś stalosia,» — prypustyv admirál. — «Schože, neščodavno novozemliany z jakoiś prycyny prypyny spivpraciu z junajciamy j pišly z jichnjoji planety.»

Vidčuvšy sebe krašče, Eja vstala z nosylok, pidstupyla do mene i pridyvylasia do našyvok na mojemu komiri.

— Vy tut najstaršyj, majore?

— Tak, najstaršyj, — pidtverdyv ja. — Tiľky ne major, a kapitan tretioho rangu. Ce flotske zvannia.

— Flotske? — zdyyvovano perepytala Eja. — To vy z cyviľnoji aviäciji? A vdiahneni jak vijskovi. Naviť zbroju majete.

Perš niž ja vstyh ščo-nebud' prydumaty, perš niž Lopes razom z Krasnovoju zakínčyly dokoriaty meni za neoberežnišť, Eja schopyla mene za rukav i pročytala napys na emblemi:

— »North Federation. Star Fleet. S.S. Hermes.« Ce ne zemna move... tobto, ne ispanška. — Divčyna pidvela holovu j pidozrilo podyvylasia meni v oči. — I rozmovliajete vy dyvno, i vzahali... — Vona vidstupyla na krok, zmiriala nas pryskiplyvym pohliadom, i vraz na jiji oblyčci vidbylosia pryholomšene rozuminnia. — Vy... vy inši zemliany, pravda? Vy zi Staroji Zemli, zi SPRAVŽNIOJI ZEMLI!

«Ziznavajsia, Eriku,» — poradyv meni Lopes. — «Ce naviť na krašče.»

— Tak, my zi spravžnioji Zemli, — skazav ja. — Pryletily v pošukach «Kovčeha», jakyj pryziv siudy predkiv tutešnich zemliany.

Eja zachopleno zapleskala v doloni.

— Ot zedorovo! Vy navčylisia litaty miž zoriamy? Maju na uvazi, bez anabiözu?

— Zahalom tak.

— Davno pryletily?

— Kiľka hodyn tomu. Dosi lyše ohliadaly vašu planetu.

— I šče ni z kym ne zustričalsia?

— Ni, ty perša. My bačyly, jak ty potrapyla v avarijsku, i vyrišyly dopomohty.

Vona kynula švydkyj pohliad na svoju mašynu j nenadovho zadumalasia.

— Otže, vy šukajete svojich... nu, tutešnich zemliany?

— Šukajemo, — pidtverdyv ja. — A de jich možna znajty?

Eja sumno vidpovila:

— Jich biľše nemaje. Vony pišly — devjať misiaciv tomu. Za vašym kalendarem, ce

sim misiaciv.

— Jak ce «pišly»?

— Prosto perestaly prylitaty. Raptovo. A ti zemliany, ščo buly na toj čas u nas, nezabarom poletily dodomu — i takož ne povernulysia. Pravda, dechto zalyšyvsia. Choča takych nebahato, blyžko sotni na vsij planeti.

— I ščo vony kažut?

— Sami ničoho ne rozumijut. Majže vsi chočuť povernutysia dodomu, ale na Junaji biľše nemaje suborbitálnych litakiv. Jich budujuť lyše na Novij Zemli. A naši junajški šče nadto poviľno litajuť, ščob uvijty v tuneľ.

Lopes počav buv ščoś hovoryty, prote ja ne stav joho sluchaty j vymknuv navušnyka. Admiral orientuvavšia v sytuaciji nitrochy ne krašče, niž ja, a joho komentari lyše vidvolikaly mene.

— Teper, Eje, — promovyv ja, — vporiadkujmo trochy podiji. Otže, deš pivroku tomu tutešni zemliany ni z toho ni z sioho perestaly prylitaty.

— Tak.

— Pislia cioho, — viv dali ja, — biľšišť tych zemlian, ščo buly na Junaji, vidletily na baťkivščynu.

— Tak.

— Jak vony ce pojasnyly?

— Nijak. Vony buly rozhubleni. Mij baťko — a vin tisno spilkuvavšia z nymy — kaže, ščo vony ne prkydalysia. Sami ne znaly, čomu perestaly prbyuvatý litaky z Novoj Zemli. Vony poletily zjasuvaty, v čomu sprava, a nazad ne povernulysia.

— Otak vzialy i vsi razom poletily zjasovuvaty? — skeptyčno movyv ja. — A ce ne zdajetsia pidozrilym?

— Vony poletily ne vsi razom, a postupovo, protiahom kiľkoch dniv, — pojasnyla Eja. — I ne povertalysia, choča j obiciały vernutysia. A pid kineć uže počalasia panika, i ti zemliany, ščo šče zalyšalysia na Junaji, naviť učyniali bijky za miscia na ostannich suborbitálnych litakach. Dekomu poletity ne vdalosia. A na Novij Zemli zalyšylosia čymalo junajciv, ščo perebuvaly tam z riznymy spravamy.

— I žodnych zdohadiv, ščo stalosia?

— Nu, popervach usi dumaly, ščo z Novoju Zemleju trapylasia katastrofa — jak u ti davni časy. Ta jakby ce bulo tak, to bodaj častyna litakiv povernulasia b. Mij baťko vvažaje, ščo rič v inšomu: zemliany sami vyrišyly rozirvaty z namy vsi zvjazky, ščob nadali naši cyvilizaciji rozvyvalysia samostojno, ne vplyvajući odna na odnu. Choča mohly b poperedyty nas, zabraty z Junaja vsich svojich i povernuty dodomu junajciv z Novoj Zemli... — Eja rozhubleno pochytala holovoju. — Ale pro ce vam krašče pohovoryty z samym baťkom. Jak ja vže kazala, vin viv z zemlianamy spravy. I zaraz často spilkujeťsia z tymy, chto zalyšyvsia v nas.

— Ce slid rozumity jak zaprosennia? — zapytav ja.

— Pevna rič! — prosiajavšy, zapevnyla nas Eja. — Baťko duže zradije takym hostiam.

Ja stycha muhyknuv. Šče b pak jomu ne zradity! Adže, za Ejiny my slovamy, jiji baťko mav biznes z «novymi» zemlianamy, i jšlosia, mabuť, pro čymali hroši. Pislia rozryvu zvjazkiv, joho spravy, napevno, jduť ne duže dobre, a tut zjavliajemosia my, «stari» zemliany, i vin peršyj vstupyť z namy v kontakt.

— Ce daleko?

Eja vidpovila, ščo zovsim blyžko. Zaraz jiji baťko perebuav u svojej rezydenciji za dvadciat kilometrov zvidsy. Divčyna jakraz priamuvala dodomu, pospišala vstyhnuty do obidu i v rezultati potrapyla v avariju. Ale, dodala Eja lukavo, nema lycha bez dobra — bo same zavdiaky ciomu vona zustrilasia z namy.

A na moje zapytannia, chto dozvolyy jij u takomu vici keruvaty mašynoju, Eja považno vidpovila:

— Meni odynadciať rokiv — tobto, po-vašomu, šistnadciať standartnych, — i ja vže povnolitnia.

— Ta nevže? — zasumnivavšia ja.

Vona znijakovila.

— Nu, neoficijno vvažajetešia, ščo v odynadciať junajskych rokiv divčyna staje dorosloju, može vychodyty zamiž... choča vodijške posvidčennia vydajuť lyše v trynadciať. Ale tato dozvoliaje meni jizdyty na mašyni, ja naviť maju vid nioho zapysku dlia do-rožnioji varty... nu, dlia policiji. V našej krajini batka vsi znajuť i šanujuť, a meni vin ni v čomu ne vidmovliaje, jakščo ja duže poprošu. — Eja zitchnula. — Ta teper vin točno zaboronyť meni jizdyty. Vy ž, zvyčajno, skažete jomu pro avariju?

— Obojzjazkovo skažu, — z usijeju tverdistiu poobiciav ja, i žarynky nadiji v Eji-nych smarahdovych očach ostatočno zhasly.

Potim my z Josido, zastosuvavšy antygravitacijnyj važil, perekynuly avto j postavyly joho na kolesa. Šjuzan, jak holovnyj fachiveč z archajičnoji techniky, sila na mi-sce vodija j perekonalasia, ščo mašyna praciuje, a sama vona bez problem može keruvaty neju.

Vidtak ja povernuvsia v šatl, ščob poradytysia z Lopesom pro naši podaľši diji j zaodno zminyty poliovu formu na zvyčajnu. Admiral pochmuro dyvyvsia na mene z ekrana, nezadovolenyj, ščo ja vymknuv navušnyka, prote vyslovliuvaty svoji pretenziji ne stav, a odrazu perejšov do spravy:

— Ideja vidvidaty polkovnyka duže vdala. Sudiačy z usioho, vin veľmy vplyvova osoba — jakščo ne na vsiomu Junaji, to v cij krajini točno.

— Hadaju, vam varto prjednatysia do nas, — zauvažyv ja.

— Krasno diakuju za zaprošennia, kapitane, — vjidlyvo movyv Lopes.

Ja proignoruvav joho sarkazm i skazav Krasnovij:

— Pislia avariji Eji ne možna sidaty za kermo. My z Josido ta Gregori suprovodžuvatymemo jiji na mašyni, a ty povertajsia na «Hermes» i peredaj šatl admiralo vi. Zalyšyššia na korabli za holovnoho.

Lopesa ce cílkom vlaštovuvalo. A Krasnova nezadovoleno proburčala:

— Duže mylo! Vy tut hostiuvatymete u spravžnich inšoplanetnykiv, a meni dovedeťsia styrčaty na orbiti. Za holovnoho — fe!..

ROZDIL 13. POLKOVÝK ŠJUZAN

Darma ščo mašyna bula na chodu, naslidky avarijsi vse ž davalysia vznaky, i pry vysokich oborotach dvyhuna ščoś počynalo pidozrilo postukuvaty. Tomu Šjuzan jichala povilno, ne perevyščujučy trydciaty kilometri na hodynu. Zasoby keruvannia, jak i pokazy pryladiv, ne zavdavalny jij žodnych trudnoščiv, oskiľky avto bulo zrobleno na Novij Zemli z dotrymanniam zvyčnych dlia nas standartiv. Utim, naviť z mašynoju miscevoho vyrobnyctva my ne maly b osoblyvych klopotiv. Za Ejiny tverdženniam, usi rozvyneni krajiny jiji planety vže davno perejšly na zemnu systemu odynyć — vahy, dovžyny, času ta pochidnych vid nych, — i prynialy arabški cyfry dlia poznačenia čysel (pry ciomu vidmovylysia vid svojeji spokonvičnoji vošmeryčnoji systemy na koryšt desiateryčnoji). Naviť dobu staly vymiriuvaty zemnymy hodynamy, dodajučy do standartnych dvadciaty čotyrioch šče dvi hodyny i trynadciať z chvostykom chvylyn tak zvanych «opivničnych».

Sluchajučy Eju, ja čymraz bilše perekonuvavsia, ščo vprodovž čotyriochsot rokiv tutešni zemliany, popervach tajemno, nyškom, a ščo dali, to vidvertiše, spriamovuvaly rozvytok cyvilizaciji na Junaji v potribnomu dlia nych rusli. Jim ne zavždy i ne vsiudy ce vdavalosia, pravyteli dejakych deržav (i takich bulo čymalo) navidsiť vidmovlialysis spivaty čuži pisni — cia misceva idiöma perekladalasia jak «tanciuватy pid čužu dudku». V rezultati j vynykla taka rizka dyferenciäcia rivnia rozvytku riznych krajin, časom susidnich odna z odnoju.

Z časom usi deržavy usvidomyly výhodu vid spivrobitnyctva z Novojem Zemleju, prote likviduvaty vidstalist kolyšnich «upertiuchiv» (vlasne Ejin vysliv) vyjavyllosia neprosto, do toho ž novozemliany nikoly ne zajmalysia dobročynnistiu, ničoho ne robyly zadarma. Za jichniu dopomohu dovodylosia platyt — peredovsim vony potrebuvaly produktiv charčuvannia, bo svoho siškoho hospodarstva majže ne maly, i promyslovoji syrovyny — vydobutok i pervisnu pererobku korysnich kopalyn novozemliany rado perekiali na pleči junajciv, a sami zajmalysia vysokymy technologijamy. Na oboch cych rynkach vidstali krajiny ne vytrymuvaly konkurenciji z rozvynenymy susidamy i musyly vdovoľniatysia krychtamy vid zahaľnoho pyroha.

— Vony sami vynni, — pojasniuvala Eja. — Koly my vsi perebuvaly v rivnych umovach, vony ne zachotily modernizuvaty svoje vyrobnyctvo. Jichni vladomožci hovoryly: movliav, my j tak nepohano žyvemo, naviščo nam ščoś zminiuvaty ta šče j platyt čužynciam za jichni porady? I vony vidmovylysia vid spivpraci, a koly pochopylyś, bulo zapizno, i jim zalyšalosia chiba likti kusat. — Divčyna pomovčala. — Vtim, zaraz, koly zemliany pišly, my takož opynylyś u skruti, i baťko kaže, ščo ce lyše počatok kryzy. Ta vse odno, ekonomicna sytuacija v nas nabahato krašča, niž u vidstalych krajinach. A kryzu my jakoś perežyvemo, baťko cioho peven. Choča škoda, ščo zemliany tak raptovo znykly — pislia stiľkoch rokiv vzajemovyhidnoji spivpraci.

Tut u našu rozmovu vtrutylasia Šjuzan:

— Ale ž i Nova Zemlia maje postraždaty vid takoho rozryvu. Ja tak zrozumila, ščo jiji ekonomika bula micno zavjazana na vašij syrovynnij bazi ta siškому hospodarstvi.

— Sče j jak zavjazana, — pohodylaś Eja. — Baťko peven, ščo zaraz na Novij Zemli kryza ne zhírš za našu. Prote v nioho svoja teorija. Vin vvažaje, ščo zemliany vyrišyly prypynty z namy kontakty až nijak ne zadlia našoho dobra; ne dlia toho, ščob my mohly jty svojim vlasnym šliachom, a ne navjazanym nymy. Jakraz navpaky — vony bojalyś zvorotnoho.

— A same? — zapytav ja.

— Asymiliaciji, — pojasnila divčyna. — Adže jich lyše pjatdesiat mil'joniv, a nas — majže dva mil'jardy. Zreštoju vony zrozumily, ščo popry svoju naukovo-techničnu perrevahu nad namy, ne zmožuť peretvoryty nas na zemlian. I zliakalysia, ščo rano čy pizno

my zrobymo jich usich junajciamy.

Ja ne miň ne zachopytisia Ejnym rozumom. Zvisno, vona zdebiľšoho vyslovliuvala ne svoji dumky, a povtoriuvala batkovi mirkuvannia — prote povtoriuvala jich ne mechanično, a cikom usvidomleno, dobre rozumijuč te, pro šo kaže. Bulo vydno, šo vona vmiye dumaty — i jij podobajeťsia ce zaniattia.

— Jichni pobojuvannia ščodo cioho buly pomitni davno, — tym časom prodovžovala Eja. — Šče desiať rokiv tomu uriad Novoji Zemli zaboronyv svojim hromadianam braty šliub z junajciamy.

— Jak ce? — zdyvuvavšia Josido. — A porušnykiv šo, za hraty?

— Ni. Prosto zemlianyn, šo odružyvšia z junajkoju, abo zemlianka, jaka vyjšla za junajcia, avtomatyčno vtračaly hromadianstvo i biľše ne mohly meškaty na Novij Zemli.

— I ce zupynylo zmišani šliuby?

— Zahalom, tak. Jakščo raniše ščoroku rejestruvalosia po kľka tisiac takých podružních par, to pislia vprovadžennia zaborony jichnia kľkisť skorotylasia do kľkoch desiatkiv. Koly ja kazala pro sotniu zemlian, šo zalyšylysia na Junaji, to ne vrachovala tych, chto meškaje tut razom zi svojimi rodynamy. Vony vže napolovynu junajci. A jichni dity — na vsi sto vidsotkiv.

— Otže, — neoberežno bovknuv ja, — vid zmišanych šliubiv narodžujuťsia dity?

Eja zyrknula na mene malo ne z oburenniam.

— Nu, pevno že, narodžujuťsia! My takož liudy. Čy, po-vašomu, my ne nadto schoži na liudej?

— Avžež schoži, — vidpoviv ja prysorameno. — Zvyčajno, vy liudy. Ale ja podumav, šo raz my pochodymo z riznych planet, to v nas možuť buty dejaki genetyčni vidminnosti na reproduktyvnomu rivni...

Josido holosno pyrchnuv.

— Ne verziť durnyč, kep. Bud'-jaki vidminnosti na reproduktyvnomu rivni neodminno poznačylysia b na zovnišnosti. Pryčomu veľmy radykaľnym čynom. Dlia biologa dosyť odnoho pohliadu... nu, skažimo, na vas i pannočku Eju, ščob konstatuvaty vašu cilkovytu genetyčnu sumisnist'. U vas može buty stílky ditej, skilky vy zabažajete.

Eja počervonila. Ja takož. A Šjuzan, jak meni zdalosia, trochy spochmurnila, ne ocinívšy sumnivnoho humoru Chiroši.

— Harazd, — promovyv ja. — Vvažatymemo incydent vyčerpanym. Spodivajuš, Eja vybačyť moju netaktovnist'.

— Vybačaju, — skazala vona. — Ale bud' laska, ne nazývajte mene *Eja*.

— Darujte, panno Ajolo, — vidpoviv ja. — Prosto meni zdalosia, šo vy ne zaprečujete...

— Oj, ni, zovsim ne te! — dosadlyvo pomorščylasia divčyna. — Možete zvertatys do mene na ty j nazývatty na imja. Vy že staršyj, ta šče j komandyr korablia. Tiľky kažiť pravylno — *Eja*.

— Ja že i kažu — *Eja*.

— Ni, ne tak. Treba «e», a ne «e».

— Hm, ne vidčuvaju riznyci.

— Zate ja vidčuvaju, — znov ozvavšia Josido. — Ne «e», a «e». Tak, pannočko? *Eja* — nepravylno, a *Eja* — pravylno.

— Same tak, — kyvnula vona.

Ja zitchnuv i pochytag holovoju:

— A dla mene odnakovo.

— Ce tomu, kep, — liubiazno pojasnyv Chiroši, — šo v dytnstvi vam vedmid' na vucho nastupiv.

Eja spivčutlyvo podyvylaś na mene.

— Pravda? Ja bačyla u vašych fiľmach vedmediv, vony schoži na našych *voau*. Vam bulo duže boliače?

My z Josido ne vytrymaly j rozsmijalysia. Šjuzan takož usmichnulasia.

— Ce takyj obraznyj vysliv, — pojasnyv ja rozhublenij Eji. — Dyvno, ščo ty joho ni razu ne čula na Novij Zemli. Vin dosyť pošreyenj i označaje, ščo v liudyny vidsutnij muzyčnyj sluch. Jak ot u mene. Tomu ja ne možu vlovyty riznyci miž dvoma vašymy «e». Dumaju, zhodom navčusia jich rozrizniaty, a poky... Spodivajuś, «Eja» z nepravylnym «e» ne označaje ničoho pohanoho?

— Pohanoho ne označaje. — Divčyna znovu zašarilasia. — Vono perekladajetsia jak «krychitka».

— Todi vse normalno, — znyzav plečyma Chiroši j nyškom osmichnuvsia. — Adže vas ne obrazyť, jakščo kep z vyny vedmedia, ščo travmuval jomu vucho, inodi nazývate my vas krychitkoju?

— Nu... ni, ne obrazyť. Prosto... trochy nijakovo. Ale ja sterpliu. — I Eja slipuče vsmichnulasia meni.

Na toj čas, jak my distalysia zamiškoji rezydenciji polkovnyka Ajoly, joho doňka ostatočno prýčaruvala mene.

* * *

U rodovomu majetku simji Ajola bula zlitno-posadkova smuha dlia osobystoho litaka polkovnyka, tomu Lopes, jakoho suprovodžuvav Štern, mih dozvolyty sobi rozkiš pryzemlytysia ne na antygravach, a v aerodynamičnomu režymi. Skynuvšy švydkist', šatl vyrulyv na stojanku pered angaram, de na nioho čekav hospodar u paradnomu mundyri razom iz členamy svojeji rodyny — dvoma doňkam, malym synom i nezamižnioju sestroju (sam polkovnyk bув udivcem).

Ščo ž do mene, Josido i Šjuzan, to naša pojava v majetku projšla zovsim ne tak uročysto, a švydše metušlyvo j nervovo. Todi polkovnyk, pobačyvšy na pidjiznij aleji pobytu doččynu mašunu, duže rozchvyluvavšia, podumav bув, ščo z Ejeju trapylaš jakaś bida, a potim, perekonavšyś, ščo vona cila j neuškodžena, narešti zvernuv na nas uvahu i bув heť pryholomšenyj zvistkoju, ščo my ne prosto zemliany, a *spravžni* zemliany, jaki prýbuly z planety Zemlia bez prefixu «Nova».

Zate pered Lopesom polkovnyk zjavysia vže v usiomu svojemu blysku rodovytoto arystokrata, odnoho z najbahatšych liudej planety, ščo mav pomitnyj plyv v uriadi Korolivstva Uevo — najmohutnišoji deržavy Pivdennoji pivkuli.

Pislia obminu ceremonnymy vitanniamy, polkovnyk zaprosyv usich nas do stolu — tut naši zvyčaji zbihalysia, choča, možlyvo, junajci započyčily jich, jak i bahato inšoho, v novozemlian. Obid napolovynu skladavia zi strav latynoamerykanškoji kuchni, a rešta, miscevi, buly dovoli ekzotyczni na vyhliad i nezvyčni na smak, prote cikom jistivni. Na ščastia ni zmij, ni žab, ni iných zemnovodnych, plazuniv abo predstavnykiv carstva komach junajci (prynajmni, meškanci Uevo) v jižu ne vžyvaly.

Lopes jiv usioho potrochu — rivno stilky, ščob viddaty naležne hostynnosti polkovnyka. A ot u rozpytuvanniach vin ne bув takym strymanym, ale Ejin batko zovsim ne počuvavšia obraženym navjazanoju jomu rolliu džerela informaciji. Vin ochoče rozpovedav pro istoriju svoho svitu, pro joho teperišnij i kolyšnij polityčnyj ustrij, pro vidnosyny Junaja z Novou Zemleju.

Do reči, zjasuvalosia, ščo stosovno našoho hospodaria «polkovnyk» — ce ne vijskove zvannia, a šliachetškyj titul, virniše, joho viňyj pereklad z miscevoji movy. Ponad try storičcia tomu, koly naščadky pasažyriw «Kovčeha» oblaštuvalysia na Novij Zemli j počaly aktyvno (choča j tajemno) vtrucatysia v spravy na Junaji, tutešnie suspišstvo jakraz perežyvalo rozkvit feodalizmu. U biľosti krajin isnuvala skladna systema vašlých stossunkiv, nabahato skladniša, niž svoho času na Zemli, j feodaľna ijerarchija narachovuvala do desiaty, a časom i biľše stupeniv. Uživat� oryginalni tytuly, dosyť

dovhi j perenasyčeni holosnymy, novozemlianam bulo važko, tomu vony vyrišyly postavyty jim u vidpovidniſt̄ armijski zvannia — vid praporšcykiv do generaliv.

— Nas tak rvučko vysmyknuly z seredniovicičia, — pojasniuvav polkovnyk, — ščo my prychopyly z soboju kupu joho perežytkiv — zokrema tytuly j pevni povjazani z nymy prvyileji. Do prykladu, ja za pravom narodžennia je členom verchnioji palaty našoho parlamentu — Korolivskojo Rady. Vsi ci archajizmy časom duže zavažajuť nam, prote evoliucijsnym šliachom pozbutysia jich važko. A vid revoliucij nas Boh myluvav.

Na vsiomu Junaji isnuvala jedyna, monotejistyčna religija, ščo i v obriadovomu plani i v doktrynalnomu bahato v čomu nahaduvala zemne chrystyjanstvo. Čerez vid-sutniſt̄ konkurentnych včeń vona ne mala speciálnoho terminu dlia svoho poznačennia, jiji nazývaly prosto *ijecholoaa*, ščo perekladalosia jak «pravdyve slovo» — na protyvahu riznym jeretyčnym tečijam, vtim, ne nadto pošyrenym, kotri oficijna cerkva tavrhuvala jak *ujialoaa*, tobto «chybne slovo». Cia religijna monolitniſt̄ razom z movnoju, kulturnoju ta rasovoju odnoridnistiu bezzaperečno svidčyly pro štučne pochodžennia junajskojo cyvilizaci. Z cioho prvyvodu polkovnyk skazav:

— Naši istoryčni džerela pro starodavni časy duže kuci j superečlyvi. Ale vsi vony svidčať pro te, ščo j zadovho do katastrofy my žily okremišnio, ne pidozriujučy pro isnuvannia Mereži Svitiv. Z-pomiž možlyvych hipotez pro naše pochodžennia narazi najpopuliarniſi try, ščo majuť bahato prychylnykv jak sered našich, tak i sered zemnych istorykiv ta archeologiv. Perša: my naščadky nevelykoji kiľkosti liudej z vysokorozvynenoj svitu, ščo z tych čy iných prycyn vyrišyly zameškaty na dykij, nezaselenij planeti, a potim vtratyly zvjazok z baťkivšcynoju. Druha hipoteza, za velykym rachunkom, je variäcijeju peršoji: my je dalekymy naščadkamy zaslanciv, grupy kryminalnych zločinciv abo inakodumciv. A ot tretia hipoteza vydajetsia meni najperekonlyvišoju: naše suspiľstvo — produkt sociälnoho experymentu, ščo počavsia ponad pivtory tysiači našich rokiv tomu i buv perervanyj v rezultati vže zhadanoji katastrofy.

— A čomu vy vvažajete jiji najperekonlyvišoju? — pocikavyvsia Lopes.

— Na vidminu vid dvoch peršych, vona pojasniuje, čomu my zberehly svoju movno-kuľturnu j religijnu odnoridniſt̄. Jakby suspiľstvo rozvyvalosia spontanno, nekontroliovanu, to za takyj tryvalyj čas naša jedyna movea rozpalasia b na grupu sporidnenych — schože, do reči, neodnorazovo traplialosia v istoriji Staroji Zemli. Tak samo bulo b z religijeju, a kuľturna regiönalizacija vyjavylasia b značno biľšoju, niž je zaraz. Jakščo vy uvažno oznamytesia z našoju istorijeju, bezperečno, pomityte, ščo v nij bulo dva storičcia — po-vašomu, majže try, — koly dedali čitkiše poznačalasia tendencija do utvorenbia regionalnych diälektiv našoju movy, čoho raniše ne bulo, a v religiji posylylysia rozbižnosti, ščo zahrožuvaly jij rozkolom. Ce vidbuvalosia ne v taki vže davni časy, a v periód pislia katastrofy v Mereži Svitiv. Zhidno z hipotezoju pro sociälnyj experyment, same v tej čas naše suspiľstvo rozvyvalosia samovilno, bez zovnišnioho vplyvu. A potim vaši odnopleminnyky vziali sytuaciju pid svij kontrol' i postupovo vse vladnalosia.

— A vy jak do cioho stavytesia? Vam ne doškuliaje, ščo vprodovž storič usim vašym svitom keruvav chtoś zovni?

— Zvyčajno, doškuliaje. Ale z mynulym ja vse odno ničoho ne možu vdijaty, a vže na mojij pamjati zemlianys povodylysia veľmy korektno. Vony ne manipuluvaly namy, jak liaľkovody mariönetkamy, u nas buly partnerški, choč i nerivni stosunki. Tut treba viddaty naležne zemlianam... hm, choča vaš termin «novozemliany» vdališyj, adže spravžni zemlianys — vy... Tak ot, novozemliany nikoly ne namahalysia navjazaty nam te, do čoho junajške suspiľstvo šče ne bulo pidhotovlene. Vony pidštovchuvaly naš rozvytok, spriamovuvaly joho v potribnomu dlia nych rusli, ale robyly ce akuratno j poslidovno.

— A jak že elektromobili, personałni litaky, pobutova elektronika?

— Nu, za velykym rachunkom, vse ce ciačky. Do toho ž duže koštvovi ciačky, do-

stupni lyše najzamožnišym. A koly move zachodyla pro ščoś serjozne, na zrazok jader-
noji energetyky abo kosmičnych technologij, to tut novozemliany buly nepochytni: my
šče ne hotovi ce pryniati. Naš uriad i uriady dejakych iných krajin neodnorazovo zver-
talysia do kerivnyctva Novoju Zemli z prochanniam vyvesty na orbitu Junaja bodaj kiľka
suputnykiv zviazku — za vidpovidnu platniu, pevna rič. Prote vony kategoryčno vid-
movlialysisia.

— Do reči, pro kosmični technologiji, — zauvažyv ja. — Jak meni vidomo zi sliv
vašojoj dočky, novozemliany zbrehly technologiju hiperdrajvu. Čomu vony ne namaha-
lysia zviazatysia z Zemleju, nadislaty avtomatyčni korabli zi zvistkoju pro sebe? Nevže
vony tak i ne zmohly vybačyty, ščo jichnich predkiv sylomić zapchnuly v kriögenni ka-
mery j vidriadyly osvojuvaty Esperansu?

Polkovnyk Ajola pochyta holovoju:

— Ni, prycyna v inšomu. Choča, treba skazaty, hirke počuttia obrazy taky pereda-
valosia z pokolinnia v pokolinnia, ale zovsim ne ce zavadylo novozemlianam vstanovyty
zviazok z prabaťkivšcynoju. Vony prosto ne zmohly. Šče na samomu počatku, koly
«Kovčeh» rozmorozyv peršu grupu liudej, ti odrazu zachopyly kontrol' nad korablem i
deaktyvuvaly joho štučnyj rozum. Ščo cilkom prydno — adže žodna normalna liudyna
ne zachotila b žity za vkazivkamy mašyny. Prote stalasia nepryjemna rič: perš niž IX
bulo vymkneno, vin vstyh sterty zi svojeji pamjati vsiu informaciju pro doslidženi nym
tuneli. Liudy ne znaly, jak znajty planetu, ščo jiji vy nazvyvajete Šambaloju-1.

— Atož, rozumiju, — kyvnu Lopes. — Šliach čerez šistdesiat šišť tuneliv, u kožnoji
planety — blyžko desiaty tysiac portaliv, v rezul'tati kilkisť variäntiv perevyščuje dvisti
logaryfmičnych odynyć... A vtim, ni, ce prymityvnij rozrachunok. Vychodyť velyčyna,
biľša za čyslo atomiv u Vsesviti. Bezperečno, lanciužky tuneliv postojno peretynajutsia.

— Same tak, — pidtverdyv polkovnyk. — Za ostannimy ocinkamy naukovciv z
Novoju Zemli, Mereža Svitiv narachovuje blyžko tryljona planet. Vse odno cyfra velyče-
zna, i jmovirništ' znajty navmannia zvorotnyj šliach skladaje desiatymiljardni častky
vidsotka. Liudy z «Kovčeha» namahalsia šukaty, vony dovho šukaly — ale marno. Zate
znajšly inšu planetu z vašojo galaktyky, vony nazvaly jiji Novoju Zemleju j vyrišyly tam
oselytysia — jakomoha blyžče do ridnoho svitu. Vtim, cia blyžkisť lyše vidnosna, bo Nova
Zemlia roztašovana za trynadciať kiloparsekiv vid Staroju Zemli — a taku vidstaň
nespromožni podolaty navit' jichni sučasni zorelioty.

— Naši takož, — skazav ja. — A my, hadaju, značno vyperedžajemo novozemlian
u naukovo-techničnomu rozvýtku.

— Bezumovno, kapitane. Ot, napryklad, na Novij Zemli lyše experymentujuť z an-
tygravitacieju, a vy vže aktyvno expluatujete jiji. Ta j zhubnyj vplyv hiperprostorovych
strybkiv vony dosi ne podolaly.

My z Lopesom obminialysisia švydkymi pohliadamy. Tak vyjšlo, ščo polkovnyk navit'
ne pocikavyvsia, jakym čynom my perenosymo hiperdrajv. Dlia nioho bud'-jaki kosmični
polioty — i vnutrišniosystemni, i mižzoriani, — buly šče abstrakcieju. Sam fakt našoho
prybutia vin rozcinyv jak svidčennia toho, ščo my vporalaysia z cijeju problemoju, a pro
detali ne rozptytuval.

Novozemliany, jak vydno, dosi ne vidkryly rezystentniſt' — i zovsim ne čerez nau-
kovo-technične vidstavannia vid nas. Sprava bula v čystej statystyci. Zemli fantastično
poščastylo, ščo lyše pislia kľkoch tysiac bezuspišnych sprob bulo vyjavleno rezystent-
noho — odnoho na dva miljony zvyčajnych liudej. A novozemlianam tak ne potalanylo.
Ta j navriad čy vony intensivno provodyly ci doslidžennia, ščo potrebuvaly abo velykoji
kiľkosti dobrovoľciv, abo žorstkoho prymusu. Do toho že tut, u Mereži Svitiv, ne bulo
takoho hostroho stymulu do mižzorianych podorožej — adže j bez toho buly dostupni
bezlič planet, pojednanych cikom bezpečnymy tuneliamy.

— I ot ironija doli, — tym časom prodovžuvav polkovnyk. — Novozemliany tak
mrijaly vstanovyty zviazok z baťkivšcynoju svojich praščuriv, deš u hlybyni duši navit'

spodivalysia, ščo rano čy pizno vy sami jich znajdete... i pišly z Junaja lyše za pivroku do vašojoj pojavy tut.

— Ale ž Novu Zemliu možna znajty? — ozvavšia Štern.

— Tak, možna. Vona za visim tuneliv zvidsy. Kiľka hodyn šliachu. Prote... — Ejin batko spochmurniv. — Jakščo novozemliany serjozno vyrišyly rozirvaty z namy zvjazok, to pislia povernennia ostannioho litaka z Junaja cikom mohly znyščyty odyn z promižnych tuneliv.

— Aha... — promovyv Lopes. — To ce možlyvo?

Polkovnyk stverdno kyvnuv.

— Rokiv sto tomu takyj doslid bulo provedeno. Z suto naukovoju metoju, ščob pidtverdyty hipotezu pro pochodžennia rozirvanych vičok u postraždalych vid katastrofy svitach. Vyjavylosia, ščo dlia cioho dosyť pidirvaty v centri portalu termojadernu bombu potužnistiu sim tysiač megatonn.

— I jakyj buv rezulťat?

— Peredovsim, syľno postraždaly obydvi planety, spolučení cym tunelem. Utim, vony j do toho buly mertvi — novozemliany, pevna rič, obraly dlia doslidu svity typu Inferno. Takož vybuch začepyv desiatok susidních planet. A tuneľ, u portali jakoho pidirvaly bombu, bulo znyščeno. Choča ne vidrazu — šče kiľka dniv vin nestabilno funkciönuvav, potim znyk. Zvjazok miž dvoma cymy planetamy perervavšia, a viľni portaly bulo zachopleno susidnimy tuneliamy.

— Otže, vy vvažajete, ščo same takym čynom novozemliany vidhorodylsia vid vas?

— Ja ne vvažaju, — utočnyv polkovnyk, — a lyše prypuskaju taku možlyvist. Prote duže spodivajusia, ščo vony ne navažylyś na takyj radykalnyj krok.

— A vy vpevneni, ščo novozemliany prosto pišly — sami, z vlasnoji voli? Vy vykliučajete bud'-jaki inši variänty?

— Ja ničoho ne vykliučaju, admirale. Versija z dobroviľnym vidmežuvanniam maje svoji slabyny, ale rešta prypuščenj šče menš perekonlyvi. Napryklad, pro raptovu katastrofu — abo na Novij Zemli, abo v odnomu z promižnych svitiv. V takomu razi postraždaly b susidni planety, i ci slidy rujnuvań zasterehly b novozemlian, ščo povertalysia dodomu abo z Junaja, abo z doslidnyčkých expedycij po Mereži. Ne mohly ž vony vsi, jak odyn, zahynuty z neobačnosti.

— A jak ščodo storonnioho vtručannia? — zapýtał Josido. — Naviť koly prypustity, ščo cyvilizacija tvorciv Mereži zahynula v katastrofi šistsot dvadciat rokiv tomu, jakiś jiji ulamkiv naopevno zbrehlysia.

— I my, mabuť, je odnym z takych ulamkiv, — zauvažyv polkovnyk. — Ja ne sumnivajusia, ščo v Mereži Svitiv isnuje čymalo lokačnych cyvilizacij, jak vidstalych, tak i vysokorozvynenych. Cikom možlyvo, ščo deš nepodalik je planeta, naselena liuďmy — abo neliuďmy, — jaki za svojim rozvytkom pereveršujut i nas, junajciv, i novozemlian, i naviť vas, «starych» zemlian. My storičiamy mohly meškaty poruč i ne znaty odne pro odnoho — adže masštaby Mereži Svitiv nepidvladni liudskij ujavi. Tomu ne možna vykliučaty, ščo jakiś čužynci vrešti vyjavyly j zachopyly Novu Zemliu. Ale todi postaje rezonne pytannia: čomu vony cym obmežylysia, čomu ne zjavylysia na Junaji? Rozumnoji vidpovidi ja ne znachodžu...

ROZDIL 14. PROROCŤO VÁULOU

Systema telekomunikacij na Junaji bula dosyť rozvynena, ščob lyše za kiľka hodyn zvistka pro naše prybutia rozneslasia po vsij planeti. A oskilky majetok polkovnyka Ajoly znachodyvsia ne duže daleko vid ChajijA-Uevo, stolyci krajiny, to nadvečir siudy zavitav cilyj natopv vyskopostavlenych hostej. Sered nych buly finansovo-promyslovi kyty, na zrazok samoho polkovnyka, vplyvovi polityky, posly inozemnych deržav, kiľka členiv korolivskoji rodyny Uevo, a takož miscevyj archijepyskop, čyj titul bukvaľno prekladavsia jak «persýj sviaščenyk krajiny».

Diznavšyj pro prydelenie našestia, Lopes perekonav mene vyklykaty z «Hermesa» Krasnovu ta Gambarini — adže biľsíšť hostej maly prybuty z družynamy, a v našej delegaciji bula lyše Šjuzan. Ja osobysto zlitav za oboma žinkamy, zalyšyvšy holovnym na «Hermesi» Žorže Olivejru, a zaodno prychopyv z soboju Marsi, Symona ta Miloša.

Ostannie vyjavyloria duže dorečnym, bo dejaki hosti pryjichaly ne lyše z družynamy, a j z diťmy u vici vid dvanadciaty rokiv. Tovaryškij i bezposerednij Symon zaľubky spilkuvavšia z pidlitkamy, Marsi takož trymalasia nepohano, choča časom trochy nijakovila, a ot Miloš zadyrav nosa i vsim svojim vyhliadom pokazuvav, ščo dytiača kompanija jomu zovsim ne cikava.

Cioho večora ja vperše ščyro radiv, ščo ne sumiščaju obovjavzky kapitana korablia j načaľnyka expedyciji. My vsi buly v centri uvahy, nam usim dokučaly čyslennymy j odnomanitnymy zapytanniamy, ale do Lopesa, jak do najholovnišoho z nas, prysutni bukvaľno šykuvalyš u čerhu. Krim usioho inšoho, jomu adresuvalasia cila kupa zaprošeň — vid korolia Uevo, jakyj čerez svoho dvojuridnoho brata vyslovyy pobažannia vže zavtra vlaštuvaly na našu čest uročystej pryjom, vid inozemnych posliv, ščo dijaly za vkazivkoju svojich uriadiv, i prosto vid predstavnyciv velykoho biznesu ta vplyvovych politykiv. Ja duže tišyvsia tym, ščo z usima cymy zaprošenniamy dovedeťsia rozbyraty-sia admiralovi, a ne meni.

A šče zoseredženiet hostej na Lopesi dozvoliala meni biľše času provodyty z Ejeju. Na pryjom vona nadiahla rozkišnu sukniu z jakojiš mjakoji zolotystojo tkanyne i v ciomu vbranni mala nadzvyčajno znadlyvyj vyhliad, a za objekt vplyvu svojich čariv obrala moju skromnu osobu. Ščojno ja zvílniavšia vid čerhovoho spivrozmovnyka, Eja tut-taky perechopliuvala mene, perš niž chtoś inšyj vstyhav zavolodity mojeju uvahoju. Ja ochoče i veľmy dokladno vidpovidav na vsi jiji zapytannia, sam rozpytuval jiji pro rizni reči — i ne lyše z cikavosti, a prosto dlia toho, ščob buv pravid jakomoha dovše utrymaty divčynu bilia sebe. V ciomu naši bažannia cilkovsky zbihalysia, my b rado prohovoryly odne z odnym veš večir, prote rozumily, ščo tak ne možna. Tomu Eja, koly pomicala, ščo chtoś iz prysutnich prahne pospilkuvatysia zi mnoju, taktovno vidstupala, ale trymalaś nepodalik v očikuvannia, koly ja znova zvílniuš.

Okrim junajciv, sered hostej takož buv odyn novozemlianyn z tych, chto ne zmih povernutysia na batkivšcynu j lyšyvsia tut, na Junaji. Ce buv dobrý znajomyj polkovnyka Chose Lujis Fernandes, nevysokyj smahliavyj čolovik rokiv za sorok. Raniše vin obijmav vysoku posadu v torhiveľnomu predstavnycvti Novojo Zemli v Korolivstvi Uevo, prote pivroku tomu, u zvjavzu z vdomymy podijamy, predstavnycvo zakrylosia, a vin pozbuvsia roboty. Vtim, žebraty jomu ne dovelosia: jak i biľsíšť novozemlian, ščo pracovaly na Junaji, Fernandes mav tut vlasnyj biznes — volodiv nevelikym avtomobilnym zavodom, jakyj, zokrema, zajmavšia obsluhovuvanniam i remontom pobudovanych na Novij Zemli mašyn.

Fernandes spilkuvavšia z Lopesom lyše kiľka chvylyn, pislia čoho musyv postupy-tysia inšym prysutnim, a natomišť zoseredyv svoju uvahu na meni. Vsupereč mojim očikuvanniam, vin ne stav rozpytuvaly, čy zbyrajemoš my vidvidaty joho ridnu planetu i zjasuvaty, ščo tam stalosia. Nasampered joho cikavylo vse povjazane z Zemleju — zi

Staroju Zemleju, jak vin jiji nazyvav, — teperišnij polityčnyj ustrij, sociālno-ekonomična i demografična sytuacija, naši naukovo-technični dosiahnennia, uspichy v osvojenni kosmosu, kolonizacija liudstvom iných planet. Pry ciomu pryrodnym čynom postalo pytannia pro hiperdrajv, i ja, ne vbačajučy žodnych pryczyn prychovuvaty pravdu, rozpoviv Fernandesu vse jak je. Joho ce ne duže zdyvuvalo — vže znajučy vid mene pro perenaseleńist Žemli, vin buv hotovyj do toho, ščo z mižzorianym podorožamy, u nas ne vse harazd.

— To on vono jak, — zadumlyvo movyv vin. — Zori lyše dla obranych, a dla liudstva zahalom vony buly j zalyšauťsia nedosiažnoju mrijeju.

— Dlia liudstva poza Merežeu Svitiv, — utočnyv ja.

— I v niж takož, kapitane. Prosto vy še ne vidčuly cieho. Za velykym rachunkom, vsia Mereža — odna gigantska planeta. Atož, vona dozvoliaje vyrišty bilšiſt materiälnych problem liudstva, peredovsim — problemu pryrodných resursiv i žytievoho prostoru. Ta vse odno Mereža zalyšajetsia klitkoju, nechaj i duže prostoroju, majže bezmežnoju. U nebi kožnoho svitu nam siajuť rizni zori z riznych galaktyk — odnako nedosiažni dla nas.

— Otže, — promovyv ja, — i na Novij Žemli liudy mrijuť pro mižzoriani polioty?

— Pevna rič. Prosto v nas inši motyvy, niž u meškancov Staroju Žemli. Dlia bilšosti vašych spivvitčyznykiv inši zori symvolizujuť vyrišennia tych samych materiälnych problem, pro jaki ja vže kazav. A naše prahnennia do zirok pozlavene merkantylnosti. My mrijemo pro mižzoriani podoroži zarady samych podorožej. My chočemo piznaty Vsesvit zarady samoho piznania. Vidiči, jak kolonija na Novij Žemli zipjalasia na nohy, my ne prypynialy roboty nad hiperdrajvom, namahalysia vyrišty problemu joho vplyvu na liudynu.

— Hm-m, — protiah ja. — Ne dumaju, ščo vaši zradijuť, diznavšyś jiji rišennia..

— Še b pak, — pohodyvsia Fernandes. — Lyše dva abo try desiatky ščaslyvciv na vsiu planetu... — Tut vin zamokv i spochmurniv. — Choču vas popredety, kapitane. Vže zavtra do vas počnuť zvertatysia naši zemliany... tobto, novozemliany, z prochaniam dopomohty jim povernutysia dodomu. Ta ja ne radyv by vam letity na Novu Žemliu. Krašče utrymajtesia do pory do času.

Ja pyľno podyvyvysia na nioho.

— Vam ščoś vidomo pro ce?

Vin pochytav holovoju:

— Ničoho takoho, pro ščo b ne znaly inši. Prosto za naturoju svojeju ja liudyna vkray oberežna. Možlyvo, naš polkovnyk rozpovidav vam, ščo ja mav vlasnyj suborbitálny litak, ale joho vykraly. Virniše, vidibraly — moji spivvitčyznyky cilem natopom pronybuly do mene na zavod i staly vymahaty litak. Ja ne mav inšoho vyboru, jak pidkorytysia jim. Prote, ja mih poletity razom z nymy. Ale ne poletiv, vyrišyv ne ryzykuvaty. I ne ja odyn takyj. Deš polovyna z tych, chto zalyšyvysia na Junaji, včynyly tak z vlasnoj voli.

— Vy pobojujetesia... — ja zrobyv pauzu, dobyrajučy slova, — ščo z Novou Žemleju stalasia velyka bida?

— Ščodo cieho ja ne maju žodnych sumniviv. A ot ščo same — pytannia bez vidpovedi. Bud'-jaki versiji, ščo jich ja čuv, bud'-jaki zdohady, ščo meni samomu spadaly na dumku, hrišať odnym suttievym nedolikom: vony ne pojasniujuť, čomu *nichto* ne povernuvsia na Junaj. Žoden litak, žodna liudyna. I mene ce liakaje. U nas, na Novij Žemli, trapylosia ščoś take, čoho nichko naviť ujavyty ne može. Tomu ja zaklykaju vas do obežnosti. Svoju misiju vy vže vykonaly — zjasuvaly, ščo stalasia z «Kovčehom-2», a takož vyjavily Merežu Svitiv j inšoplanetnu liudšku cyvilizaciju. Ce velyke vidkryttia, ne ryzykujte nym. Povertajtesia na Staru Žemliu i prylitajte do nas uže v skladi čyslennišoju expedyciji z kiľkoch korabliv. Ot todi možna bude podumaty i pro pošuky Novoju Žemli.

Pislia cieho Fernandes buv zmušenyj zalyšyty moje tovarystvo, bo Eja vže vidverto

kydala na nas neterpliači pohliady, v kraj nezadovolena tym, ščo naša rozmova nadto zatiahlasia.

— A jakščo ne sekret, — zapytala divčyna, koly my znov opynylysia razom, — u čomu tak napolehlyvo perekonuvav vas pan Fernandes? Vin mav duže dramatyčnyj vyhliad.

— Vidradžuvav nas letity na Novu Zemliu, — pojasnyv ja. — Zaklykav do obežnosti. Proponuvav vidklasty ce do nastupnoji expedyciji.

— I ščo vy dumajete?

Ja trochy pomovčav, potim vidpoviv:

— Dumaju, vin dav slušnu poradu. Holovne dlia nas — povernutysia na Zemliu z informacieju pro Merežu Svitiv i pro vaš Junaj. A vse rešta začekaje. Zokrema j Nova Zemlia...

Blyžče do noči, koly večirnij pryjom rozhubyv usi oznaky oficiözu j postupovo peretvoryvsia na zvyčajnu velykosvitšku večirku, mene zacikavyla povedinka archijepiskopa. Cej litnij, ta vse šče strunkyj i micnyj čolovik u mantiji karminovoho kolioru ne dijmav nas, jak inši, neskinčennymy zapytanniamy, a zdebiľšoho movčav i uvažno sluchav rozmovy, perechodiačy vid odnijeji grupy do inšojo. Ale ne možna bulo skazaty, ščo vin pryjšov siudy z prostoji cikavosti. Radše skladalosia vražennia, ščo vin tut ščoš šukaje.

Ja podilyvsia svojimy spostereženniamy z Ejeju, čekajučy počuty u vidpovid', ščo meni prosto zdalosia. Prote vona postavylasia do mojich sliw cilkom serjozno.

— Vy pravyľno zdohadalsia, Eriku. Prevelebnyj spravdi deščo šukaje. A same, dokazy toho, ščo vy vidpovidajete umovam davnioho cerkovnoho proroctva pro prybúlciv z iných planet — «liudej-z-neba», jak tam movytsia. Joho avtorom buv Vaulou, čyje imja perekladajeťsia jak «velemudryj». Vin žyv u časy katastrofy — i, do reči, buv našym predkom, zasnovnykom rodu Ajola. Za odnijeju z versij, mav protekciju z boku todišnioho archijepiskopa Uevo; a za inšoju, sam protehuval slabkomu j beziniciätyvnому archijepiskopovi, buv joho... jak ce po-vašomu?.. aha, buv joho «siryem kardynalom».

— A pro ščo jdeťsia v tomu proroctvi?

— Povnoho textu ne znaje nichko, cerkva bereže joho v suvorij tajemnyci. Vidomo lyše počatok, u jakomu skazano, ščo rano čy pizno na Junaj pryletať liudy-z-neba na zaliznych ptachach. Faktyčno, vin peredbačyv pojavi zemlian zadovho do toho, jak ce stalosia.

Ja chmyknuv.

— Nu, v ciomu proroctvi nemaje ničoho nadpryrodnoho. Hadaju, Vaulou ščoš znav pro Merežu Svitiv i peredbačav, ščo koly-nebud' na Junaji zjavliaťsia meškanci iných planet.

— Batko tež tak vvažaje. Odnak proroctvo stosujeťsia ne prybúlciv z iných svitiv Mereži. Vaulou osoblyvo naholosyv, ščo slid čekaty pojavy osoblyvych liudej-z-neba, čyji zalizni ptachy litajúť do zirok, a na jichnij batkivščyni nemaje «nebesnoho pavutynnia» — tak u nas raniše nazývaly sitku portaliv. Cilkom očevydno, ščo mova jde pro liudej zpoza mež Mereži Svitiv.

— Zdajetsia, tak, — pohodyvsia ja. — I ščo dali?

— Ce vse, ščo vidomo. Rokiv zo dvadciať tomu bulo pohrabovano katedraľnyj sobor Dočky Hospodnioji v ChajjijA-Uevo. Zločynci poliuvaly zdebiľšoho na koštovnosti, ale j ne pohrebuvaly archivom. Nezabarom jich schopyly i sered inšojo zdobyči vyjavly arkuš pergamentu z peršoju častynoju proroctva. Tak, vlasne, i stalo vidomo pro joho isnuvania. Ščopravda, cerkva oholosyla pergament pidrobkoju, ale nichko v ce ne poviryv — sprostuvannia bulo až nadto kvaplyvym i kategoryčnym. A do vsioho inšoho, nabuv rozholosu odyn cikavyj epizod z memuariv Ernana Kastiljo, ščo buv prezydentom Novoj Zemli pivtora storičcia tomu — jakraz u ti časy, koly novozemliany perestaly chovatysia

vid nas i vidkryto vstupyly z namy v kontakt. Prezydent Kastiljo v podrobyciach opysav svoju peršu zustrič z todišnim archijepiskopom Uevo i osoblyvo naholosyv, ščo prevelbnyj duže napolehlyvo zjasovuvav u nioho, čy litajuť jichni korabli do inšych zirok. A vidpovid', ščo možuť litaty lyše v avtomatyčnomu režymi, bez liudej, za vraženniam prezidenta, ne zadovoľnyla archijepiskopa.

— Tobto, — reziumuvav ja, — odnijeji z umov proroctva, na dumku cerkvy, dotrymano ne bulo.

— Tak vvažajut, — kbynula Eja. — A ot vy cikom vidpovidajete proroctvu — virniše, vidomij nam častyni proroctva Vaulou. Do reči, chočete pobačyty joho portret?

— Zvyčajno, — vidpoviv ja.

— To chodimo v biblioteku.

Vona vziala mene za ruku j povela za soboju do schodiv. My pidnialysisia na druhý poverch i vvijšly do prostoročia prymičennia, roztašovanoho jakraz nad vitalneju. Tam buly dovhi riady stelaživ z velykoju kičkistiu knyžok — jak starodavnich foliäntiv u škrianych opravach, tak i cikom sučasnych (za junajskymy mirkamy, pevna rič).

— Dechto z novozemlian, — prokomentuvala Eja, — znachodyť jakuś romantyku v paperovych knyžkach. Ta jak na mene, elektronni krašci j zručniši. Rano čy pizno my takož perejdemo na nych.

U promižkach miž zaštorenymy viknamy biblioteky vysily v riad odynadciať portretiv z zobraženniam čolovikiv ta žinok u rozkišnych starovynných šatach. Ja rušyv buv do nych, prote Eja zupynyla mene.

— Ni, ne tam. Ce tež naši predky, ale ne taki daleki. Šistsot rokiv tomu na Junaji šče ne isnuvalo techniky žyvopysu na polotni. Jedyne vidome zobraženia Vaulou zberhlosia na freskach katedraľnoho soboru. Tut je albom z jichnimy reprodukcijamy.

My projšly miž dvoma stelažamy v inšyj kinec biblioteky, i Eja distala z odnijeji z polyč hrubeznyj šyrokoformatnyj tom u barvysti superobkladinci j stala hortaty cupki hliancevi storinky z koliorovymy svitlynamy nastinnych rozpysiv. Mene vrazilo jichnia schožišť z chrystyanškymy freskamy, jaki ja neodnorazovo bačyv po tryvizoru.

— Aha, oš! — promovyla Eja.

Vona povernula do mene albom i vkažala na maliunok čolovika v dovhomu vbranni, schožomu čy to na togu, čy to na riasu. Joho oblyčia bulo zobraženo dosyť schematyčno, ta razom z tym veľmy vyrazno — tut, bezumovno, davsia vznaky talant starodavnioho chudožnika. Prava ruka Vaulou bula prostiahnena vpered i povernuta dohory doloneju, na jakij ležav kruhlyj predmet rozmirom z tenisnej mjač.

— Istoryky vvažajuť, ščo ce globus, — pojasnyla Eja. — Vlasne Vaulou tym i vido-myj, ščo buv avtorom učennia pro sferyčnu formu Junaja j perekonav Radu Peršosviaščenykiv oholosyty ce cerkovnoju dogmoju. Na toj čas riveň rozvytku našoho suspilstva pryblyzno vidpovidav Zachidnij Evropi desiatočno storičcia. Cikavo, ščo v analogičnyj periód vaše chrystyanstvo vidmovlialosia vyznavaty Zemliu kruhloju. I šče ne skoro ce vyznalo.

— Tut ty pomyliaješsia, — skazav ja, pryhadavšy rozmovu na ciu temu zi Šjuzan. — Virniše, pomyliajuťsia tvoji včyteli z Novoji Zemli. Ce vzahali pošyrena pomylka. Šče na počatku svojej istoriji chrystyanška cerkva prijnala geocentryčnu systemu Ptolemeja, v jakij Zemlia mala formu kuli. Choča, mušu vyznaty, buly sproby «udoskonality» teoriju j zaminyty kruhlu Zemliu na plosku. Dejaki hilky chrystyanstva dosiahly v ciomu uspichu i naviť u dobu navkolosvitnich podorožej napoliahaly na svojemu traktuvanni svitobudovy.

Eja vsmichnulasia.

— Ja takož mušu vyznaty, ščo j pislia Vaulou čymalo junajciv vvažaly svit dyskom, ščo plyve po okeanu na spynach u trioch veletenškych horbatych ryb. Majže jak u vas.

— Atož, spravdi, — pohodyvsia ja. — I vzahali, u nas z vamy bahato spiľnoho. Ce,

zvisno, lyše perše vražennia, ale meni zdajeťsia, ščo v kuľturnomu j etyčnomu plani Junaj blyžčyj do našoju evropejskoji cywilizaciji, niž, napryklad, toj že zemnyj Azijškyj Sojuz. Mabuť, ce naslidok vplyvu Novoj Zemli.

— Bezumovno, novozemliany vplynuly na naš rozvytok, — pohodylasia Eja. — Ale ne takym uže j radykaľnym čynom. Naši kultury vid samoho počatku buly duže schoži. Vziaty choča b religiu — tut schožiſt prosto vražajuča. Na Novij Zemli čymalo istorikiv zrobily sobi karjeru, vyvčajučy cej fenomen.

— I do jakych vysnovkiv vony dijšly?

— Do riznych. Faktyčno, skilky naukovciv, stilky j dumok. Dechto vvažaje podibniſt religij lyše naslidkom schožych šliachiv rozvytku junajškoji cywilizaciji ta evropejskoji — tak by movyty, buttia vyznačaje svidomisť. Inši prypuskajúť, ščo v syvu davnynu Zemlia vchodyla do Mereži Svitiv, ale potim, z jakoiſ nevidomojí prycyny, vypala z neji. A do toho vona zaznavala takoho ž zovnišnioho vplyvu, jak i Junaj do katastrofy.

— Nu, ce navriad, — z sumnivom promovyv ja. — Jakby bulo tak, to bodaj u dejakych perekazach zbrehlysia b zhadky pro portaly v ničnomu nebi.

— Ne obovjazkovo, — zaperečyla Eja. — U starodavni časy legendy ta mity peredavalysia vyniatkovo v usnij formi j postojno zminiualysia z pokolinnia v pokolinnia. Jakščo Zemlia kolyś bula v Mereži, to čerez kiľka storič pislia jiji vypadinnia pamjať pro «nebesne pavutynnia» sterlasia. I, pryyodno, vsi zhadky pro neji znykly z perekaziv. Bo odna rič, rozpovidaty pro vsiliakych čarivnych istot, jaki možuť chovatysia vid liudskoho oka, a zovsim inša — hovoryty pro svitlovi liniji v ničnomu nebi, na jake zavždy možna podyvytysia.

Pislia dejakych rozdumiv ja kyvnuv:

— Taky v ciomu ščoś je. Choča pravdopodibniſym meni vydajetſia variänt, ščo tvorci Mereži mohly perevezty vašych predkiv na Junaj z Zemli.

— Ce populiarna sered novozemlian hipoteza. Ale vona hrišyť tym, ščo naša mova ne maje ničoho spiľnoho z žodnoju zemnoju. Prynajmni z tych mov, ščo buly v pamjati «Kovčeha».

— A junajci ščo pro ce dumajut?

— Takož rizne. Choča v nas dominuje tak zvana «božestvenna» versija. Vona pojasniuje schožiſt religij tym, ščo obydví — istynni. Riznycia tiľky v tomu, ščo na Zemliu Boh nadislav svoho Syna, a na Junaj — Dočku. Bahato našych u ce viryť.

— A ty?

Eja nevyznačeno znyzala plečyma.

— Ne znaju. Važke pytannia. Vlasne, ja nebohovirna — ale vodnočas kategoryčno ne spryjmaju materiälizm. Vvažaju joho obrazlyvym dlia liudskoji hidnosti.

— Čomu?

Vona pyľno podyvylasia na mene svojimi jasnymi smarahdovymi očyma.

— A chiba ne zrozumilo? Jakščo vse na sviti pidkoriajetsia vyniatkovo zakonam pryyrody, to naši včynky, naši dumky, počuttia, bažannia je ničym inšym jak naslidkom chimičnych reakcij i vplyvu dovkolyšnioho seredovyšča. My ne obyrajemo, jak nam žyty, bo vse vže vyznačeno napered. Dolia kožnoji liudyny zaprogramovana šče v myť Velykoho Vybuchs. Materiälizm ne zalyšaje miscia dlia svobody voli j usvidomlenoho výboru.

— Ty perebiľšuješ, Eje, — mjako skazav ja, rozumijučy, ščo začepyv boliuče dlia neji pytannia. — Naspravdi zakony pryyrody ne žorstko deterministyčni. Vony dopuskajuť vypadkovist na samomu fundamentalnomu rivni.

Vona vperto pochytala holovoju:

— Ce ničoho ne zminiuje. Vypadkovist ne rivnoznačna výboru. Teorija jmovirnostej — takyj že točnyj matematycznyj zakon, jak rešta. Ja ne znaju, je Boh čy ni, prote tverdo viriu, ščo liudy majut viľnu voliu j obyrajuť svij žyttievyj šliach usvidomleno. A otže, v kožnomu z nas musyť buty jakaś nemateriälna sutnist, jaka dozvoliaje nam vyratysia z tenet jak determinizmu, tak i slipoji vypadkovosti.

— Duša?

— Nechaj bude duša. Slovo ničym ne hirše za inši. — Eja zabrala v mene albom z reprodukciami j postavyla joho na polyciu. — Vže čas povertatysia, Eriku. Jakščo baťko pomityť, ščo nas oboch dovho nemaje, to... Ni, zvyčajno, vin ničoho ne skaže. Ale može podumaty kazna-ščo — u nioho burchlyva ujava.

Obminiaväsyš nijakovymy usmiškamy, my vyjšly z biblioteky i spustylysia na peršy poverch. Tam lunala plavna, duže prjemna na sluch muzyka, a posered vitalni kružlialo v poviľnomu tanci kíľka par, sered jakych buly j naši — Krasnova zi Šternom, Šjuzan z Josido ta Gambarini z kymoš z hostej, čyje imja ja ne zapamjatav.

— Čudovo! — zradila Eja. — Baťko taky vyrišv ullaštuvaty tanci. — Vona vziala mene za ruku. — Chodimo j my potancujemo.

— Nu, ja b ochoče... Tilky ne vmiju.

— Inši vaši takož ne vmijuť, — zauvažyla Eja i kynula švydkyj pohliad v bik Krasnovoji ta Šterna, jaki švydše tupciuvaly po parketu v takt muzyci, aniž po-spravžniomu tanciuvaly. — Prote jim ce zovsim ne zavažaje. A ja vmiju — i vam dopomožu.

Ne bažajučy sluchaty podaľši zaperečennia, vona malo ne sylomić potiahla mene na seredynu vitalni, poklala moi ruky sobi na taliju, a svoji — meni na pleči, j rišuče povela. Ja namahavšia vtrymuvaly zadanyj neju temp i ne nastupaty jij na nohy. Jak ne dyvno, meni ce vdavalosia.

Pobačyvšy, ščo ja tanciuju z Ejeju, do nas prjednalysisia Symon z Marsi — prýčomu ja vidznačyv, ščo cieho razu iniciátyva naležala Symonovi. A menša Ejina sestra Jiiva sprobuvala zaprosyty Miloša, odnače toj u vidpovid' zaperečno pochytag holovoju j zalyšyvšia stojaty v kutku vitalni. Za chvyliu vin vidšv šče odnu divčynku, pislia čoho do nioho biľše nichoto ne pidchodyv.

Eja, ščo takož zvernula na ce uvahu, skazala:

— Miloš duže hrubyj i nevychovanyj. Jakščo ne choče tanciuvaly, mih by vidmovyty vvičlyviše.

— Obojzjazkovo z nym pobalakaju, — poobiciav ja.

— A ot Symon meni podobajeťsia, — vela dali Eja. — I Marsi tež. Do reči, vony harna para.

Pid kineč tanciu ja vže trochy prystosuvavšia, tomu bez najmenšych zaperečeň po-hodyvsia na nastupnyj. Ne te ščob meni až nadto spodobalosia tanciuvaly — ale bulo nadzvyčajno prjemno trymaty v svojich obijmach Eju...

A rešta našych zminyly sobi partneriv. Symon vykazav spravžniu galantnisť i zaprosyv Jiivu, a Chiroši Josido — inšu divčynku, jakij vidmovyv Miloš. Marsi tanciuvala z chlopcom, na dvijko rokiv staršym za neji; Šjuzan — z molodym arystokratom, da-lekym rodyčem polkovnyka; Gambarini — z Fernandesom; a Krasnova — z korolivskym kuzenom. I lyše Štern vyrišv, ščo odnoho tanciu z nioho dosyť, i prjednavsia do Lopesa, otočenoho natopom hostej.

Pryblyzno za chvylynu pislia počatku druhoho tanciu Eja nerišuče promovyla:

— Darujte za cikavist, Eriku, ale... jaki u vas stosunky z technikom Gregori? Maju na uvazi ne službovi, a suto osobysti.

Spodivajuš, ja ne zašarivsia.

— A čomu ty pytaješ?

— Ta oś pomityla, ščo vona dyvno pohliadaje na mene. Ne revnyvo, ni. I ne serdyto. A radše sumno. I trochy zazdrisno... Povirte, ja ne vyhaduju. Tak i je.

Ja jij poviryv i pereviriaty ne stav. Bojavšia, ščo podyvliusia na Šjuzan v najnevdališj moment i zustrinusia z tym samym pohliadom, pro jakýj hovoryla Eja.

— Zaraz naši stosunky suto profesijni. Nu, i šče družni.

— A raniše?

— Raniše bulo biľše.

— Jak ce «biľše»? Vy buly odružení?

— Na ščastia, ne vstyhly. Včasno opamjatalysia.

— Ale vy buly kochanciamy? — dopytuvala Eja.

Meni vystačilo česnosti vidpovisty stverdno.

Nespodivano švydko taneč zakinčyvsa, i Eja s žalem skazala:

— Chotilosia b išče, ale ne možna. Majemo miniatysia paramy. Treba začekaty choča b try tanci — todi zmožemo znova. Domovylyś?

— Dobre, — pohodyvsia ja, provodžajuči jiji do viľnoho krisla bilia stiny.

Ni z kym inšym, okrim Eji, ja tanciuvaly ne chotiv, tomu za príkladom Šterna dolučyvsa do tovarystva osoblyvo važlyvych person. Meni znova i znova dovelosia vidpovidatý hostiam na odnakozi zapytannia pro Zemliu, ale chvylyn čerez dvadciat ja otrymav za ce vynahorodu — pislia trioch tanciv Eja dala meni znak, ščo teper nastala moja čerha.

Do takoho manevru my vdalysia šče dviči, a potim večir zakinčyvsa i hosti staly zbyratysia dodomu — odni jichaly na svojich mašynach, inši vidlitaly na nevelykych prívatnych litakach. Prote ne vstyhly my poproščatysia z ostatnimi z nich, jak do majetku prýbulo dvoje novych vidviduvačiv na elektromobili. Ja odrazu zdohadavsa, chto vony taki — na vidminu vid junajciv, u perevažnij biľosti svitloškirych blondyniv, obyda buly, jak i Fernandes, smahliavomy j temnovolosymy.

Polkovnyk predstavyv nam jich jak Viktora Alonso i Pedro Nuňjesa. Vony takož buly joho znajomymy — ta, vočevyd', ne nastílky blyžkymy, ščob jich zaprosyly na príjom. Utim, uročysti zachody Nuňjesa j Alonso nitrochy ne cikavyly. Vony peredaly nam dysk zi schema maršrutu vid Junaja do Novojo Zemli, a v rozmovi z namy namahalsia vyvidatý, koly my zbyrajemosia zlitaty na jichniu planetu i prozoro natiakaly, ščo rado skladuť nam tovarystvo.

My vidpovidaly jim oberežno, ne kažuči ni «tak», ni «ni». Ce bulo ne te, na ščo vony rozrachovaly, ta zreštoju jim dovelosia vdovoľnytysia našoju nevyznačenoju obiciankoju podumatý nad jichnioju propozycijeju.

— Bojusia, ce lyše počatok, — skazav polkovnyk, koly mašyna z novozemlianamy vyjichala z vorit sadyby. — Ale ne turbujtesia, našestia vam ne zahrožuje. Ja zaraz že nakažu poslyty ochoronu... Hm. A vy, jak ja rozumiju, ne zbyrajetesia letity na Novu Zemliu?

— Ni, — vidpoviv ja duže tverdo. — Vidklademo ce do nastupnoji expedyciji.

— Hadaju, kapitan maje raciju, — pohodyvsia Lopes, prote v joho holosi včuvalasia nevpevnenist.

Šče vdeň polkovnyk zaproponuvav nam svoju hostynnist na veš čas našoho perebuvannia na Junaji. Z našoho boku bulo b nevvičlyvo vidmovytysia, do toho že za dva misiaci, provedeni v kosmosi, my znudhuvalysia za vidkrytym prostorom, travoju j de-revamy, zemleju pid nohamy ta synim nebom nad holovoju.

Ale vsi razom my nijak ne mohly skorystatysia cym liubjaznym zaprošenniam. Ja j tak uže porušyv pravyla, zalyšyvšy na korabli menše polovyny ekipažu, tomu vyrišyv zavtra zranku sklasty grafik perebuvannia na planeti. A siohodni na nič zaproponuvav lyšytysia Lopesovi, Šternu ta Krasnovij razom z najmolodšymy členamy komandy, Marsi, Milošem i Symonom. Ščodo trioch ostatnich, to ja vzahali dav jim vidpustku na veš toj čas, poky my budemo na Junaji. Marsi j Symon buly duže zadovoleni, a ot Miloš cym ne skorystavšia j zachotiv povernutysia na «Hermes». Vlasne, ce bulo cikom u joho styli, vin ne liubyv vidpustok i najkomfortniše počuvavšia na korabli, tož ja ne zdyvuvavšia joho vidmovi, choča j pomityv, ščo siohodni chlopeč pochmurišyj, niž zvyčajno, ba navíť serdytyj.

Ja zbyravšia pohovoryty z Milošem pizniše, až tut vyjavyloria, ščo ne vin odyn uziav samovidvid. Takož povernutysia na korabel zholosyvsa Lopes, pojasnyvšy ce tym, ščo vtomyvsa na siohodnišniomu príjomi j choče vidpočuty, a jakščo vin nočuvatyme

tut, to vranci jomu točno ne daduť vyspatysia — obovjazkovo pryjide jakýs vysokopovažnej hist z nevidkladnymy spravamy. Tak ot i vyjšlo, ščo zamist Lopesa hostiuvaty v polkovnyka zalyšyvvia ja, a zamist Miloša — Šjuzan.

Pered samym vidliotom šatla admiral meni skazav:

— Možlyvo, Eriku, my prypuskajemosia velykoji pomylky.

— Vy pro Novu Zemliu? — zdohadavšia ja.

— Tak, — kyvnuv vin. — Za logikou, načebto vse pravyľno: nechaj cym zajmaťetsia nastupna expedycija. Ale moje čuttia — te same, jake šče nikoly mene ne zradžovalo, — pidkazuje meni, ščo todi bude zapizno.

— Čomu?

— U tim-to j rič, ščo ne znaju. Prosto vidčuvaju, i vse. My musymo poletity na Novu Zemliu — same my i same zaraz. Prote meni brakuje povnovažeň, ščob napoliahy na svojemu. Zvyčajno, ja možu nakazaty tobi, prote ty maješ pravo ne pidkorytysia. Komanda tebe pidtrymaje, jak svoho kapitana, a dyscyplinarna komisija, poza sumnivom, vyznaje tvoji diji vypravdanymi.

— Avžež vyznaje, — pidtverdyv ja. — Teper my ne možemo ryzykuvaty. Najperšyj naš obovjazok — spovistyty Zemliu pro vidkryttia Mereži Svitiv.

Lopes posmichnuvsia.

— Nadto pizno ty zhadav pro obovjazok. Za vsima pravylamy, my maly povernutysia na Zemliu, šče koly vyjavyly Merežu. A letity slidom za «Kovčehom» bulo vže porušenniam.

— Až nijak, — zaperečyv ja. — Jakby z namy ščoś stalosia, do 519-ji Striľcia sporiadly b pošukovu expedyciju. Tož pro Merežu Svitiv u bud'-jakomu razi stalo b vidomo. Ale teper my, do vsioho inšoho, vyjavyly Junaj i dovidalsia pro roztašuvannia Novojo Zemli. Ce, tak by moyty, poverotna točka. Z takou informacijeju my prosto ne majemo prava naviť na minimalnyj ryzyk.

Lopes pryrečeno zitchnuv.

— Baču, ty nepochytnyj. Škoda, duže škoda... A vtim, je šče odyn variänt — i tut ty ničoho ne vdiješ. Jak načalnyk expedyciji, ja maju pravo viľno rozporiadžatysia vsim doslidnyčkym sporiadženniam, do jakoho naležyť i šatl. Ja možu poletity na niomu — abo sam, abo z suputnykamy. Spodivajusia, sered ekipažu znajduťsia dobrovoľci, a ty ne staneš jim zaboroniaty.

— Ce bezhluzdia, admirale! — rizko promovyv ja. — Žoden novozemnyj litak ne povernuvsia na Junaj. Jakščo v «Hermesa» z joho nadijnym zachystom i ozbrojenniam, možlyvo, šče je šansy, to v šatla — nijakych.

— Otož-to, — kyvnuv Lopes. — Tomu dobríače podumaj i vyrišuj — abo ja na šatli, abo vši my na «Hermesi».

Pislia vidliotu admirala ja ne odrazu lih spaty, a šče zo dvi hodyn proviv u tovarystvi polkovnyka Ajoly (Krasnova zi Šternom, Šjuzan, Marsi ta Symon nevdovzi pišly spaty). My ž z polkovnykom dovho sydily u vnutrišniomu dvoryku, dychaly svižym ničnym povitriam, pyly miscevyj riznovyd čaju, dyvylysia v zoriane nebo j rozmovliały — pro Merežu Svitiv i Junaj, pro Novu Zemliu i pro Staru, spravžniu Zemliu.

Polkovnyk buv uže v kursi toho, ščo problemu hiperdrajvu dosi ne vyrišeno po suti, u nij vidnajdeno lyše neveličku šparynku, jakoju možuť skorystatysia odynuci z miľjoni. Popervach cia zvistka zasmutyla joho, ale vin duže švydko zbahnuv, jaku fantastičnu vyhodu može prynestý Junaju torhivlia z perenaselenoju Zemleju — naviť nezvažujući na čymalu vidstań u šistdesiat z hakom tuneliv po Mereži plius majže dvi tysiaci parsekiv kosmičnoho prostoru vid Šambaly-1 do Zemli.

Zhodom mova zajšla pro Vaulou ta joho proroctvo ščodo «liudej-z-neba». Polkovnyk buv perekonanyj, ščo z cym proroctvom ne vse tak prosto, bo nadto vže serjozno stavylasia do nioho cerkva, prote ničoho istotnoho ponad te, ščo ja vže znav vid Eji, vin ne

povidomyv. Zate bahato rozgoviv pro samoho Vaulou, jakyj spravdi buv vyznačnoju postattiu v junajskij istoriji.

Nasamkineć ja podilyvsia z polkovnykom svojeju sturbovanistiu stosovno Lopessovo namiru letity na šatli do Novoji Zemli. Včynyv ja tak u spodivanni, še v razi neobchidnosti Ejin baťko pohodyťsia potrymaty admirala v svojej rezydenciji, jakščo ja vyznaju za neobchidne vidstoronyty joho vid obovjavzkiv načalnyka expedyciji. Prote polkovnyk zaproponuvav zovsim inše.

— A bez šatla, — zapytav vin, — vy zmožete vysadžuvatysia na planetu j povertatysia nazad na korabel?

— Možemo, — vidpoviv ja. — My majemo try posadkovi moduli, obladnani gravitacijnym rušijamy. Vony duže poviľni, osoblyvo pry vychodi na orbitu, ale dlia spolučennia z planetoju cikom hodiatśia. A še j sam «Hermes», jak malogabarytne sudno, prystosovanyj dlia posadky na planety z syloju tiažinnia menšoju dvoch odynyć i atmosfernym tyskom do trioch bar. Tomu šatl ne je nevidjemnoju častynoju korablia, i admirál maje cilkovye pravo joho rekvizuvaty.

— Nu, todi prosto poškodťte joho chodovu častynu. Abo systemu žytiezabezpečenia. Tak, ščob šatl možna bulo vidremontuvaty lyše na Zemli.

Ja hlianuv na polkovnyka z povahoju.

— A ce čudova ideja! Jak ja sam ne dodumavšia...

Pomitno zaspokojenyj, ja poproščavšia z hospodarem domu j pidniavsia na tretij poverch budynku, de roztašovuvalysia vidvedeni nam hostiovi spałni. U korydori ja prestriv Eju, jaka ščojno vyjšla z Marsinoji kimnaty. Vona čarivno vsmichnulasia meni j pojasnyla:

— Zahovorylysia trochy. A jakščo česno, to naviť zabazikalyš. Tiľky b baťko ne po баčev, ščo ja šče ne spliu. — V jiji očach zamerechtily smarahdovi vohnyky. — A znajete, z Marsi tak cikavo! Vona molodša za mene, ale ja cioho zovsim ne vidčuvaju.

— Radyj, ščo vy potovaryšuvaly, — skazav ja.

Eja prytulylasia spynoju do stiny, schylyla holovu nabik i podyvylasia na mene mlosnym pohliadom.

— Ta najkrašče meni bulo z vamy, — promovyla vona. — Ja duže prjemno provela večir. A vy?

Meni stalo nijakovo. I vodnočas Ejini slova zmusyly moje serce zabytysia švydše, u hrudiach rozlylasia prjemna tepliń, a v holovi leheńko zapamoročylosia.

— Nu... tak, zvyčajno... — vidpoviv ja rozhubleno. — Meni tež bulo prjemno.

— Ja čula, ščo zavtra, — prodovžyla Eja, — vas zaprošeno do korolivskoho palacu.

Vižmete mene z soboju?

— A chiba tvoho baťka ne zaprosyly?

— Pevno že, zaprosyly. I vin vižme mene jak svoju dočku. Ale ce ne tak cikavo. Ja chotila b suprovodžuvaty vas, buty vašoju paroju... Tiľky, — kvaplyvo dodala vona, — ne podumajte ničoho takoho. Prosto za pravylamy, jakščo u zaprošenoho na korolivskoj prjom nemaje ni družyny, ni narečenoji, vin može prvesty z soboju bud'-jaku inšu sputnyciu. Vy že ni z kym ne zaručeni?

— Ni, — vidpoviv ja, zaskočenyj znenačka jiji propozycijeju. — Ale tvij batko...

— Pro ce ne turbujtesia, z tatom ja vse vladnaju, — zapevnya mene Eja. — To vy zhodni?

Zvisno, ja ne mih jij vidmovyty. Ta j ne chotiv, jak na te pišlo.

Veľmy zadovolena, Eja pobažala meni na dobranič, nahorodyla na proščannia šče odnijeju čarivlyvoju usmiškoju j pišla po korydoru v inše krylo budynku, de znachodylysia pokoji vsich trioch ditej polkovnyka Ajoly.

A ja proviv jiji tenditnu postať zadumlyvym pohliadom, namahajučyš perekonaty sebe v tomu, ščo vona nadto juna dlia mene. Ale marno...

Tycho zitnuvšy, ja pidijšov do kimnaty, jaku zajmala Marsi, j postukav.

— Možna uviijty?

— Začekajte, kep, — počuvsia jiji holos. — Ja zaraz.

Za pivchvylyny Marsi vidčynyla dveri i propustyla mene do kimnaty. Zamisť formy, na nij buv sympatyčnyj kvitčastyj chalatyk, vočevyd', z Ejnych rečej.

— Jak spravy? — zapytav ja. — Ne spyťsia?

— Vse harazd, kep. Uže davno zbyralasia liahty, ale pryjšla Eja, i my z neju dohovorozmovlialy.

— Tak, ja zustriv jiji v korydori. A zajšov, vlasne, čerez Miloša. Ty ne znaješ, ščo z nym stalosia? Čomu vin buv takyj naburmosenyj?

— Bo durnyj. Obrazyvsia na Eju, ščo vona ne zachotila z nym tanciuватy. Ani slova jomu ne skazala — prosto hlianula na nioho znevažlyvo j movčky vidvernulasia.

— Jiji možna zrozumity, — zauvažyv ja. — Miloš duže neharno povivsia z Jiivoju.

— Ne prosto neharno, a jak spravžnie chamlo. Tilky Eja musyla b speršu pojasnyty Miloševi, ščo ce pokarannia za Jiivu. Adže vin takyj samovdovolenyj jolop, ščo naviť ne pomityv svoho chamstva. Prote vona do cieho ne dodumalasia, jiji zovsim inše zajmalo... — Marsi lukavo posmichnulasia. — Eja bahato rozptytuvala pro vas, kep. Chotila znaty vse. A osoblyvo — čy majete vy narečenu. Ščodo cieho ja jiji zaspokojila — skazala, ščo my z Symonom provodyly z vamy vidpustky na Esperansi i žodnoho razu ne pomityly, ščob vy zustričalsia z jakojuš divčynoju. Choča ja ne vykliučyla možlyvosti, ščo vy vnoči, potaj vid nas, bihaly na pobačennia.

Tijeji ž myti počuvsia prytłumlenyj kašel — tak, niby chtoś šcosyly namahavsia strymaty smich. Ja švydko pidijšov do pročynenych dverej balkonu, vyzyrnuv nazovni j pobačyv Symona, ščo chovavsia v kutočku pid viknom. Ce mene nitrochy ne zdývuvalo.

— Tak, — skazav ja. — Otže, kurymo?

Symon rozhubyvsia.

— Ja ne... cieho... ja šče nikoly...

Za mojeju spynoju skrušno zitchnula Marsi.

— Na Boha, Symone, ce ž prosto žart! — A koly ja povernuvsia do neji, vona zben-teženo movyla: — Ne podumajte ničoho takoho, kep. My lyše... nu, rozmovlialy... a tut pryjšla Eja.

— I Symon schovavsia na balkoni?

— Zvisno, ni. My rozmovlialy vtrioch. A potim...

— Potim pryjšov ja, i ty nakazala jomu schovatysia. Ščob ja *ničoho takoho* ne podumav.

Marsi soromjazlyvo vsmichnulasia.

— Vlasne, tak, kep. Vy ž mohly podumaty — i, mabut', podumaly — ščo my zbyra-jemosia... nu, sami znajete ščo. Ale ce ne tak. My prosto ciluvalysia. I vse. Pravda, Symone.

Vidpovisty Symon ne vstyh, bo v mojij kyšeni zapyščav komunikator, za dopomo-hoju jakoho ja pidtrymuval zvjazok z «Hermesom», a čerez nioho — z usima členamy komandy, nezaležno vid toho, čy vony perebuvaly na planeti, čy na bortu korablia. Naraži dysplej vysvičuvav napys: «Rubka keruvannia».

Ja natysnuv knopku vidpovidi j promovyv:

— Kapitan na zvjazku.

— Kep, — počuvsia schvyliovanyj holos Gambarini. — Majemo velyki problemy.

U mene tiochnulo serce. Ja vidrazu zdohadavsia, ščo ce za problemy.

— Lopes?

— Tak. Vony poletily na Novu Zemliu. Vybač, ja ne mohla tebe poperedyty. Admiral perekryv parolem veš zovnišnij zvjazok. Ja lyše zaraz zniala blokuvannia...

— Stryvaj, Anno, — zupynyv ja jiji. — Ty skazala «vony». Admiral poletiv ne sam?

— Z nym Olivejra ta Nielsen.

— Čort! Jak vin jich perekonav?

— Vin nikoho ne perekonuvav, a speršu zbyravsia letity sam. Koly my prybuly na korabel, admiral povidomyv, ščo rekvizuje šatl dla poliotu na Novu Zemliu, nakazav dozapravyty joho j zavantažty prodovoľstvo. Todi ž ja sprobuvala vyklykaty tebe, ale ne zmohla... Ja zaperečuvala, kep, vymahala, ščob ty dav dozvil. Prote admiral zajavyv, ščo nijakoho pohodžennia ne potrebuje, movliav, ce joho pravo jak načaľnyka expedyciji. Ja duže spodivalasia, ščo mene pidtrymaje Olivejra, razom my zmohly b zupynyty ciu avantiuru... a vin navpaky — stav na bik admirala i zholosyvsia letity z nym. Ta j ne lyše vin, inši takož, sered nych buv i Chuan, — vona mala na uvazi svoho čolovika, staršoho technika Moreno. — Admiral obrav Olivejru ta Niſena.

Ja pryrečeno zitchnuv i prysiv na kraj Marsinoho ližka. Sama Marsi, ščo čula našu rozmovu, stojala posered kimnaty j rozhubleno dyvylasia na mene.

— Chaj jomu hreć! — skazav ja. — Ce moja vyna. Ja znav pro joho zadum, ale navit' prypustyty ne mih, ščo vin dijatyme tak blyskavyčno... Davno vony vidletily?

— Chvylyn desiat' tomu. Vže vvijšly do tuneliu. — V holosi Gambarini včuvalasia bezporadniſt. — Ja ne znala, ščo robyty. Sprobuvaty nazdohnaty jich...

— Ne vyjde, — vidpoviv ja. — V atmosferi šatl letyť švydše za korabel. Jich uže ne doženeš. Tym biľše, ščo dysk z maršrutom lyšyvsia v Lopesa. A poky my dobudemo kopiju, poky vy zaberete nas z planety... Ni. V žodnim razi my ne možemo tudy letity. Ja ne maju prava ryzykuvaty korablem i komandoju.

Na zadniomu plani počulysia čyjiś nerozbirlyvi holosy.

— Chvylečku, kep, — skazala Gambarini. I, vže zvertajučýs do kohoś u rubci: — Tak?.. Ščo?.. O Bože!..

— V čomu rič, Anno? — stryvoženo zapytav ja, peredčuvajučy novu bidu. — Ščo tam šče stalosia?

— Miloš, — pryhničeno vidpovila vona. — Joho nide nemaje. Schože, vin potaj zabyravsia v šatl i tež poletiv.

ROZDIL 15. ČEKANIA

Mene rozbudovy zumer vyklyku. Ledve začuvšy joho, ja rvučko pidskočiv, siv u ližku i schopyv z tumbočky komunikator. A vže nastupnoji sekundy rozčarovano zitchnuv i povernuv aparát na misce. Naspravdi mene nicheto ne vyklykav — dzvinok meni lyše nasnyvsia. Ja tak spodivavšia na povernennia Lopesa z joho suputnykamy, ščo čekav jich naviť uvi sni. I ščonoči jak minimum odyn raz prokydavšia z upevnenistiu, ščo vony povernulysia i teper vychodiatť zi mnoju na zviazok. Ta, na žaľ, ce buly lyše sny...

Nebo za viknom uže stalo sirym, zori zhasly, jšla pjata hodyna ranku. Ja znova lig, natiahšy na sebe machrove prostyradlo, choča j rozumiv, ščo navriad čy zasnu. Ale i vstavaty buло šče zarano. Otož ja prosto ležav, dyvliačyś u napivmorok spałni, i dumav. Dumky moji buly neveseli.

Mynulo vže odynadciať miscevych dňov, vidkoly admirál Lopes, Olivejra, Nielsen i Miloš poletili na šatli na Novu Zemliu. I ne povernulyś — jak doty ne povertavšia žoden novozemnyj litak. Meni dovelosia zadijaty veš svij avtorytet, ščob vidmovyty komandu rušyty slidom za nemy. Na ščastia, starši oficerы ekipažu, Štern i Krasnova, dosluchalyś do mojich argumentiv i pidtrymaly mene, a Gambarini vid samoho počatku bula na mojem boci. Krim nych, korablem šče mohly keruvaty Marsi, Josido, Šjuzan ta Moreno; i jakščo u virnosti peršoji ja buv cilkovsky vpevnenyj, to rešta troje vyklykaly v mene pevni sumnivy.

Ale najskrutniše dovelosia z Mari Lakrua, družynou Olivejry. Zrozumilo, ščo vona bula u vidčaji, a pjať dňov tomu naviť namahalaś vykrasty posadkovyj moduľ i poletity na niomu za čolovikom. Pislia cieho incydentu, zadlia unykennia podaľšych excesiv, ja vyrišyv posadyty korabeľ na planetu i zniaty z nioho veš ekipaž.

Zaraz «Hermes» perebuval na vijskovomu aerodromi poblyzu Chajija-Uevo, pid pylnym nahliadom ciloho polku korolivskoj gvardiji, a my oselylysia v rodovomu majetku hostynnogo polkovnika Ajoly i prodovžuvaly čekaty. Choča j rozumily vsiu marnist' našych nadíj — adže do Novojo Zemli j nazad buło trochy biľše desiaty hodyn šliachu, a Lopes nizaščo ne stav by zvolikaty z povernenniam, bo rozumiv, jak my perežvajemo za nioho i trioch našych tovaryšiv. Z nemy točno ščoś trapylosia. Ščo same — zalyšalosia tiľky hadaty.

A prote my čekaly — raptom stanetšia čudo. I vodnočas rozumily, ščo čudes na sviti ne buvaje...

Pislia pjatoji do mene dolynuv viddalenýj hurkit aviácijskych motoriv. Ja zdohadavšia, ščo ce polkovnyk Ajola zrannia poletiv do Chajija-Uevo, de buv centraľnyj ofis joho banku. Ostanni kľka dňov vin provodiv na roboti veš deň do piznioho večora, i ce buło bezposerednio povjazano z našoju pojavoju. Jakščo raniše čerez prypynennia kontaktiv z Novoju Zemleju junajška ekonomika perežvala depresiju, to zaraz sposterihalosia strimke zrostannia dilovoju aktyvnosti. Perspektyva torhivli nechaj i z dalekoju, ale perenaselenoju j holodnoju Staroju Zemleju pomitno požvavyla zanepalych duchom junajškych biznesmeniv, osoblyvo tych, chto zajmavšia siškym hospodarstvom i charčovoju promyslovistiu. Vony ochoče braly dovhoterminovi kredyty pid dosyť vysoki vidsotky, tož u bankiriv narazi bula spekotna pora.

Vrešti ja vyrišyv, ščo dali ležaty nemaje nijakoho sensu, vybravšia z ližka j počala-pav do vannoji, de prýjniav cholodnyj duš. A za pivhodyny, badioryj, odiahnenyj i prýčepurenyj, spustyvsia na peršyj poverch i projšov na kuchniu, zbyrajučyś ščo-nebud' zjistý.

O cij rannij pori tam bula lyše odna litnia kucharka. Ispanškoji vona ne rozumila, tomu meni dovelosia na mygach pojasnyty jij, ščo ja ne maju namiru najidatysia do puza, a prosto choču perekusyty. V rezultati ja otrymav šmat dobre prosmaženoho mjasa z jaječneju i čašku hariačoho napoju, jakýj nazývavšia «ijuva» — joho zavariuvaly

z sušenoho lystia, jak čaj, ale na smak vin biľše nahaduval kavu.

Poky ja snidav, kucharka namahalasia ščo utovkmačty meni, prote z usich jiji sлив ja rozibrav lyše «ajji Eja» — ščo, jak meni vže bulo vidomo, označalo «pannočka Eja».

— To ščo ž Eja? — zapytav ja.

— Jje *Eja*, — vypravyla mene kucharka, — jo *Eja*. — I vkažala v napriamku vikna, ščo vychodovalo na kvitučej sad.

— Vona tam? Uže prokynulasia?

Kucharka energijno zakyalovala. Ja vziaľ jiji informaciju do vidoma, choča j ne buv peven, ščo my pravylno zrozumili odne odnoho.

Zjivšy mjaso z jaječneju i vypyvšy ijuvu, ja podiakuval žinci za smačnyj snidanok, vyjšov čerez kuchonni dveri z budynku i pislia nedovhých rozdumiv rušiv diähonaľnoju stežkoju v centr sadu, de znachodylasia velyka klumba, dovkola jakoji stojalo kiľka vidpolirovanych derevjaných lavok.

Na odnij z nych, pid rozlohoju kronoju vsypanohho roževym cvitom dereva sydila *Eja* z rozhornenoju knyžkoju v rukach. Na nij buv temno-zelenyj žaket i takoho ž kolioru spidnycia trochy vyšče kolin, a svitle volossia bulo zibrane v skromnu, ale sympatyčnu začisku.

Pomityvšy mene, *Eja* vidklala knyžku i pryzazno vsmichnulasia:

— Pryvit, Eriku. Ty zavždy tak rano vstaješ?

Vže na tretij deň vona počala nazývati mene na ty, a ja, zvisno, ne zaperečuvav.

— Ni, ne zavždy. Ta časom buvaje, — vidpoviv ja i prysiv na tu ž lavku, ale tak, ščob nas rozdiliala knyžka. — A ty čomu prokynulasia vdovsita?

— Neveličkyj mandraž, — pojasnily *Eja*. — Siohodni o devjatij jidu do školy skladaty svij peršyj vypusknyj ispyt. Z chimiji — a jiji ja ne duže liubliu. Meni biľše do vopody fizyka j matematyka.

Ja zdyvuvavšia:

— Tak ty ž zakinčyla školu na Novij Zemli. Nevže na Junaji tamtešni dyplomy ne vyznajuf?

— Zvyčajno, vyznajut. Zdobuty osvitu na Novij Zemli u nas vvažajetešia duže prestyžnym. A ja do toho ž navčalasia v odnij z najkraščych škil — u Torresivskij politechničnij. Ale problema v tomu, ščo ja jiji ne zakinčyla. Lyšavšia šče odyn rik, i jakraz buly litni kanikuly, koly... nu, vse ce stalosia. Prodovžuvaty navčannia na Junaji ne bulo sensu — naši škiňni programy značno slabši za novozemni. Meni zalyšalosia chiba trochy pidučty junajšku istoriju ta literaturu i dočekatysia, poky v nas počnuťsia vypuskni ispyty. Ot vony j počalysia.

— Nu, raz tak, — skazav ja, zbyrajučyj vstavaty, — to meni krašče pity. Ne začiatemu tobi hotuvatysia.

— A ja j ne hotujusia. Tiľky durni viriať, ščo kvaplyve povtorennia materiálu pered samymi ispytami jim dopomože. Ce ne pidručnyk, — *Eja* vkažala na knyžku, ščo ležala miž namy, — a prosto roman. Česno kažučy, ne duže cikavyj. Ja čytala joho lyše dlia toho, ščob zhajaty čas i zaspokojoťsia. Ale teper, koly ty poruč, ja zovsim ne chyliujsia. — Vona prybrala knyžku i trochy prysunulasia do mene. — Zmožeš pobuty zi mnoju do devjatoji? Ce ne porušyť tvoji plany?

— Na siohodni ne maju žodnych planiv, — vidpoviv ja, hostro vidčuvajučy jiji blyžkisť, choča vona naviť ne torkalasia do mene. — Rado skladu tobi tovarystvo.

— Diakuju, — skazala *Eja*. — Ty harnyj druh.

Utim, my obydva rozumili, ščo družba tut ni do čoho. Te, ščo ja počuvav do Eji, a vona — do mene, bulo biľšym niž družboju, značno biľšym. I hlybšym. Ce vynyklo šče v peršyj deň našoho znajomstva i z kožnym dnem lyše nabýralo syly. Ja čudovo znav pro Ejini počuttia, vona znala pro moji, a vsi dovkola znaly pro naši. I ja, i *Eja*, j usi inši posyleno robyly vyhliad, niby ničoho ne vidbuvaťsia, ale vychodovalo v nas ne duže prekonlyvo.

Popervach ja očikuvav, ščo polkovnyk Ajola ot-ot zavede zi mnoju serjoznu čoloviču rozmovu i poprosyť ne moročty holovu joho nepovnolitnij dońci. Prote vin movčav, i nezabarom ja zrozumiv, ščo joho cilkom vlaštovuje takyj rozvytok podij. Jak pravylo, junajški divčata rano vychodyly zamiž, a ja, z pohliadu polkovnyka, buv dlia Eji veľmy vdaloju paroju. Ziať-astronaut, a tym pače komandyr korablia, prynis by velyku koryst' joho biznesovi j posprajav by zrostanniu joho polityčnoho vplyvu.

Taki plany polkovnyka, pry vsij jichnij očevydnij merkantylnosti, znachodyly žvavyj vidhuk u mojij duši. Dumka pro odružennia z Ejeju dedali dužče zachopliuvala mene, i jakby vona vyjavylasia rezystentnoju, ja ne sumnivavšia b ani sekundy, jak meni včynyty. Ta, na žaľ, provedeni doktorom Kačurom testy, u cilkovytij vidpovidnosti z teoriujej jmovirnosti, dala negatyvnyj rezultat. Eja ne mohla poletity zi mnoju do zirok, a ja ne mih zavždy zalyšatysia z neju na planeti — chaj navŕt na planeti v Mereži Svitiv...

— Znaješ, Eriku, — zamysleno promovyla Eja, — časom ja počuvajusia vynnoju.

— Čerez Miloša? — odrazu zdohadavšia ja.

— Tak, čerez nioho. Todi, na tanciach, ja včynyla pravýlno, bo vin obrazyv moju sestryčku. Ta jakby ja povelasia z nym ne tak hrubo... abo prosto prysoromyla joho, pojasnyla, ščo ne možna buty takym nachaboju...

— Ne bery býzko do sercia, — skazav ja. — Miloš poletiv z admiralom ne tomu, ščo obrazyvsia na tebe. Jomu prosto zakortilo prychod na svoju holovu. A še vin prahnuv vyslužytysia. V nioho bula... — Ja zatnuvsia i švydko vypravyv sebe: — U nioho je taka rysa.

— Znaju. Marsi meni hovoryla. Ta spravy ce ne miniaje. Adže na korabel vin povernuvsia same čerez obrazu na mene. Inakše b zalyšyvsia tut i nikudy ne poletiv.

— Može, tak, a može, j ni. I v bud'-jakomu razi ce moja vyna. Ja zdohaduvavšia pro Lopesovi namiry i musyv buv povernutysia z nym na «Hermes». Ne vpevnenyj, ščo zmih by joho zupynty — zreštoju, vin načalnyk expedyciji. Ale iných ja b točno ne pustyv — ni Miloša, ni Olivejru, ni Niſsena. Vony b mene posluchalysia.

— I todi, — zauvažyla Eja, — ty dokoriav by sobi tym, ščo ne vtrymav admirala.

— Nechaj tak. Zate zberih by vsiu komandu.

Jakyjš čas my sydily movčky, ale ce movčannia ne zavdavalо nam nezručnostej. Meni bula prjemna sama prysutniſt' Eji, meni podobalosia dyvytyś na neji, i v taki chvylyny ja počuvavšia ščaslyvym prosto tomu, ščo vona je, ščo zaraz vona poruč zi mnoju. Choča ce buly nebezpečni chvylyny...

Eja pozýrnula na svij naručnyj hodynnyk i raptom usmichnulasia:

— Do reči, Eriku, vitaju z dnem narodžennia.

— Diakuju, — vidpoviv ja, — ale ty trochy pokvapylasia. Mij deň narodžennia zavtra.

Vona pochytala holovoju:

— Ni, jakraz siohodni. Ty ne vrachuval, ščo naša doba dovša. Marsi tak i dumala, ščo ty pereplutaješ.

Ja podyvyvsia na svij hodynnyk i perekliučyv joho z miscevoho času, jakym my korystuvalysia v ostanni dni, na korabelnyj — za Grynvičem. I spravdi: nešcodavno mynula pivnič i počalosia druhe bereznia.

— Atož, siohodni, — vyznav ja. — Meni vže dvadciat visim.

Eja povernulasia do mene, i jiji kolino prytyslosia do mojej nohy. Moje serce tiochnulo — ja čy to zliakavšia, čy to spovnyvsia nadijeju, ščo zaraz vona pociluje mene.

Prote Eja cilkom nespodivano zahovoryla pro inše. Virniše, meni zdalosia, ščo pro inše. Ta ja pomyliavšia.

— Na Novij Zemli, — skazala vona, — lyšylysia dejaki moji reči. Koly jichala na kanikuly, ne zachotila braty zajvu valizu, ot i lyšyla deščo v školi. Ničoho osoblyvoho — odiah, kiľka knyžok, rizni dribnyčky. Pro nych ja ne duže škoduju. Ale razom z nymy ja zabula — vypadkovo, z neuvažnosti, — svij medaľjon. Vin buv duže dorohyj dlia mene,

i zovsim ne tomu, ščo zroblenyj z zolota.

— Čyjś podarunok? — prypustiv ja.

— Zahalom tak. Ale daruvaly joho ne meni. U nas ce nazvyvajeťsia zapovitnym podarunkom. Medaľjon buło zrobleno dla mene za mamym zamovlenniam, nezadovho do jiji smerti. A vseredyni — mij portret. Mama zapovila podaruvaty joho tomu, koho ja po-spravžniomu pokochaju. — Eja zrobyla vyraznu pauzu. — I zaraz meni duže škoda, ščo ne možu podaruvaty cej medaljon tobi.

Ce buło majže neprychovane osvidčennia. Eja pronyklyvo dyvylaś meni v oči, na jiji oblyčci zastyhlo napružene čekannia, a roztulenı vusta leheńko tremtily.

Ja ž movčav, ne znajučy, ščo skazaty. Bo rozumiv: odne neoberežne slovo, i ja píznaju smak cych prynadlyvych ust — a potim točno vtraču rozum. Zakinčyťsia vse tym, ščo na Zemliu poleču, zalyšyvšy tut molodu družynu, i zmožu znova pobačyty jiji ne raniše, niž za pivroku. Tak tryvatyme vse naše žyttia...

Ne dočekavšyś vidpovidi, Eja vidvernulasia i skrušno zitchnula. Potim rvučko pidvelasia i vziala mene za ruku.

— Harazd, Eriku, hodi sydity. Chodimo prohuliajmosia po sadu.

— Chodimo, — pohodyvsia ja, vidčuvajučy odnočasno i žaľ i polehšennia.

Čoho buło biľše, ja ne znav. Mabuť, toho j toho porivnu.

ROZDIL 16. OSTANNIJ VĚČIR NA JUNAJI

Fernandes pryjichav u druhij polovyni dnia, po obidi, koly ja vidpočyvav u bibliotecí, hortajući tretij tom «Istoriji Junaja» ispanškoju movoju. Tovarystvo meni skladav Josido, jaký uvažno vyvčav pidručnyk z gramatyky junajskojo movy, pryznačený dlia novozemlian. Majučy neperesični lingvistyčni zdibnosti ta ideaľnyj muzyčnyj sluch (ščo narazi bulo zovsim ne zajvym), Chiroši za porivniano korotkyj čas dosiahnuv nepohanych uspichiv. Prote jomu bulo daleko do Symona, jaký bez žodnych pidručnykiv, a prosto v živomu spilkuvanni vže navčyvsa biľš-menš viľno rozmovliaty na najprostiši pobutovi temy.

Polkovnyk Ajola, jak zavždy o cij pori, perebuval u svojemu bankovi. Takož bula vidsutnia joho sestra, tomu načaľnyk ochorony dopoviv pro hostia bezposerednio meni. Choča ažiotaž dovcola našojo pojavy vže pomitno vščuchnuv, vse odno znachodylosia čymalo ochočych pospilkuvatysia z namy jak sered novozemlian, tak i junajciv. Čerez ce polkovnykovu sadybu vdeň i vnoči ochoroniala dobra sotnia policejskych, prystavlenych do nas za osobystym rozporiadženniam korolia.

Fernandesa pryvela Eja, ščo za vidsutnosti baťka j titky vykonuvala obovjavky hospodyn domu. Pryvitavšyś z namy, hisť ulaštuvavšia u viľnomu krisli j uziav zi stolyka kelych z ocholodeným sokom. Eja, pislia dejakych vahań, takož vyrišla zalyštytysia.

— Pryjšov poproščatysia, — skazav Fernandes. — Čuv, ščo zavtra vy vidlitajete.

Ja ponuro kyvnuv:

— Tak, nam pora. Dali čekaty marno. I tak čekaly try tyžni.

— Nu, todi ščasty vam u dorozi.

Naš vidlit bulo pryznačeno na ranok nastupnoho dnia. Včora my z Krasnovoju, Šternom ta Gambarini provely kapitaľnu perevirku vsich bortovych system i pidhotovyly korabel do startu. A zavtra vidbudeťsia uročysta ceremonija provodiv (na čomu napolig sam korol), potim my zijdemo na bort «Hermesa» j vyrušymo u zvorotnej šliach do Zemli. Bez Lopesa. Bez Miloša. Bez Olivejry ta Niľsena...

— Utim, — pislia movčannia prodovžyv Fernandes, — ja pryjšov ne lyše poproščatysia. Takož vvažaju svojim obovjavkom zasterehty vas.

— On jak? — zacikavyvšia ja. — Znovu?

— Tak, kapitane. Vidrazu choču skazaty, ščo kerujusia zovsim ne čystym aľtruji-stom. Ja krevno zacikavlenyj u najšvydšomu nalahodženni zvjavku z Novoj Zemleju — choča b tomu, ščo rozrachovuju staty odnym z poserednykiv u vašej torhivli z Junajem. Spodivajuś, mij dosvid, znannia tutešnioho rynku, šyroki zvjavky v polityčnych i biznesovych kolach stanuť vám u pryhodi.

— Bezumovno, — pidtverdyv ja. — Ce bude vzajemovyhidne spivrobitnyctvo. Zemlia potrebuje prodovoľstva i ladna kupuvaty joho v neobmeženij kiľkosti. A Junaju potribni vysoki technologiji... To pro ščo vy chotily poperedyty?

— Pro zavtrašnij vizyt archijepiskopa.

— Aha, — tilky j skazav ja.

Pravdu kažučy, ja vže zabuv i pro archijepiskopa, i pro te cerkovne proroctvo pro «liudej-z-neba». Ja mav serjozniši klopoty, a sam peršosviaščenyk vid času našoho znamostva ničym ne nahaduvav pro sebe.

Josido zapytav:

— Otže, vin choče zustritysia z namy?

— Naskiľky ja znaju, tak. U odnoho moho znajomoho je pryjateľ, ščo pracuje v kanceliariji archijeparchiji. Vin i povidomyv pro ce. Hadaju, nadvečir vam zatelefonujuť, ščob domovtysia pro zustrič.

— Mabuť, ce povjazano z proroctvom Vaulou, — prypustyla Eja.

— Majže napevno, — skazav Fernandes. — Vzahali, ja ne viriu v usiu ciu mistyku,

ta chtozna: možlyvo, Vaulou buv ne zvyčajnym junajcem, a predstavnykiv vysokorozvynenoji cyvilizaciji, jaka ne lyše stvoryla Merežu Svitiv, a j volodila znanniamy pro majbutnie... Ale v bud'-jakomu razi, chaj ščo tam skaže vam archijepyskop, naviť jakščo vin povidomyť bezpečnyj šliach na Novu Zemliu, ja nastijlyvo radžu ne miniaty svojich planiv.

— My ne zminymo jich, — tverdo poobiciav ja. — Možete ne sumnivatysia.

— Mudre rišennia, — schvaľno kyvnuv Fernandes. — Tak, i šče odne. — Vin vydobuv z kyšeni dysk u prozoromu futliari j peredav joho meni. — Jak vy j prosyly, ja skopijuvav usi knyžky z mojeji elektronnoji biblioteky. A takož moji druzi posprajaly, čym mohly. Vony pohodylysia zi mnoju, ščo nyni, za vidsutnosti zviazku z Novou Zemleju, pytannia dotrymannia avtorškych prav ne je aktuálnym.

— Duže diakuju, — skazav ja. — Dlia zemlian ci knyžky stanovytymuť velyku cinnist. A z avtorškymy pravamy my ščoś vyrišymo.

Podalša naša rozmova prochodyla dosyť mliavo i deś za pivhodyn Fernandes, poslavšyś na nevidkladni spravy, šče raz pobažav nam ščaslyvoji dorohy j poproščavsia. Razom z nym pišla j Eja. Jak zavždy, ja proviv jiji sumnym i nižnym pohliadom.

Koly dveri za Ejeju ta Fernandesom začynylysia, Josido meni skazav:

— Darujte, ščo lizu ne v svoji spravy, kep, ale ce beznadijno.

Ja odrazu zbahnuv, pro ščo vin hovoryť.

— Avžež, Chiroši, beznadijno. Ja ce rozumiju.

— Eja duže myla divčyna, prote vona ne rezistentna. Vy litajete v kosmosi, a vona doviku pryzazana do planety. Chaj naviť u Mereži — ce ničoho ne miniae.

— Tak, — skazav ja.

— Vy, zvisno, starši za mene, kep, — posmilyvišavšy, prodovžuvav Josido, — ale ja odruženyj uže dva roky. I za veś cej čas zaledve try misiaci proviv z žinkoju. A teper, pislia perevedennia v Dosdep, mij šliub točno rozpadetšia.

— Tak, — povtoryv ja.

— My majemo šukaty sobi paru lyše sered našych. A vsi inši variänty — vid lukavoho.

— Tak, — z zitchanniam pohodyvsia ja.

* * *

Jak i peredbačav Fernandes, uvečeri archijepyskop zatelefonuvav polkovnykovi j čerez nioho peredav nam propozyciju pro zavtrašniu zustrič. Utim, joho j tak bulo zaproseno počesnym hostem na vročysti provody, organizovani korolem Uevo, ale speršu vin chotiv pobačytysia z namy u pryvatnij obstanovci, šče do toho, jak my zalyšymo polkovnykovu rezydenciju j vyrušymo na aerodrom, de maly vidbutysia oficijni zachody.

Pevna rič, ja pohodyvsia. I ne tiľky tomu, ščo bulo nevvičlyvo vidmovliaty takij vplyvovij na Junaji osobi jak archijepyskop Uevo. I meni, j rešti členiv komandy bulo duže cikavo, ščo ž takoho važlyvoho može mistytysia v proroctvi Vaulou — ciomu poslanni čerez stolittia, napysanomu, cilkom imovirno, ne korinnym junajcem, a prýbułcem z inšoho svitu Mereži, ne vykliučeno, ščo predstavnykom cyvilizaciji jiji budivnychých.

Choć tam jak, a rozmovy pro zavtrašnij vizyt archijepyskopa trochy požvavyly naš ostannij večir na Junaji, jakýj sam po sobi buv dovoli sumnym. My vidlitaly, zalyšyvšy v Mereži Svitiv našych tovaryšiv, ničoho ne znajučy pro jichniu doliu, ne znajučy naviť, žyvi vony čy ni. I sered nych buv Miloš, čotyrnadciatyričnyj chlopčyško, ne prostro člen komandy, ale j naš pidopičnyj, naš vychovaneč...

A ja, krim toho, mav šče odnu prýčynu dlia pohanoho nastroju. Jiji zvaly Eja. Veš večir vona ne znachodyla sobi miscia, znaj kydajučy na mene spovneni hirkoty ta smutku pohliady. Blyžko desiatoji Eja, razom z molodšymy bratom ta sestroju, pišla

spaty. Ja ne sumnivavšia, ščo vona, začynvšyš u sebe v kimnati, zaraz pláče — ale ne znav, čym jij dopomohty.

Polkovnyk Ajola takož buv pomitno zasmučenyj našym vidbuttiam — adže vprodovž ostannich trioch tyžní vin perebuav u centri zahaľnoji uvahy zavdiaky tomu, ščo v nioho hostiuvaly prýbuľci zi Staroži Zemli. Prote vin utišav sebe tym, ščo nevdovzi na Junaj znovu pryletiať zemlian — vže ne na odnomu korabli i ne lyše z doslidnýčkoju metoju. Priamo ja jomu ničoho ne obiciav, ale čitko dav zrozumity, ščo majže napevno naš uriad ne zvolikatyme z počatkom torhiveľnych stosunkiv, bo maloliudni, porivniano z Junajem, zemni koloniji ne mohly povnoju miroju zadovoľnyty potreby desiatymiljardnoji Pivničnoji Federaciji u prodovolſtví.

Pislia odynadciatoji, za try hodyny do pivnoči (jak ja vže vidznačav, junajška doba bula dovša za zemnu), my rozijsslysia spaty. Vtim, ja šče trochy zatrymavšia na prochania polkovnyka — vočevyď, vin zbyravšia pohovoryty zi mnoju pro Eju, ale tak i ne zmih dibraty potribnych sliv. Tož my prosto vypyly po kelychu slabeňkoho vyna na son prýdešnij i rozprošcalysia.

Uvijšovšy do svojej kimnaty, ja ne stav umykaty svitlo, a pidstupyv do vikna i z sumom spriamuval pohliad u čyste nične nebo Junaja. Čuže nebo čužoji planety, husto vsypane čužomy zoriamej j počerkane tmianymy, leď pomitnymy neozbrojenym okom nytkamy-peretynkamy portaliv — tvoriň čužoho rozumu. My znachodylysia nevymovno daleko vid ridnych krajiv, majže za sto miljoniv parsekiv vid Zemli, v odnij z galaktyk grupy Perseja. Zvidsy nijak, naviť u najpotužnišej teleskop, ne možna bulo pobačyty naš Čumačkyj Šliach, bo joho zatulialo otočene ščilnoju pylovoju chmarou tutešnie galaktyčne jadro...

— Nudhuješ za domom, Eriku? — počuvšia za spynoju znajomyj týchuj holos.

Vid nespodivanky ja zdryhnuvsia i rvučko povernuvsia. V najtemnišomu kutku sydila u krisli Eja, jaku ja ne pomityv u piťmi, koly zachodyv do kimnaty.

— Ščo ty tut robyš? — rozhubleno zapytav ja, vidčuvajúcy, jak zakalatalo moje serce.

— Čekaju na tebe, — vidpovila Eja, pidvodiacýs z krisla.

Vona pidijšla do vikna i stala poruč zi mnoju. Na nij bula koroteňka suknia, ščo obliahala jiji strunku postať, prýmarne zoriane svitlo sriblylo biliave volossia i vidbyvalosia v blyskučych očach, vid čoho vony zdavalysia ne smarahdovymy, jak prý normálnomu osvitlenni, a sirymy, mov nebo pered svitanniam.

— Meni toskno, Eriku, — skazala vona. — Meni boliače. Tak boliače, ščo ladna kryčaty. Ja ne choču rozlučatysia z toboju.

— Ja tež ne choču. Ale mušu... — Ja trochy pomovčav, vidtak česno dodav: — I sprava ne lyše v obovjazku. Ja ne možu bez kosmosu.

— A ja ne možu bez tebe... — Vona tycho schlypnula. — Nu, čomu vse tak nepravýlno vlaštovanano? Čomu meni ne možna letity z toboju? Ce nespravedlyvo!

— Tak, — pohodyvsia ja, — nespravedlyvo. Ale my ne v zmozi ničoho zminyty.

Eja prysunulaš do mene vprytul i pryhornulasia do mojich hrudej. Ja mašynaľno obijniav jiji za taliju i vže ne mih prymusyty sebe rozimknuty obijmy. Mjakyj, zbudlyvyj aromat jiji volossia čymdali dužče pjanyv mene.

— Ty znaješ, naviščo ja prýšla? — zapytala vona čerez dejakyj čas.

— Znaju. Ale ce... ce bude pomylkoju. My ne majemo majbutnioho, Eje, ty rozumi-ješ? Moje misce v kosmosi, tvoje — na planeti. My ne zmožemo buty razom.

— Čomu? Ty ž ne nazavždy letyš? Ty ž poverneššia?

— Ce ne maje značennia. Naviť za najspryatlyvišych obstavyn my budemo bačy-tysia lyše kľuka raziv na rik.

— Nu j nechaj, — vidpovila Eja, ščo micniše pryhortajučy do mene. — Krašče žyty ridkymy zustričamy z toboju, niž uzahali bez tebe.

Ja tycho zitchnuv.

— Ne kažy durnyć, divčynko. Ty zasluhovuješ biľšoho, niž ci korotki zustriči.

Eja pidvela holovu i z bezmežnoju nižnistiu podyvylaś meni v oči.

— Ja zasluhovuju tebe, Eriku. Tiľky tebe. Vse svoje žyttia ja čekala, koly ty prýdeš.

Vona obchopyla rukamy moju šyju j potiahlasia vustamy do mojich ust. Jiji pocilu-nok buv nevmilyj, ale palkyj i prystrasnyj. Ja zrozumiv, ščo šče trochy — i vtraču reštky rozsudlyvosti...

Zibravšy vsiu svoju voliu v kulak, ja mjako vidstoronyv vid sebe Eju.

— Ni, ce nepravyľno. Tak ne možna. Potim ty škoduvatymeš.

— Ne škoduvatymu, — rišuče zapevnya vona.

— Zate ja poškoduju... Bud'-laska, idy zvidsy.

Jiji oči spovnlysia sližmy rozpaču j obrazy.

— Ty... ty... — promovyla vona, zadychajučs. — Ty prosto...

Tak i ne zakinčyvšy, Eja rvučko rozvernulasia j vybihla z kimnaty, hučno chria-snuvšy za soboju dveryma.

Ja zalyšyvsia stojaty bilia vikna. Meni bulo hirko j toskno. Prote ja znav, ščo včynyv pravyľno. Jakby ja skorystavsia Ejinym stanom, to buv by ostannim nehidnykom. A tak ja prosto počuvav sebe ostannim durnem.

ROZDIL 17. KLIUČ

Nastupnoho ranku ja čekav i bojavsia zustriči z Ejeju, ale na snidanok vona ne pryjšla. Polkovnyk Ajola vybačyvsa pered namy za vidsutnišť staršoju doňky, pojasnivšy, ščo vona zle počuvajetsia. Rozptytuvaty v nioho podrobyci ja ne stav, bo j tak znav pro prycyny jiji pohanoho samopočuttia. A zhodom Marsi pošepky rozpovila meni, ščo zachodyla do Eji — vona ležala v ližku, plakala j ne chotila ni z kym rozmovliaty. Pislia cieho meni zrobilosia heď kepško.

Nevdovzi pislia snidanku prybuв archijepiskop. Oskilky času lyšalosia obmaľ, vin ne stav rozvodyty ceremonij, a prosto poprosyv mene pro rozmovu vič-na-vič. Polkovnyk nehajno proviv nas do svoho kabinetu na druhomu poversi j odrazu vyjšov, choča bulo vydno, ščo vin až palaje z cikavosti.

Koly my zalyšylyś udvoch, archijepiskop prysiv u krislo j poklav sobi na kolina neveličku skryňku, jaku pryziv iz soboju, javno starovynnu, z červonoho dereva, vkrytu prosteňkoju inkrustacieju.

— Vy, mabuť, zdohadalsia, kapitane Maľstrom, — promovyv vin, — ščo prycyna našojo zustriči — Zapovit Vaulou.

— Tobto proroctvo? — utočnyv ja, vlaštuvalavšyś u krisli naproti.

— Tak joho nazývajuť neobiznani. Naspravdi ž Vaulou ničoho ne prorokuvav. Vin prosto *prypuskav*, ščo kolyś na Junaj možuť pryletity liudy z planety, jaka ne vchodyť do Mereži Svitiv. I na cej vypadok vin *zapovidav* Cerkvi, jak najstabilnišomu suspiľnomu instytutovi, zberihaty pevnyj predmet, ščob peredaty joho v naležnyj čas naležnym liudiam. — Archijepiskop kynuv pohliad na skryňku. — Šče pivtora storičcia tomu, koly tutešni zemliany vidkryto oholosyly pro svoje isnuvannia, mij poperednyk vyrišyv bув, ščo vony je ti sami liudy, pro jakych movytsia v Zapoviti. Prote vin vyjavyv dostaňniu oberežniſt i zreštoju perekonavsia, ščo vony ne vidpovidajuť pererachovanym Vaulou kryterijam. Adže jichnia baťkivščyna, Nova Zemlia, znachodytsia v Mereži, a te, ščo jichni predky kolyś prybuli z-poza jiji mež, ne maje značennia. Krim toho, vony sami vyznavaly, ščo ne možuť litaty miž zoriamy. Zate z vamy vse inakše. Same pro vas hovoryv Vaulou.

Vtim, u holosi archijepiskopa meni počulysia notky nevpevnenosti.

— A prote, vy šče sumnivajetesia, — zauvažyv ja. — Potrebujete dodatkowych dokaziv?

Vin povilno pochytag holovoju:

— Ni, kapitane. Dokaziv, ščo vy prybuli z-poza Mereži Svitiv, biľš niž dosyť. Ale vy majete raciju: ja spravdi sumnivajuś. Vid samoho počatku, z peršoho ž dnia vašojo pojavy na Junaji, ja nijak ne mih vyrišyty, čy varto meni vykonuvaty Zapovit Vaulou. Tomu zvolikav do ostannioho. I zaraz zovsim ne peven, ščo čyniu pravylno.

— Čomu?

Archijepiskop vidpoviv ne vidrazu. U mene sklalosia vražennia, ščo vin boreťcia z bažanniam ustaty j pity.

— V junosti ja zdobuv zemnu osvitu, — narešti zahovoryv vin. — Meni vidomo, chto taki danajci, i jaki dary vony pidnosiať. U nas je schoža pryzkazka, prote symvolika trojanškoho konia vydajeťsia meni vyraznišoju. Ja ce vedu do toho, ščo dar, zalyšenyj dlia vas Vaulou, cilkom može vyjavytysia ne kraščym za danajskyj. — Peršosviašeniyk vidkryv skryňku i vziav zvidy neveličku zolotavu kului, blyžko šesty santymetriev u diámetri, z jakohoś lyskučoho materiálu, najimovirniše, metaličnomo splavu. — U Zapoviti cej predmet nazývajetsia prosto Rič, z velykoji litery. Vona maje j inšu nazvu... ale vy vže sami z cym rozberetesia. Cia Rič, bez sumnivu, pereveršuje vsi vaši naukovi dosiahennia razom uziati. Ta ja ne peven, ščo vona potribna liudiam Staroju Zemli. Popry vsi nezaperečni výhody, ščo jich vam može zaproponuvaty cia Rič, varto pamjataty pro

te, ščo kožna medaľ maje svij zvorotnyj bik. Katastrofa šestysotričnoji davnyny, neščodavnie zahadkove znyknennia Novoji Zemli... Jak ja vže kazav, u mene bula veľka spokusa proignoruvaty voliu Vaulou. Odnače ja ne zmih uziaty na sebe taku vidpovidalnist'. Tož teper rišennia majete prjnosti vy, kapitane. Same tomu ja poprosyv vas pro rozmovu naďinci.

— Pereprošuju, vaša prevelebnoste, — movyv ja zdyvovano, — ale vy hovoryte zahadkamy. Ja vas ne rozumiju.

— Ničoho, skoro rozberetesia. — Archijepiskop povernuv kuli do skryňky i poklav jiji na pyšmovyj stil polkovnyka. — Ja zalyšaju vas z Riččiu. I vid vašho imeni poprošu, ščob nichko ne zavažav vam. A vy dobre podumajte. Može, toj šliach, jaký obrala Zemlia, važkyj šliach, bolučyj, vydastśia vam perspektyvníšym. Može, vy vyrišytele ničoho ne rozpovidatý svojim pidlehlym, a ciu Rič prosto vykynete u vidkrytyj kosmos i zabudete pro neji. Zi svoho boku ja obiciaju zberehuty vse v tajemnici.

Perš niž ja vstyh ščo-nebud' skazaty, peršosviaščenyk vyjšov z kabinetu.

Kilka sekund ja v cikovytij rozhublenosti dyvyvsia na začyneni dveri, potim pidjšov do stola i vziať zi skryňky kuli. Vona vyjavylasia na dyvo leka, majže nevahoma, ale nadzvyčajno tverda. Na dotyk jiji poverchnia bula trochy šorstkoju i procholodnoju.

Tut ja zhadav reprodukciu fresky, jaku šče v peršyj deň pokazuvala meni Eja. Tam bulo zobraženo Vaulou z kuleju na doloni, ščo mala prýblyzno takyj samyj rozmir (z popravkoju na masštab, zvisno). A otže, istoriky pomyrialysisa v svojemu traktuvannia — to buv ne globus, a cia Rič. Ale dlia čoho vona pryznačena?..

Ja micno stysnuv kuli v ruci, ščob perevirity, jak švydko vona nahrijetśia... i tijeji ž myti u mene vynyklo vidčuttia, movby na mene dyvliaťsia z usich bokiv. I odnočasno nizvidky.

Raptom meni zapamoročyloś u holovi. Ja schopyvsia za kraj stola i vpustyy kuli na pidlohu. Bezzvučno vdaryvšy ob načyščenyj parket, vona ne vidskočyla i ne pokotylasia, a zakliakla na misci, nače prýklejena.

Zapamoročennia švydko mynulo. Jakýs čas ja pidozrilo dyvyvsia na kuli, syľno sumnivajučyś, čy varto meni znova torkatysia do neji. Zreštoju nachylyvsia j oberežno pidniaj jiji, trymajučy dvoma palciami.

Znenačka u mene v holovi prolunav bezplotnyj šepit:

«Ne bojatysia. Nema škody. Prosyty styskaty v ruka. Dali včyty jak hovoryty.»

Vid nespodivanky ja zamalym znova ne vpustyy ciu zahadkovu Rič, jaku vže ne navažuvavšia nazývaty prosto kuleju. A vona pislia pauzy znova vtrutylaś u moji dumky:

«Micnišyj kontakt potriben. Nedostatnie znannia movy. Nemaje zahrozy.»

Et, chaj bude ščo bude! Ja siv u krislo i znova stysnuv Rič u ruci. U holovi znov zapamoročylosia, ale tryvalo ce nedovho — sekund pjať, šconajbiľše desiat. Pislia čoho v mojich dumkach čitko prolunalo:

«Lingvistyčnyj analiz zaveršeno. Nepryjemnych somatyčnych vidčuttiv biľše ne bude. Teper ja hotovyj nadaty informaciju...»

Deś za čverť hodiny dzvinok komunikatora vyviv mene z zadumy. Ja distav z kyšeni aparat, švydko hlianuv na dysplej i vidpoviv:

— Tak, Olho?

— Vybač, kep, ščo turbuju. Archijepiskop prosyv ne zavažaty tobi, ale...

— Vse harazd. Ja same zbyravšia vyklykaty tebe z Teo. Prychodte — ale tiľky vdvoch. Moji vybačennia polkovnykovi.

— Dobre. Zaraz budemo.

Ne mynulo j chvylyny, jak Krasnova zi Šternom uvijšly v kabinet i zapytlyvo podvylyś mene. Mij prýholomšenyj i rozhublenyj vyhliad spravyv na nych neabyjake vražennia.

— V čomu rič? — zapytav Štern. — Ščo trapylosia?

— Speršu siadte, — poradyv ja, a koly vony vlaštuvalyś u krislach, pokazav jím kuliū. — Cej predmet... hm, cej objekt dav meni archijepyskop. Joho zapoviv nam Vau-lou.

— I ščo ce take?

— Vin nazývajce sebe Mereževym Kliučem. Kaže, ščo termin nevdalyj, ale točnišych definicij pidibraty ne može.

— Kaže? — zdyvovano skynula brovy Krasnova. — Jak?

— Podumky, — pojasnyv ja. — Tiľky ne kvaptesia nadiahaty na mene hamivnu soročku. Vin spravdi obminiujeťsia zi mnoju dumkamy. Čerez sensornyj kontakt. — Dlia demonstraciji ostannich sliv ja stysnuv kuliū v ruci.

— Vin IX?

— Stverďuje, ščo ni. Za joho slovamy, vin ne majce osnovnych oznak osobystosti. Joho intelektualnyj komponent javliaje soboju potužnyj superkomputer z telepatyčnym interfejsom.

— Kruto! — skazav Štern. — Hm... Otže, Kliuč. I vid jakych vin dverej?

— Vid dverej u Merežu. Vin prydnuje do nejí novi svity.

Jak ja j čekav, oboje mojich spivozmovnykiv nedovirlyvo vtupylyś u mene.

— Žartuješ! — promovyla Krasnova.

— Jakščo ce žart, to ne mij, a Kliuča. Prote ja jomu viriu.

— Tobto, Zemlia...

— Tak. I Mars. I zoriani koloniji. Kliuč stverďuje, ščo vstanovlennia portalov ne zavdasť žodnoji škody ani planetam, ani liudiam na nych.

— To ce ž... — počav buv Štern, ale osiksia.

— Čudovo? — zapytav ja, vhadavšy joho nezakinčenu dumku. — Skladne pytan-nia. Po-mojemu, ne vse tak odnoznačno.

Krasnova movčky prostiahla do mene ruku. Ja viddav jij Kliuč, vona pryskiplyvo ohlianula joho i pocikavylasia:

— A čomu vin zi mnoju ne rozmovliaje?

— Stysny joho v doloni.

Nastupni kiľka chvylyn Krasnova ta Štern počerhovo spilkuvalysisia z Kliučem, zja-sovujuči v nioho detali. Ja terpliače čekav.

— Ne možu pozbutysia počuttia deža-viu, — vrešti ozvalasia Krasnova. — Ščoś schože ja vže zustričala. Zdajeťsia, v odnomu staromu fantastičnomu fiľmi. Ale tam vy-nykla jakaś etyčna problema.

— V našomu vypadku etyka ni do čoho, — zauvažyv Štern, povertajuči meni Kliuča. — Pytannia suto praktyčne. Pryjednannia do Mereži Svitiv vyrišyť najboliučiši problemy zemnoho liudstva — perenasełennia, bidnist, holod, obmežennia osobystych svobod. Ta čy bezpečna sama Mereža? Oś u čomu zakovyka. Šistsot rokiv tomu tut sta-lasia katastrofa, virohidno, sprovokovana vybuchom Supernovojoji, ščo davsia vznaky na bahatioch miľjonach planet. Pry ciomu, jak my prypuskajemo, zahynula cyvilizacija bu-divnych Mereži Svitiv. Anu jak katastrofa povtoryťsia, ta šće j u biľsych masštabach, niž poperednia, i het-često vynyščyť usi planety Mereži. Abo svižyj pryklad — cia za-hadkova istorija z Novoju Zemleju. Harazd jakščo novozemliany prosto vidhorodylysia vid junajciv i dijuť za pryncypom: usich vpuskaty, nikoho ne vpuskaty. Prote ja v ce ne viriu. Pislia znyknennia našych ja bojusia, ščo tut use nabahato serjozniše.

— Atož, — pohodylasia Krasnova. — Mereža chovaje v sobi bezlič zahadok i nebez-peku. Dosi my spryjmaly ce abstraktno, vidstoroneno. Ale teper... — Vona zamovkla j trusnula holovoju. — Duže skladna sytuacija. I pry jiji rozhliadi my musymo ne zvažaty na svoji egojistycni, korporatyvni interesy.

Šten zdyvovano zyrknut na družynu:

— Pro ščo ty, Oľho? Jaki šče korporatyvni interesy?

— A to ty ne rozumiješ! U Mereži rezistentni vže ne buduť tak potribni, jak zaraz.

— Durnyci! — pyrchnuv vin. — Vid cioho my lyše vyhrajemo. Jakščo na chvyľku vidvoliktysia vid nebezpeč Mereži, to prjednannia do neji Zemli z kolonijamy cílkom u našich interesach. Nikomu z nas biľše ne dovedetsia tiahaty barži miž planetamy, my vsi stanemo doslidnykamy. I ne odnijeji našoji Galaktyky, a vsioho bezmežnoho Vsesvetu. Nastupni pokolinnia rezistentnych uže ne expluatuvaly mūť zmalku, jím dozvoľiať prožity normalne dýtynstvo. A te, ščo nas perestanuť nosyty na rukach, ščo ne platiť mūť nam taki velyki hroši... nu, ce ž dřibnyci!

— Zhoden, — kyvnuv ja. — Za velykym rachunkom, my takož zacikavleni v Mereži. Ale ce ne zaslipliuje nas, ne zavažaje zberihatý objektivnistič, tverezo zvažuvaty vsi možlyvi naslidky. Zate na Zemli malo chto vahatymetšia, vchodyty v Merežu čy ni. Nadto vže velyka spokusa vyrišty vsi nabolili problemy odnym machom. A nebezpeky — vony v majbutniomu, otže, neistotni. Zemliany davno zvykly žyty lyše najblyžčoju perspektivoju.

— Ščo pravda, to pravda, — pidtrymav mene Štern.

— Do reči, — zauvažyla Krasnova, — zovsim ne obovjažkovo prjednuvaty Zemliu do Mereži Svitiv. Dosyť bude j Marsa.

— A ščo ce miniae? — znyzav ja plečyma. — V bud'-jakomu razi majže vsi zemliany ta marsiány pereseliaťsia u svity Mereži. Zemlia nadto zahydžena, Mars zanadto suvoryj, a tutešni planety — prosto jak namaliovani. Ne darma «Kovčeh» nazvav jich Edemamy. My musymo čitko zrozumity: jakščo vižmemo z soboju Kliuč, to ce označaťsme, ščo vse zemne liudstvo pereselyťsia v Merežu Svitiv.

— A jakščo ne vižmemo? Jakščo vykynemo joho do dička deš u mižzorianomu prostori?

— Ni, Oľho, — tverdo promovyv ja. — My ne možemo tak učynyty. Sama po sobi Mereža Svitiv — čudova štuka. Prjednannia do neji obiciaje liudstvu bezmežni perspektivy zrostannia j rozvýtku. Ale perš niž prjimatý take nezvorotne rišennia, slid reteľno vyvčity Merežu, zjasuvaty, jak vona funkciönuje, ocinyty stupiń ryzyku jiji globálnoho znyščenia. Potribni roky, a to j desiatylittia napruženych doslidzeň.

— I heť ne fakt, ščo vony buduť uspišnymy, — dodav Štern. — Mereža Svitiv je produkтом cyvilizacji, ščo na bahato tysiačolič vyperedyla nas u svojemu rozvýtku. Novozemliany doslidžuvaly jiji majže čotyrysta rokiv, ale ničoho ne dosiahly. Zvyčajno, naša nauka prosunulasia značno dali... a vtim, ja ne stav by nadto pokladatysia na ce. Z kincia dvadciať druhoho storiččia my ne zdjísnyly nijakých jakisných strýbkiv, ne videli novych pryncipiv, a prosto ruchalysia po vyschidnij, bez istotnych proryviv.

— I v kožnomu razi, — skazav ja, — na Zemli ne čekatymuť rezultativ doslidzeň. Nu, može, šče poterpliať, poky my rozbyratymemosia, ščo stalosia z novozemlianamy... ta j to navriad.

— Otže, hluchyj kut, — pidsumuvav Štern.

— Same tak.

My nadovho zamovčaly, porynuvšy v rozdumy. A čas nevblahanno splyvav. Do toho momentu, jak my maly sisty v mašyny j vyrušty na aerodrom, zalyšalosia menše dvoch hodyn.

Ja dyvvysia u vikno, ščo vychodylo na neveličke ozero, za jakym počynavšia hajok. Junaj buv duže schožyj na Zemliu mynuloho, koly liudy šče ne vstyhly zapaskudyty jiji. Jaký zemliany prj zdrovomu hluzdi vidmovyťsia žyty na takij čudovij planeti? I načhaty na bud'-jaký ryzyk. Zreštoju, ščo može buty hirše teperišnjoji Zemli?..

— Jakščo mirkuvaty logično, — povíľno zahovoryla Krasnova, — to Kliuč povynen maty vyčerpnu informaciju pro strukturu Mereži. Bo inakše vin ne zmih by prjednuvaty do neji novi planety.

— Vin ce zaperečuje, — vidpoviv ja. — Stverďuje, ščo prosto zviazanyj z najblyžčym Mereževym Vuzlom i faktično je joho agentom, poserednykom.

— A zapytaty informaciju z Vuzla?

— Joho funkcijamy ce ne peredbačeno.

— Breše, — skazav Štern.

— Možlyvo. Chto my, vlasne, taki, ščob rozkryvaty nam sekrety Mereži?

— Ta vže ž nichko. Storonni... — pohodyvsia vin, i tut joho oči zblysnuly. — Vaulou! Vin točno buv predstavnym kom cyvilizacií, ščo stvoryla Merežu. Abo, v krajniom razi, kontroliuvala jiji.

— Ce cikom virohidno, — pohodyvsia ja.

— Dali, — prodovžuvav Štern. — Prypustimo, ščo vlada nad Merežeu peredajetsia v spadok. Skažimo, čerez igrek-chromosomu. A oskilky polkovnyk Ajola — priamyj naščadok Vaulou, to vin mih uspadkuvaty ciu vladu.

— Cikava ideja, — promovyla Krasnova. — Spirna, ale cikava. Hadaju, sprobuvaty varto. Chiba ni, kep?

Ja nevyznačeno chytnuv holovoju. Nezaležno vid toho, maje Štern raciju čy ni, meni zovsim ne vsmichalosia posviačuvaty polkovnyka v ciu tajemnyciu. Choča ja odrazu vidkynuv dumku pozbutysia Kliuča, ale šče ne vykliučav variäantu na jakýjs čas prychovaty joho. A vpevnenosti v tomu, ščo polkovnyk pohodyťsia movcaty, ne bulo. Radše jakraz navpaky: vin buv biznesmenom, krevno zacikavlenym u torhivli z Zemleju, a otže, zacikavlenym u jiji vchodženni v Merežu, do toho ž jaknajšvydšomu. Za velykym rachunkom, jomu bulo bajduže do vsich našych pobojuvań. Adže sam vin žyv u Mereži i nijak zminyty cioho ne mih, a zemlian rozhliadav jak perspektyvných biznesových partneriv. I tiľky.

— Zrobymo inakše, — skazav ja. — Zvernemosia do Eji.

— Ale vona ne maje igrek-chromosomy, — zaperečyv Štern.

— Oj, Teo, oblyš! — pyrchnula Krasnova. — Ščo za šovinistyčni štučky! Z jakoho ce dyva vlada nad Merežeu maje peredavatysia konče po čolovičij liniji? A žinky ščo, druhý sort?

Prysoromlenyj Štern počav buv vypravdovuvatysia, spyrajučyś na zakony spadkovosti, prote ja zupynyv joho:

— Vse, dysput zaveršeno. Speršu pidemo do Eji, a potim... korotše, pobačymo.

ROZDIL 18. SPADKOJEMYCIA VAULOU

Ni bilia kabinetu polkovnika, ni na schodach, ni v korydori na tretiomu poversi my nikoho ne zustrily, tož nam ne dovelosia nikomu ničoho pojasniuvaty. Vsupereč mojim pobojuvanniam, Eja bez zaperečeň dozvolyla nam uvijty. Vona sydila na ližku, odiahnena v zelenu bluzku ta syni štany, a poruč z neju prymostylasia Marsi v paradjí formi — vže cikom hotova do vidbutia na aerodrom.

— My tut balakaly, — švydeňko povidomyla Marsi, pojasniujuč svoju prysutnistť. — Poky vy chovalysisa v kabinet, ja vyrišyla navidatysisa do Eji j trochy rozvorušty jiji. Zdajeťsia, meni ce vdalosia.

Eja vsmichnulasia nam, prote jiji pohliad i dali zalyšavšia sumnym.

— Molodcia, divčynko, — skazala Krasnova. — A teper tpruś zvidsy. Nam z Ejeju treba pohovoryty.

Marsi sluchniano zbyralasia vstaty, až tut Eja micno schopyla jiji za ruku.

— Ni, tak ne hodyťsia! — oburylasia vona. — Ščo šče za «tpruś»? Ce moja kimnata, i tut ja vyrišuju, komu pity, a komu lyšytysia. Chočete pohovoryty — prošu. Ale Marsi zalyšyťsia zi mnoju.

Marsi rozhubleno podyvylasia na mene, ne znajučy, ščo jij robyty. A ja v dumkach vylajav Krasnovu za bezceremonnistę. Vykažy vona bodaj trochy taktu, vse obijšlosia b. A tak Eja, ščo j do toho bula v kepškomu nastroji, vperlaś i pišla na pryncyp. Ta vlasne, ce ničoho ne zminiuvalo. Ja odnakovo ne zbyravšia prychovuvaty vid komandy isnuvanania Kliuča, prosto speršu chotiv rozibratysisa z nym spokijno, bez zajvoji metušni.

— Harazd, Eje, vybač, — skazav ja. — Oľha pohariačkuvala. My ne majemo vid Marsi sekretiv. — Z cymy slovamy ja vydobuv z kyšeni Kliuč. — Ce peredav meni archijepiskop. Najpevniše, vin naležav tvojemu predkovi Vaulou. Ja choču, ščob ty vziala joho do ruk. Tílky ne liakajsia, koly počuješ u holovi holos. Tak i povynno buty.

Ščojno ja poklav Kliuč Eji v doloniu, jak joho ohornulo mjake zolotave siajvo.

— Otak! — ne vtrymavšyś, vyhuknuv Štern.

Čerez kľka sekund Ejini oči široko rozpliuščylysia vid podyvu.

— Vin... vin spravdi rozmovliaje! Podumky. Nazývaje sebe Vidkryvačem Mereži... Čy Mereževym Kliučem... Ne možu pereklasty točno. Do mene vin hovoryť junajškoju, duže dyvnoju junajškoju, i ja ne zovsim vpevnena...

— Nazývatymemo joho Kliučem, — zaproponuvav ja.

— Dobre, — pohodylasia Eja. — Kliuč kaže, ščo joho funkciyi zaležať vid rivnia dopusku korystuvača. U vas vin nuliovyj, najnyžčij, jak u hostej Mereži. A v mene pjatyj — ne nadto vysokyj, ale... O-o! — Jiji oblyččia prosiajalo. — Kliuč kaže, ščo ja z rodu Pravyteliv Mereži!

Marsi kynula na Eju zachoplenyj pohliad, nesmilyvo prostiahla ruku j leheseńko dotorknulasia do zolotavoju kuli. A ja zapytav:

— Čomu todi tvij dopusk ne nadto vysokyj?

— Bo ja šče ne maju naležnych znań... dosvidu... vminnia... kompetentnosti... Kliuč kaže, ščo v mojej movi nemaje točnoho slova. Krim toho, sama ja ne Pravytelka Mereži, a lyše naležu do jichnioho rodu. Ja — naščadok Pravyteliv Mereži.

— Ale Kliuč pidkoriajeťsia tobi?

— Tak. U mežach moho dopusku.

— I ščo vin može robyty.

— Zdijsniuvaty zahaľnyj nahliad... monitoryng stanu Mereži v miscevomu sektori — tobto, v tých jiji častyni, ščo kontroliujeťsia najblyžčym Vuzlom. Vidstežennia potočnych podij u svitach, ščo perebujuť na vidstani ne biľše šistnadciaty tuneliv po priamij, i vstanovlennia z nymy myttievoho zviazku. A šče Kliuč prjednuje do Mereži novi planety.

Ostannie pryznačennia Kliuča spravylo na Marsi neabyjake vražennia. Ale my vže znaly pro ce, tomu nas zacikavyly inši joho funkciu.

— Vidstežennia podij... — zamysleno povtoryv Štern. — Zvidsy do Novoji Zemli visim tuneliv. Jakščo Kliuč kaže pravdu, to vin zmože jiji pokazaty.

— Vin ne znaje, ščo take Nova Zemlia. Ce ne mereževe imja... Choča vin stverdžuje, ščo v mežach joho dosiažnosti, okrim Junaja, je lyše odna planeta z čyslennymy slidamy rozumnoji dijaľnosti... do nejí vsioho čotyry tuneli po priamij — rivno vdviči menše... Tak, zaraz podyvymosia... — Eja zapliuščyla oči. — Ja baču jiji, ce vona... Točno vona, i z neju vse harazd... Ni, ne vse! Ja ne baču ruchu, ne baču liudej... Os Nuevo-Santjago, tam moja škola... ale misto bezliudne!

— Ščo, zovsim nemaje liudej?

— Nikohisińko. Žodnoji duši. U nebi ni flajeriv, ni litakiv. Nazemni mašyny prosto stojať na dorozi. Vsi porožni. Dejaki vyjichaly na trotuary, dejaki zištovchnulysia... A tam rozbytyj flajer. Ja ne baču, ščob u kabini chtoś buv...

— Rujnuvannia je?

— Tak, podekudy. Mabuť, vid požež. Ta točno ne vid bombarduvań. Ne schože, ščob Novu Zemliu chtoś zachopliuvav, vona prosto... pokynuta. Vsiudy slidy zanedbanosti, vse vkryte pylom i brudom... klumby ta gazonы zarosly burjanamy... vulyciamy blukať tvaryny — i ne lyše domašni... — Eja rozpliuščyla oči j poterla doloneju čolo. — Kliuč pidtverdyv, ščo na Novij Zemli ne zalyšylosia liudej. Prote ne znaje, ščo z nymy stalosia. Mij riveń dopusku dozvoliaje sposterihaty tilky potočni podiji, v realnomu časi. Ja ne možu ottrymaty z Mereževoho Vuzla informaciju pro te, ščo bulo raniše.

— A ščo v kosmosi? — zapytav Štern. — Novozemlianý ž volodily kosmičnymy technologijamy.

— Kliuč bačyť u mežach trioch z polovynoju astronomicných odynyć. Tam use tak samo. Pjať kosmičnych stancij, dva desiatky korabliv — ale žodnoji liudyny.

Krasnova merzliakovato povela plečyma.

— Čortivnia jakaś!..

— Do reči, — promovyv ja. — Ty ž pamjataješ, jakýj na vyhliad naš šatl? Nechaj Kliuč pošukaje joho.

— Ja vže prosyla. Vin ne znajšov. Možlyvo, šatl rozbyvsia abo vpav u vodu. A može, joho tut vzahali ne bulo.

Tut meni na dumku spala odna ideja.

— Todi nechaj podyvytsia u prylehlych svitach.

— Harazd. — Čekaty dovelosia nedovho, jakýj desiatok sekund. Potim Eja vyhuknula: — Oś vin! Cilisińkyj. Vysyť na orbiti. Vseredyni... nema nikoho... Porožnio...

— A na samij planeti? Može, naši tam?

Prote Eja zaperečno pochytala holovoju:

— Ni, Eriku. Planeta bezliudna. Meni škoda.

— Myttievyj zvjazok! — vtrutyvsia Štern. — Eje, ty kazala, ščo Kliuč može vstanovliuvaty myttievyj zvjazok.

— Tak, može. Vin zapytuje parametry.

— Nu, v pryncypi, prjmač na šatli praciuje v širokomu diäpazoni vid metrovych chvyľ do... — počav buv Štern, prote Eja zupynyla joho.

— Vybačte, Teodore. Ce zovsim inše. Pomylka v terminologiji. Ja nepravylno zrozumila, ščo skazav meni Kliuč. Točniše bulo b pereklasty joho slova ne jak «myttievyj zvjazok», a jak «priame zdjednannia».

— I ščo ce značyť?

— Zaraz pobačyte.

My prostežyly za Ejnym pohliadom, spriamovanym na viľnu dilianku stiny. Zne-načka tam utvoryvsia čornýj priamokutnyk u liudškyj zrist. Nastupnoji sekundy čor-

nota rozsijalasia, i, niby križ tumannu zavisu, my pobačyly jaskravo osvitlene prodovhuvate prymičennia z šisťma krislami, trioma kanapamy-kojkamy i zaokruhlenymi stinamy, uzdovž jakých tiahlysia zatemneni iluminatory. A v protyležnomu kinci, zliva vid umontovanoho v pereborku velykoho ekrana, buly dveri — bez sumnivu, vony vely do tamburu i dali do pilotškoj kabiny.

— Nivroku ž! — peršoju ohovtalasia Marsi. — Ce salon našoho šatla!

— Tunel! — pryholomšeno movyla Krasnova. — Tymčasovyj tuneľ na vymohu...

— Atož, — kyvnula Eja. — Ce j nazývajeteľsia priamym zjednanniam. Z buď-jakym miscem, ščo perebuva je na vidstani ne dali šistnadjati stacionarnych mereževych tuneliv. Na žal, ja ne možu protiahyt šatl na Junaj. Vin zavelykyj, a maxymalnyj rozmír portalu obmeženo pryblyzno pjaťma metrami v diámetri.

Perš niž my vstyhly zreaguvaty, vona ziskočila z ližka, peretnula kimnatu j bezpereškodno projšla križ priamokutnyk. Potim ozýrnulasia j bezzvučno zavorušla hubamy, suprovodžujuč svoji nečutni nam slova cikom zrozumilomy žestamy — movliav, chodiť siudy, ce bezpečno.

— Zalyšajteś na misci, — nakazav ja Šternovi, Krasnovij i Marsi, a sam rušyv sliedom za Ejeju.

Pry prochodženni čerez portal meni trochy zaklalo vucha vid perepadu tysku, a tilo nemov pronyzav slabkyj elektryčnyj strum. Opynyvšyj na bortu šatla, ja nehajno nakynuvsia na Eju z dokoram:

— Jak ty mohla! A jakby tut bulo porušeno hermetyčnisti? Čy vyjšov z ladu protyradiäcijnej zachyst...

— Ale že use harazd, — znyzala vona plečyma. — Ja ne durna, Eriku, speršu zapytala u Kliuča. A vin vidpoviv, ščo nebezpeky nemaje.

Tut ja vidčuv poštovch u spynu i prolunav Šterniv holos:

— Ahov, kep, dozvoľ projty. Ne zahorodžuj dorohu.

Vin protysnuvsia povz mene, a za nym projšla i joho družyna. Ja oburyvsia:

— Chaj vam čort! Jak ce rozumity? Ja že vam nakazav...

— Oblyš, kep, — vidmachnulasia Krasnova. — Ty, zvyčajno, komandyr i vse take.

Ta nevže ty dumav, ščo my stojatymemo ostoroń i spokijno za vsim sposterihatymemo? Šče čoho zachotiv!

Ničoho ne vidpovivšy, ja švydko povernuvsia do portalu, jaký roztašovuvavšia poruč z dveryma u chvostovyj vidsik. Utim, bulo vže zapizno: jakraz tijeji myti do našoho tovarystva dolučylasia Marsi. Ja zbyravšia nahrymaty na neji, ale potim peredumav i zitchnuv.

— Ščo že, lyšajtesia tut. Ale, — mij holos stav tverdyj, — same *tut*. Dali — ani ruš. Pid twoju vidpovidalniſt, Teo. Nahliadaj za Marsi. I za Ejeju takož. Koly ščo — nehajno povertajtesia... Oľho, za mnoju.

My z Krasnovouj peretnuly salon, promynuly tambur i vvijšly do kabiny. Jak i kazala Eja, šatl znachodyvsia na orbiti; zhory navysala veletenška kulia planety, ohornena blakytnym atmosfernym serpankom.

Ja zajniav misce peršoho pilota i švydko pereviriyv stan bortovych system. Vsi vony funkcienuvaly normalno, a navigacijnyj kompjuter praciuvav u postavarijnomu režymi. Ce označalo, ščo v pevnyj moment perestaly nadchodyty kerivni komandy, i todi avtopilot, na vykonannia zakladenoji v nioho standartnoji programy, poklav šatl na stacionarnu orbitu dovkola planety i počav nadsylaty sygnaly nebezpeky.

Tym časom Krasnova vlaštuvalasia v susidniomu krisli j stala rozbyratysia z bortovym zapysamy.

— Aha, oš i krytyčnyj moment, — promovyla vona i zviazalaš čerez interkom z salonom. — Teo, jak tam u vas?

— Normalno, — vidpoviv Štern z javnym nezadovolenniam.

— Hodi supytysia! My ne zbyrajemosia ničoho prychovuvaty. Transliuju vše, ščo

budemo čuty j bačty.

— Choč na tomu spasybi, — ale joho ton pomjakšav.

Krasnova počala prokručuvaty zapys vidtodi, jak šatl opynyvsia v peredostanionu sviti, ščo mežuvav z Novoju Zemleju. Na našomu dyspleji i na ekrani v saloni proplyvala panorama planety, za kadrom čulisia žvavi perehovory Lopesa ta Olivejry, a čas vid času vstaviali sливce Miloš i Nilsen. Vony uvažno vyškuvaly bodaj najmenšy natiak na katastrofu, prote ničoho ne znajšly. Za chronometražem ce tryvalo ponad hodynu, ale Krasnova periödyčno pryskoriuvala vidtvorennia, tomu na perehliad my vyratly menše pjatnadciaty chvylyn.

Zreštoju Lopes nablyzyv šatl do portalu, ščo viv na Novu Zemliu, i nedobrym slovom pomjanuv mene za te, ščo ja vidmovyvsia letity siudy na «Hermesi». Zaraz, videnznačyv vin, ne zavadylo b zapustyty doslidnyčkyj zond i pereviruty tuneľ na prochidnist'. Ja mymovoli počervoniv vid počuttia soromu ta provyny.

Tut vtrutyvsia Miloš, jakyj zaproponuvav peredaty keruvannia šatlom avtopilotovi, zaprogramuvavšy joho takym čynom, ščob vin na velykij švydkosti vvijšov u portal, a potim rizko zminyv kurs i pirnuv nazad — abo v tej samyj tuneľ, abo v susidnij. Za slovamy chlopcia, takyj strimkyj manevr važko bude včasno vidstežty, a v tomu razi, jakščo na Novij Zemli vidbuvajetsia jakyjš kataklizm, to joho, cikom imovirno, vdastia unyknuty.

Lopes vyznav Miloševu ideju slušnoju, zaprogramuvav autopilot i vvimknuv na zapys usi kamery, vklieučno z tijeju, ščo v kabini. Lopes ta Olivejra sydily v krislach pilotiv, Miloš zajmav misce bortinženera, a Nilsen — sposterihača.

Šatl rozihnavsia, nablyzyvsia do ploščyny portalu, Lopes zahovoryv: «Procho...» — i nastupnoji myti na livij častyni ekrana, zamiešť tropičnych džungliv, zjavyvsia velykij arktyčnyj (abo antarktyčnyj) kontynent, a na pravij z kabiny znenačka ščežly vsi četvero našych tovaryšiv. Šatl, uže bez liudej na bortu, zletiv nad sitkoju portaliv, potim švydko pišov unyz i znova pirnuv u tej samyj tuneľ.

— Stop! — skazav ja. — Nazad. Upoviňnenyj povtor.

Krasnova povtoryla. Ja uvažno dyvyvsia na ecran. Zliva nablyžavsia portal, a sprava Lopes, povilno artykuliujučy, tiahnuv: «Ppprrroooochchchoo...» — i v moment prochodžennia tuneliu vin ščež razom z trioma svojimi suputnykami.

— Ščob ja zdoch! — počuvsia z interkomu Šterniv holos.

Me šče raz perehlianuly cej fragment, uže v pokadrovi rozhortci. Ale ce ničoho ne dalo: na poperedniomu kadri, pered vchodom u tuneľ, vse bulo harazd, a na nastupnomu, vže v prostori Novoju Zemli, kabina vyjavylasia porožnioju. A z urachuvanniam toho, ščo častota kadrov stanovyla sto dvadciať na sekundu, vychodylo, ščo znyknennia stalosia za ličeni milisekundy.

— Bože mij! — promovyla ošelesena Krasnova. — Vony nače v povitri rozčynylysia. Same rozčynylysia — prylady ne zafixuvaly naviť najmenšoho perepadu tysku v kabini... I do reči, kep, ne vvažaj sebe vynnym. Zondy tut ne dopomohly b — adže elektronika ničoho ne vidčula. Vse odno dovelosia b nadsylaty šatl z liuďmy.

— Ce točno, — ozvavšia Štern. — A šče, čoho dobroho, poletily b na korabli. Chto b mih podumaty, ščo...

Joho perervav zliakanyj Ejin vyhuk:

— Oj! Dveri!

My z Krasnovou myttiu skočyly i, malo ne zbyvšy odne odnoho z nih, pobihly do salonu. Vtim, ničoho strašnoho tam ne stalosia, chiba ščo znyk portal u pereborci chvostovoho vidsiku.

— Dveri mojeji kimnaty počaly vidčyniatysisia, — pojasnyla Eja. — I ja nakazala Kliuču zakryty tuneľ. Ale ne chvyliujtesia — vin vidnovyť joho bud'-jakoji myti.

— Chto do tebe zachodyv? — zapytav ja.

— Tato. Zazyrnuv, pobačyv, ščo mene nemaje, j pišov.

— Nas uže šukajúť?

Eja vidpovila ne odrazu, a kľuka sekund movčala, zapliuščivšy oči j micniše sty-snuvšy v ruci Kliuča.

— Šče ni. Ne baču nijakoji metušni. Mabuť, usi dumajuť, ščo vy dosi radytesia v batkovomu kabinetí.

— Nu, dobre, — skazav ja, sidajučy v najblyžče krislo. — Otže, my zjasuvaly, ščo na Novij Zemli kojiťsia... ščo duže pohane. Liudy prosto znykajúť. Dezintegraruťsia, teleportujuťsia, perenosiaťsia v inšej vymir...

— Ostannie nenaukovo, — zauvažyv Štern. — Perše — navriad. Jak my mohly bačyty, i Lopes, i Olivejra, i Nielsen, i Miloš znykly razom z odiahom. Možna prypustyty, ščo j z novozemlianam bulo tak samo.

— Schože, ščo tak, — pidtverdyla Eja. — Prynajmni ja ne pomityla ne vulyciach kynutoho odiahu abo joho šmattia.

— Otož-to. Sam cej fakt možna vvažaty obnadjlyvym, bo označaje, ščo «vysmyku-vannia» liudej vidbuvalosia duže akuratno, z točnym rozrachunkom. Osobysto ja schy-liajuś do versiji pro teleportaciju.

— Kep, — neriuče movyla Eja. — Hadaju, ščo Eji varto znova zapytaty u Kliuča, ščo stalosia z liuďmy na Novij Zemli.

— Tak ja vže pytala! — zaperečyla Eja.

— Može, ty ne pravyľno pytala, — napoliahala Marsi. — Ce ž lyše kompjuter, chaj i nadpotužnyj. Sformuliuj zapytannia tak: čy isnujuť na Novij Zemli abo v jiji okolyciach jakiś osoblyvi umovy, ščo pryzvodiat do znyknennia liudej?

Korotka pauza. Raptom Eja zdryhnulasia j obvela nas pryholomšenym pohliadom.

— Tak, isnujut... U prostori Novoji Zemli prysutnia syla, ščo perenosyť usich liu-dej, jaki potrapyly pid jiji diju, do inšoho miscia v Mereži.

— Kudy? — vyperedev mene Štern.

— Kliuč ne znaje.

— *Vzahali* ne znaje, čy *ne može* otrymaty informaciju?

— Ne može. Ja ne maju naležnoho rivnia dopusku.

— Ale cia syla porodžena Merežeu? — zapytav ja.

— Tak.

— Chto čy ščo jiji kontroliuje?

— Mereževyj Vuzol miscevoho sektora.

— A ščo zmusylo Vuzol zastosuvaty ciu sylu?

— Kliuč ne može nadaty informaciju.

— Vuzol funkcionuje avtonomno čy nym chtoś keruje?

— Nema informaciji.

— Kliuč može pokazaty Vuzol?

— Ni vin nadto daleko. — Eja na sekundu zamovkla. — I v buď-jakomu razi, vin zachyščenyj vid sposterežennia.

— A cia syla, ščo dije na Novu Zemliu, — vtrutylaś Krasnova, — jaka jiji pryroda?

— Vona gruntujeťsia na tych samych pryncypach, ščo j tuneľni perechody. Jiji generujuť portaly za instrukcijamy z Vuzla. Ce vsia informacija, ščo meni dostupna.

Zapala movčanka. Eja sila navproti mene, Marsi prymostylasia na bylcí jiji krisla. Krasnova i Štern prodovžuvaly stojaty. Vyhliad maly pochmuryj i rozhublenyj.

— Ščo ž do mene, kep, — narešti zahovoryv holovnyj inžener, — to ja biľše ne sumnivajuś. Cia rič, — vin vkazav na Kliuč v Ejiných rukach, — ne povynna potrapyty na Zemliu.

— Za žodnych obstavyn, — rišuče pidtverdyla Krasnova.

— Totalitaryzm u masštabach Vsesvitu, — promovyv ja. — Cilkovytyj kontrol, ab-soliutna vlada nad svitamy Mereži j usima liuďmy v nych. Ce ne te majbutnie, jake ja bažav by zemnomu liudstvu... Ta, bojuś, bilšisť zemlian zi mnoju ne pohodyťsia.

— Nu j ne treba pytaty jichnioji zhody, — zajavyla Krasnova. — My prosto znyščymo Kliuč, skynemo joho v nadra jakojiš zori. Dlia biľšoju pevnosti oberemo najhriacišu.

— A chiba my ne poletymo do Vuzla? — ozvalasia Marsi. — Adže vin zabrav novozemlian. I našych takož — admirala, Miloša, lejtenanta Olivejru, technika Niľsena. My *musymo* diznatysia, ščo z nymy stalosia. I sprobuvaty jich vriatuvaty.

Ja pochytav holovoju:

— Ni, ce sprava nastupnoji expedyciji. A naš obovjazok — povernutysia na Zemliu i povidomyty pro naše vidkryttia.

— A šče, — dodav Štern, — otrymaty pročuchana za znyščennia Kliuča. Choča ja dumaju, ščo načaľstvo, postavlene vže pered dokonanym faktom, vyznaje naš včynok vypravdanym.

— Možlyvo, — pohodyvsia ja. — Tak čy inakše, siudy spriamujuť cilu flotyliu korabliv. Ot todi j možna bude letity do Vuzla.

— Bez Kliuča? — zapytala Marsi. — A jak my tudy doberemosia?

— Duże prosto. Eja pojasnyť Kliuču, jak ulaštovana naša sistema geografičnych koordynat, i pid joho dyktovku zapse maršrut vid Junaja do Vuzla. — Ja podyvyvsia na Eju. — Ce daleko?

— Čotyrrysta dvadciat devjať tuneliv, — vidpovila vona.

— Neslabeńko, — prokomentuvala Krasnova. — Blyžko triochsot hodyn bezperevnoho poliotu.

— Avžež, — kyvnuv ja, — bahačko. Visimsot pjatdesiat visim par koordynat. Za hodynū jich ne zapseš. A pislia cioho treba bude pereviryty, perekonatysia, ščo nide ne vkralasia pomylka... Harazd. Dovedeťsia perenesty start na zavtra. Hm, z techničnych prycyn.

— Abo naviť na kíľka dňiv, — zaproponuvav Štern. — Za cej čas sprobujemo vytiahty z Kliuča maxymum informacijii pro Merežu. Spodivajuś, Eja nam u ciomu dopomeže.

Eja micno stysla huby, a na jiji oblyčci zjavyvsia vpertyj vyraz. Jij javno ne spodobalosia, ščo my vyrišuvaly doliu Kliuča bez jiji učasti. A vona že, na vidminu vid nas, mohla keruvaty nym. Vin biľšoju miroju buv jiji vlasnistiu, aniž našoju.

— Zrozumij, Eje, — skazav ja, — Kliuč *neobchidno* znyščyty. Ty že bo sama bačyla, ščo stalosia z Novou Zemleju. Postav sebe na naše misce. Jak by ty včynyla?

— Ale, kep, — znova vtrutylasia Marsi. — Kliuč nam šče stane v pryhodi. Vin bezposerednio zviazanyj z Mereževym Vuzlom, a otže, maje dostup do keruvannia samoju Merežeu. Prynajmni, v mežach miscevohu sektora. Možlyvo, nam vdastśia vziaty joho pid kontrol, zmusyty vykonuvaty naši komandy. Zreštoju, ci rivni dopusku — lyše kompjuternyj zachyst. A bud'-jakýj zachyst možna zlamaty.

Ja kyvnuv:

— Ty vse pravýlno kažeš, Marsi. Ce bulo b čudovo. Prote je odne «ale»: jakščo Kliuč potrapyť na Zemliu, to zi stovidsotkovoju jmovirnistiu Zemlia dolučyťsia do Mereži Svitiv. Ce bude najperše, dlia čoho joho zastosujuť. Našych spivvitčyznykiv ne zupynyť naviť dolia novozemlian. I tiľky potim vony stanuť rozbyratysia z inšymy joho vlastvostiamy.

— Možna ne braty joho z soboju. Možna zalyšty v Eji. Abo povernuty archijepy-skopovi.

— Ce vykliučeno, — rišuče vidpoviv ja. — Koly na Junaj prybude flotylija korabliv, to podaľša dolia Kliuča opynyťsia v rukach načaľnyka expedyciji ta rady kapitaniv. Vsi razom vony ne vižmuť na sebe vidpovidaňst za joho znyščennia, i todi vže točno vin potrapyť na Zemliu. Joho treba znyščyty zaraz, poky ce zaležyť vid mene. — Ja pidvivsia. — Ce moje ostatočne rišennia.

Eja pochytala holovoju, prodovžujuč sydity v krisli.

— Ni, Eriku, tak ne hodyťsia. Tvi plan mene heť ne vlaštovuje. Meni biľše impo-
nuje propozycija Marsi. Krim toho, je šče odna prycyna, čomu ne možna znyščuvaty
Kliuč.

— Ščo za prycyna?

— Na Vuzol ne vdasteňa potrapyty zvyčajnym sposobom, čerez staciönarnyj tuneľ.
Taki tuneli tudy ne veduť. Šliach do Vuzla možna vidkryty lyše z dopomohoju Kliuča.

Ščo tut kazaty, argument buv zaliznyj. Prote ja stojav na svojemu:

— Ne bida. Ščoś ta prydumajemo.

— Ničoho vy ne prydumajete! I ty ce znaješ. A kažeš tak lyše dlia očyščennia sovi-
sti. Holovne dlia tebe — znyščyty Kliuč.

Ja zitchnuv.

— Ty ne rozumiješ...

— Ja vse rozumiju, — rizko urvala mene Eja. — Ja rozumiju, ščo ty vbolivaješ za
svojich spivvitčyznykiv. I tut ja zhodna z toboju. Teper ja takož vvažaju Merežu nebez-
pečnoju. Teper ja bojusia za Junaj, jakyj, na vidminu vid tvojeji baťkivščyny, naležyť do
Mereži. Ja choču zjasuvaty, ščo stalosia z Novoju Zemleju, i jakščo možlyvo, vriatuvaty
novozemlian. A v ideali — zrobyty tak, ščob podibne ne povtorylosia.

— Ale...

— Stryvaj, Eriku, ja šče ne zakinčyla. Ty ne chočeš, ščob Kliuč potrapyv na Zemliu.
I ce rozumno. Takož ty ne chočeš letity na Vuzol zaraz, poky Kliuč šče cilyj. Virniše, sam
ty cieho chočeš, ale tebe vtrymuje kapitanškyj obovjazok. Ty neodnorazovo stverdžuvav,
ščo ne maješ prava ryzykuvaty korablem, ekipažem i vsijeju vašou misijeju. — Eja na
sekundu zamovkla i zmiriala nas rišučym pohliadom. — Nu to j nechaj. Ja organizuju
vlasnu expedyciju do Vuzla. Ot povernemosia na Junaj, i ja zvjažusia z našymy novo-
zemlianamy. Vpevnena, ščo sered nych znajdeťsia čymalo dobrovoľciv.

Rozizlyvšyś, ja vidibrav u Eji Kliuč. Vona ne opýralasia. Ščojno kulia opynylasia v
mojich rukach, jiji zolotave siajvo zhaslo.

— Naviť ne dumaj! — promovyv ja suvoro. — Nijakoji expedyciji ty ne organizuješ.
Jakščo ty take vperte divčyško, ja zaraz že znyšču Kliuč. Spaliu joho v reaktori šatla. A
na Junaj poletymo zvyčajnym šliachom. Tiľky j toho, ščo vytratymo na ce kiľka hodyn.

Eja z vyklykom, naviť zuchvalo, hlianula na mene.

— Pomyliaješsia, Eriku, ničoho v tebe ne vyjde. — Kliuč vyrvavšia z mojich ruk i
povernuvsia v jiji doloniu. — Otak!

Zdyvovanyj povedinkoju Kliuča, ja odnako znova sprobuvav vidibraty joho v Eji. Ta
cieho razu ne vstyh naviť dotorknutysia do nioho. Znenáčka jakaś nevydyma syla vid-
kynula mene nazad i ja vjichav spynoju v stinku.

Eja spokojno pidvelasia z krisla.

— Vybačte, zabula vam skazaty. Do vsioho inšoho, Kliuč šče j zachyščaje svoho
vlasnyka. A vlasnykom vin vvažaje mene. — Vona zrobyla vyraznu pauzu i tverdo pro-
movyla: — My povertajemoś, Eriku. I v spokijnij obstanovci vyrišymo, ščo robyty dali.
Biľše nema zaperečeń?

Ja pryrečeno zitchnuv.

— Harazd, povertajmosia. A potim... slovom, šče pohovorymo.

U chvostovij pereborci salonu vnyk čornýj priamokutnyk, ščo pereduuvav vid-
kryttiu portalu. My rušyly buly do nioho, až raptom Eja, nasmerť pereliakanym holosom, zakryčala:

— Ni! Ni!

Priamokutnyk ščez, i na joho misci znova zjavylasia stinka. Ja rvučko zupynyvsia
j povernuvsia do Eji. Vona stojala neruchomo, niby skamjanivšy, jiji oblyččia spolotnilo,
a v široko rozpliuščených smarahdovych očach zastyh žach.

— Ščo stalosia? — vyperedyla mene Marsi.

— Cia syla... ščo zabrala novozemlian... — schlypujučy, z nevymovnoju mukoju v

holosi zahovoryla Eja. — Teper vona na Junaji...

Meni zdalosia, ščo moje serce zupynylosia. A dychaty ja točno perestav.

— Ščo... — nasylu vytysnuv z sebe ja, — Ščo ty skazala?

— Kliuč... ščojno povidomyv... Na Junaji dije cia syla... Vona zabraala liudej... vsich do odnoho... Tam biľše nikoho nemaje... ni tata, ni sestryčky, ni bratyka, ni titky... zovsim nikoho!.. Ja zalyšylasia sama...

Marsi micno včepylaš meni v ruku. Krasnova stysla Šternove pleče, a toj holosno vylajavsia. Eja bezsylo vypustyla z ruk Kliuča, sila prosto na pidlohu i, zatulyvšy lyce rukamy, nestrymno zarydala.

ROZDIL 19. Názustrič nevidomomu

Marsi vvijsla do rubky rivno o vošmij trydciat, majže sekunda v sekundu.

— Dobroho ranku, kep. Jak čerhuvannia?

— Vse normalno, — vidpoviv ja, postupajućyj jij miscem za pułtom keruvannia. —

Kapitan vachtu zdav.

— Tretij pilot vachtu pryjniav, — skazala vona, sidajućyj v krislo.

Ja peredav jij Kliuč, jakyj, dotrymujućyj Ejinyh instrukcij, postijno provodiy monitoryng svitiv poperedu za našym maršrutom i povidomliav, čy bezpečnyj šliach. Zaraz korabel letiv nad čerhovoju planetou, nablyžajućyj do čerhovoho portalu, i Kliuč stverdžuvav, ščo tam, potojbič tuneliu, nam ničoho ne zahrožuje.

— Lyšylosia trydciat devjať perechodiv, — konstatuvala Marsi, oznajomyvšyj zi zvitom avtopilota. — A potim...

Vona zamovkla. Nichto z nas ne znav, ščo bude dali. Kliuč nadijno oberihav tajemnyci Vuzla i povidomliav tiľky te, ščo naležalo znaty Eji z jiji pjatym rivnem dopusku. Popry vsi naši zusyllia, nam ne vdavalosia rozibratyś ani v pryncypach joho roboty, ani v joho konstrukciji. Metalevyj na dotyk, Kliuč ne dozvoliav ziškriabaty zi svojeji poverchni bodaj krychitnu častočku dla provedennia chimičnogo analizu. Vin buv absolutno neprozoryj dla elektromagnitnych promeniv — častkovo pohlynav jich, častkovo vidbyvav, ale ne propuskav križ sebe žodnoho kvantu, tym samym ne dozvoliajućy rozdyvitysia, ščo tam u nioho vseredyni. Poza bud'-jakym sumnivom, Kliuč prychovuvav u sobi nadzvyčajni možlyvosti, pro jaki my naviť ne zdohaduvalysia. Te, ščo Eja vmila z nym robyty, schože, bulo lyše krapleju v mori. Prote vsi naši sproby objity joho logičnyj zchyst zaveršuvalysia bezrezuľtatno.

— Do reči, — zapytav ja niby miž inšym. — Ty bačyla Eju?

— Šcojno zachodyla do neji. Vona vže prokynulaś, ale šče ne vstala. I znovu ne zachotila snidaty. — Marsi pochytała holovoju. — Vona sebe morduje, bidolacha.

Ja tycho zitchnuv. Ne lyše Eja sebe morduvala — Marsi takož. Kiľka raziv ja stavav jiji zaplakanu v kuchni, de vse nahaduvalo jij pro Symona. Ale zazvyčaj vona ne vykazuvala svojich počuttiv, chovala jich hlyboko v sobi, i ja zovsim ne buv peven, čy ce na krašče...

Pobažavšy Marsi vdaloho čerhuvannia, ja vyjšov z rubky i spustyvia na druhý jarus, de buly roztašovani žytlovi prymiščennia. Na pryladovych paneliach biľosti dvej horily žovti vohnyky — vony svídčyly pro te, ščo kajuty zakonservovani. Tak samo buly piddani konservaciji kajut-kompanija, sportzal, jidaňia (lyšylaś tiľky kuchnia) i naukovi laboratoriji. Ce zmenšyo navantažennia na systemy žyttiezabezpečennia, dozvolivšy jim normalno funkcienuvaty za minimaľnogo kontroliu z boku našoho nečyslennoho ekipažu. Šče bulo zupyneno holovnyj reaktor, jakyj žyvyv systemy hiperdrajvu (ščo takož prostojuvaly), i tiľky ce dozvolialo Šternovi, jedynomu kvalifikovanomu inženerovi na bortu, vykrojuvaty sobi čas na vidpočynok i son.

Uže vkotre ja pochmuro podumav, ščo šče žoden kapitan Zorianoho Flotu ne vtračav za expedyciju stiľkoch členiv komandy. Inša rič, ščo časom znykaly korabli z usim ekipažem... A vtim, možlyvo, tak vono j bude. Ce cilkom imovirno — nadto ž koly vrachuvaty, kudy my priamujemo.

Za vsima rozrachunkamy, letity nam zalyšalosia blyžko doby. Prynajmni dobre te, ščo ne dovelosia dobyratysia na šatli. Choča za svojimy techničnymy charakterystykamy vin i hodyvsia dla tryvalych podorožej, prote joho pasažyrskoj salon buv zamalyj, ščob pjatero liudej mohly provesty v niomu dva tyžni, ne dijućy odyn odnomu na nervy.

Na šatli my proletily tiľky try tuneli — do najblyžčoho svitu, ščo mežuvav z Junajem. Tam Eja oberežno vidkryla portal, zorientowanyj točno v napriamku aerodromu, de stojav naš «Hermes», ja vstanovyy z bortovym kompjuterom radiözvajazok i peredav

neobchidni instrukciji. Korabel startuvav z planety i zdijsnyv perechid po staciönar-nomu tuneliu.

Povernuvšy «Hermes», my peredovsim zlitaly na Šambalu-1, de ja dopovnyv zapysy zalyšenych namy na orbiti bakeniv detaľnym zvitom pro vse, ščo stalosia z Novoju Zemleju ta Junajem. A do zvitu dodav schemu maršruti do Mereževoho Vuzla, zapysanu v zemnij systemi geografičnych koordynat. Utim, navriad ce dopomože nastupnym expedycijam, jakšco my zaznajemo nevdači. Ostannij tuneľ, ščo vede bezposerednio na Vuzol, nemožlyvo vidkryty bez dopomohy Kliuča. Tak, u vsiakomu razi, stverdžuvav sam Kliuč.

Plan podaľsych dij my naviť ne obhovoriuvaly. My ne mohly poletity na Zemliu — i ne tilky čerez malu čyselnišť našoho ekipažu, a šče j čerez Eju, kotru dovelosia b zalyšty tut. Očikuvaty ž na prybuttia pošukovojoj expedyciji bulo b prosto nesterpno. Ta j Eja ne zbyralasia čekaty — vona b sama, svojim chodom vyrušyla do Vuzla. Tož vyboru my ne maly...

Ja zupynyvsia pered kajutoju Šjuzan Gregori, jaku teper zajmala Eja, natysnuv knopku dvernogo interkomu i zapytav dozvolu vvijty. Sonnyj holos z dynamika vidpoviv zhodoju.

Eja vse šče ležala v ližku. Kajuta bula osvitlena lyše ničnym svityňkom, prote ja zmihi rozhledity, ščo Ejini oči prypuchly ne lyše vid snu, a takož i vid sliz. Siohodni, prokynuvšyš, vona znova plakala.

— Pryvit, — skazav ja, vdavšy, ščo ničoho ne pomityv. — Jak ty?

— Normalno, — vidpovila vona, syluvano vsmichnuvšyš.

«Normalno» označalo «jak zvyčajno». Tobto kepško. Bidolašna divčyna dosi perebuvala v hlyboki depresiji, a my ničym zaradyty jiji horiu ne mohly. Eja ne prosto vtratyla ridnych, druziv i blyžkych; u neji vidibraly ridnyj svit, vona lyšlasia sama-samisinka u Vsesviti, polonianka Mereži, pozlavlena možlyvosti vyrvatysia zi svojeji bezkrajnioji vjaznyci. Ja namahavsia ujavyty svoji počuttia, jakby nespodivano znyklo vse zemne liudstvo — ne lyše zemlianys, ale j meškanci Marsa, Esperansy, iných kolonij, personal kosmičnych stancij i baz, ekipaži mižzorianych korabliv... nu, slovom, heť usi zemni liudy, okrim mene. Ja ščosyly namahavsia ce ujavyty — prote ne mih. Nadto strašna vychodyla kartyna, ščob bodaj na sekundu poviryty v jiji reaľnišť. A miž tym, same v takij pochmuri realnosti žyla Eja...

— Vstavaty zbyraješsia? — zapytav ja.

Vona mliavo pochytila holovoju:

— Poky ni.

— A snidaty?

— Potim.

Ja prysiv na kraj ližka i vziav Eju za ruku. Vona micno stysla moju doloniu, a v jiji sonnych očach zamrily slabeňki žaryny. Zo chvyliu my movčky dyvylyisia odne na odnoho z sumom i zatamovanou nižnistiu. Ce buv maxymum, ščo my sobi dozvoliali z tijeji ostannioji noči na Junaji, koly ja hrubo vidštovchnuv vid sebe Eju. Vona vže ne serdylasia na mene, ale pro svoji počuttia biľše ne zahovoriuvala. Ja tež namahavsia stavytysia do neji rivno, suto po-družniomu, choča davalosia ce duže važko.

— Znaješ, Eriku, — ozvalasia Eja, — siohodni meni znova snyvsia tato.

Šče b pak, podumav ja. Vin jij ščonoči snyťsia. I šcorazu dokoriaje doći za te, ščo vona probudyla Kliuč i tym samym prvernula do Junaja uvahu Mereževoho Vuzla. Ci sny buly proekcijeju počuttia provyny, jake peresliduvalo jiji i vdeň, i vnoči. Buvšy rozumnoju divčynoju, vona cílkom zdavala sobi spravu z toho, ščo dvi podiji, jaki stalysia odna za odnoju — jiji manipuliaciji z Kliučem i znyknennia vsich liudej z Junaja — najpevniše povjazani miž soboju. My tež tak vvažaly, choča j namahalsia perekonaty Eju v zvorotnomu. A Kliuč na vsi rozptytuvannia vidpovidav, ščo, jak i u vypadku z Novoju Zemleju, vin ne v zmozi nadaty informaciju pro prycynu ataky na Junaj. Vodnočas vin stverdžuvav, ščo postijno trymaje zviazok z Vuzlom i povidomliaje joho

pro svoje misceperebuvannia. Ce buv naš holovnyj argument: jakščo tak, to čomu Vuzol ne čipav Junaj raniše i čomu todi ne vžyvaje nijakych zachodiv proty nas?..

— Ale siohodni bulo inakše, — vela dali Eja. — Tato kazav, ščo daremno ja zabrala Kliuč z Junaja. Cioho ne varto bulo robyty.

— Dumaješ, Kliuč ochoroniav Junaj?

— Ne znaju. Možlyvo. Včora vvečeri meni vdilosia zjasuvaty v nioho točnyj čas, koly počala dijaty syla, ščo zabrala vsich junajciv. Zakryvšy tuneľ z šatla na Junaj, ja šče blyžko chvylyny trymala zviazok, pereviriajučy, ščo vidbuvažeťsia v našomu domi, a menš niž čerez try milisekundy pislia toho, jak kontakt Kliuča z Junajem bulo ostatočno rozirvano, i zjavylasia ta syla. A ce v žodnomu razi ne možna nazvaty vypadkovistiu.

— Aha, — protiahnuv ja. — Otže, try milisekundy... Nu, harazd. Prypustimo, ty maješ raciju. A ščo todi zachyščalo Novu Zemliu? Majže čotyry storičcia liudy spokojno meškaly na njih i lyše pivroku tomu znykly. Hadaješ, jich ochoroniav jakyjś inšyj Kliuč?

— Možlyvo, — promovyla Eja bez osoblyvoji vpevnenosti. — Ta švydše za vse ce počalosia lyše neščodavno. Chtoś zachopyv kontrol nad Vuzlom — abo naviť nad usijeju Merežeu — i vziavsia «začyščaty» jiji vid liudej. U časy Vaulou ničoho schožoho napevno ne bulo. Vin naviť ne prypuskar, ščo take može statysia, bo inakše ne zapovidav by cerkvi peredaty Kliuča prýbuľciam z-poza Mereži.

— Mabuť, — pohodyvsia ja. — Jakby Vaulou rozhliadav Kliuč jak zachyst dlia Junaja, vin by nadijno schovav joho. Tak, ščob nichko ne znajšov. Napryklad, pomistiv by hlyboko pid zemliu. Abo vtopyv u najhlybšej zapadyni okeanu.

— Škoda, ščo vin cioho ne zrobiv, — hirko zitchnula Eja. — Duže škoda...

Jakyjś čas my movčaly. Ja rozdumuvav, čy varto zavodyty z Ejeju rozmovu, zadlia jakoji, vlasne, zajšov do nej. Zaraz vona bula javno ne v humoru — choča, z inšoho boku, vona veš čas perebuvala v prýhničenomu stani.

— Do Vuzla lyšylosia menše soroka tuneliv, — ozvavšia ja. — Šče doba poliotu.

Eja povilno kyvnula:

— Atož, jak my j planuvaly... Ne turbujsia, Eriku, zavtra vranci ja budu v normi.

— Ty maješ buty hotova raniše, — skazav ja. — Vže vnoči my zalyšymo korabeľ i dali poletymo na šatlí.

Vona zapytlyvo hlianula na mene.

— Čomu? Ne chočeš ryzykuvaty «Hermesom»? Ale todi krašče zalyšyty joho pered ostannim tunelem. Nam ne zavadyť maty korabeľ pid rukoju.

— A vin i tak bude pid rukoju. Čerez kiľka hodyn joho pidhoniat Oľha ta Marsi.

V Ejnych očach promajnulo rozuminnia.

— Aha, jasno! Zbyrajessia naduryty jich? Sami vony ni za ščo ne zachočuť lyšytsia, tomu ty vyrišyv ušytysia vnoči, potaj. Lyboń, i zi Šternom uže domovyvsia?

— Tak, — ne stav zaperečuvaty ja. — Vin cikom zhoden zi mnoju. Nam nema sensu vsim razom letity na Vuzol. My b zalyšyly j tebe — ale ce, na žaľ, nemožlyvo. Bo tilky ty maješ dostup do rozšyrenych funkcií Kliuča. Bez tvojeji dopomohy nam ne obijtysia.

— Dobre choč ty vidvertyj zi mnoju, — skazala Eja. Vona na chvyliu zadumalaš, vidtak rišuče pochytala holovoju. — Ni, Eriku, tak ne hodyťsia. Ja ne pohodžujuš na cej plan.

— Čomu? Tilky z prýncypovosti? Vvažaješ, ščo tak nečesno?

— I nečesno takož. Ale ne ce holovne, rič v inšomu. Jakščo Kliuč spravdi oberihav Junaj, to teper vin zachyščaje nas. A včynyty tak, jak proponuješ ty, označaje lyšyty Oľhu ta Marsi bez zachystu.

Ja skeptyčno chmyknuv.

— Ce tilky tvij zdohad. I vin maje odnu vadu: koly my prýbuli do 519-ji Striľcia i vyjavily Merežu, u nas ne bulo nijakoho zachystu. A prote my bezpereškodno distalysia do Junaja, i v dorozi z namy ničoho ne stalosia.

— Možlyvo, vas prosto ne pomityly, — prypustyla Eja. — Mereža nadto velyka, aby prostežyty za vsim, ščo v nij vidbuvajeťsia. Ale svity, prylehli do Vuzla, napevno perebujuť pid pylnym nahliadom. Jakščo mij zdohad pravylnyj, to Marsi z Oľhoju buduť u značno biľšíj nebezpeci, niž my.

— A jakščo ty pomyliajeſſia? — napoliahav ja.

Eja stenula plečyma.

— Todi bez riznyci. Ščo letity na Vuzol, ščo čekaty nepodalik — odnakovo nebezpečno. U kožnomu razi vychodyť, ščo krašče nam ne rozdiliatysia. Upjatioch my majemo biľše šansiv, niž utrioch. Do toho že na korabli nabahato nadijniše, niž na šatli. — Z cymy slovamy vona povernulasia nabik i natiahla na pleči kovdru. — A teper idy, Eriku. Ja sprobuju šče trochy pospaty. Nastupnoji noči navriad čy zmožu vyspatysia — a v nas bude duže napruženyj deň.

ROZDIL 20. MEREŽEVÝ VUZOL

Po obidi z Ejeju namahavsia pohovoryty Štern, ale tak samo bezrežuľtatno. Vona vperto stojala na svojemu, a my ne mohly ne vyznaty, ščo jiji argumenty vahomiši za naši. Za velykym rachunkom, namy keruvaly suto osobysti motyvy: Štern ubolivav za družynu, a ja — za Marsi, i my namahalsia po zmozi vidhorodyty jich vid nebezpeky, choča j rozumily, ščo naš plan slabkyj i beznadijnyj. Tomu nam dovelosia vidmovytysia vid cieho zadumu, i ni Marsi, ni Krasnova tak i ne diznalsia, ščo my zbyralysisia poletity na šatli.

Ostannij deň našoji podoroži mynuv u deščo nervovij obstanovci. Vsi my pomitno chvyliuvalysisia pered zustriččiu z nevidomym, ta vodnočas nam ne terpilosia čymšvydše distatysisia do Mereževoho Vuzla. Bezdiľalne očikuvannia pryhničuvalo nas dužče, niž dumky pro možlyvi zahrozy, ščo čyhaly naprykinci šliachu.

Utim, chvyliuvalysisia ne zavadilo meni dobreńko vyspatysisia z večora, i o piv na tretiu ranku ja zastupyv na svoju vachtu spovnenyj syly j energiji, hotovyj do bud'-jakych vyprobuvań prydješnioho dnia.

Vsupereč pobojuvanniam, cijeji noči moji suputnyky ne straždaly na bezsonnia, i do šostoji mene nichko ne turbuvav. Tiľky na počatku siomoji v rubci zjavylasia Marsi, šče trochy zaspana, ale badiora j vidpočyla. A za pivhodyn pryjsla Eja — i, sediačy z jiji dovoli svížoho vyhliadu, jij taky vdalosia normalno pospaty. Zjasuvavšy, ščo obydví divčyny ne snidaly, ja vidislav jich na kuchniu, zvidky vony bukvaľno čerez desiat chvylyn povernulysia, zapevnyvšy mene, ščo vže pojily.

Štern ta Krasnova prodemonstruvaly zazdrosti hidnu chladnokrovnišť i prydernalysisia do nas lyše o piv na vošmu, koly zalyšalosia podolaty vsioho try tuneli. Vony prynesly meni dva sandviči z mjasom, jaki ja z zadovolenniam zjiv, zapívajući pochaneńkoju kavou z avtomatyčnoji kavovarky.

A trochy biľše, niž za hodynou, «Hermes» uvijšov u prostir ostannioji pered Vuzlom planety. Na toj čas Krasnova vže zminyla mene za pułtom keruvannia, Štern sydiv na misci čerhovoho inženera, a ja zajniav svoje kapitanške krislo. Marsi ta Eja vlaštuvalysia za rezervnymy pułtamy.

Planeta vyjavylasia najzvyčajnisiňkym mereževym svitom — dykym, nezaseleñnym, z ideałnymy pryrodnymy umovamy. Na tij dilianci suši, jaku bulo vydno z korablia, žodnych štučnych objektiv my ne vyjavyly. Tak samo j u kosmosi — prynajmni, u mežach dosiažnosti našych detektoriv.

— Tut ničoho nemaje, — povidomyla Eja, prokonsuľtuvalyši z Kliučem. — Ce zvyčajna planeta Mereži. Tiľky j toho, ščo mežuje z Vuzlom. Jakraz zaraz Kliuč narešti spodobyvsia povidomyt meni, ščo takych planet u riznych častynach sektora narachovujeťsia trydciaľ dvi tysiači simsot šistdesiat visim — tobto, rivno sto tysiač u vošmeryčnij systemi čyslennia. A my prosto letily do najblyžcoji, z jakoj možna vidkryty tuneľ do Mereževoho Vuzla.

— Tunel treba vidkryvaty z poverchni? — zapytav ja.

— Ne obovjazkovo. Možna j prosto z korablia. A šče možna vidkryty tuneľ dla *vsioho* korablia. Prote todi my potrapymo ne bezposerednio na Vuzol, a v kosmičnej prostir poblyzu nioho.

— Hadaju, druhý variänt kraščyj, — ozvavšia Štern. — Na korabli my biľš záchyščeni.

— Možna vziaty šatl, — počav buv ja, ale Eja dosyť rizko urvala mene.

— Ja tebe blahaju! Ne zavod' znova movy pro te, ščob my rozdilylysia. Nichto z nas ne pohodyťsia.

— Ce točno, kep, — pidtrymala Eju Krasnova. — A zalyšaty korabel i perebyratysia vsim na šatl ja ne baču sensu.

— Nu, dobre, — zdavsia ja. — Eje, vidkryvaj tuneľ dlia vsioho korablia. Skažimo, v dvoch sotniach kilometrov poperedu za kursem.

Vona pochytila holovoju:

— Ni, Eriku, tak ne vyjde. Velykyj tuneľ možna vidkryty lyše čerez staciōnarnyj portal.

— Čerez kotrej z nych?

— Čerez bud'-jakyj. Letimo do najblyžčoho, a pry peretyni joho ploščyny Kliuč vstanovýť tymčasove zjednannia z portalom na Vuzli.

— A jak prochodyty čerez portal? — zapytala Krasnova. — Zhory čy znyzu?

— Ne maje značennia. Napriamok vychodu bude toj samyj.

Krasnova hlianula na mene:

— Kep?

— Počynaj manevry dlia prochodžennia tuneliu, — rozporiadivsia ja.

— Vykonuju.

Korabel' pirnuv unyz i pomčav do najblyžčoho portalu.

— Kliuč hotovyj do perechodu? — zapytav ja v Eji.

— Tak, hotovyj, — vidpovila vona. — Postijnyj tuneľ zablokovano, vidkryvajetešia tymčasovyj... Vže vidkrytyj. Prochodymo!

Tuneľ, vidkrytyj Kliučem, ničym ne vidrizniavšia vid staciōnarnych. My podolaly joho za jakuś tysiačnu častku sekundy, i pro uspišnyj perechid svidčiv lyše lehkyj strus korablia vid perepadu tysku, a takož mytieva zmina panoramy na ohliadovych ekranach.

Speršu ja vyrišyv, ščo my opynylysia na ničnomu boci planety, oskilky vydno bulo lyše svitlovi liniji na tli bezzorianoi čornoty. Ale vže nastupnoji sekundy ja zbahnuv, ščo tut ščoś ne tak. Sitka portaliv ne vyhynalasia dovkola nevydymojoj nam planety, a tiahlasia v nezbahnennu dalečin, movby roztynajuci kosmos navpil — na našej polovyni jaskravo siajaly nezčyslenni zori, a po inšyj bik bulo temno j porožnio.

— Ščo za čortivnia?! — zdyyvovano movyla Krasnova, rozvertajuci korabel'. — Teo, de informacia?

— Jakraz otrymuju, — vidpoviv Štern. — Atmosfera za bortom vidsutnia, a gravi-detektory ne zafixuvaly v bezposerednij blyžkosti žodnych masyvnych objektiv. My prebuujemo u vidkrytomu kosmosi, najblyžče džerelo gravitaciji roztašovane na vidstani šestysot simnadciaty miľjoniv kilometrov, ščo trochy biľše trioch astronomicných ody-nyć. Joho masa — sorok sim soniačnych.

— Čorna dira? — zapytav ja.

— Ni, kep. Prosto velyka zoria, ščo potužno vyprominiuje v infračervonomu diäpa-zoni. Zaraz pokažu.

Štern zdijsnyv švydkí manipuliaciji, i na holovnomu ohliadovomu ekrani, v centri najblyžčoho do korablia portalu zjavyvsia jaskravyj zelenkuvatyj dysk. Odnočasno z cym čornota kosmosu potojbič sitky portaliv perestala buty porožnioju i zapovnaliasia rozsy-pom riznoji jaskravosti ciatok takoho ž zelenoho kolioru, jakýj zdavna vykorystovu-vavšia dlia poznačenia infračervonych objektiv — adže spravžních zelenych zirok u pryrodi ne isnuvalo.

— I ščo ce označaje? — ozvalasia Marsi rozhublennym holosom. — Vsi zori tam infračervoni?

— Ne dumaju, — pochytil holovoju Štern. — Švydše ce portaly pohlynajuť elek-tromagnitne vyprominiuvannia biľs vysokoji častoty. Do reči, — dodav vin, hlianuvšy na dysplej svoho terminala, — kompjuter občyslyv radiüs kryvyzny sitky. Vin dorivniuje tym samym triom astrodynyciam. A v centri — naša zoria.

Ja až prysvysnuv.

— Ničoheńko ž! Vychodyť, ščo zoria otočena portalamy?

— Skydajeťsia na te.

— Zdurity možna, — skazala Krasnova. — Ce ž tryľjony portaliv!

— Desiatky tryľjonov, — zrobyv utočennia Štern i povernuvvia do Eji, jaka movčky sydila v krisli, styskajučy v ruci zolotystu kului. — A šo hovoryť tvij Kliuč?

— Pidtverdžuje vaši slova, — vidpovila Eja. — Zoria cikom otočena zamknenoju systemoju portaliv. Vony pohlynajúť energiju jiji vyprominiuvannia i spriamovujuť na funkciönuvannia tuneliv miscevoho sektora Mereži.

— Nepohano zadumano, — kyvnuv Štern. — Sfera Dajsona. Veletenškyj termoja-dernyj reaktor z majže stovidsotkovym koeficientom korysnoji diji.

— Stupíň utylizacji energiji zminiujetsia zaležno vid potreb Mereži, — dodala Eja. Za čas podoroži vona dobre natrenuvalasia u spilkuvanni z Kliučem i navčylasia oderžuvaty vid nioho informaciju, šo nazyvajetsia, «na liotu», majže bez pauz u rozmovi. — V razi neobchidnosti portaly možuť pohlynaty vsi sto vidsotkiv vyprominiuvannia zori.

— Schože, Kliuč stav z toboju vidvertišym, — zauvažyv ja. — Ty otrymala novyj riveń dopusku?

— Ni. Jak buv pjatyj, tak i lyšyvsia. Prosto zaraz ja spilkujuś uže ne z Kliučem, jak takym, a čerez nioho — bezposerednio z Vuzlom. Možna skazaty tak: jakščo v zvyčajnych svitach Mereži Kliuč buv samostijnym kompjuterom, šo mav dostup do Vuzla, to tut vin peretvoryvsia na dystancijnyj terminal globalnogo superkompjutera, šo obsluhovuje Vuzol. I, vidpovidno, obsiah dostupnoji meni informaciji istotno zbiľsyvsia.

— I de ž znachodyťsia cej globalnyj superkompjuter? — zapytav Štern. — De vin roztašovanyj fizyczno?

— On tam, — Eja ukazala na ekran, de svitylasia sitka portaliv. — Prosto pered namy.

— Tobto v portalach?

— Same tak. Usia jich sukupniſtjavliaje soboju jedynu integrovanu systemu, aparatnu j operacijnu bazu Mereževoho Vuzla.

— Aha... — skazav ja, vražený počutym. — A liudy... e-e, istoty, šo kontrolujuť cej Vuzol, vony znajuť pro nas?

— Tut nemaje nikoho, — vidpovila Eja. — I nikomu ne vidomo pro našu pojavi. Tak, prynajmni, stverdžuje Kliuč. Choča ne znaju, čy možna jomu viryty. Moji prava na otrymannia informaciji duže obmeženi. Jakščo chtoś iz vyščym rivnem dopusku, niž mij, zaboronyv povidomliaty pro svoju prysutniſt, to Vuzol, pevna rič, vykonav joho nakaz.

— Todi ne vykliučeno, — zauvažyla Krasnova, — šo same zaraz, u ciu myť, istynni hospodari Vuzla pyľno sposterihajúť za namy. Mabuť, vony zasily deš useredyni sfery.

— Ce navriad, — zaperečyv Štern. — Tam panuje spravžniſíke peklo. Sudiačy z infračervonoji dlianky spektru, vseredyni sfery znachodyťsia blakytnyj gigant zi svitniſtu až u sotniu tysiac raziv biľšou za standartnu soniačnu. A otže, vidrazu za portalamy hustyna promenevoji energiji pryblyzno taka ž, jak nad chromosferou Soncia. Umovy, mjako kažučy, ne nadto komfortni.

— Tak i je, — pidtverdyla Eja.

— Oho! — promovyla Marsi. — Jakščo cia zoria babachne... Do reči! Može, tak i stalasia katastrofa šistsot rokiv tomu? Vybuchnulo ne sonce odnoho zi zvyčajnych svitiv Mereži, a otaka zdorovenna zoria na Mereževomu Vuzli.

— Sumnivajusia, — skazav Štern. — Peredovsim, taki masyvni zori ne stajuť Supernovymy. Na zaveršalnij stadiji evoliuciji na nych čekaje gravitacijnyj kolaps. Okrim toho, tut nemaje staciönarnych tuneliv do iných svitiv Mereži. Naviť jakščo stanetsia katastrofa, to, hadaju, vse obmežyťsia lyše znyščenniam Vuzla i prypynenniam poſtačannia sektora energijeju. Cilkom možlyvo, šo pry ciomu vsi svity sektora vypaduť z Mereži. Adže tak, Eje?

— Kliuč kaže, šo architekturoju Mereži vrachovano možlyviſt katastrofy na Vu-

zlach i peredbačeno zachody bezpeky. Navit' jakščo Vuzol bude znyščeno, planety ne zaznajuť rujnuvaň, a Mereža ne vpade. U ciomu sektori isnuje šče bahato podibnych sfer, jaki narazi funkcionujuť jak energetyčni stanciji. Prote v razi zahybeli čynnoho Vuzla bud'-jaka z nych može nehajno zaminyty joho.

Štern kyvnuv:

— Baču, tut serjozno perestrachuvalysia. Ale ty skazala «bahato podibnych sfer». Ce skilky?

— Rivno stílky, skilky isnuje planet, ščo mežujuť z Mereževym Vuzlom. Virniše, kiľkisť takych planet vyznačajeťsia kiľkistiu energetyčnych sfer. Dlia našoho sektora ce sto tysiač u vośmeryčnomu čyslenni.

— Kruto! — prokomentuvala Marsi.

— A de centr keruvannia Vuzlom? — postavyv ja praktyčniše pytannia. — Misce, zvidky joho možna kontroliuvaty, viddavaty jomu komandy, nahliadaty za robotoju system — nu, j take inše? Maje ž buty ščoś na zrazok stanciji stežennia?

— Tak, — Eja znova ukazala na perednij ohliadovyj ekran. — Vse tam, u promižkach miž portalamy.

— Tobto, — utočnyv Štern, — u cych svitlovych linijach-peretynkach?

— Ni. Tam nakopyčujeťsia peretvorena soniačna energija dla jiji podaľšoji predači v Merežu. A kontroľnyj centr Vuzla znachodyťsia... — Eja zamjalasia. — Ja ne vpevnena, čy pravylno rozumiju... zabahato neznajomych terminiv... Slovom, usi tu tešni portaly nakorotko zjednani miž soboju tuneliamy, i jakraz u ciomu pletyvi rotašovano kontroľnyj centr.

Jakyjš čas usi my movčaly, peretravliujučy ščojno počute.

— Otže, — peršoju ozvalasia Krasnova, — vin niby rozmazanyj po vsij poverchni sfery?

— Nu... v pevnemu rozuminni.

— I jak tudy potrapyty?

— Duže prosto. Ce odna z funkcij Kliuča.

Eja vstala zi svoho miscia j povernulasia do tyľnoji stiny rubky. Perš niž ja vstyh zdohadatysia, ščo vona zamyslyla, i zupynty jiji, v pereborci utvoryvsia vže znajomyj nam čornýj priamokutnyk tymčasovoho portalu. A za sekundu kromišnia pišma rozsialasia, i križ led' mutnyj serpanok my pobačyly vsypanyj zoriamy prostir. Portal viv prosto u vidkrytyj kosmos!..

Ja prytmom pidchopyvsia z kapitanškoho krisla j micno schopyv Eju za pleče, ščob utrymaty jiji na misci. Vona pohlianula na mene i vsmichnulasia:

— Ne turbujsia, Eriku, ce lyše iliuzija. Jak u planetarijach, tiľky nabahato dosknališa. Ot, dyvysia.

Bilia nyžnioho kraju portalu, pid priamym kutom do nioho, vynykla svitla bila pliama ovalnoji formy. Vona stala švydko rozšyriuvatysia, zatuliajučy zori vnyzu, poky ne utvoryla ideaľno pravylne kolo diämetrom ne menše dvadciaty metriv. Zori nad nym ne ščezly, ale trochy poťmianily, a čornota kosmosu nabula fiôletovoho vidtinku. Teper uže možna bulo rozdyvytysia, ščo zhory prostir obmeženo prozormy sferyčnym kupolom... A vtim, ni, navriad čy prozorm. Radše ce bulo ščoś na zrazok ekrana, na jakýj z nadzvyčajno vysokym stupenem dostovirnosti projektuvalasia panorama zorianoho neba.

— To ce i je kontroľnyj centr Vuzla? — zapytav ja.

— Tak, — kyvnuła Eja.

— A de ž prylady? — pocikavyvsia Štern, rozdyvliajučyš čerez dveri portalu cilkovyto porožnij zal. — Nu, maju na uvazi, zasoby stežennia j keruvannia?

— Jich šče treba aktyvuvaty, — pojasnyla Eja j zapytlyvo hlianula na mene. — Nu to ščo, chodimo?

— Ta mabuť, — pohodyvsia ja. — Ale po čerzi. Speršu vvijdu ja, i jakščo zi mnoju

ščoś...

— Ničoho ne trapyťšia! — urvala mene Eja. — Tam absolutno bezpečno.

— Jakščo ja zahynu abo znyknu, — napolehlyvo prodovžuvav ja, — vy nehajno poverneteš u Merežu, poletyте na Šambalu-1 i tam čekatymete na pryybuttia pošukovojoj expedyciji. Jakščo zi mnoju vse bude normalno, ty, Eje, vvijdeš slidom. A vy, — ja zmi-riav pohliadom Šterna, Krasnovu j Marsi, — zalyšteš tut, na korabli, i jakščo z namy...

Krasnova holosno pyrchnula, ne davšy meni dohovoryty:

— Nu j ščo dali? Bez Eji ta Kliuča my vse odno ne zmožemo povernutysia.

— Ščo pravda, to pravda, — pohodyvsia Štern. — My, kep, usi v odnij zvjazci. Do tvoho vidoma, kompjuter vyrachuvav naše misceznachodžennia: zvidsy do Zemli *vsioho lyše* try miľjardy parsekiv. Ščo ty nam proponuješ — znajty najblyžču kysnevú planetu j dožývaty svij vik robinzonamy? A dzušky! Jakščo jty, to vsim. I zalyšatysia razom do samoho kincia — jakym by vin ne buv.

Marsi energijno kyvnula:

— Ja tež tak dumaju, kep.

Ja dosadlyvo pidibhav huby. Jak i kožnomu komandyrovi, meni heť ne podobalosia, ščo pidlehli vidmovliajuťsia vykonuvaty moji nakazy. Ta najhirše bulo te, ščo vony maly raciju. U nas spravdi ne lyšalosia inšoho vychodu, jak trymatysia razom.

— Ale chtoś taky musyť nahliadaty za korablem, — vysunuv ja ostannij argument.

— Nahliane avtomatyka, — skazala Krasnova. — I načchaty na instrukciji. Zaraz u nas fors-mažorni obstavyny.

Ja tycho zitchnuv.

— Harazd, chaj bude tak. Ale ja pidu peršym — cioho prava vy v mene ne vidberete. A teper zalyšajtesia na misci, poky ne poklyču.

Z cymy slovamy ja rišuče popriamuuvav do tylnoji stiny rubky i vvijšov u portal.

ROZDIL 21. TIŇ VAULOU

Jak i mynuloho razu, moje tilo nemov pronyzav slabkyj elektryčnyj strum, a vucha zaklalo. Ja vdychnuv čyste, trochy procholodne i heť pozbavlene smaku povitria, potim projšovsia vpered po osvitlenij pidlozi. Vona bula tverda j hladka, zovsim ne pružna, ale pry vsiomu tomu moji kroky buly absolutno bezzvučni.

— Hej! — skazav ja neholosno, vidtak uže hučniše dodav: — Ahov!

Ne bulo naviť najmenšoho natiaku na lunu — ščo dlia zamknеного porožnioho prymičennia dosyť nezvyčno. Vočevyd', materiäl, z jakoho bulo zrobленo pidlohu ta kupol, povnistiu pohlynav zvukovi chvyli.

Perekonavšýs, ščo mojemu žyttiu tut ničoho ne zahrožuje, ja povernuvsia do portalu, jakyj z cieho boku točnišníko pryliahav do poverchni kupola. Vsi četvero mojich suputnykiv napruženo dyvylysia na mene križ mutnyj serpanok. Ja machnuv jím rukoju j huknuv (choča znav, ščo vony mene ne počujuť):

— Vse harazd. Možete prochodyty.

Perša vvijšla Eja, za neju — Marsi ta Štern, a Krasnova trochy zatrymalasia, zaveršujučy perevedennia korablia v režym avtomatyčnogo keruvannia. Poky my jiji čekaly, Štern pomacav rukamy stinu kupola, kľka raziv hriuknuv po nij kulakom, a potim nachylyvsia j proviv doloneju po pidlozi.

— Meni zdajeteśia, — skazav vin vyprostavšýs, — ščo ce ne rečovyna, a švydše osoblyva kombinacija poliv. Zreštoju, my perebuvajemo ne v zvyčajnomu prostori.

— Ce vže točno, — pidchopyla Krasnova, jaka same prjednalasia do nas. — Ne znaju, jak vy, a ja počuvaujúš nezatyšno, koly dumaju, ščo naši atomy rozkydani po plošci kvintyľjona kvadratnych kilometrov. — Vidtak zapytlyvo pohlianula na Eju: — Nu, to ščo dali?

Ničoho ne vidpovivšy, Eja movčky popriamuvala do seredyne zalu, a my rušyly slidom za neju. Vona zupynylasia, prostiahla pered soboju ruku i vypustyla Kliuč z dloni. Vsuperec očikuvanniam, vin ne vpav, a pidniaavsia vhoru, pryblyzno na dva metry nad pidlohoju, i neporušno povysnuv u povitri.

— Zaraz portal zakryjeťsia, — skazala Eja, vidstupyvšy na dva kroky vid Kliuča. — Tak potribno dlia aktyvaciji system keruvannia Vuzlom.

Ja švydko ozyrnuvsia nazad i šče vstyh myhcem pobačyty v stini kupola priamo-kutnyk z vyhliadom na rubku «Hermesa», a vže nastupnoji myti joho pohlynula vsijana zoriame fióletova temriava.

— Ty zmožeš potim vidkryty joho? — zapytav ja v Eji.

— Pevno, ščo zmožu. Ne turbujsia.

Tym časom Kliuč, choča do nioho vže ne torkalasia Eja, prodovžuvav svitytysia — i naviť jaskraviše, niž zvyčajno. Miž nym i pidlohoju vynykla zitkana zi svitlovych promeniv liudška figura. Ce buv čolovik serednioho viku v dovhych bilych šatach, schožych na davniorymšku togu. Joho hladko vyholene oblyčcia z masyvnym voliovym pidborid-diam zdalosia meni duže znajomym... Točno — ja bačyv joho v albomi z reprodukcijamy fresok katedraľnogo soboru ChajjA-Ueveo.

— Vaulou?! — vraženo vyhuknula Eja.

Nespodivano dlia nas, vidpovid' prolunala ispanškoju:

— Peredovsim odna zauvaha. Za informacieju, otrymanoju vid Kliuča, kožen z vas volodije kľkoma movamy, ale sered nych isnuje lyše odna, jaku znajuť vsi pjatero. Ce ispanška, dobre meni vidoma zi sposterežeň za meškanciamy planety, jaku vy nazyvajete Novoj Zemleju. Jiji ja obrav dlia spilkuvannia z vamy, prote čerez vidsutnist' u nij neobchidnych poniat' budu zmušenyj vdavatysia do sprošeń i analogij. — Holos zvučav sucho, bez bud'-jakych intonacij, i buv takyj bezžyvnyj, ščo ja nehajno vidkynuv dumku, ščo čerez ciu holografičnu proekciju do nas zvertajeťsia liudyna. A nastupni slova

pidtverdyly ce: — Teper vidpovidaju na perše pytannia, choča vy ne sformuliuvaly joho naležnym čynom. Pered vamy spravdi znachodyťsia svitlove zobražennia Pravytelia Vaulou, jakyj buv mojim ostannim Mereževym Dyspetčerom. Žodnoho funkcionálnoho navantaženia ce zobražennia ne nese, i ja vykorystav joho vyniatkovo dlia vašozi zručnosti. Jak svidčyť mij dosvid, liudy počuvauťsia komfortniše, koly bačať pered soboju konkretnyj objekt dlia spilkuvannia.

— A z kym my rozmovliajemo? — zapytav ja. — Z kompjuterom Mereževoho Vuzla?

Holografična proekcja Vaulou podyvylasia na Eju.

— Speršu ja maju otrymaty instrukcji vid prysutnijoji tut Pravytelky Mereži. Čy mušu ja vidpovidaty na zapytannia tvojich suputnykiv, ne čekajučy na tvoje pidtverdžennia?

Počuvšy, ščo jiji nazvaly Pravytelkoju Mereži, a ne prosto naščadkom Pravyteliv, Eja mymovoli prybrala považnoho vyhliadu i pohordlyvo vypnula pidboriddia.

— Vidpovidaj na jichni zapytannia, jak na moi.

— Vykonuju. Termin «kompjuter» duže prymityvnyj i lyše v zahaľnych rysach vidpovidaje dijsnomu stanu rečej. Bude točniše nazývati mene intelektuaľnoju skladovoju Mereževoho Vuzla Sektora 371 — nomer ukazano u standartnij dlia Mereži vo-smeryčnij notaciji. Ja keruju funkcijami Vuzla, vykonuju komandy Pravyteliv Mereži v mežach jichnioji kompetenciji i nadaju jim neobchidnu informaciju.

— Tobto, — utočnyv ja, — ty je štučnym rozumom?

— Jakščo pid cym vy majete na uvazi podobu liudskoho rozumu z usvidomlenniam vlasnoho «ja», to ni. Tut my potraply v semantycnu pastku, porodženu nedorozvynenistiu vašozi movy. Vas vvelo v omanu, ščo ja kažu pro sebe vid peršozi osoby, choča naspravdi ne maju osobystosti. Dlia takych vypadkiv v universálnej mereževij movi isnuje bezosobovyj zajmennyk «ijech». Vin zberihsia i v ridnij movi Pravytelky.

— Davnijunajške «jech», — pojasnyla nam Eja. — Vono pryznačalosia dlia rabiv, jakych vvažaly ne liuďmy, a čymoś na kštalt rečej, ščo vmijuť dumaty j rozmovliaty. Jim zaboronialosia vžyvaty zajmennyk «o», tobto «ja». — Potim vona zvernulasia do našoho bezosobovoho spivrozmovnyka: — Harazd, ce my zjasuvaly. Teper vyznačmosia, jak tebe nazývati. Bažano odnym slovom, bo termin «intelektuaľna skladova Mereževoho Vuzla» nadto hromizdkyj.

— Možete nazývati mene prosto Vuzlom. Tak do mene zvertavšia mij ostannij Dyspetčer. Choča inodi vin vžyvav vyraz, jakyj na vašu movu perekladajeťsia pryblyzno jak «kontroľnyj centr».

— Kontroľnyj centr, kažeš? — vziav slovo Štern. — To de ž twoji systemy keruvania i stežennia?

— Jakščo Pravytelka nakaže, — bula vidpovid' Vuzla, — ja stvoriu interfejs, neobchidnyj dlia ručnoho keruvannia mojimi funkcijami. Takož vona može skorystatysia mentalnym kontaktom z Kliučem. A najprostiši komandy ja vykonaju i z holosu — za umovy, ščo vony buduť korektni j dopustymi.

— V takomu razi, — promovyla Eja, — oś moja perša komanda: skažy, ščo stalosia z meškanciami Junaja ta Novojo Zemli.

Ja buv peven, ščo Vuzol vidmovyťsia vidpovidaty, posylajučyś na nevysokyj Ejin dopusk. Prote vin sluchniano povidomyv:

— Meškanciv usich naselenych planet pidkontroľnoho meni sektora bulo perepravleno v susidnij Sektor 370.

— Za čyjim nakazom?

A ot cioho razu nam ne poščastylo.

— Ce zakryta informacija. Vona dostupna lyše Pravyteliam Mereži zi statusom Dyspetčera. Ty takych povnovažeň ne maješ.

Eja z dosady zakusyla hubu.

— A de konkretno perebuvaļi liudy z Junaja ta Novoziemli?

Majže mytievo pravoruč vid postati Vaulou vynykla še odna proekcija — synij priamokutnyk, zapovnenyj zahadkovym symvolam žovtoho kolioru. Vony buly vyškuvani u visim stovpciv pryblyzno po pivosotni riadkiv kožen.

— Schože na starí junajski cyfry, — skazala Eja, ni do koho konkretno ne zvertajučyš.

— Ce mereževi koordynaty svitiv u Sektori 370, — prokomentuvav Vuzol. — Čotyrysta sorok visim planet na storinku, zahalom sim storinok, ostannia nepovna. — Po chodu joho sliv vynyklo še šisť takych samych priamokutnykiv, spysanych starymy junajskymi (abo cikom sučasnymy mereževymy) cyframy. — U pidsumku visimsot dvadciat try planety, v seredniomu po simsot tysiač evakujovanych na kožnij. Perši šistdesiat devjať prijniali liudej z Novoziemli, rešta — z Junaja.

— Oho! — vraženo movyv Štern. — Jich rozkydano po stílkoch planetach! Ale naviščo?

— Ščob unyknuty demografičnych problem u tych svitach, jaki prijniali jich.

— To vsi ci planety naseleni?

— Tak?

— A dla čoho tam znadobylysia novi meškanci?

— Ce zakryta informacija.

— Možna povernuty vsich nazad? — zapytala Eja.

— Ni, ne možna.

— A okremych liudej?

— Takož ni.

Eja hirko zitchnula.

— A jak rozpodili liudej po planetach? Vypadkovym čynom?

— Ni. Za geografičnoju oznakoju.

— Todi znajdy v pamjati Kliuča koordynaty ostannioho miscia na Junaji, de vin buv pered tym, jak zalyšty planetu. V jakyj svit potrapily liudy z toho rajonu?

Odyn z synich priamokutnykiv vysunuvsia na perednij plan, i v tretiomu stovpci zablymav červonym odyn z riadkiv.

— Jak vony tam? Ščo z nymy?

— Informacija vidsutnia.

— To nadišly zapyt!

— Nadislav. Zapyt vidchyleno. Neobchidni povnovažennia Dyspetčera.

— Ale vony živi? — vže u vidčaji vyhuknula Eja.

— Informacija vidsutnia, — šablonno vidpoviv Vuzol i tut-taky dodav: — Znyščyty jich možna bulo j na Junaji.

Eja serdyto tupnula nohoju, ale vid burchlyvišohu vyjavlennia počuttiv utrymalsia.

— Ščo ž, harazd. A mene ty zmožeš perepravyty na ciu planetu?

— Tilky za tvojim bažanniam. Tebe ta tvojich suputnykiv zachyščaje Kliuč.

«Otže, vona mala raciju,» — promajnulo u mene v holovi, i ja kvaplyvo vtrutyvsi:

— Stryvaj, Eje, ne treba pospišaty. — I vže do Vuzla: — A vona zmože povernutsia?

— Ni, ne zmože. Nicto ne zmože. Dostup do pidkontroľnoho meni sektora z iných sektorov Mereži zaboroneno.

— A chto joho zaboronyv?

— Dyspetčer Vaulou.

Krasnova pochytila holovoju:

— Oce tak siurpryz!

My z Ejeju rozhubleno perezyrnulysia. A Štern zapytav:

— Ciu zaboronu možna skasuvaty?

— Tak, možna. Dlia cieho potribne rišennia Pravytelia Mereži z povnovaženniamy Dyspetčera.

— Chiba takych biľše nemaje?

— Je, ale v iných sektorach. A dlia skasuvannia zaborony Dyspetčer maje pruty na cej Vuzol. Prote dostup siudy z iných sektorov zakrytyj.

Štern prycoknuv jazykom.

— Otakoji! Vychodyť zamknene kolo. Choča...

Mabuť, vin zbyravšia zapytat u Vuzla te že same, ale ja vstyh peršym:

— Jaka minimalna vidstaň miž planetamy cieho sektora j susidnich? Majetsia na uvazi ne po tuneliach Mereži, a v kosmičnomu prostori.

— Ce zapytannia pozbavlene sensu. Takyj sposib vymiriuvannia vidstani možlyvyj lyše v mežach odnoho zamknutoho kontynuumu, jakyj vy nazývajete Vsesvitom. A rizni sektory Mereži znachodiaťsia v riznych Vsesvitach.

Ne skažu, ščo my buly zdyyvovani samoju zvistkoju pro množynnist' svitobudovy. Hipotezy pro te, ščo naš Vsesvit ne jedynyj suščyj, rozhliadlysia uprodovž bahatich stolit'. Isnuvalo čymalo riznych modeley Velykoho Vsesvitu, ščo skladajeťsia zi skinčennoji abo neskinčennoji sukupnosti malych Vsesvitiv, prote dosi ce bulo predmetom vniatkovo teoretyčnych dyskursiv.

Odnače nas pryholomšly masštaby Mereži, jaki pereveršuvaly naši najsmilyvisi prypuščennia. Vyjavylosia, ščo Mereža ochopliuje ne lyše naš Vsesvit, a j bahato iných — po sektoru na kožen. A pozajak miscevyj sektor mav poriadkovyj nomer 371, to (z popravkoju na vošmeryčnu systemu čyslennia) vychodilo, ščo v Mereži Svitiv isnuje jak minimum dvisti sorok devjať sektorov. Dvi z polovynou sotni Vsesvitiv, pojednanych miž soboju hiperprostorovym tuneliamy! A može, j nabahato biľše...

— Otže, — promovyla Eja, — nemaje žodnoho sposobu potrapyty do našoho sektora z iných sektorov?

— Narazi nemaje. Neobchidno skasuvaty zaboronu Dyspetčera Vaulou.

— Durnyci! — zajavyv Štern. — Jakby ne isnuvalo možlyvosti peremiščatysia miž riznymy Vsesvitamy poza Merežeju, to jak že todi stvoryly samu Merežu, ščo ochopliuje bahato Vsesvitiv?

— Vidpovid' meni nevidoma. U mojij pamjati vidsutnia informacija pro te, jak i koly bulo stvoreno Merežu.

— A v pamjati iných Vuzliv?

— Dlia takoho zapytu neobchidni povnovažennia Dyspetčera.

Tut do rozmovy dolučylasia Marsi:

— A naviščo Vaulou znadobylosia izoliuvaty cej sektor vid rešty?

Na mij pohliad, zapytannia bulo nadto najivnym, i ja ne sumnivavšia, ščo Vuzol vidmovyťsia nadavaty informaciju — abo čerez jiji vidsutnist', abo čerez nedostupnist'. Prote vidpovid' vyjavylasia inšoju.

— Dyspetčer Vaulou ne stavyy mene do vidoma pro svoji motyvy. Ale logičnyj analiz dozvoliaje z vysokoju jmovirnistiu prypustyty, ščo vin prahnuv zapobihty vidnovlenniu cilisnosti Mereži v pidkontroľnomu meni sektori. Po dorozi vy bačyly poškodení portaly tuneliv.

— Atož, bačyly, — pidtverdyv ja. — A na jakij pidstavi ty zrobiv take prypuščenia?

— Po-perše, Dyspetčer Vaulou zaboronyv meni čynyty bud'-jaki diji, spriamovani na vidnovlennia funkciönuvannia zrujnovanych tuneliv. A po-druhe, vin sam vyklykav ci rujnuvannia, vlaštuvaťsya odnočasnyj vybuch vošmy Supernovych u riznych častynach sektora.

Eja ta Štern zahovoryly navvyperedky, rozpytujučy Vuzol pro podrobyci. A ja movčav, sluchav vidpovidi krajem vucha i dumav. Na vidminu vid iných, mene ne duže vrazyla cia novyna. Šče koly ja počuv pro zaboronu Vaulou na dostup z iných sektorov

Mereži, deš na zadvirkach mojeji svidomosti voruchnuvsia nejasnyj zdohad pro te, čoho vin prahnuv dosiahnutý. Ce, vtim, ne označalo, ščo ja buv rozumnišyj i pronyklyvišyj za mojich suputnykiv; prosto ja znav šče odnu rič, pro jaku vony ne pidozriuvaly. I teper moje prypuščennia — až nadto smilyve, malo ne boževiľne, — nabulo čitkych obrysiv. Zalyšalosia tiľky zjasuvaty dejaki momenty, i jakščo vse pidtverdyťsia, to...

Ja pidviv ruku, zaklykajučy vsich do tyši. Vony pidkorylysia.

— Ščo staneťsia, — zapytav ja u Vuzla, — koly my vykorystajemo Kliuč dlia prydelenia do Mereži šče odnijeji planety?

— Za najavnoji nestabiľnosti ce pryzvede do padinnia Mereži v usiomu sektori.

Eja tycho zojknula. A ja prodovžuvav:

— Tobto, Mereža zovsim znykne z našoho Vsesvitu?

— Tak. Usi hiperprostorovi zjednannia miž svitamy bude rozirvano, a cej Vuzol i šče trydciat dvi tysiači simsot šistdesiat sim energetičnych stancij prypyniať svoje isnuvannia.

— Zdurity možna! — z počuttiam movyla Krasnova. — I vse čerez odnu-jedynu planetu?

— Mereža v pidkontroľnomu meni sektori nestabiľna, — pojasnyv Vuzol. — A prydelenia novoho svitu — duže skladnyj proces, ščo vymahaje perebudovy vsieji struktury tuneliv.

— Ale nevže na takyj vypadok ne peredačeno zapobižnych zachodiv? — zdyvuvavšia Štern.

— Taki zapobižnyky isnujuť. Za iných obstavyn sprobu prydelenia bolo b zablokovano. Prote Dyspetcer Vaulou skasuvav ciu instrukciju.

— Vin chotiv znyščyty Merežu v usiomu sektori, — tycho promovyla Eja. — Oš čomu zalyšyv Kliuč dlia liudej z-poza Mereži.

— A čomu vin sam ne... — počav buv ja, ale potim vyrišyv sformuliuvaty pytannia inakše. — A jakby chtoś sprobuvav prydelenaty novu planetu nevdovzi pislia katastrofy. Ščo b todi stalosia?

— Ničoho. Na toj čas mereževa struktura sektora šče mala dostatnij zapas micnosti. Nestabiľnosť zrostala postupovo i dosiahla krytyčnoji meži dvisti šistnadciať rokiv tomu za vašym vidlikom.

— Otže, z časom sytuacija pohiršujeťsia?

— Tak.

— I Mereži zahrožuje spontanne padinnia?

— Za mojimi pryblyznymy pidrachunkamy, ce vidbudeťsia čerez dvanadciať abo trynadciať storič za vašym vidlikom.

— Nu, teper use zrozumilo, — zahovoryv Štern, prote ja zupynyv joho.

— Stryvaj, šefe, šče ne vse zrozumilo. Lyšyvsia odyn moment. I ja moliusia, ščob mij zdohad vyjavysia virnym.

— Jaký zdohad?

— Zaraz perevirymo. Ale speršu ja deščo rozpovim. Pid čas poliotu do 519-ji Striľcia, admirál Lopes ziznavsia meni, ščo majže ne vidčuvaje napadiv zorianoji chvoroby, choča joho vže davno j konkretno *pidkosylo*. Koly my vyjavily Merežu Svitiv, ja podumav, ščo ce, možlyvo, jiji ciliuščyj vplyv. Mabuť, i Lopes tak vvažav — my ne vstyhly obhovoryty z nym ce pytannia. A teper u mene vynykla inša dumka, diämetraľno protyležna. Adže naspravidli my letili ne do zvyčajnoji planety Mereži — a do tijeji, ščo mala bahato zrujnovanych tuneliv.

U Šternovych očach zaževrily vohnyky rozuminnia. A Krasnova zapytala:

— Nu to j ščo?

Ja ničoho jij ne vidpoviv, a znova zvernuvsia do Vuzla:

— Ščo ty znaješ pro vplyv hiperdrajvu na liudškyj rozum?

— Meni vidoma lyše zahaľna informacia z cieho pytannia. Prysutnišť Mereži vyklykaje zminu nadtonkoji struktury vsioho kontynuumu. Ce nijak ne poznačajetešia na lokalnych procesach — vid kvantovoho rivnia do makrokosmičnoho. Efekt vynikaje lyše pry porušenni lokaľnosti, koly prycinno povjazani podiji rozdileni prostoropodibnym intervalom.

— Na zrazok hiperdrajvu?

— Tak. Pid čas strybka, naviť najkorotšoho, vy peretynajete miljardy staciōnarých mereževych tuneliv, orientovanych u riznych napriamkach. Na vidminu vid tvaryn, liudškyj rozum ce spryjmaje, ale ne može vporatysia z takym velyčeznym obsiahom informaciji. Lyše ridkisni vyniatky, jak četvero z vas, ščo nazývajuť sebe rezistentnymy, majuť vrodženu zdatnišť blokuvania cieji informaciji.

— A jakščo Mereža vidsutnia?

— Todi vidsutnij i negatyvnyj vplyv hiperdrajvu na liudškyj rozum.

Ja podyvyvsia na očmanilich Šterna, Krasnovu ta Marsi.

— A ot teper možna skazaty, ščo vse zrozumilo. Vaulou zaplanuvav znyščenia Mereži v usiomu sektori, ščob vidkryty meškanciam našoho Vsesvitu šliach do zirok. Schože, peredovsim vin rozrachovuvav na te, ščo čerez dva tysiačolittia poškodenia Mereža vpade sama po sobi. Prote peredbačyv možlyvistť, ščo do toho času Junaj vidividajúť pryluči zi svitu poza Merežeu, tomu zalyšyv prymanku u vyhliadi Kliuča. Jakby obstavyny sklalysia trochy inakše, my b prvezly joho v Soniačnu systemu i pry sprobi prjednaty Zemliu abo Mars do Mereži stalosia b jiji padinnia.

— Ale vin ne vrachuvav odnoho, — sumno movyla Eja. — Ščo chtoś abo ščoś zabere vsich liudej v inšyj sektor... Čomu vin ne peredbačyv ciu možlyvistť? Čomu ne zaboronyv taki diji?

Vidpovid' Vuzla bola korotka j prognozovana:

— Informacija vidsutnia.

— A bodaj tebe pokorcylo! — z nespodivanym zapalom vyhuknula Eja, i popervach ja vyrišyv, ščo vona zvertajetešia do Vuzla, prote naspravdi vyjavylosia, ščo jiji prokliattia adresovani Vaulou. — Ščob ty doviku ne znáv spokoju v pekli! Ja zavždy pyšalasia tym, ščo ty naš predok, a teper... ja nenavydžu tebe! Ty, takyj mudryj i mohutnij, ne zachystyv svij narod, svojich naščadkiv. Jakščo vže nadumav znyščyty Merežu, to zrobiv by ce švydko, bez zvolikannia. Ty ž buv Dyspetčerom, chaj tobi čort! Nevže ne mih prosto vymknuty jiji?

— Ni, ne mih, — ozvavšia Vuzol, choča formaľno zapytannia bulo ne do nioho. — Na toj čas buv vidsutnij dostup do keruvania funkcijam energopostačannia.

— Na toj čas? — perepytav ja. — A zaraz?

— Koly nestabiľnišť mereževoji struktury dosiahla krytyčnogo rivnia, dostup vidkryvsia.

— Dlia Dyspetčera?

— Ne lyše dlia nioho. Teper bud'-jakýj Praviteľ Mereži može skorystatysia cymy funkcijamy, ščob spriamuvaly energiju na vidnovlennia poškodených dilianok. Abo navpaky — povnistiu perekryty podaču energiji, ščo pryzvede do nezvorotnogo padinnia Mereži v usiomu sektori.

— Dvno, — promovyla Eja. — Čomu ty rozpovidaješ pro ce? Chiba ty ne musyš Oberihaty Merežu?

— Dyspetčer Vaulou skasuvav usi instrukciji, ščo zmušuvaly mene dbaty pro zberežennia Mereži.

— Otže, ja možu vymknuty Merežu v usiomu sektori?

— Tak, možeš.

— A pered cym my matymemo čas, ščob pokynuty Vuzol?

— Do vykonannia komandy ja zmožu perepravyty kožnoho z vas i vaš korabeľ u bud'-jake misce pidkontroľnogo meni sektora na vaš vybir. A šče, jak pobažajete, v bud-

jakýj inšyj sektor — prote tam vybir svitu bude obmeženo miscevym Vuzlom.

— A siudy? — Eja ukazala na pidsvičenyj červonym riadok u pereliku planet susednioho sektora, kudy zabraly junajciv. Same za ciejeu adresoju maly perebuvaty jiji ridni, a takož členy našojo komandy, za vyniatkom čotyrioch, ščo poletily na Novu Zemliu.

— Vidpovid' pozitívna. Vuzol 370 dav dozvil.

— Harazd. Teper tymčasovo deaktyvujsia.

— Vykonuju.

Proekcija Vaulou myttiu roztanula v povitri. Znykly takož syni priamokutnyky zi spyskom koordynat. A Kliuč stav svitytysia tmianiše i po plavnij duzi povernuvsia v Ejinu doloniu.

Za kiľka sekund u prozorij stini zala zjavyvsia portal, ščo viv do rubky «Hermesa».

— Ščo ty zamyslyla, Eje? — strivoženo zapytala Krasnova.

— Tut naši šliachy rozchodiaťsia, — vidpovila vona. — Vy povertajtesia na korabiel, i Vuzol perepravyť vas na Šambalu-1. A ja viddam jomu nakaz skynuty Merežu v ciomu Vsesviti j perejdu v Sektor 370, do mojich ridnych.

— Ne vyhaduj, divčynko. Ty ž rozumiješ, ščo odnako ne poverneš jich dodomu.

— My podiliajemo tvoji počuttia, Eje, — dodav Stern. — Adže tam i naši liudy. Naša komanda — faktično naša simja. Ale my bezsyli jich povernuty j musymo zmyrytysia z ciejeu vtratoju, choč jak nam ce važko. A pislia padinnia Mereži ty zmožeš poletity z namy...

— I kudy? — urvala joho Eja. — V čuži svity? Do čužych liudej?

Krasnova zitchnula.

— Kep, čoho movčyš? Skažy bodaj slovo!

Ščojno ja rozkryv rota, jak utrutyasia Marsi:

— Ja z toboju, Eje. Tam Symon. Ja maju buty z nym.

Ja povernuvsia do Sternu j Krasnovoj:

— Oľho, Teo, beriť Marsi j povertajtesia na korabiel.

— Ni! — rišuče zajavyla Marsi, pidbihla do Eji j schopyla jiji za ruku. — My pidemo razom. Ja choču do Symona.

Eja obniala jiji za pleči j pociluvala v čolo.

— Meni duže brakuvatyme tebe, Marsi. Ja neodminno rozpovim Symonovi, jak ty chotila buty z nym.

— Ale ja...

— Ni. Vybač, bud' laska.

Kliuč na myť zblysnuv, i Marsi pochytnulasia, vtračajučy svidomist'. Eja pruty mala jiji, poky naslov Stern, jakýj nehajno pidchopyv neprytomnu divčynu na ruky.

— Vona prosto spýt, — pojasnyla Eja. — Ničoho nebezpečnoho.

— Oľho, Teo, — povtoryv ja, — povertajtesia na korabiel. Pobajte pro Marsi, a ja choču pohovoryty z Ejeju naodynici.

Bez najmenších zaperečen vony popriamuvaly do portala j perejšly na bort «Hermesa». Stern znyk z polia zoru — vočevyd', ponis Marsi do jiji kajuty, a Krasnova lyšy lasia na vydnoti, sposterihajučy za namy. Prote čuty nas vona ne mohla.

— Ja rozumiju, Eje, — zahovoryv ja, — tebe tut niščo ne trymaje. Tvoja planeta spustošena, vsi tvoji ridni, druzi, spivvitčyznyky opynylyś u inšomu Vsesviti, i zvorotnoho šliachu dlia nych nema.

— Tak, — kyvnula vona. — Za velykym rachunkom, teper tam mij dim. I tam moje serce... — Eja sekundu pomovčala. — Virniše, odna joho polovyna. A inša zalyšajetešia z toboju.

Ja pidstupyv do neji i vziaj jiji ruky v svoji. Krajem oka pomityv, jak Krasnova delikatno vidíjšla v hlybynu rubky.

— Ja tež kochaju tebe, — skazav ja. — I duže prošu, ne jdy. Zarady mene, zarady

nas oboch. Ja zrobliu vse, ščob mij svit stav dlia tebe ridnym. U nas bude simja, buduť dity. My zavždy budemo razom.

V jiji očach zablyščaly sliozy.

— Och, Eriku! Ja b tak cioho chotila. Jakby tijeji noči ty povivsia inakše, to ja... zaraz ja bula b twojeju družynoju — jakščo ne za zakonom, to za zvyčajem. I jak twoja žinka, lyšlasia b z toboju. Ale ne vyjšlo — ty vidmovyvsia vid mene.

— Ja včynyv tak zadlia twoho ž dobra. Ne chotiv psuvaty tobi žyttia. Bo todi bula heť inakša sytuacija. A teper vse zminylosia. Tobto, skoro zminyťsia. Koly Mereža znykne, vši liudy zmožuť litaty do zirok. I ty takož... Čy ty ne viryš u ce? Bojißsia, ščo Vuzol zbrechav nam?

— Ni, ne bojuš. Ja znaju, ščo tak bude. Prote dlia sebe ja vže vse vyrišla, i ty mene ne vidmovyš. Moje misce — z mojeju rodynoju, z mojim narodom. Možlyvo, vony vtraply u velyku bidu, a ja sprobuj dopomohty jim. Zreštoju, ja Pravytel'ka Mereži, chaj i ne duže vysokoho rangu. Ce mij obovjazok, zrozumij.

Ja bačyv, ščo vona spravdi vse vyrišla i ne peredumaje. Na dumku pro vičnu rozluku meni boliače styslosia serce. Eja strimko vvirvalasia v moje žyttia, i ja vže ne ujavliav sebe bez nej...

Ale tak samo ja ne mih ujavyty sebe v čužomu Vsesviti, vidirvanym vid zemnoho liudstva. Meni bulo nesterpno dumaty pro te, ščo ja ne služytymu v Zorianomu Floti, ščo biľše ne pobaču čarivnu Esperansu j inši koloniji. Ne pobaču spapliuženu, ale vse rivno dorohu meni Zemliu i naviť takyj neliubyj Mars...

Stysnuvšy svoju voliu v kulak, ja skazav:

— Todi ja jdu z toboju. U mene takož je obovjazok — pered tymy členamy komandy, jakych zakynulo v inšyj Vsesvit. Ja jichnij kapitan i maju buty z nymy.

Eja pyľno podyvylaš meni v oči.

— Ty verzeš durnyci, Eriku, i čudovo ce znaješ. Za takou logikoju, kapitan musyť ukorotyty sobi viku, jakščo zahyne častyna joho komandy. Ty ničym jím ne dopomožeš, tilky rozdilyš jichniu doliu. A miž tym, u tebe je spravžnij obovjazok — pered tymy, chto vcivil. Pered Marsi, Teodorom ta Oľhoju. A šče — pered tvojim korablem.

Ja tycho zitchnuv.

— Harazd, twoja pravda. Obovjazok tut ni do čoho. Pryčyna v tobi. Jakščo ty ne zmožeš lyšytysia zi mnoju, ja pidu za toboju.

Eja ščaslyvo vsmichnulasia:

— Zarady mene?

— Tak, zarady tebe. Ščob my buly razom.

— I ty ne poškoduješ pro ce?

— Ni, nikoly, — vidpoviv ja z upevnenistiu, jakoji naspravdi ne vidčuvav.

Eja obniala mene j pociluvala — dovhym i nižnym pocilunkom. Sumnym pocilunkom, u jakomu včuvalasia hirkota nemynučoji rozluky.

— Diakuju, liubyj, za twoji slova. Diakuju za twoje rišennia. Teper ja znaju, ščo ty spravdi kochaješ mene. Ale ja ne možu pryznatiy vid tebe taku žertvu. Kolyś vona vstane miž nami i ty proklianеš cej deň.

— Ja ne...

Eja ne dala meni dohovoryty, zatysnuvšy doloneju moho rota.

— Movčy, ne zaperečuj. Jakščo zmožeš, liuby pamjať pro mene. A ja... ja kochatymu tebe zavždy. — Z jiji hrudej vychopylosia prytumlene rydannia. — Vybač, Eriku. I proščavaj...

Ja ne bačyv, jak zblysnuv u jiji ruci Kliuč, prote naslidky vidčuv povnoju miroju. Svit u mojich očach poťmaryvsia, a potim nastalo zabuttia.

ROZDIL 22. STRUKTURNÁ POPRÁVKA

Ja povernuvsia do tiamy u svojej kajuti na «Hermesi».

Ležav na zastelenomu ližku, povništiu odiahnenyj, lyše bez vzutia. U holovi klu-bočyvnia tuman, dumky plutalsia, ale nijakoho boliu ne vidčuvav. Vočevyd', Kliuč vy-javyv delikatnisti, vidpravliajučy mene v nokaut — ne hrubo pryholomšyv, a vybirkovo podijav na sonni receptory moho mozku.

Dolajučy mliavist', ja vstav, uzuvsia j zalyšyv kajetu. Speršu povilno plentavsia korydorom, potim perejšov na normálnyj krok, a nasamkineč, ne vytrymavšy, zirvavšia na bih i bukvalno kuleju vletiv u rubku keruvannia, de perebuvaly Krasnova ta Štern.

Odnoho pohliadu na ekrany meni vystačylo, ščob use zrozumity. «Hermes» vysiv na orbiti Šambaly-1, a portaly nad planetou buly vidsutni. Mereži Svitiv biľše ne isnu-valo v našomu Vsesviti. I Eji takož...

— Koly? — korotko zapytav ja.

— Ponad hodynmu tomu, — vidpoviv Štern. — Portaly myhotily kľka chvylyn, a po-tim zhasly ostatočno.

Ja hepnuvsia v kapitanške krislo i spriamuva pohliad u porožneču pered soboju. Krasnova pidijšla do mene j poklala ruku meni na pleče.

— Prošu, Oľho, — švydko promovyv ja. — Ne bud'mo pro ce.

— Dobre, — pohodylaš vona. — Pro ce ne budemo. Tiľky pro spravy. My bez tvoho vidoma viddaly Eji šatl.

Ja povilno kyvnuv:

— I pravyľno zrobyly. Vin jij ne zavadyť... Choča vona ne vmije nym keruvaty.

— Eji ce ne potribno, — zauvažyv Štern. — Vona maje Kliuča. A šatl my peredaly dlia našych.

— Avžež, zvyčajno, — skazav ja, podumky lajučy sebe za netiamuščisť.

— I šče, — prodovžuvala Krasnova. — My z Teo same obhovoriuvaly, ščo robyty dali. Ja vvažaju, ščo variäntiv u nas nemaje — musymo očikuvaty na pryybutia pošukovoj expedyciji.

— Jaku, — dodav Štern, — bude sporiadženo ne raniše niž za try misiaci. Plius išče dva na dorohu siudy — u pidsumku vychodyť pjať. Za cej čas my prosto oskažen-jemo vid nuďhy.

— Krašče tak, — zaperečyla Krasnova, — niž zahynuty na pivdorozi. U nas lyše odyn inžener, zovsim nemaje techničnoho personalu, a te, ščo majemo povnyj komplekt pilotiv, ne nadto vtišaje.

— Do reči, — pochopywsia ja, — de Marsi?

— U sebe v kajuti. Čverť hodynny tomu ja zazyrala do nej, vona šče spala.

Ja za zvyčkoju hlianuv na dysplej, kudy vyvodylasia biometrija vsioho ekipažu. Ale vin buv porožnij — na čas podoroži v Mereži ciu funkciu bulo vymkneno z ohliadu na nepotribnist'.

— Kožen z vas maje raciju, — skazav ja. — Provesty majže pivroku v čekanni bude nesolodko. Ale j letity včotyrioch na taku vidstań ukraj nebezpečno. Ce ž ne jakiś tam pivtory čy dvi sotni parsekiv, a vdesiatero biľše. Koly my zapustymo holovnyj reaktor i systemy hiperdrajvu, nadto bahato dovedeťsia viddaty na vidkup avtomatyci, bo sami za všim uhledity ne zmožemo.

— Zmožemo, jakščo letitym memo v oščadnomu režymi, — napoliahav Štern. — Po šisť hodyn na deň, čy naviť po čotyry. Zi skoročenymy strybкамy j podovženymy inter-valamy miž nymy, ščob ne perevantažuvaty reaktor. A reštu času zajmatymemosia inšymy systemamy.

— I v rezul'tati, — zauvažyla Krasnova, — provedemo v dorozi sim abo visim misiaciv. A pošukovu expedyciju odnakovo vidpravliať. I malo toho — vona šče vstyhne

povernutysia raniše vid nas.

— Ja pidvivsia z krisla i v zadumi projšovsia po rubci.

— Skladna sytuacija. Naviť skladniša, niž vam zdajeťsia. Adže vy ne vrachuvaly odnu istotnu obstavynu.

— Jaku? — zapytav Štern.

— Jakščo Vuzol ne naduryv nas, — pojasnyv ja, — i zadum Vaulou zdijsnyvsia, to bojusia ob zaklad, ščo čerez try misiaci Zorianomu Flotu bude ne do nas. Možlyvo, tam zovsim zabuduť pro naše isnuvannia.

— Z jakoho dyva? — ne zbahnula Krasnova.

A Štern odrazu vtoropav.

— Točno, kep, my pro ce ne podumaly. Nevdovzi na Zemli zapanuje chaos. Ščojno stane vidomo pro znyknennia problemy hiperdrajvu, miljony liudej... ta ščo tam! Desiatky, sotni miljonov, naviť miljardy, nehajno zachočuť pokynuty planetu. Vsi krajiny ochopyť žorstoka polityčna kryza, ščo pryzvede do padinnia uriadiv i, ne vykliučeno, do rozpadu sučasnoji geopolityčnoji systemy. Počneťsia masova vteča z Zemli, velyke pere-selennia narodiv. Ce bude očysnyj chaos — ta vse odno chaos.

Do Krasnovoji narešti dijšlo.

— A j spravdi... — promovyla vona. — Kep, Teo, my majemo perevirty hiper-drajv. Nehajno!

— Tak my i zrobymo, — vidpoviv ja. — Obovjavzko. Tiľky ja ne peven, ščo zmožemo vyznačyty, čy znyk joho vplyv na zvyčajnych liudej.

— A jak že «efekt duboduma»?

— Vin može buty j ne povjazanyj z cym.

— Hadaju, taky povjazanyj, — skazav Štern. — I najbezposednišym čynom. Ce cilkom uzhodžujeťsia z tym, pro ščo hovoryv Vuzol. Ščorazu pry perechodi v hiperdrajv my zaznavaly potužnoho udaru, vyklykanoho najavnistiu bezliči mereževych tuneliv, ale naš rozum včasno blokuval ciu informacijnu ataku... A vtim, hodi teoretyzuvaty. Krašče perevirty na praktyci.

Ja same zbyravsia viddaty Šternovi nakaz zapustyty holovnyj reaktor i zajniatysia pidhotovkoju system hiperdrajvu, koly do rubky uvirvalasia Marsi. Rizko zupynyvšyś, vona vtupylasia v holovnyj ohliadovyj ekran, a usvidomyvšy pobačene, z nevymovnym bolem podyvylasia na mene.

— Vse skinčylosia, tak?

Mene vystačylo tiľky na te, ščob movčky kyvnuty jij.

Kiľka sekund Marsi prostojala na misci, schlypujučy, potim raptom pidbihla do mene, prytyslasia oblyččiam do mojich hrudej i zaplakala. Ja obniav jiji tremtlyvi pleči i stav hladyty po holovi. Moje serce krajalosia vid žaliu do neji. I do sebe takož...

— Nu, harazd, — promovyv Štern. — My z Oľhoju pidemo j zajmemosia mašyne-rijeju.

Vony vyjšly, a Marsi šče dovho plakala, pryhornuvšyś do mene, ale, na ščastia, ničoho ne hovoryla — bo inakše b ja točno ne vytrymav. Zaraz jij bulo hirše, niž meni, prote ja rozumiv, ščo z nas dvoch vona zmože švydše podolaty svij biľ. Bezumovno, Symon nazavždy zalyšyťsia v jiji pamjati, perše kochannia ne zabuvajuť, ale ce počuttia nedovhovične, vono švydko zhasne v rozluci. Čerez paru rokiv Marsi lyše inodi zažuryťsia, podumavšy pro vrodlyvoho chlopacia, ščo zahubyvšia v neskinčennij dalečini inšoho Vsesvitu.

Nu, a ja pryrečenýj pronesty svoje kochannia čerez bahato-bahato rokiv. Ja nadto dovho čekav joho, ščob teper zabuty. Ja zustriv svoju jedynu j nepovtornu lyše v dvadciat visim rokiv, znajšov jiji v dalekij-dalekij galaktyci — znajšov, ščob vtratyty nazavždy...

Za pivhodnyj holovnyj reaktor bulo zapuščeno, a systemy hiperdrajvu perevedeno v robočej stan. Ja zajniam misce pilota i rozpočav pidhotovku do strybka, a Marsi asystovala meni za puťtom čerhovoho po mistku inženera. Na cej čas vona vže zaspokojila-sia, schodyla vmytysia i prýcesala skujovdžene volossia. Teper pro nedavniu scenu nahaduvalo lyše jiji blide oblyčcia — ta šče tycha tuha, zatamovana v jiji očach.

Krasnova zalyšlasia v mašynnomu vidsiku, ščob dopomahaty Šternovi. Oskilky cej strybok mav buty až nijak ne ordynarnym, to dlia kraščoji koordynaciji našych dij ja vvimknuv miž namy videozvjazok.

— Speršu strybnemo na odnu desiatu parseka, — skazav ja, zadajučy na puťti parametry. — I pidemo na malij potužnosti.

— A ne na nadto malij? — ozvavšia z ekrana Štern, pobačyvšy v sebe na dyspleji moji cyfry. — Zdajeťsia meni, ty nadmiru oberežnyj.

— Ničoho. Bereženoho i Boh bereže. Vrachuj, šefe, ščo reaktor i rušij prostojaly pivtora misiaci, a z toboju poruč nemaje Olivejry... Hm, tilky chaj Olha ne obražajeťsia.

— Žodnych obraz, — skazala Krasnova. — Ja pilot i ne pretenduju na vysoku inžernu kvalifikaciju.

— Otže, — prodovžuvav ja, — rozrachunkovyj čas strybka — 3 chvylyny 17 sekund, maxymal'na deviácia — 0,62 astronomičnych odynyć. Dopovisty pro hotovnist do hiperdrajvu.

— Mašynnyj vidsik hotovyj, — povidomyv Štern.

— Bortovi systemy hotovi, — vidzvituvala Marsi.

— Počynaju trydciatysekundnyj vidlik.

Šče nikoly ci standartni pivchvylyny ne tiahlysia dla mene tak dovho. Zavmeršy u krisli, ja dyvvysia na tablo, de z nesterpnoju povilnistiu zminiuvalysia cyfry. Marsi takož ne vorušylasia — i, jak meni zdalosia, naviť perestala dychaty.

Narešti ličyňyk obnulyvsia. Vsi ohliadovi ekrany myttiu zhasly...

A ja ničoho ne vidčuv. Ne bulo korotkočasnoji zahaľmovanosti, moji dumky ne naštovchuvalyś ni na jakyj barjer. Skladalosia vražennia, ščo my ne perechodyly v hiperdrajv, a prosto trapyvsia zbij u roboti system zovnišnioho sposterežennia. Ale ni — pokazy pryladiv svidčyly pro te, ščo zaraz korabeľ perebuva je u strybku.

— U mene ne bulo «duboduma», — nevpevneno movyla Marsi. — A u vas, kep?

— Tež ne bulo, — vidpoviv ja.

— I v mene, — odnočasno ozvalysia Krasnova i Štern. A ostannij dodav: — Schože, vse pidtverdžujeťsia.

— Tak, — kyvnuv ja, — schože na te. My, zvyčajno, šče perevirymo na nominal'nej potužnosti, ale ja peven, ščo nam ne zdalosia. Problemu hiperdrajvu spravdi usu-neno... — Z mojich hrudej vychopylosia polehšene zitchannia. — Otže, vse bulo ne da-remno. Naši vtraty... vony ne pišly namarno.

Marsini vusta dribno zatremtily, vona šmyhnula nosom, prote strymalasia i lyše sumovskyto pohlianula na mene. Ja vidpoviv jij pidbadiorlyvym pohliadom. Ce pohliad koštuvav meni čymalych zusyl.

Koly čas strybka mynuv, ohliadovi ekrany ožyly i na nych znova zasiajaly zori. Tilky poriad ne bulo ni Šambaly-1, ni jiji soncia, 519-ji Strilčia.

Kompjuter avtomatyčno rozrachuvav naši koordynaty i vydag meni rezultat. Oznajomyvšyś iznym, ja ne poviryv svojim očam.

— Ni, cioho buty ne može!

— U čim rič? — myttiu nastorožyvsia Štern. — Ščoś neharazd?

— Navigacijnyj komp zahliučyv, — vidpoviv ja. — Stverdžuje, ščo my strybnuly na odyn i trydciat šist' parseka.

— Ce nemožlyvo! — ozvalysia Krasnova.

Marsi, ne čekajučy moho rozporiadžennia, dopovila:

— Zapuskaju testuvannia, kep!

— Pravyľno, — schvalyv ja.

Prote vši testy pokazaly, ščo bortovi navigacijni systemy, vkliučno z kompjuterom, funkciönujuť normalno. Ja dav komandu povtoryty rozrachunku — i znova otrymav ti ž sami 1,36 parseka.

— Ot didko! — vylajavsia ja. — Ščo ž teper, vručnu rachuvaty?

— Kep, — ozvalasia Marsi, — ja ocinyla vidstań do 519-ji za vydymoju jaskravistiu. Do nejí spravdi biľše parseka.

— Ce nemožlyvo, — povtoryla Krasnova. — Reaktor praciuvav na malij potužnosti, a taka kolosaľna deviäcia neprypustyma navŕ teoretyčno. Strukturna pravka obmežuje...

— Stop! — raptom urvav jiji Štern. — On vono ščo! Zvyčajno, strukturna pravka... — Vin vidišnyv družynu z ekrana j podvyvysia na mene trochy dykuvatym pohliadom. — Kep, rozrachuj-no vidstań našoho strybka za umovy nuliovojí popravky.

Ja vmyť zbahnuv, do čoho vin vede, i vid takoho prypuščennia meni naviť zapamočylosia v holovi. U svojemu pervisnomu vyhliadi teorija hiperdrajvu vynykla z suto abstraktnoji teoriji nelokaľnych vzajemodij, ale pry jiji perevirci na praktyci vyjavyllosia, ščo vona, zahalom pravyľno opysujučy pozaprostorovi peremiščennia, hrišyla chybnymy kiľkisnymy rezultatamy. Dlia uzhodžennia teoriji z experymentom dovelosia vvesty v rivniannia dodatkovyj člen z empiryčnoju (tobto otrymanoju z doslidiv) konstantou, jaku nazvaly strukturnoju popravkoju. Nazvu vzialy navmannia, jak to kažuť, vysmoktaly z palcia — a teper vyjavyllosia, ščo cym palcem vlučily v samisińke oko. Adže, za tverdženniam Vuzla, najavnist Mereži Svitiv vyklykalo zminy v nadtonkij strukturi prostorovo-časovoho kontynuumu...

Ja pospichom vnis neobchidni zminy v programu rozrachunku strybka, zapustyv občyslennia i v rezultati otrymav potribni nam 1,36 parseka.

Šterniv pohliad z dykuvatoho stav heľ boževiľnym, i vin peremožno zarehotav. Potim znyk z ekrana, a z-za kadru dolynuv oburenyj vyhuk Krasnovojí:

— Teo, prypyny! Ty mene vpustyš!

Marsi, čyje blide oblyčcia vykazuvalo bezmežnyj podyv, pryholumšeno movyla:

— Kep! Nevže ce označaje...

— Tak, — pidtverdyv ja. — Ce označaje, ščo Mereža zavažala ne lyše liudiam, a j korabliam. Teper, za tych samych vytrat energiji, za takoho ž navantažennia na systemy, my zmožemo letity v trynadciať raziv švydše. Nam ne potribno čekaty pošukovoju expedyciju. Do Zemli my zmožemo distatysisa za kľka dňiv, naviť ne duže napružujučyš.

— Ja vidkynuvsia na spynku krisla i, za pryladom Šterna, rozsmijavšia. — A potim my poprosymosia v expedyciju dovkola Galaktyky. I chaj tilky posmijuť nam vidmovyty!

Marsi narešti vsmichnulasia. Kvolo — ale vsmichnulasia.

EPILOG. NOVA ZEMLIA

Naš šatl vyrulyv na stojanku i zajniav viľne misce miž dvoma suborbitálnymi litakamy z emblemamy Korpusu Kosmičnoji Pichoty na fiuzeliažach. Z protyležnogo boku stojanky roztašuvalyś angary, trochy dali vydnilasia budivlia aeroportu, nad jakuju na tli večirnioho neba svityvsia velykym literamy napys: «NUEVO-SANTJAGO».

Marsi zahlušyla dvyhuny, rozblokuvala zovnišnij liuk i vypustyla trap. Potim povernulasia do mene:

— Nu ščo, kep, chodimo?

— Atož, — skazav ja, nadiahajučy kašketa. — Chodimo.

My vyjšly z kabiny v tambur, promynuly šliuz i po trapu spustylysia vnyz, de na nas uže čekav molodyj oficer Víjskovo-Kosmičnych Syl u čyni peršoho lejtenanta. Vin po-statutnomu čitko kozyrnuv nam.

— Ser, mem! Laskavo prošu na Novu Zemliu. Lejtenant Ferčajld do vašych posluh.

— Radyj poznajomytysia, lejtenante, — vidpoviv ja, obminiavšyś iznym rukostyskanniam. — Otže, vy budete našym hidom?

— Tak točno, kapitane. Dlia mene ce velyka čest.

Potyskajučy Marsinu ruku, Ferčajld popry vsi zusyllia ne zmih zberehty uročysto-serjoznyj výraz oblyčia i vsmichnuvsia u vidpovid' na jiji pryzaznu usmišku. U svoji visimnadciať rokiv Marsi odným pohliadom začarovala čolovikiv, osoblyvo molodých astronavtiv ta kosmonavtiv. Tut davalasia vznaky i jiji pryzablyva zovnišnist, i populiarist u zvýjazku z dolenosnymy podijamy tryričnoji davny, i, zvisno že, te, ščo vona šče pjatnadciatyričnym divčam prymudrylasia staty staršym pomicňkom komandyra korablia.

Ce pryznačennia ja vybyv pislia toho, jak Krasnova zi Šternom perevelysia na doslidnyčkyj krexer «Adonis» — Olha, pevna rič, stala joho kapitanom. Nu, a meni namanalysia navjazaty za staršoho pomicňka kolyšnioho kosmonavta, jakyj ščojno zaveršyv extrenyj kurs perekvalifikaciji na zorianohu pilota. Prote tut ja vpersia rohom i napolig, ščob ciu posadu viddaly Marsi. Vidmovyty meni ne zmohly, i prymitno, ščo nakaz pro jiji nove pryznačennia stav ostannim kadrovym rišenniam, jake uchvalyv admirál Horovic pered svojeju vidstavkoju.

Oš tak Marsi stala najmolodšym starpomom i najmolodšym lejtenantom za všiu istoriju osvojenia kosmosu. Cilkom imovirno, ščo ce dosiahnenia nicho ne pereveršť. Ostannij výpusk čotyrnadciatyričnych z Zorianoi Školy vidbuvsia dva z polovynoju roky tomu; mynuloho roku dyplomy otrymaly vše pjatnadciatyrični; a rešta, chto vstupyv na navčannia do padinnia Mereži, buduť vypuščeni v šistnadciať i simnadciať. Sama Zorianá Škola vše nazývalasia koledžem, i teper tudy nabýraly junakiv ta divčat, ščo otrymaly zahaľnu osvitu v zvyčajnych školach dlia zvyčajnych ditej. Nabýraly, zvyčajno, za konkursom — adže rezistentnišť biľše ne mala nijakoho značenia...

U suprovodi lejtenanta Ferčajlda my projšly v budivliu aeroportu, de povsiudy snovyhaly čoloviky ta žinky u blakytnij formi kosmonavtiv — víjskovi zalyšyly za soboju ciu nazvu, darma ščo teper takož litaly do zirok. Dechto z nich za starou zvyčkoju kydav na naši temno-syni mundury nepryjazni pohliady, ale ce buv radše ukorinenyj z rokamy reflex, aniž svidome stavlennia. Pryčen dlia vorožosti biľše ne isnuvalo, do toho že čymalo kosmonavtiv vlylysia v lavy astronavtiv, a dejaki astronavty, navpaky, pišly na víjskovu službu.

Ščo že do nas z Marsi, to my vzahali naležaly do novoho utvorennia — Doslidnyčkoho Flotu, ščo vynyk u rezultati zlyttia Doslidnyčkoho Departamentu i Federalnoji Agenciji Kosmičnych Doslidzeň (vona zajmalasia vyvčenniam Soniacnoji systemy, a do zirok spriamovala avtomatyčni stanciji). Teper my vše ne pidporiadkovuvalylysia Zorianomu Flotovi, virniše, Cyviľnomu Zorianomu Flotovi — cej dodatok do nazvy vin

otrymav, koly vijškovi v avraľnomu poriadku počaly stvoriuvaty vlasnyj flot mižzoria-nych korabliv. U VX ne staly čekaty pobudovy novych suden, a vzialisia ustatkovuvaty svoji mižplanetnyky systemamy hiperdrajvu i, krim toho, heť-čysto zahrebley veš park spysanych cyviľnych zoreliotiv, jaki pospichom vidremontuvaly j našpyhuvaly riznoma-nitnym ozbrojenniam. A takož zvernułysia do pilotiv ta inženeriv z astronavtiv-vid-stavnykiv z zaklykom vstuputy na vijškovu službu.

Podalši podiji pidtverdyly, ščo taká kvaplyvist' bula vypravdana, bo Azijškyj Sojuz takož ne marnuvav času i nevdovzi zdijsnyv sprobu zachopyty koloniji Federaciji. Na ščastia, v spravžniu kosmičnu vijnu ce ne vylyosia i sprava obmežylasia kílkoma su-tyčkamy, v jakych vzialy učasť i korabli Cyviľnoho Flotu. Naša perevaha vyjavylasia absoliutnoju, tož azijciam dovelosia vidstuputy. Krim toho, u nych vynykly problemy u vlasnomu tylu: dvi providni naciji, Kytaj ta Indija, rozsvarylycia čerez kontrol nad svojimi kolonijami, ščo za rik pryzvelo do rozpadu Sojuzu.

Prote najbiľša ironija poliahala v tomu, ščo planety, jaki staly prycyanoju superečky, ne distalysia žodnij zi storin — vsi pjať azijskych kolonij, naliakani perspektyvoju ma-sovoho pereselennia z Zemli, družno oholosyly pro svoju nezáležnosť i pryhrozyly konso-lidovanym embargo v razi intervenciji proty bud'-jakoji z nych. A oskiľky obydví častyny kolyšnioho Sojuzu krytyčno zaležaly vid prodovoľčych postavok, zastosovuvaty sylu vony ne ryzyknuly, nadto ž koly vrachuvaty, ščo na bik buntivnych planet staly ekipaži biľšosti mižzorianych vantažnych korabliv — adže azijski astronavty, jak i naši, povja-zuvaly svoje majbutnie z kolonijami, a ne z Zemleju.

Utim, problema separatyzmu ne omynula j Pivničnu Federaciju. Ščopravda, oficijno proholosyv nezáležnosť lyše Mars — i za novych obstavyn joho čipaty ne staly, tym biľše, ščo jomu potribna bula lyše polityčna samostijnosť, a inši zviazky z Federaci-jeju vin rozryvavy ne zbyravšia.

Zoriani koloniji nijakych deklaracij ne uchvaliuvaly, vony j tak buly samostijni, ale v peremovynach z federalnym uriadom žorstko napoliahaly na neprypustymosti ma-sovoho j bezkontroľnomoňa našestia zemlian. U pidsumku bulo uzhodženo ščorični kvoty pereselenciv, prycomu pravo rozporiadžatysia immigracijnymi vizamy koloniji zalyšaly za soboju. Do pryladu, Esperansa častynu viz prodavala z aukciönu, de tovstosumy kupuvaly jich za hrubezni hroši, i same tak usi moji rodyči protiahom peršoho ž roku zdobuly sobi esperanské hromadianstvo, choča i did, i baťko biľšu častynu času j nadali provodyly na Zemli, zajmajučyś spravamy kompaniji. Šče častynu viz bezkoštovno nadavaly kvalifikovanym predstavnykam tych speciälnoſtej, jakich potrebuvala ekono-mika Esperansy. A osnovnyj vizovyj paket rozihruvavšia v ščomisiačnych loterejach, veš prýbutok vid jakych išov na perejisd i oblaštuvannia novych hromadian planety. Za schožoju schemažu dijaly j inši koloniji, prote esperanški vizy na aukciönach koštuvaly najdorožče, a lotereji buly najpopuliarnišym.

Nu, a ti, chto ne mav ni velykych hrošej, ni vydatnych zdibnostej i komu ne ščastylo v loterejach, mohly staty peršoprochidciamy na šče nezaseleñych planetach. Federalna programma kolonizacji dozvoliala zalyšyty Zemliu vsim ochočym, prote nadavala jim mi-nimum dopomohy — faktično, pereselenciv kydaly v novych svitach napryzvoliašče, za-bezpečyvši jich lyše najneobchidnišym dlia vyžyvannia.

Isnuvaly takož naciōnałni programy pid ehidoju okremych krajin Federaciji, i tut umovy dlia kolonistiv buly nabahato kraščymi, ščo, jasna rič, pryzvodylo do perevyščen-nia popytu nad propozycijeju. Tak, prymirom, na mojij baťkivščyni, u Šveciji, ochoči pe-reseleytysia na planetu Vaľhalu musyly zapysuvatysia v čerhu na pjať rokiv upered.

Slid zaznačyty, ščo pojava naciōnałnych program kolonizacji pryzvela do ser-joznych superečnostej miž členamy Federaciji. Cila nyzka krajin, perevažno seredních ta malych, pid cym prývodom istotno skorotyla pererachuvannia koštiv do federalnogo biudžetu, ščo vyklykalo nevdovolenia u velykych krajin, jaki pohrožovaly u vidpovid'

vidklykati svojich predstavnykiv u Senati. Po suti Federacija balansuvala na meži rozpadu, vid jakoho jiji utrymuvala lyše nestabilnist v Aziji ta Afryci, de proces rozpadu buv u samomu rozpali i prochodyv až nijak ne za myrnym scenarijem.

Slovom, problem na Zemli vystačalo. Ta ce buly problemy rozvytku, a ne stagnaciji, jak išče try roky tomu.

Podumaty lyšeń, vsioho try roky...

Bilia samoho vyhodu z aeroportu deś viddalik za mojeju spynoju počuvvia znajomyj holos:

— Ahov, Eriku! Stryvaj!

My ozyrnulysia j pobačyly Andrija Berežnoho, ščo švydkym krokom nazdohaniav nas. Vin buv u blakytnij formi VX, a na joho pohonach vyblyskuvaly pozolotoju čotyry našyvky kapitana peršoho rangu. Virniše, polkovnyka — svoho času i v Pivnični Ameryci, i v Evropejskomu Sojuzi, ščo zhodom sklaly kistiak Federaciji, vijskowyj kosmičnyj flot bulo sformovano na bazi Povitrianyh Syl, tomu v niomu zbrehlysia armijski zvania.

Ferčajld stav strunko i vziav pid kozyrok. Berežnyj mymochid' kyvnuv jomu i tut-taky stysnuv mene v micnych obijmach.

— Eriku, sučyj synu! Radyj tebe bačyty!

— Vzajemno, Andriju, — vidpoviv ja, važko dychajučy. Berežnyj buv nyžčym vid mene za zrostom, ale značno važčym i dužym, jak vedmid'; zazvyčaj vin zastosovuvav svoju sylu spivmirno do obstavyn, ta cioho razu vid nadlyšku emocij trochy ne rozrachu-vav. — Tilky dyvyś, ne zadavy mene na radoščach.

— Vybač. — Berežnyj vidpustyv mene, vidstupyv na krok i pereviv pohliad na Marsi. — Vitaju, lejtenante. Tebe ja naviť ne zrazu vpiznav. U žytti ty šče čarivniša, niž po tryvizoru.

Marsini ščoky zašarilysia vid komplimentu.

— Diakuju, kapi... polkovnyku.

Berežnyj znov podyvyvsia na mene j pochytag holovoju:

— Oce tak nespodivanka! Ponad dva roky ja namahavsia vpijmaty tebe, ta vse marno. A koly mene perevely siudy, ja buv peven, ščo tut my vže točno zustrinemosia. Prote meni skazaly, ščo na Novij Zemli ni ty, ni inši z «Hermesa» žodnoho razu ne zjav-lialysia.

— Tak i je, — pidtverdyv ja. — My lyše nedavno diznalysia, ščo Novu Zemliu znajšly. Diznalysia razom z reštoju liudej — koly uriad Federaciji oholosyv pro nabir pereselenciv.

— Jak ce? — zdyvuvavvia Andrij. — A chiba ne vy povidomly jiji roztašuvannia?

— Ni, ne my. Nam bulo vidomo tilky te, ščo vona znachodyťsia v Rukavi Perseja, na vidstani trynadciaty kiloparsekiv vid Soncia. Sam rozumiješ, orijentyry zaslabki dla uspišnoho pošuku. Odnak sered elektronnych kopij novozemných knyžok, ščo jich my prvezly z Junaja, znajšlaś odna, de bulo vkazano točni galaktyčni koordynaty Novoj Zemli. Jich vyjavyla expertna grupa, ščo vyvčala materiály našoju expedyciji. Za rišen-niamuriadu, fajl cijeji knyhy bulo vylučeno j zasekrečeno, a nam ničoho ne povidomly.

— Ce bulo nečesno, — dodala Marsi.

— Spravžnisińke svynstvo, — pohodyvsia Berežnyj.

Na oblyčci Ferčajlda, ščo stojav trochy ostoroń, promajnuv vyraz krajnioho neschvalennia. Vočevyd', vin vvažav, ščo vijskovo služboveć, tym biľše takoho vysokoho rangu jak polkovnyk, ne maje prava tak znevažlyvo vyslovliuvatysia pro vlasnyj uriad.

— Sluchaj, Andriju, čoho my tut stojimo? — pochopyvsia ja. — Chodimo kudy-nebud', de možna prysisty j vypypy za zustrič soku abo pyva. Čy, može, čohoś micnišoho. — Ja povernuvsia do Ferčajlda. — Vy ž ne zaperečujete, lejtenante?

— Zovsim ni, ser.

Prote Berežnyj vidpoviv:

— Daruj, Eriku, ne možu. Mušu letity na svij korabel. U mene bukvaľno pjať chvylyn.

— Todi zustrinemoš zhodom? — zaproponuvav ja. — Hodynny za dvi-try my pover-nemosia na «Hermes», zazyrneš do mene v hosti, ja poznajomliu tebe z novym ekipažem.

— Na žaľ, ničoho ne vyjde. Na toj čas mij korabel uže vyrušyť u rejs. A zatrymaty-sia nijak ne vypadaje — ce tobi ne Zorianyj Flot, ce VX.

— Škoda, — zitchnuv ja. — Do reči, čomu ty perebih do vijskovych? Ty ž zavždy chotiv staty doslidnym kom.

Andrij stenuv plečyma.

— Tak vyjšlo. Koly nazrivav konflikt z Azijskym Sojuzom, ja vvažav svojim ob-ovjazkom dopomohty v reorganizacií vijskovoho flotu. I spravdi, mij dosvid astronavta vyjavyvsia zovsim ne zajvym. Nu, a potim meni zaproponuvaly komanduvaty peršym mižzorianym fregatom... Znaješ, vid takoho važko vidmovytysia.

— Rozumiju. Ta j čotyry našyvky tobi duže pasujuť. Bojuš, meni ne sudylosia naz-dohnaty tebe za zvanniam.

— I ce vkraj nespravedlyvo, — serjozno movyv Berežnyj. — Pislia vsioho, ščo sta-losia, pidvyščyty tebe lyše na odyn rang... dalebi, ce prosto znuščannia! Bud' moja volia, ja vydav by vam usim admirálski pohony. A šče postavyv by na vašu čest monument.

Ščodo monumenta Andrij buv ne oryginalnyj. Podibni zaklyky lunaly postojno, pryc̄omu naviť na najvyščomu rivni, prote zdijsnenniu cych planiv pereškodžaly my sami — ja, Marsi, Stern i Krasnova. Vlasne, my ne zaperečuvaly proty toho, ščob uvičnyty pamjať pro tych, koho my vtratly v Mereži. Ale bačty tam sebe ne chotily kategoryčno — prynamjni, poky my žyvi.

— Povir, — skazav ja, — naši zasluhys nadto perebilšeni. Vse bulo zovsim ne tak herojično, jak stverdžuje oficijna versija.

— A meni odnakovo, jak tam bulo. Holovne, rezul'tat. Zavdiaky vam ja zaraz vy-rušaju v rejs i ne bojusia, ščo mene korcytyme vid zorianoji chvoroby. I ce «zavdiaky» — až nijak ne figurałnyj vysliv. Ja nazavždy zalyšusia vašym boržnykom. Jak, do reči, i bahato iných liudej — jakščo vzahali ne vsi. — Berežnyj pozyrnuv na hodynnyka. — Harazd, maju vže bihty. Chotilosia b zustritysia v spokijnej obstanovci, pohovoryty nor-maľno... Ale jakoś inšym razom.

— Neodminno zustrinemoš, — zapevnyv ja.

Poproščavšyś zi mnoju ta Marsi, Andrij pokvapyvsia do terminaliv, a my z Ferčajl-dom vyjšly z budivli aeroportu na prvakzaľnu plošču.

— Poletymo na flajeri? — zapytav u nas lejtenant. — Čy pojidemo nazemnoju mašynoju?

— Krašče mašynoju, — skazav ja. — Vže temnije, i z flajera ničoho ne pobačymo.

Ferčajld proviv nas na stojanku do sribliastoho avta z vidkrytym verchom. Vin siv za kermo, ja zajniav perednie pasažyrške krislo, a Marsi vlaštuvalasia na zadniomu sydinni. Pohlianuvšy na pryladovu panel, ja zapytav:

— Misceva?

— Tak, ser, — vidpoviv Ferčajld, rušajučy z miscia. — Nova, prosto zi skladu. Novozemliany robyly harni mašyny, choča j zastarili na paru storič.

My peretnuly plošču, vyjichaly na šose i staly strimko nabyraty švydkisť, priamu-jučy do zalytoho vohniamy mista na obriji. Zridka my rozmyňalysia z zustričnymy avto-mobiliamy, zdebiľšoho vantažnymy, a za sotniu metrív pozadu nas jichav armijškyj džyp z dvoma pichotynciamy v kamuflaži.

— Ce naša ochorona? — pocikavylasia Marsi. — Naviščo?

— Takyj poriadok, mem, — pojasnyv Ferčajld. — Peremiščatysia mistom možna lyše zi zbrojeju, a jakščo jiji nemaje, to z ozbrojenym eskortom.

— A ščo nam zahrožuje?

— Vlasne, ničoho, mem. Prote raniše buly zhrají zdyčavilých sobak. My jich vlovyly j rozmistily v speciálnych prytulkach, de vony znova zvykajúť do liudej. Ale pravyla bezpeky dosi ne skasuvaly — i my, jak liudy vijskovi, musymo jich vykonuvaty.

Nuevo-Santjago bulo zbudovanou v tomu styli, jaký zavedeno nazývatu koloniálnym. Schožyj vyhliad maly vsi mista v zorianych kolonijach: z širokym priamym vulciamej riadamy derev uzdovž uzbič, z žytlovym budynkam, jak pravylo dvo— abo trypoverchovym, roztašovanym na prystojnij vidstani odyn vid odnoho, z čyslennym parkam vidpočynku ta štučnym ozeram. I naviť koly my vjichaly v centr mesta, zelenych zon tam bulo čy ne biľše, niž torhiveľnych, administratyvnych ta ofisnych budiveľ.

Ja ne bačyv na vlasni oči zanedbanoho Nuevo-Santjago try roky tomu, a znav lyše zi sлив Eji, jaka otrymuvala vid Kliuča telepatyčni kartynky. Ale zaraz misto bulo čyste j dohlianute, joho večirni vuluci ta plošci zalyvalo jaskrave elektryčne svitlo, dorohoju my ne pomityly žodnogo slidu rujnuvań, ot tilky vikna vsich budiveľ ziajaly čornotoju j nide ne bulo vydno liudej — ne rachujučy, zvisno, nečyslennych patruliv...

— A vy tut dobre popraciuvaly, — zauvažyv ja.

— Tak, ser, roboty bulo čymalo, — pidtverdyv Ferčajld. — Ale rezultat vartyj vsich zusyl. Teper Nova Zemlia hotova pryjniaty odrazu až pjatdesiat mil'joniv kolonistiv. I na peršych korabliach prybuduť naši rodyny. — U lejtenantovim holosi zabrynily radi-sní notky. — Dva roky ne bačyv družynu j baťkiv. Ta nezabarom my znova budemo razom.

— Vy žytymete na čudovij planeti, vitaju, — ščyro skazav ja. — Vam uže nadaly postjne pomeškannia?

— Tak, ser. Tilky ne tut, a v Alamedi. Tam bude naša postijna nazemna baza, koly my peredamo kerivnyctvo planetou cyviľnij administraciji. Ja obrav sobi budynok u peredmisti.

— A jak vy včynly z osobystym rečamy popereditich hospodariv?

— Šcodo cioho je čitki instrukciji. Pered zaselenniam u dim abo kvartyru taki reči majuť buty zapakovani v hermetyčni kontejnery i dopravleni v schovyšče na orbiti. Vony zberihatymutśia tam šconajmenše sto rokiv, a vže potim bude pryjniato ostatočne rišen-nia, ščo z nymy robyty. Choča vsim zrozumilo, ščo poperediti meškanci Novoji Zemli biľše ne povernutsia, ce ne zviňnaje nas vid dotrymannia pravyl prystojnosti. My mu-symo z povahouj stavytisia do pamjati liudej, jaki zalyšyly nam u spadok osvojenu pla-netu.

— Avžež, — pohodyvsia ja. — A vypadky maroderstva buly?

— Na žal, buly. Vtim, poodynoki. Vynnich vidrazu perevodyly na odnu z orbitalnych stancij, a teper jich povernuť na Zemliu, de vony vidbuduť naležnyj termin uvjaznennia. Ale najhirše dla nych te, ščo vony ta jichni rodyny pozbulysia prava ose-lytysia tut.

— Suvore pokarannia, — ozvalasia Marsi. — A ci marodery, časom, ne čipaly školu?

— Ni, mem, ne turbujtesia. Pered vašym prybuttiam ja zviazavšia z najblyžčym patrulem i poprosyv pereviryty. Vse harazd.

Chvylyn za desiať my zvernuly z vuluci na pivkruhlou pidjiznu aleju i zupyňlysia pered velykoju budivleju z vyviskoju nad paradnym vchodom: «Politechnična škola imeni Leonardo Torresa de Kvedo». Pozadu nas zahaľmuval džyp z pichotynciamy.

— Ot my j na misci, — povidomyv Ferčajld.

Vin peršym vybravšia z mašyny j galantno vidčynyy dverciata dla Marsi. Ja že vy-jšov bez storonnioji dopomohy.

Pidniavšyš schodamy na ganok, lejtenant nabrav na zamku cyfrový kod, i dveri z týchym dzyčanniam vidčynlysia. My vvijšly do seredyny j opynylysia v porožniomu, ľmiano osvitlenomu vestybiuli. Vočevyď, svitlo vvimknulosia avtomatyčno pry rozblo-kuvanni zamka.

— Žytlovyj korpus pravoruč, — skazav lejtenant. — Adže vam same tudy potribno?
— Tak, lyše tudy, — vidpoviv ja.

My projšly po takomu ž, jak i vestybiuľ, tmiano osvitlenomu korydoru, pidnialysia na tretij poverch, znova peretnuly korydor i zupynylysia pered dveryma, na jakych vysila tablyčka z ispanškoju transkrypcijeju Ejinoho imeni: «Ehia Ayola».

— Do reči, — zapytav Ferčajld, — a jak bude pravyľno — *Eja* čy *Eja*?

Jak i raniše, dlia mene obydva slova prozvučaly odnakovo. Zate Marsi vpevnenoskazala:

— *Eja*.

— Aha, — kyvnuv lejtenant. — Otže, ne «krychitka», a «kvitka». Ja tak i dumav. Harne imja.

— Vy znajete junajšku movu? — zdyvuvavšia ja.

— Vyvčaju na dozvilli. Zmalku maju schylnišť do mov, a tut na kožnomu kroci masa lingvistyčnoho materiálu — knyzky junajškoju, zvukozapysy, rizne video, vkliučno z dubliovanym filmamy. I, pevna rič, pidručnyky zi slovnykamy. — Ferčajld vydobuv z kyšeni kartočku-kliuč i viddav jiji meni. — Ne zavažatymu vam, ser, začekaju v korydori. Komanduvannia povidomylo, ščo vam dozvoleno vziaty bud'-jaki reči. Jakščo znadobyťsia, v bagažnyku mašyny ležiť viľnyj kontejner.

— Harazd, lejtenante. Jakščo znadobyťsia, ja vam skažu.

Za dopomohoju kartočky ja vidčynyv dveri i ščojno perestupyyv porih, jak mjake bile svitlo zalylo nevelýku zatyšnu kimnatu z dosyť skromnym ozdoblenniam: ližko z tumbočkoju, stil z kompjuternym terminalom, dvi polyci nad nym, zastavleni elektronnymy j paperovymy knyžkamy, dvjko mjakych krisel i ekran tryvizora na stini. Vsi hladki poverchni vkryvav šar nezajmanoho pylu, i ce pidtverdžuvalo slova lejtenanta Ferčajlda, ščo marodery ne potryvožily spokij Ejinoji kimnaty.

Poky ja ozyravšia dovcola, Marsi pidijšla do viľnoji dilianky stiny j vidčynyla vmontovanu v neji šafu, de vysilo kiľka sukoń i kostiumiv, a vnyzu, poruč iz vzuttiam, stojala valiza.

— Ot i dobre, — skazala vona, strušujučy z valizy pyl. — I nijakyj kontejner nam ne potriben. My vižmeme vse, pravyľno, kep. Chaj krašče zberihajeťsia u nas vdoma, niž deš na orbiti.

— Tak, — pohodyvsia ja. — Vižmeme vse.

Kažučy «u nas vdoma», Marsi mala na uvazi mij dim na ostrovi Bolivara na Esperansi. Pid čas vidpustok vona j dali meškala v mene, naviť ne dumajučy nikudy perebyratysia, i bahato znajomych vvažaly nas paroju. A nam uženabrydlo ce zaperečuvaty...

Poky Marsi dbajlyvo skladala Ejini reči v valizu, ja prysiv na ližko j vysunuv šuchliadu tumbočky. Jak ja j spodivavšia, tam sered riznych dribnyč ležav zolotyj medaľjon z vytijuvatoju monogramoju, jaka, mabuť, poznačala persu literu (junajšku, zrozumilo) v imeni «*Eja*».

Ja oberežno vziav medaľjon do ruk, obter joho vid pylu j vidkryv vičko. Vseredyni, na keramičnij osnovi, bulo majsterno namaliovano Ejin portret. Tut vona bula roky na try molodša, niž ja jiji znav, šče zovsim divčynka. Eja lahidno vsmichalasia z portreta, a jiji smarahdovi oči dyvylyś na mene žvavo i trochy hrajlyvo.

Tym časom Marsi perekllala do valizy veš odiah iz šafy i prymostylasia poruč zi mnoju.

— Jaka harneńka! — promovyla vona, torknuvšyś kinčykom palcia do portreta. — *Eja* tut mov jangol... Ty znav pro cej medaľjon?

— Znav. Vona rozpovila, ščo zabula joho tut. I šče duže škoduvala, ščo ne može podaruvaty meni...

— Otož, kep, vvažaj ce spravžnim podarunkom, — pidsumuvala Marsi. — Podarunkom kochannia.

Ja movčky kyvnuv, šče raz pohlianuv na Ejin portret i zakryv vičko. Potim nadiahnuv lanciužok na šyju j sunuv medaľon sobi pid soročku. Ja vstyh zihrity joho svojimi rukamy i teper vin hriv moje serce...

Spivčutlyvo vsmichnuvšyś meni, Marsi vstala j zajnialasia vmistom polyć nad stolom. Ja vyrišyv ne zavažaty jij i vyjšov na maleńkyj balkon z vyhliadom na vnutrišnij dvir školy. Na cej čas nič uže zapanuvala navkruhy, u nebi jaskravo siajaly zori.

Ja zhadav svoju ostanniu nič na Junaji, koly Eja prýšla do mene, a ja jiji prohnáv. Todi ja dumav, ščo včynyv poriadno, ale podaľší podiji zasvidčyly, ščo ja prypustyvsia najfatalnišoju, najnepopravníšoju pomylky v svojemu žytti. I teper, čerez tu kliatu poriadnist', čerez moje nebažannia porušyty pravyla, nas z Ejeju rozdiliaje nepodolanna prirva, jaku nemožlyvo vymiriaty naviť miľjardamy svitlovych rokiv.

De ty, ridna? Ščo z tobouj?..

Za jakyjš čas do mene prýednalasia Marsi.

— Ja vže vše zibrala, — povidomyla vona. — Do ostannioji dribnyčky.

Ja kyvnuv:

— Zaraz pidemo. Tiľky začekaj šče trochy, dobre?

— Dobre, — skazala Marsi i vziala mene za ruku. — Ja rozumiju tebe, kep. Jak nicheto inšyj rozumijú.

Atož, Marsi rozumila mene. Vona tež važko perežyvala svoju vtratu — ale, jak ja j spodivavsia, jiji biľ postupovo mynuv. Lyšylysia tiľky svitla tuha za vtračenym peršym kochanniam, nostalgični spohady, v jakych peremišuvalyś nižnist' i sum, zate jiji serce bulo viľne...

Marsi podyvylasia v moji oči, i na sekundu meni zdalosia, ščo vona počula moji dumky. A jiji pohliad niby hovoryv:

«Tut ty pomyliaješsia, kep. Moje serce vže ne viľne. Prote ja znaju, ščo ty do cieho šče ne hotovyj. Ta ja čekatymu. Ja ladna čekaty skilky zavhodno...»

Ja ne sumnivavsia — vona čekatyme.

I, možlyvo, dočekajeťsia...

— Ščo ž, — promovyv ja. — Vse, ščo chotily, my zrobily. Povertajmosia na korabel' — i znova v dorohu.

— A kudy poletymo, vže vyrišyv?

Ce buv zovsim ne žart. Šče try roky tomu, na zustriči z kerivnyctvom federalnego uriadu mene zapytaly, jaku nahorodu ja b chotiv otrymaty. Todi ja bez rozdumiv vid-poviv, ščo najbažaniša dla mene nahoroda — možlyvist' samomu planuvaty svoji expedičii, ne uzhodžujučy jich z kerivnyctvom. Moje prochannia zadovoľnyly, a v Doslidnyčkomu Floti naviť zjavylasia okrema Brygada Viľnoho Pošuku, do jakej naležav odyn-jedynyj korabel' — mij «Hermes».

— Ni, šče ne vyrišyv, — skazav ja i nespodivano dla samoho sebe zaproponuvav: — A davaj vyberemo prosto zaraz. Navmannia.

My usmichnulysia odne odnomu, pidvely holovy j podyvylisia vhoru.

U nebo, povne zirok.

ROZDIL 1. NOVAČKY	2
ROZDIL 2. «KARDIF»	8
ROZDIL 3. ESPERANSA	18
ROZDIL 4. VIDPUSTKA.....	26
ROZDIL 5. «KOVČEH».....	34
ROZDIL 6. DOSLIDNYĆKYJ DEPARTAMENT.....	44
ROZDIL 7. NAČALNYK EXPEDYCIJI	53
ROZDIL 8. DO 519-JI STRILCIA	58
ROZDIL 9. PAVUTYNNIA.....	64
ROZDIL 10. OBOVJAZOK KAPITANA.....	69
ROZDIL 11. NESPODIVANA ZNACHIDKA.....	73
ROZDIL 12. NOVYJ SVIT	79
ROZDIL 13. POLKOVNYK AJOLA.....	86
ROZDIL 14. PROROCTVO VAULOU.....	92
ROZDIL 15. ČEKANNIA.....	103
ROZDIL 16. OSTANNIJ VEČIR NA JUNAJI.....	107
ROZDIL 17. KLIUČ.....	111
ROZDIL 18. SPADKOJEMYCIA VAULOU.....	116
ROZDIL 19. NAZUSTRIČ NEVIDOMOMU	124
ROZDIL 20. MEREŽEVYJ VUZOL	128
ROZDIL 21. TIŃ VAULOU	133
ROZDIL 22. STRUKTURNÁ POPRAVKÁ	141
EPILOG. NOVA ZEMLIA	145
ZMIST	152